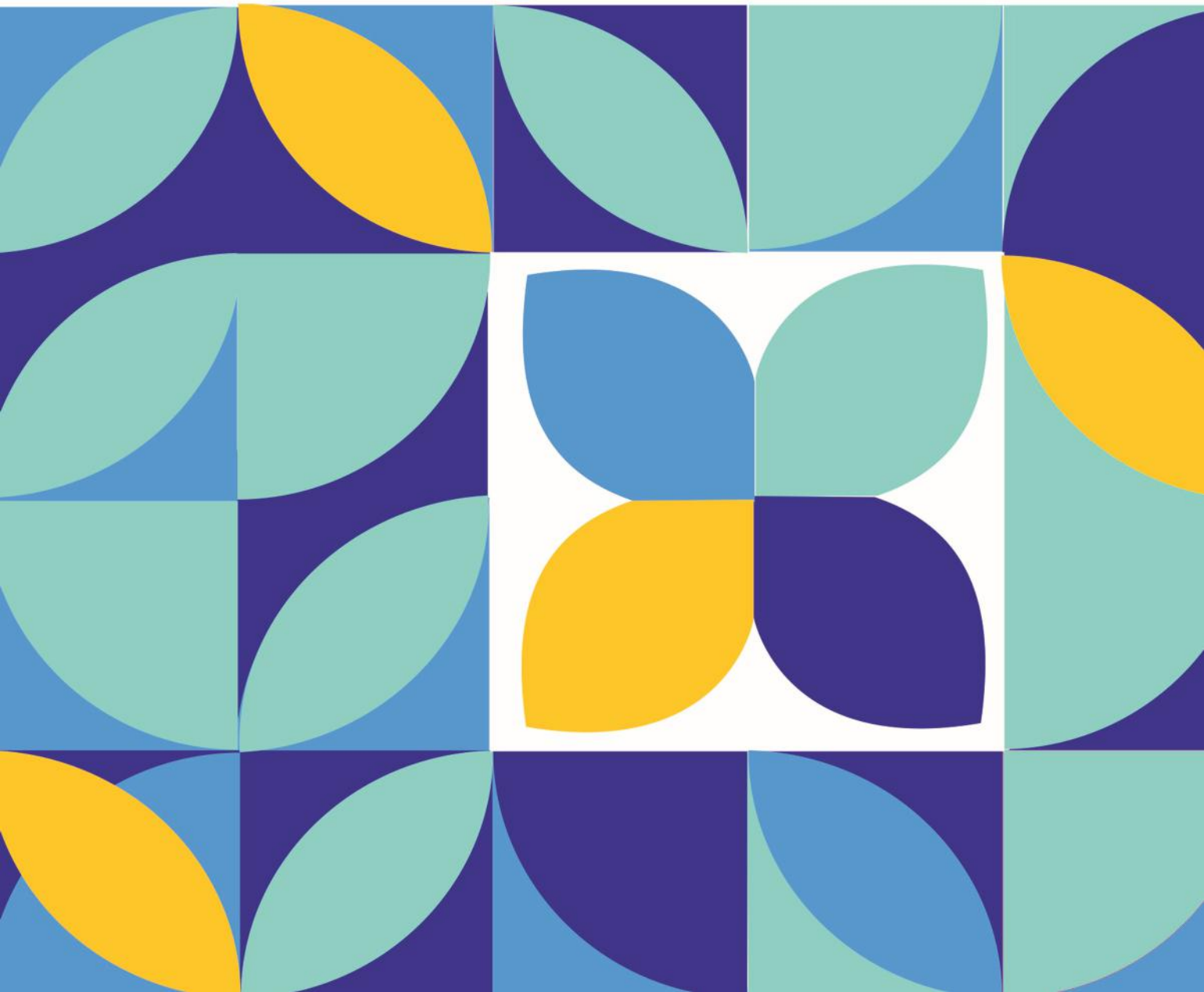

پوشگاه فرهنگ و ارتباطات
وزارت فرهنگ و میراث ملی

گزارش توصیفی و تحلیلی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام

محمد نیاکان

الذميمة
الجميلة

گزارش توصیفی
و تحلیلی وضعیت
فرهنگی و هنری
استان ایلام

مجری طرح
علی محمدنیاکان

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی راهبردی

پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

عنوان: گزارش توصیفی و تحلیلی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام

زیر نظر: داریوش مطلبی، نظام بهرامی کمیل

ناظر طرح: اسماعیل افقهی

مجری طرح: علی محمدنیاکان

صفحه‌آرا: فاطمه قیاسوند

نوبت چاپ: اول - تابستان ۱۴۰۰

شمارگان: برای مخاطبان خاص

این پژوهش با همکاری دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی راهبردی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی انجام شده است.

همه حقوق این اثر برای پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات محفوظ است.
در صورت تخلف، پیگرد قانونی دارد.

نشانی: تهران، پایین‌تر از میدان ولی عصر (عج)، خیابان دمشق،

شماره ۹، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

صندوق پستی: ۶۲۷۴ - ۱۴۱۵۵

تلفن: ۸۸۹۰۲۲۱۳. دورنگار: ۸۸۸۹۳۰۷۶

Email: nashr@ricac.ac.ir

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۳.....	پیشگفتار
۵.....	بخش اول: کلیات تحقیق
۵.....	مقدمه (بیان مسئله)
۷.....	اهمیت و ضرورت تحقیق
۸.....	اهداف تحقیق
۸.....	سؤالات تحقیق
۹.....	روش تحقیق
۹.....	پیشینه تحقیق
۱۰.....	چگونگی روش تحقیق
۱۱.....	جامعه آماری پژوهش
۱۱.....	تعاریف و مفاهیم واژگان
۱۵.....	بخش دوم: سیمای کلی تاریخی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی استان ایلام
۱۵.....	سیمای کلی استان ایلام
۷۹.....	بخش سوم: گزارش توصیفی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام
۸۰.....	فرهنگ
۸۱.....	توسعه فرهنگی
۸۴.....	شاخص های فرهنگی
۸۴.....	آمار و اطلاعات فرهنگی
۸۵.....	تحولات فرهنگ و هنر
۸۶.....	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی در یک نگاه
۹۲.....	تحولات نشر کتاب
۱۰۰.....	ناشران
۱۰۲.....	چاپخانه ها
۱۰۴.....	کتاب فروشی ها
۱۰۴.....	نمایشگاه کتاب
۱۰۷.....	مطبوعات
۱۲۶.....	امور سینمایی، سمعی و بصری
۱۴۱.....	مؤسسات فرهنگی و هنری
۱۴۳.....	انجمن های فرهنگی و هنری
۱۴۴.....	انجمن های ادبی
۱۴۵.....	حوزه قرآن و عترت
۱۴۹.....	اداره کل اوقاف و امور خیریه

۱۵۳.....	ستاد هماهنگی کانون‌های فرهنگی هنری مساجد
۱۵۵.....	شورای پژوهشی.....
۱۵۹.....	شورای فرهنگ عمومی.....
۱۶۵.....	نهاد کتابخانه‌های عمومی.....
۱۷۴.....	مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال.....
۱۷۷.....	فروشگاه‌های عرضه محصولات فرهنگی هنری.....
۱۷۸.....	مراکز بازی‌های تصویری و رایانه‌ای.....
۱۸۰.....	اهم فعالیت‌های فرهنگی.....
۱۹۴.....	فعالیت‌های مشترک و تفاهم‌نامه‌ای.....
۱۹۶.....	برنامه‌های ویژه اداره کل.....
۲۰۱.....	فضاهای فرهنگی.....
۲۰۳.....	اقدامات و برنامه‌های در حال اجرا.....
۲۰۴.....	پروژه‌های عمرانی.....
۲۰۵.....	پروژه‌های نیمه‌تمام.....
۲۰۷.....	توسعه زیرساخت‌ها.....
۲۰۹.....	بخش چهارم: گزارش تحلیلی از وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام
۲۰۹.....	سیاست‌گذاران و مجریان فرهنگی.....
۲۱۱.....	وضعیت فرهنگی و هنری.....
۲۱۵.....	مهم‌ترین آسیب‌های فرهنگی.....
۲۱۶.....	بحث و بررسی.....
۲۴۹.....	جمع‌بندی.....
۲۵۶.....	خواسته‌ها و نیازها.....
۲۵۹.....	ظرفیت‌های فرهنگی و هنری.....
۲۶۳.....	بخش پنجم: بحث و نتیجه‌گیری
۲۶۳.....	عدالت فرهنگی.....
۲۶۷.....	مهم‌ترین نقاط قوت.....
۲۷۱.....	مهم‌ترین نقاط ضعف.....
۲۷۴.....	مهم‌ترین فرصت‌ها.....
۲۷۷.....	مهم‌ترین تهدیدها.....
۲۸۰.....	نتیجه‌گیری.....
۲۸۳.....	راهکارها و اولویت‌های کوتاه‌مدت.....
۲۸۵.....	راهکارها و اولویت‌های بلندمدت.....
۲۸۷.....	محدودیت‌های تحقیق.....
۲۸۸.....	منابع.....
۲۹۳.....	ضمائم.....

چکیده

نظر به اینکه سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی مناسب برای اجرای فعالیت‌های فرهنگی اثرگذار، مستلزم برخورداری از آمار و اطلاعات موثق است، در پژوهش پیش رو، تلاش شد تحولات فرهنگی و هنری استان ایلام از ابعاد مختلف مطالعه و بررسی شود تا اطلاعات دقیق و موثقی از وضعیت فرهنگی، نیازها و خواست‌های فرهنگی و هنری استان به دست آید. از این رو، هدف اصلی این تحقیق، توصیف وضعیت فرهنگی هنری، شناسایی نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها، تهدیدها، ظرفیت‌های بومی، خواست‌ها و نیازهای فرهنگی و هنری استان ایلام است. برای تحقق این هدف، تلفیقی از روش کتابخانه‌ای و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته مورد استفاده قرار گرفت. برای تحلیل مصاحبه‌ها، از تحلیل محتوای کیفی استفاده شد. این پژوهش در چند مرحله اجرا گردید. ابتدا، با مطالعه و بررسی منابع کتابخانه‌ای به منظور «توصیف سیمای تاریخی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان»، اطلاعات لازم گردآوری شد. پس از آن، برای تدوین «گزارش توصیفی و تحلیلی وضعیت فرهنگی و هنری استان» با تأکید بر اقدامات، برنامه‌ها و منابع فرهنگی موجود، امکان جمع‌آوری اطلاعات فراهم آمد. سپس، در مصاحبه با نخبگان و صاحب‌نظران فرهنگی، تحلیلی از وضعیت فرهنگی و هنری استان با تکیه بر نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها، تهدیدها، ظرفیت‌های بومی، خواست‌ها و نیازها و تمرکز برگسترش عدالت فرهنگی ارائه گردید. جامعه آماری از مدیران فرهنگی، استادان دانشگاه‌ها، کارشناسان فرهنگی، هنرمندان، پژوهشگران، ناشران، مدیران مؤسسات فرهنگی و... تشکیل شده بود. برای انتخاب نمونه‌ای از آن‌ها، از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد و با استفاده از معیار اشباع نظری با ۴۵ نفر از آنان مصاحبه به عمل آمد. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد دستگاه‌های اجرایی مختلفی از اعتبارات حوزه فرهنگ ارتزاق می‌کنند؛ ولی، تنها اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی در قبال مشکلات آن پاسخگو است. نتایج بخش «تحلیل وضعیت فرهنگی و هنری استان» نشان می‌دهد که «نقاط قوت» عبارت‌اند از: محسوس بودن انتشار کتاب به ویژه آثار بومی و محلی، وصل شدن سینمای استان به شبکه توزیع فیلم کشوری و مفید بودن این هنر برای قشر جوان، پیوند شعر و ادبیات با جریان سیال شعر معاصر در سطح ملی و درخشش هنرمندان در طراز ملی. «نقاط ضعف» عبارت‌اند از: عدم رغبت بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری و حمایت از مطبوعات، نبود سازوکار برای فعالیت در فضای مجازی، کم‌کاری در حوزه ثبت و ضبط

فرهنگ عامه. « فرصت‌ها » عبارت‌اند از: تشویق بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در حوزه چاپ و نشر، ارائه خدمات چاپی به مردم استان‌های مرزی عراق (هم‌جوار ایلام). « تهدیدها » عبارت‌اند از: انتشار بخشی از آثار فرهنگی در چاپخانه‌های خارج از استان، نبود زیرساخت و تعطیلی برخی از چاپخانه‌ها. «خواست‌ها» عبارت‌اند از: تخصیص اعتبار برای آغاز عملیات اجرایی تالار مرکزی ایلام، کمک به ساخت دو مجتمع فرهنگی هنری نیمه‌تمام در شهرهای مهران و آسمان‌آباد، کمک به تجهیز چهار مجتمع فرهنگی هنری در شهرهای ایلام، دهلران، دره‌شهر و سرابله. کمک به احداث ساختمان خانه مطبوعات استان. «ظرفیت‌های فرهنگی و هنری» عبارت‌اند از: زندگی مسالمت‌آمیز و بدون تنش چهار قوم بزرگ کرد، لُر، لک و عرب و یکپارچگی مذهبی مردم استان؛ هم‌مرز بودن استان با سه استان شیعه‌نشین واسط، میسان و دیالی در کشور عراق و پیوندهای فرهنگی مشترک؛ ارائه راهکارهای کوتاه‌مدت و بلندمدت با نگاه فراگیر و عدالت محور برای حل مسائل و بهره‌گیری از فرصت‌ها.

واژگان کلیدی: فرهنگ، تحولات فرهنگی و هنری، استان ایلام، عدالت فرهنگی، فرصت‌ها و تهدیدهای فرهنگی.

پیشگفتار

فرهنگ یک ملت نشان‌دهنده اندیشه‌ها، باورها، خواسته‌ها، رفتارها و ارزش‌های آن ملت است. فرهنگ و باور عمومی هر جامعه‌ای نخست در حفظ و تقویت هویت و موجودیت جامعه دارای جایگاه است و در وهله دوم زمینه‌ساز پیشرفت و توسعه همه‌جانبه جامعه است. امروزه، یکی از شاخص‌های اصلی توسعه پایدار جامعه، توسعه فرهنگی است. دستیابی به توسعه فرهنگی با توجه به وسعت این عرصه و تغییر و تحولات سریع آن، جز با مدیریت صحیح امکان‌پذیر نیست. جامعه‌شناسان معتقدند اگر فرهنگ یک جامعه به پویایی و پختگی لازم نرسیده باشد، پیشرفت، انکشاف و توسعه اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و... در آن جامعه میسر نخواهد بود. بنابراین، پاره‌ای چالش‌های فراروی توسعه فرهنگی عبارت‌اند از: شکاف‌ها و تعارضات قومی و مذهبی، پایین بودن سطح سواد ارزش‌ها و هنجارهای ضد توسعه فرهنگی و عدم برقراری مساوات و عدالت فرهنگی در جغرافیای مختلف. در واقع، توسعه اجتماعی، سیاسی و اقتصادی بدون توسعه فرهنگی و برقراری عدالت فرهنگی میسر و ممکن نخواهد شد. برای حصول به این امر در حوزه فرهنگ، نیازمند سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در دو فاز کوتاه‌مدت و بلندمدت هستیم.

یکی از دغدغه‌های مهم سیاست‌گذاران و محققان عرصه فرهنگ و هنر، نبود آمار، گزارش و داده‌های مرتبط در بخش‌های مختلف فرهنگی و هنری؛ همچنین تخمین و ارزیابی عملکرد این حوزه‌ها می‌باشد.

برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی حوزه فرهنگ نیازمند شناخت کافی وضعیت فرهنگی (با اتکا به آمار و ارقام موجود و همچنین درک نیازهای فرهنگی با توجه به ویژگی‌های مذهبی، قومیتی، جغرافیایی و...) هستیم. بدین منظور، توصیف و تحلیل وضعیت شاخص‌های فرهنگی از قبیل کتاب و نشر، مطبوعات و رسانه، هنر و سینما و حوزه قرآن از نیازهای ضروری حوزه فرهنگ و هنر کشور است.

ارزیابی اسناد و مدارک موجود در مجموعه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و ادارات تابعه در استان‌ها و شهرستان‌ها نشان می‌دهند که اطلاعات و آمار دقیقی از وضعیت تولید، توزیع و مصرف حوزه فرهنگ و هنر وجود ندارد و اگر هم گزارشی وجود داشته باشد، کمتر بر واقعیات و نیازهای فرهنگی و هنری استان‌ها متکی است. این در حالی است که برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی مطلوب، توصیف و تحلیل وضعیت فرهنگی

و هنری استان‌ها ضروری است. بدین منظور، این پژوهش با هدف شناسایی وضعیت فرهنگی و هنری استان‌ها؛ شناسایی اقدامات و برنامه‌های انجام‌شده و در حال انجام فرهنگی و هنری؛ شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای حوزه فرهنگ و هنر؛ شناسایی خواسته‌ها و نیازهای فرهنگی و هنری؛ و سرانجام، شناسایی ظرفیت‌های بومی حوزه فرهنگ و هنر استان‌های کشور انجام شده است.

در این اثر و مجموعه تصویری از وضعیت فرهنگی و هنری هر استان با دید تاریخی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی ارائه شده است، سپس شاخص‌های فرهنگی از ادارات کل فرهنگ و ارشاد استان‌ها و نهادهای فرهنگی مرتبط جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل شده‌اند. در ادامه برای رسیدن به چارچوبی مشخص از نقاط قوت، ضعف، فرصت، تهدید، خواسته‌ها و نیازها، مصاحبه‌هایی با نخبگان فرهنگی، متخصصان و مسئولان امور فرهنگی و هنری استان‌های مورد پژوهش انجام گرفته است.

جامعه تحقیق این پروژه عبارت است از چهارده استان کشور شامل: آذربایجان غربی، ایلام، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، خوزستان، زنجان، هرمزگان، کردستان، بوشهر، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، سیستان و بلوچستان، کرمان، (جنوب استان کرمان) و گلستان.

در بخش پایانی کلیه پژوهش‌ها، نتایج در دو محور کوتاه‌مدت و بلندمدت به صورت مبسوط تبیین و تحلیل شدند.

امید است نتایج این مجموعه پژوهش بتواند مورد استفاده مسئولان فرهنگی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی شامل معاونتها، ادارات کل ستادی و ادارات کل استانی قرار گیرد. در پایان، از همکاران معاونت پژوهشی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، دفتر مطالعات راهبردی و مدیریت طرح، دکتر اسماعیل افقهی؛ همچنین پژوهشگرانی که در چهارده استان، فاز اول این طرح را به نحو مطلوبی انجام داده‌اند، تشکر و قدردانی می‌کنم.

تیر ۱۴۰۰

دکتر محمد سلگی

رئیس پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

بخش اول: کلیات تحقیق

این بخش از پژوهش، به بیان مسئله، اهمیت و ضرورت تحقیق، اهداف تحقیق، سؤالات تحقیق، روش تحقیق و پیشینه تحقیق پرداخته است.

مقدمه (بیان مسئله)

فرهنگ به «مجموعه آداب و رسوم، علوم، معارف و هنرهای یک قوم» اطلاق می‌شود (معین، ۱۳۸۶: ۱۰۸۲). به عبارت دیگر، «باورهای سنتی، شکل‌های اجتماعی و ویژگی‌های مادی یک گروه نژادی، دینی یا اجتماعی را فرهنگ می‌گویند.» (صدری‌افشار و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۹۹۷) به هر حال، فرهنگ مجموعه‌ای از ارزش‌ها، هنجارها، رفتارها، باورها و... است که به هنجارهای اجتماعی تبدیل می‌شوند و شیوه یک زندگی مطلوب را برای انسان نشان می‌دهند و به سایر جلوه‌های عقل و احساس انسان سمت و سو می‌بخشند. در این دیدگاه، فرهنگ پدیده‌ای اجتماعی است و محصول کارکرد جامعه به شمار می‌آید. از این رو، در تمام اجزای جامعه جریان دارد و رشد و پیشرفت آن را در همه زمینه‌ها تسهیل می‌کند (محمدنیاکان، ۱۳۹۵: ۵). البته، ابعاد و دامنه مفهومی که به عنوان فرهنگ می‌شناسیم، به اندازه‌ای عمیق و گسترده است که گنجاندن آن در قالب تعریفی چارچوب‌دار و مشخص مشکل به نظر می‌رسد. نتایج مطالعه آثار صاحب‌نظران، محققان و پژوهشگران نشان می‌دهد که ده‌ها و شاید صدها توصیف و تعریف درباره فرهنگ به رشته تحریر درآمده است. بنابراین، فرهنگ مقوله‌ای ساختاری - بنیادی است که در اثر

تلاش انسان‌ها برای پاسخ‌گویی به نیازهای گوناگون آنان پدید می‌آید. اگر چنین فرایندی را در خصوص همه نیازهای مادی و معنوی انسان‌ها ترسیم کنیم، تصویری کلی از شبکه گسترده فرهنگ پیدا خواهیم کرد که در نظام‌های الهی و آرمانی ریشه دارد و به شیوه‌های مختلف راهبر افکار و اندیشه انسان‌ها در پهنه گیتی است و آینده جوامع را شکل، جهت و استحکام می‌بخشد. از دیدگاه جامعه‌شناسی، فرهنگ یک مفهوم عام است که به تمام آموخته‌های انسانی در طول حیات اجتماعی اطلاق می‌شود. صاحب‌نظران، غالباً از مقوله فرهنگ برای توضیح مجموعه عوامل ناشناخته استفاده می‌کنند. این کاربرد حوزه معنایی آن را افزایش داده است؛ به گونه‌ای که تشخیص مرز معنای فرهنگ بسیار دشوار شده است. در عین حال، این مسئله از واقعیت دیگری نیز، خبر می‌دهد. بخش فرهنگ از یک سو، تحت تأثیر تحولات اقتصادی و اجتماعی و از سوی دیگر، به دلیل افزایش آمار تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان محصولات فرهنگی یا تفکیک مسائل اجتماعی درون فرهنگ، وضعیت متفاوتی پیدا کرده است. بر این مجموعه باید گسترش ارتباطات نیز اضافه شود که مفهوم مرزهای فرهنگی را دگرگون کرده است. چنین تحولاتی فرهنگ را به صورتی روزافزون گسترش می‌دهد و از درون آن مسائل تازه‌ای پیش روی دست‌اندرکاران فرهنگی قرار می‌گیرد (محمدنیاکان، ۱۳۸۸: ۶-۷). درحقیقت، فرهنگ اصل اصیل زندگی است که میان انسان و محیط پیرامونش رابطه‌ای منطقی برقرار می‌کند و زمینه‌ای اصولی فراهم می‌آورد تا انسان پدیده‌های محیط اطراف خود را بشناسد، آن‌ها را ارزیابی کند، به شیوه‌های ممکن بر روی آن‌ها کار کند و به نتیجه مطلوبش برسد و در پی آن، شالوده شکل‌گیری فرهنگی پیشرفته و تمدنی ماندگار را پی‌ریزی کند، تمدنی که محصول فرهنگی پویا و پایدار باشد. چون فرهنگ مقوله‌ای ساختاری است که جامعه به وسیله آن هویت می‌یابد؛ از این رو، در هر کشوری که فرهنگ به خوبی رشد کند و نهادینه شود، ویژگی‌های اصلی هویت مردم آن کشور هویدا می‌شود. چون فرهنگ بر پایه زندگی رشد می‌کند و از درون زندگی اجتماعی انسان‌ها سر بر می‌آورد، خود به مثابه موجودی است که حیات دارد، به محض این که پا بگیرد، مسیر ارتقای خود را طی می‌کند و همگام با انسان‌ها از نسلی به نسل دیگر جریان می‌یابد و چون در بستر تاریخ حضور دارد، دگرگونی می‌پذیرد. هرگاه پویایی خود را از دست بدهد و از رشد و بالندگی بازماند، محکوم به فنا می‌شود. البته، هر فرهنگ در مواجهه با فرهنگ دیگر تأثیرپذیری یا تأثیرگذاری را تجربه می‌کند. در چنین حالتی، فرهنگ غالب به تقویت، بازسازی و نوسازی خود می‌پردازد و متناسب با محیط اجتماعی جامعه رشد می‌کند؛ و چون در یک مجموعه هم‌زیست از انسان‌ها پدید می‌آید،

به صورت نمادی از ارزش‌های موجود، نمایان و قابل درک است. فرهنگ به هر اندازه شفاف، پویا و با اصالت باشد، به همان میزان سالم است و از سلامت، پویایی و تأثیرگذاری برخوردار است. فرهنگ سالم نظامی از ارزش‌ها و هنجارهای رفتاری را در اختیار مردم یک جامعه می‌گذارد و مردم با پذیرش درونی، از آن بهره می‌برند (محمدنیاکان، ۱۳۹۱: ۵). در نتیجه، زندگی آنان در سایه عزت، اقتدار و امنیت پیش می‌رود و احساس آرامش و رضایت می‌کنند. به هر حال، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی دقیق و همه‌جانبه برای فرهنگ، نیازمند دسترسی به آمار و اطلاعات دقیق از وضعیت فرهنگی، همچنین، درک نیازهای فرهنگی مبتنی بر ویژگی‌های مذهبی، قومیتی، جغرافیایی، نژادی و... است. برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در این حوزه، بدون توجه به واقعیت‌های جامعه و داشتن اطلاعات کافی، منجر به سطحی‌نگری در برنامه‌ریزی می‌شود و اثربخشی سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی را دچار مشکل می‌کند. بررسی مستندات موجود در مجموعه‌های ستادی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و استان‌های کشور، نشان می‌دهد با وجود اینکه گمان می‌رود آمار و اطلاعات دقیقی از وضعیت تولید، توزیع و مصرف محصولات حوزه فرهنگ و هنر وجود دارد، متأسفانه اطلاعات موجود ناقص است. اطلاعات دقیقی از فعالیت‌ها و عملکرد فرهنگی و هنری استان‌ها موجود نیست. علاوه بر آن، گزارش‌های موجود، با واقعیت‌ها و نیازهای فرهنگی هنری استان‌ها مطابقت ندارد. در حالی که برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی مناسب، تهیه و تحلیل وضعیت فرهنگی و نیازها و خواست‌های فرهنگی هنری استان‌ها ضروری است. در پژوهش حاضر، با هدف شناسایی تحولات فرهنگی و هنری استان ایلام، ابتدا اطلاعات توصیفی از وضعیت فرهنگی و هنری با تأکید بر اقدامات، برنامه‌ها و منابع فرهنگی موجود جمع‌آوری می‌شود و در مصاحبه با نخبگان فرهنگی هنری و مدیران این حوزه، تحلیلی از وضعیت فرهنگی و هنری استان با تکیه بر نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها؛ همچنین، نیازها و خواست‌های فرهنگی هنری استان با تمرکز بر گسترش عدالت فرهنگی ارائه خواهد شد.

اهمیت و ضرورت تحقیق

عرصه فرهنگ نسبت به عرصه‌های دیگر شرایط متفاوتی دارد؛ زیرا از یک سو، هزینه‌بر، تأثیرگذار و ثمره آن طولانی‌مدت است؛ از سوی دیگر، بخشی از مردم برخلاف مسائل اقتصادی، آن گونه که باید از اهمیت و کارکرد مسائل فرهنگی آگاه نیستند. بنابراین، برای ایجاد هماهنگی بین این دو رویکرد، فعالیت‌های فرهنگی نیازمند تعامل اصولی، اندیشه، مدارا و تأمین «اعتبار ویژه» هستند. از اهمیت و جایگاه فرهنگ در نظام بین‌الملل نیز،

نباید غافل بود. در عصر جهانی شدن، فرهنگ عنصر اساسی تلقی می‌شود. به همین دلیل، در دهه‌های اخیر، بیشترین نظریه‌ها درباره فرهنگ ارائه شده است؛ حتی بیشتر کشورها برای تحقق اهداف و سیاست‌های کلان فرهنگی، بیشترین اعتبارات را تخصیص می‌دهند. با شناخت چنین مواردی و درک تحولات مداوم فرهنگی در عرصه جهانی، اهمیت تحول همه‌جانبه در حوزه فرهنگ به منظور حفظ انسجام درونی جامعه و مقابله با تهاجم فرهنگ بیگانه روشن می‌شود. در جمهوری اسلامی ایران، فرهنگ از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار است و با عنایت به اینکه انقلاب اسلامی یک انقلاب فرهنگی و مبتنی بر ارزش‌های دینی است، به طبع بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، فرهنگ به عنوان یک عرصه بسیار مهم مورد توجه نظام، رهبران و نخبگان قرار گرفته است (محمدنیاکان، ۱۳۸۸: ۶-۷)؛ چنان‌که درگفتمان امام راحل و مقام معظم رهبری، فرهنگ همواره به مثابه یک گفتمان غالب مطرح شده است.

اهداف تحقیق

هدف اصلی

هدف اصلی این پژوهش، شناسایی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام است.

اهداف فرعی

اهداف فرعی پژوهش عبارت‌اند از:

- توصیف وضعیت فرهنگی و هنری استان.
- بررسی عملکرد، فعالیت‌ها و برنامه‌های در حال اجرای فرهنگی و هنری استان.
- شناسایی نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای حوزه فرهنگ و هنر استان.
- شناسایی نیازهای فرهنگی و هنری استان.
- شناسایی ظرفیت‌های بومی حوزه فرهنگ و هنر استان.

سوالات تحقیق

- وضعیت فرهنگی و هنری استان چگونه است؟
- در حوزه فرهنگ و هنر استان چه اقداماتی صورت گرفته است؟
- برنامه‌های فرهنگی و هنری در حال اجرا کدام‌اند؟
- نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای حوزه فرهنگ و هنر استان کدام‌اند؟
- خواسته‌ها و نیازهای فرهنگی و هنری استان کدام‌اند؟
- ظرفیت‌های بومی حوزه فرهنگ و هنر استان کدام‌اند؟

روش تحقیق

انجام یک پژوهش علمی، نیازمند استفاده از روش‌ها و ابزارهای ویژه‌ای است. انتخاب روش نیز، به اهداف، ماهیت موضوع و امکانات اجرایی آن بستگی دارد. پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی، و از نظر روش تحقیق، توصیفی - تحلیلی مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای، بررسی‌های میدانی و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته (پرسشنامه بان) {۱} به شرح زیر بود.

الف) مطالعات کتابخانه‌ای شامل:

- کتب مرتبط و موجود در کتابخانه مرکزی ایلام.
- آمار و اطلاعات معاونت پژوهشی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- آمار و اطلاعات دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی راهبردی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- آمار و اطلاعات معاونت فناوری اطلاعات خانه کتاب {ketab.ir}.
- سالنامه آماری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (۱۳۹۷).
- گزارش عملکرد اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸).
- کتاب‌ها و مستندات کانون‌ها، سازمان‌ها و دستگاه‌های فرهنگی استان ایلام در دهه اخیر.

- ب) مدیران و متخصصان حوزه فرهنگ و هنر.
- ج) اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی.
- د) فعالان فرهنگی، پژوهشگران و هنرمندان.
- ه) مدیران مؤسسات فرهنگی و هنری و روزنامه‌نگاران.

پیشینه تحقیق

آشنایی با پژوهش‌های پیشین، لازمه انجام هر پژوهشی است؛ زیرا، مطالعه و بررسی تحقیقات انجام گرفته به وسیله دانش پژوهان و محققان، فرصت ارزنده‌ای را پیش رو می‌نهد تا از یک سو، از تجارب آنان بهره‌برداری شود و زمینه غنای علمی برای انجام تحقیقات بعدی فراهم آید و از سوی دیگر، دوباره کاری، اتلاف وقت و هدر رفت سرمایه صورت نمی‌پذیرد. بدین ترتیب، برای انجام بهتر این تحقیق، اسناد، کتاب‌ها، طرح‌های تحقیقاتی و پایان‌نامه‌های دانشجویان استان مورد بررسی و مطالعه قرار گرفت. محمدنیاکان وایدی (۱۳۸۹)، در پژوهشی تحولات فرهنگ و هنر استان در دهه‌های شصت، هفتاد و

هشتاد را با تأکید بر نشرکتاب، توسعه کتابخانه‌های عمومی، مطبوعات محلی، کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد و... مورد بررسی قرار داده‌اند. علاوه بر آن، مطالعه و بررسی‌ها نشان می‌دهد، از آغاز دهه هفتاد به این سو، به تدریج و با نگاه جامعه‌شناسانه، تحقیقات فراوانی در زمینه‌های مختلف (موادمخدر، خودکشی، دگرکشی، خودسوزی، اوقات فراغت، حجاب، پوشاک، باستان‌شناسی، موسیقی محلی، شعر، گویش‌های محلی، ازدواج، طلاق، جمعیت، حاشیه‌نشینی، گردشگری و...) صورت گرفته است؛ ولی، در دهه اخیر، پژوهشی کل‌نگر و جامع با تحلیل محتوای کیفی مانند تحقیق پیش رو، انجام نشده است.

چگونگی روش تحقیق

این پژوهش در دو مرحله و با استفاده از رویکرد استقرایی به شرح زیر انجام شد: الف) مرحله اول طبق روش معمول، با مطالعه و بررسی منابع و اسناد موجود کتابخانه‌ای و مراجعه حضوری به سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی استان^{۲}، به منظور «توصیف سیمای تاریخی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان» اطلاعات لازم گردآوری شد و «بخش اول گزارش» تدوین گردید. پس از آن، با مراجعه حضوری به چند حوزه ستادی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در تهران و چند دستگاه فرهنگی در استان از جمله اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام^{۳}، امکان جمع‌آوری اطلاعات برای تدوین «گزارش توصیفی وضعیت فرهنگی و هنری استان» (بخش دوم گزارش) فراهم آمد.

ب) مرحله دوم از طریق کسب و یادداشت اطلاعات میدانی، همچنین، با استفاده از پرسشنامه باز نیمه‌ساختاریافته با هدف شناسایی نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها، تهدیدها، خواست‌ها و نیازهای فرهنگی استان به روش کیفی انجام شد. در این راستا، علاوه بر مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای، ۲۲ موضوع فرهنگی و هنری، مانند کتاب، مطبوعات و رسانه، فضای مجازی، سینما، تئاتر، موسیقی، عکاسی، نقاشی، قرآن و عترت، نماز، کانون‌های آگهی و تبلیغاتی، بازی‌های رایانه‌ای، رسانه‌های دیجیتال، چاپ و نشر، فرهنگ ایثار و شهادت، خوش‌نویسی، فرهنگ عامه، سبک زندگی ایرانی - اسلامی، هنرهای تجسمی، تحکیم خانواده، شعر و ادبیات و انیمیشن (پویانمایی) شناسایی شد و در قالب پرسشنامه از طریق «واتساپ»، «ایمیل»، «نمابر» و «حضور» (موردی) برای افراد ارسال گردید. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، با استفاده از تکنیک تجزیه و تحلیل سوات (SWOT) «فرصت‌ها»، «تهدیدها»، «نقاط قوت» و «نقاط ضعف» مشخص شدند.

جامعه آماری پژوهش

چهل و پنج نفر از صاحب نظران حوزه فرهنگ و هنر، شامل شش تن از مدیران کل حوزه فرهنگ، هشت نفر از معاونان صاحب نظر در حوزه های مرتبط و متخصص فرهنگی، هشت تن از استادان دانشگاه ها، چهار نفر از اصحاب مطبوعات، پنج نفر از هنرمندان، دو تن از ناشران، چهار تن از مدیران مؤسسات، آموزشگاه ها و انجمن ها و پنج تن از صاحب نظران و پژوهشگران حوزه جامعه شناسی و چهار نفر از کارشناسان حوزه فرهنگ و هنر استان جامعه آماری پژوهش را تشکیل می دادند.

تعاریف و مفاهیم واژگان

واضح است که «فرصت» و «تهدید» دو مفهوم مرتبط با «محیط خارجی» هستند. «محیط خارجی» و عوامل مربوط به آن، وضعیت مطلوبی را به وجود می آورند یا باعث تهدید می شوند. از فرصت، به عنوان موقعیتی برای بهره گیری و سودآوری، و از تهدید به عنوان «مانعی» جهت رسیدن به اهداف یاد می شود. به منظور بهره گیری حداکثری از محیط، باید فرصت ها را خوب شناخت و از آن ها به بهترین وجه بهره گرفت. از طرفی، ضمن شناسایی تهدیدها و موانع احتمالی، لازم است راه کارهایی برای مواجه شدن با آن ها ترسیم کرد. البته، هر «تهدیدی» ولو کوچک، به دلیل آنکه سبب تخصیص منابعی به خود می شود، تأثیر منفی خود را می گذارد. به حداقل رساندن این تأثیرات، یا در شرایط مطلوب حذف آن ها، هدفی اساسی به شمار می رود (علی احمدی، ۱۳۸۵: ۲۳۴). ما در اینجا با دو هدف متضاد، اما هم سو، مواجه ایم. یکی به حداکثر رساندن میزان بهره گیری از «فرصت های محیطی» و دیگری به حداقل رساندن آثار «تهدیدها». این دو هدف، هر دو در راستای منافع سازمان حرکت می کنند و به نوعی هم سو هستند. فرصت، بالفعل کردن یک منفعت بالقوه نهفته در شرایط خاص محیطی است که با اتخاذ راهبرد اثربخش محقق می شود. با توجه به این تعریف:

اولاً، «فرصت» در شرایط خاص نهفته است. این شرایط باید محقق شود. پس از آن، باید به دنبال فرصت گشت.

ثانیاً، صرف وقوع فرصت کافی نیست، بلکه لازمه آن، داشتن راهبردی اثربخش است (همان: ۲۳۵). درک فرصت، از یک تحرک ذهنی آغاز می شود. این تحرک ممکن است تأثیر یک پدیده خارجی یا کاملاً ذهنی و درونی باشد. لازمه درک فرصت، وجود ذهن خلاق و درک شهودی بسیار بالا است. فرصت ها زاینده قواعد پارادایم حاکم بر فعالیتها

هستند و درحقیقت، قواعد عوامل تحقق منفعت را تعیین می‌کنند. بهره‌گیری از مدل‌های نوآوری و ایده‌پردازی نظیر سکون‌زدایی (غلبه بر افکار کلیشه‌ای)، نقشه‌برداری جریان ارزش، تصویرسازی (شفاف‌سازی دیدگاه‌ها) تفکر جانبی (رفتن از یک چارچوب به چارچوب دیگر) و... در درک و شناسایی فرصت‌ها مؤثراند. باید توجه داشت که فرصت بالقوه برای همه وجود دارد، ولی فرصت بالفعل، بر حسب قابلیت تکمیل عوامل منفعت، تنها به موارد خاصی تعلق می‌گیرد. برای بهره‌گیری از فرصت‌ها، توانایی‌هایی لازم است. ممکن است در «محیط»، فرصتی وجود داشته باشد، اما به دلیل عدم توانایی مالی یا فنی نتوان از آن استفاده کرد. از این رو، بحث «فرصت» با توانایی‌های داخلی سازمان ارتباط مستقیم دارد.

در مقابل فرصت، در محیط خارج از یک سازمان، «تهدید» قرار دارد. تهدیدها عواملی هستند که به عنوان مانعی برای رسیدن به اهداف عمل می‌کنند. دو نوع تهدید قابل تبیین است:

۱. برای بهره‌گیری از فرصت مانعی ایجاد شود. البته، در اینجا زیانی متوجه سازمان نیست؛

۲. برای حفظ وضع موجود موانع و تهدیدهایی شکل بگیرند.

درحقیقت، تهدید نوع اول در صورتی که سازمان از فرصت جدید یا بلندپروازی‌های خود چشم‌پوشی کند، قابل دفع است؛ اما، تهدیدهایی از نوع دوم، بقای سازمان را هدف قرار می‌دهند. بنابراین، برای دفع آن‌ها، سازمان نیازمند تحرک است و اگر منفعلانه عمل کند، سیر نزولی را طی می‌کند و در نتیجه، از بین می‌رود (رضائیان، ۱۳۸۵: ۳۵). در اینجا، برای رویارویی با تهدید نوعی اجبار وجود دارد، مگر آنکه از کل سیستم، و نه فقط اهداف و فرصت‌ها، چشم‌پوشی کرد. البته، نوع مواجهه با تهدید، بسیار حائز اهمیت است. معمولاً هنگام مواجهه با تهدید یا بحران دو اشتباه مهم بروز می‌کنند و موجب افزایش خسارت‌های ناشی از تهدید می‌شوند:

۱. نادیده گرفتن نخستین علائم هشدار دهنده؛

۲. انکار وجود مسئله، هنگامی که حادثه ناگواری در حال رخ دادن است.

به هر حال، برنامه‌هایی که برای کنترل تهدید تنظیم می‌شوند، باید به‌طور مؤثری از بروز این گونه اشتباهات جلوگیری کنند (رضائیان، ۱۳۸۵: ۳۵۲). نداشتن «نقاط قوت» باعث عدم بهره‌گیری از «فرصت‌ها» و داشتن عوامل ضعف داخلی، باعث تأثیر بیشتر تهدیدهای محیط خارجی بر محیط داخلی خواهد شد. بی‌گمان، سازمانی که فاقد «نقاط

قوت» است، نباید به فعالیت خود ادامه دهد؛ زیرا در صورت وجود «فرصت»، نخواهد توانست از آن استفاده کند. توانایی مالی، نیروی انسانی کارآمد، تجهیزات مناسب، دانش، مهارت و تجارب، درک صحیح محیط با استفاده از واحدهای تحقیق و توسعه، داشتن سعه‌صدر، بینش باز و کل‌نگر، و... از جمله «نقاط قوت» یک سازمان فرهنگی به شمار می‌آیند و نبود آنها «نقطه ضعف» محسوب می‌شود.

بخش دوم:

سیمای کلی تاریخی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی استان ایلام

سیمای کلی استان ایلام

این بخش از تحقیق، پیشینه تاریخی، موقعیت جغرافیایی، موقعیت مرزی، ناهمواری‌ها، آب و هوا، جمعیت، آموزش، قومیت و نژاد، زبان، دین و مذهب، موقعیت اقتصادی، آثار تاریخی، اماکن زیارتی و جاذبه‌های گردشگری، یادمان‌های دفاع مقدس، جایگاه فرهنگی – اجتماعی استان، ویژگی‌های فرهنگی استان، آداب و رسوم، ادبیات عامه، ترانه‌ها و آواها، موسیقی و رقص بومی، گروه‌ها و جریان‌های شاخص فرهنگی و مشاهیر استان ایلام را پوشش داده است.

پیشینه تاریخی

تمدن پیش از تاریخ ایران و استقرارهای اولیه بشری را می‌توان در دشت موسیان و حاشیه رودخانه‌های میمه و دویرج دهلران جست و جو کرد. تپه باستانی چگا آهوان و ده‌ها تپه و اثر باستانی در دشت مهران و حاشیه رودهای کنجان‌چم، چنگوله و گاوی، مهم‌ترین میراث ارزشمند گذشته ایران محسوب می‌شوند. سایر دشت‌های ایلام امروزی، مانند محوطه‌های گلان و امیرآباد، دشت‌های صالح‌آباد و... هر کدام موقعیت و جایگاه تاریخی و تمدنی خود را دارند. درکتیبه‌های بابلی، عیلام را آلامتو (آلام) به معنای کوهستان (کشور طلوع آفتاب) نگاشته‌اند. البته، علاوه بر ایلامی‌ها، اقوام دیگری چون گوتی‌ها، کاسی‌ها و لولوبی‌ها در این محدوده سکونت داشته‌اند. گوتی‌ها در زمان نارام‌سین، پادشاه اکد (۲۳۰۰ ق.م) ظاهر شده و در حمله به اکد، از نارام‌سین شکست خورده‌اند و به زاگرس

پناه برده و در این محل به زندگی خود ادامه داده‌اند. لولویی‌ها در مناطق زهاب، شهر زور و شمال غرب ایران زندگی می‌کرده‌اند. کاسی‌ها حدود نیمه دوم هزاره سوم ق م از جنوب غربی دریای خزر مهاجرت کرده و در زاگرس ساکن شده‌اند. کاسی‌ها با حمله ایلامی‌ها به بین‌النهرین شکست خورده‌اند و در منطقه ایلام و لرستان فعلی استقرار یافته‌اند (محمودیان، ۱۳۹۵: ۳۲ - ۳۵). کشور ایلام، شامل خوزستان و لرستان (خایدالو)، پشتکوه (ایلام)، ماداکتو (کنارودخانه سیمره) و کوه‌های بختیاری بوده و از مغرب به دجله، از مشرق به قسمتی از فارس، از شمال به کوه‌های بختیاری، از جنوب به خلیج فارس تا بوشهر محدود می‌شده است و در اوج عظمت، از سمت مغرب به بابل و از مشرق به اصفهان می‌رسیده است. شهر شوش پایتخت ایلام، در خوزستان امروزی قرار داشته است (اکبری، ۱۳۸۶: ۸۶ - ۸۲). ایلام به‌عنوان ارزنده‌ترین پایگاه و گسترده‌ترین جایگاه حضور پدیده‌های عصر مفرغ یا برنز، نقشی برجسته در سیر تکامل تمدن بشری دارد. آشوربانی‌پال پس از فتح بابل (۶۳۹ ق.م) متوجه ایلام شده است. در این اردوکشی، تعدادی از بزرگان ایلام به اسارت درآمده و تعدادی نیز، به کوهستان‌ها و حدود خلیج فارس فرار کرده‌اند. آشوربانی‌پال سرزمین ایلام را به تصرف درآورده و شهرهای آن را غارت نموده است. شوش پایتخت ایلام به دست آشور افتاده و کلیه غنایمی که ایلامیان از سومریان و آکاد و بابل به دست آورده بودند، به تاراج رفته و زیگورات چغازنبیل نیز، ویران شده است. اینگونه، امپراتوری متمدن ایلام (خوزستان، ایلام و لرستان امروزی) به‌دستور آشور نابود گردیده است. از سال ۶۴۰ قبل از میلاد، خاک ایلام ضمیمه دولت پارس و دست‌نشانده هخامنشیان شده است. در عهد ساسانیان ایلام جزو سرزمین پهل (پهلوی) بوده که بعدها اعراب آن را «جبال» نامیده‌اند. پادشاهان اشکانی نخستین پادشاهی را از پهل به آغاز کرده‌اند. «صیمره» مرکز مهرجانقذق که بعدها دره شهر (داراشهر) نامیده شده است و «سیروان» حاکم‌نشین ایالت ماسبدان که آثار خرابه‌های آن در اطراف روستای «سراب کلان» سیروان بر جای مانده، از شهرهای مشهور دوره ساسانیان در منطقه ایلام کنونی بوده‌اند (درخشنده، ۱۳۹۴: ۲۵ - ۳۲). ایلام از دوره ظهور تا فروپاشی به دست آشوریان، درکنار همسایگانی می‌زیسته که تمدن‌های پیشرفته‌ای، مانند آکد و سوری داشته‌اند. پس از مدتی درهم آمیخته‌اند و دولت بابل را تشکیل داده‌اند. پس از آن، بابل وحدت یافته و تمدن درخشان خود را به ایلام عرضه داشته است. اواخر هزاره چهارم قبل از میلاد، در سیلک کاشان، نمونه‌های فراوانی را می‌یابیم که از ایلام اقتباس شده است. بدین معنا که ظروف منقوش از بین رفته و جای خود را به ظروف قرمز و خاکستری رنگ

یکدست داده است که عیناً شبیه ظروف دوره شوش هستند. مهرهای گلوله‌ای جای خود را به مهرهای استوانه‌ای داده و الواحی که به خط دوره آغازین ایلامی نگاشته شده، همراه این اشیاء در حفریات باستان‌شناسی کشف شده است. به‌هرحال، ایلام مرکز تلاقی دو تمدن مهم «میان‌رودان» و «فلات ایران» بوده که هر یک بر دیگری تأثیر داشته است. اگر چه ایلامیان ظاهراً با شکست در مقابل آشوریان از صحنه تاریخ ساقط شده‌اند؛ ولی واقعیت این است که ایلامیان و زبان آنان در دوران پس از ایلامی (پارسی) ظاهر شده‌اند. ایلامیان در متون تاریخی مربوط به اسکندر و جانشینان او نیز حضور داشته‌اند. آن‌ها در قالب «ایلمایی» مستقل حکومت می‌کرده‌اند و پادشاهانی بر آنان حکم می‌رانده‌اند تا اینکه مهرداد اول به زمامداری آنان پایان داده است. به‌هرحال، ایلامیان از مهم‌ترین اقوام ساکن جنوب غرب ایران در دوره پیش از ظهور شاهنشاهی هخامنشیان بوده‌اند. پژوهش‌های باستان‌شناسی نشان می‌دهد که تأثیر سیاسی و فرهنگی ایلام در دوران متفاوتی تا نواحی دوردست شمال در لرستان و مناطق بختیاری، در جنوب تا سواحل خلیج فارس، در شرق به سوی کرمان، سیستان، خراسان و در غرب تا میان‌رودان گسترش یافته است (گیلانی و اکبری، ۱۳۹۵: ۲۴-۲۵). با تأسیس سلسله اتابکان لر کوچک (سال ۵۷۰ ه.ق) توسط شجاع‌الدین خورشید، جانشینان او در پی زوال سلجوقیان و روی کارآمدن حکومت خوارزمشاهیان همچنان، بر مناطق «لر کوچک» فرمان می‌راندند. حمایت ایلخانان مغول از حکومت اتابکان «لر کوچک»، باعث تداوم حکومت آنان گردید. این سلسله محلی تا زمان حکومت شاه‌عباس صفوی (سال ۱۰۰۶ ه.ق) همچنان، در محدوده قلمروی خود صاحب نفوذ و اقتدار بود. شاه‌عباس پس از کشتن شاهوردی‌خان آخرین حکمران اتابکان «لر کوچک»، مقام اتابکی را برانداخت و در تقسیمات سیاسی کشور تجدید نظر کرد. به‌علت اهمیت مناطق مرزی، چهار والی‌نشین تشکیل داد. اداره والی‌نشین لرستان را به یکی از معتمدان خود به نام حسین‌خان سپرد. با قتل نادرشاه افشار و خلأ قدرت، گردنکشان و رؤسای ایلات، هر کدام در پی کسب قدرت سیاسی برآمدند. سرانجام کریم‌خان زند بر تمامی مدعیان پیروز شد. با ظهور سلسله قاجاریه، والیان لرستان که به‌شدت با زندیان درگیر بودند، به مؤسس سلسله قاجار پیوستند و سلطنت او را به رسمیت شناختند. پس از مرگ آقامحمدخان قاجار، فتحعلی‌شاه به محدودکردن نفوذ و قدرت حاکم و امرای محلی پرداخت و شاهزادگان و افراد قبیله قاجار را به جای آن‌ها به فرمانروایی گمارد. فتحعلی‌شاه با گماردن محمدعلی میرزا دولت‌شاه به حکومت کردستان و کرمانشاه و قسمت سهل‌الوصول لرستان، تقریباً نیمی از سرزمین لرستان را تحت نظارت

حکومت مرکزی درآورد. بدین ترتیب، پس از دویست سال، فرمانروایی والیان به لرستان پشتکوه محدود شد. حسین قلی خان، فرزند حیدرخان پس از مرگ پدر و در سال ۱۲۷۳ هـ.ق، از سوی ناصرالدین شاه به سمت والی پشتکوه منصوب شد. پس از مدت کوتاهی توانست با ایجاد امنیت در مناطق جنوبی پشتکوه، زمینه رفت و آمد تجار و زائران به عراق و حجاز را فراهم نماید و چندین بار با کمک وی شورش‌های مناطق پشتکوه و خوزستان سرکوب شد. حسین قلی خان بارها با اعراب تحت حاکمیت والی بغداد به خاطر اختلافات مرزی جنگید و آن‌ها را تا کرانه‌های دجله عقب راند و موفق به گرفتن غنایمی از آن‌ها شد. به همین خاطر، به «ابوقدره» مشهور شد. در سال ۱۳۱۰ هـ.ق به دلیل شورش و نافرمانی طایفه بهاروند، ناصرالدین شاه طی فرمانی از حسین قلی خان خواست آن‌ها را سرکوب کند. سرانجام، والی موفق شد پس از سرکوبی آن‌ها، نظم و امنیت را برقرار کند. بعد از این خدمات، از سوی ناصرالدین شاه به لقب «سردار اشرف» مفتخر گردید و تا سال مرگش (۱۳۱۸ هـ.ق) با اقتدار بر تمامی مناطق پشتکوه فرمان راند. آخرین والی پشتکوه غلامرضاخان فرزند حسین قلی خان، پس از مرگ پدرش از طرف مظفرالدین شاه به حکومت منطقه پشتکوه منصوب شد و با اقتدار در مرکز حکومتش (حسین‌آباد) فرمان می‌راند. در سال ۱۳۲۱ هـ.ق، پسرش امان‌الله خان علیه او دست به شورش زد و خواهان برکناری پدر و به دست گرفتن قدرت در پشتکوه شد. غلامرضاخان پس از شکست در برابر قیام پسرش به ایوان غرب پناه برد؛ اما، با وساطت سران عشایر، این کدورت و زد و خورد به آشتی انجامید و غلامرضاخان به مقرر حکومتش برگشت و اقتدار سابق خود را به دست آورد. با ظهور حکومت رضا شاه (۱۳۰۴ - ۳۲۰ ش) در ایران و از بین بردن قدرت‌های محلی، غلامرضاخان نیز سال ۱۳۰۷ ش به کشور عراق پناهنده شد و منطقه ایلام و پشتکوه بدون جنگ در اختیار نیروهای مرکزی قرار گرفت (یعقوبی و یعقوبی، ۱۳۸۹: ۲۰-۲۷). اگرچه شهرنشینی در استان ایلام به معنا و مفهوم امروزی آن مربوط به چند دهه اخیر است؛ ولی، بر اساس منابع تاریخی، سابقه شهرنشینی به دوره باستان برمی‌گردد. قدیمی‌ترین آثار سکونت در تپه‌های علی‌کش و بزمرد ده‌لران کشف شده است. دو ولایت «ماسبدان» و «مهرجانقدق» در دوره ساسانی دو پایتخت به نام «سیروان» و «صیمره» داشته‌اند که طلیعه و سرآغاز شهر و شهرنشینی در منطقه ایلام محسوب می‌شوند. این دو شهر در سال‌های ۲۵۸ و ۳۳۴ هـ.ق بر اثر وقوع زلزله ویران شده‌اند و تا دهه دوم قرن بیستم میلادی پیدایش شهر و توسعه زندگی شهرنشینی در ایلام به تأخیر افتاده و در این مدت هیچ کانون شهری‌ای پدید نیامده است. از این رو، باید گفت: سرزمین ایلام و پشتکوه

از امپراتوری ساسانی به بعد تا انقلاب مشروطیت از عوامل اساسی تکوین و توسعه شهر به دور مانده و به دلیل اثرات ناشی از عوامل بازدارنده ملی و محلی مانند: موقعیت کوهستانی و انزوای جغرافیایی؛ وجود جامعه سازمان نیافته ایلات و عشایر با ویژگی های تمرّد، سرکشی و نافرمانی و حاکمیت فرهنگ هجوم و غارت: دوری از نظارت، سیطره و اقتدار دولت مرکزی به عنوان مهم ترین عامل ظهور و گسترش شهرنشینی؛ پدیده شهرگرایی، شهرنشینی و شهرسازی بیش از یازده قرن به تأخیر افتاده است.

پس از انقلاب مشروطیت، موانع اجتماعی و سیاسی تکوین شهر از میان برداشته شده و موانع طبیعی نیز، به مدد فناوری های جدید و منابع ناشی از درآمدهای نفتی، تعدیل گردیده است. از این رو، شهرنشینی توسعه یافته است. با به قدرت رسیدن رضاخان و در خلال طرح اسکان عشایر توسط وی، ایلام از نقاط حساسی بوده که می بایست در طرح اسکان اجباری قرار می گرفته است و به لحاظ موقعیت جغرافیایی و کوهستانی و صعب العبور بودن و فقدان یک سیستم ارتباطی حمل و نقل، مردمانش در شکلی از شیوه معیشت مبتنی بر کوچ روی امرار معاش می کرده اند. پس از آنکه دولت مرکزی توانسته زمینه اسکان عشایر را فراهم کند، عشایر به تدریج یکی پس از دیگری بر خلاف میل باطنی خود اسکان یافته اند و نتیجه آن یک جانشینی و ایجاد روستاها بوده که هر روز بر تعدادشان افزوده می شده است (شیخی، ۱۳۸۱: ۹۲). از سال ۱۳۳۵، در ایلام، به دلیل ایجاد نظارت و اعمال قدرت دولت بر مناطق دور دست، ایجاد امنیت و کنترل نوار مرزی، سیاست یک جانشین کردن عشایر در دهه های اول قرن حاضر، ایجاد مراکز اداری - خدماتی، شهرنشینی شکل گرفته و توسعه آن آغاز شده است (منصوری و همکاران، ۱۳۹۸: ۶۶).

بر اساس اولین سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۳۵، ایلام یکی از شهرستان های استان پنجم (کرمانشاهان) به حساب می آمده، و تنها شهر شهرستان ایلام بوده که بدون سلسله مراتب، جوامع روستایی را در حوزه نفوذ خود داشته است و می توان گفت: یک نوع پولاریزاسیون قوی روی فضای پیرامون خود داشته است. البته، «ایلام به دلیل اینکه مقرتابستانی والیان ابوقداره بوده، «حسین آباد پشتکوه» نام داشته است. شهریور ماه سال ۱۳۱۴ هـ.ش به منظور یادآوری عظمت و شکوه تمدن ایلام باستان، نام حسین آباد، به ایلام تغییر یافته و سال ۱۳۴۳ به فرمانداری کل تبدیل شده است. در سال ۱۳۵۳ هـ.ش با چهار شهر ایلام، بدره، دهلران و مهران به سطح استان ارتقا یافته (اکبری، ۱۳۹۰: ۱۶ - ۱۹)، و سال ۱۳۵۵، غیر از شهرهای دهه قبل، شهر جدیدی ایجاد نشده است. با

گذشت زمان و به‌دنبال توسعه سرمایه‌داری، تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در ایران، نقاط شهری در این استان رو به افزایش گذاشته، به گونه‌ای که در سال ۱۳۶۵، به ۱۳ شهر افزایش یافته است. از این دوره، به دلیل اختلاف سطح درآمد شهر و روستا و تمرکز قسمت اعظم سرمایه‌ها و سرمایه‌گذاری‌ها و صنعت در شهرها، مهاجرت از روستاها به شهرها ادامه یافته، به گونه‌ای که در سال ۱۳۷۵، تعداد شهرها به ۱۵ شهر رسیده است. بنابراین، رشد جمعیت شهری استان در طول چند دهه اخیر بسیار شتابان بوده است؛ چنان‌که تعداد شهرها از یک شهر در سال ۱۳۳۵، به ۴ شهر در سال ۱۳۴۵، ۱۳ شهر در سال ۱۳۶۵، ۱۵ شهر در سال ۱۳۷۵ (شیخی، ۱۳۸۱: ۹۳) و ۲۵ شهر در سال ۱۳۹۵ افزایش یافته است. اصولاً شهرنشینی و یک‌جانشینی عشایر ایلام سابقه طولانی‌ای ندارد و از دوره برنامه اسکان اجباری (توسط پهلوی اول) و در نتیجه از هم‌پاشیدگی ساخت اجتماعی - اقتصادی ایلی شروع شده است.

موقعیت جغرافیایی

استان ایلام با ۲۰۱۵۰ کیلومتر مربع مساحت، در جنوب غربی کشور واقع شده، و در «غرب سلسله جبال زاگرس بین ۴۵ درجه و ۲۴ دقیقه تا ۴۸ درجه و ۱۰ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ (مبدأ) و ۳۱ درجه و ۵۸ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۱۵ دقیقه شمالی از خط استوا قرار دارد. این استان از شمال با استان کرمانشاه، از جنوب با استان خوزستان و قسمتی از کشور عراق، از مشرق با استان لرستان و شهرهای دزفول، اندیمشک و شوش در استان خوزستان و از مغرب با کشور عراق همسایه است (منصوری و همکاران، ۱۳۹۸: ۳). ایلام با داشتن ۴۲۵ کیلومتر مرز مشترک، طولانی‌ترین مرز را در میان استان‌های هم‌مرز با کشور عراق دارد. استان ایلام ده شهرستان، ۲۵ شهر، ۹۶ بخش و ۴۹ دهستان دارد. جدول (۱) آمار شهرستان‌ها، شهرها، بخش‌ها و دهستان‌های استان را نشان می‌دهد.

جدول (۱) شهرستان‌ها، شهرها، بخش‌ها و دهستان‌ها به‌روایت آمار

ردیف	شهرستان	شهر	بخش	دهستان
۱	ایلام	۲	۳	۶
۲	آبدانان	۳	۳	۶
۳	ایوان	۲	۲	۴
۴	بدره	۱	۲	۴
۵	چرداول	۵	۴	۷

ردیف	شهرستان	شهر	بخش	دهستان
۶	دره شهر	۲	۲	۴
۷	دهلران	۴	۴	۸
۸	سیروان	۱	۲	۴
۹	ملکشاهی	۳	۲	۴
۱۰	مهران	۲	۲	۲
جمع کل	۱۰	۲۵	۲۶	۴۹

نکته: بهار سال ۱۳۹۹، بخش هلیلان از شهرستان چرداول منفک شد و به سطح شهرستان ارتقا یافت. از این رو، آمار و اطلاعات این شهرستان تازه تأسیس، قبل از جدایی با آمار و اطلاعات شهرستان چرداول تدوین شده بود. در واقع، دریافت آمار و اطلاعات شهرستان هلیلان از طریق منابع رسمی امکان پذیر نبود.

حدود طبیعی استان ایلام با ۲۲۰ کیلومتر طول و ۱۰۰ کیلومتر عرض بدین شرح است: از شمال، کوه مانشت که تا رود سیمره ادامه دارد؛ از شرق، مسیر رودخانه سیمره و کرخه؛ از جنوب مسیر رودخانه دویرج؛ و از ناحیه غرب، مرز قراردادی با کشور عراق. ارتفاع مرکز استان (ایلام) از سطح دریای آزاد ۱۴۴۰ متر و فاصله هوایی آن تا تهران ۴۹۰ کیلومتر است (صحرایی، ۱۳۸۹: ۳۹). البته، بر اساس تقسیمات سیاسی، از دو ناحیه شمالی و جنوبی تشکیل شده است:

۱. شمال استان، با مساحتی معادل ۹ هزار و ۴۶۵ کیلومتر مربع، از شهرستان های ایلام، ایوان، چرداول، سیروان، ملکشاهی و مهران تشکیل شده و ۱۵ بخش، ۱۵ شهر، ۲۷ دهستان و ۴۰۷ روستا را در خود جای داده است. بیش از ۳۸۰ هزار و ۱۵۵ نفر در شهرها، بخش ها، دهستان ها و روستاهای شهرستان های مورد اشاره سکنی دارند.
۲. جنوب استان، با مساحتی معادل ۱۰ هزار و ۶۸۵ کیلومتر مربع، از ۴ شهرستان بدره، دره شهر، آبدانان و دهلران تشکیل یافته و ۱۱ بخش، ۱۰ شهر، ۲۲ دهستان و ۲۶۱ روستا دارد. بیش از ۲۰۰ هزار و ۶۸ نفر در ناحیه جنوبی استان زندگی می کنند.

موقعیت مرزی

وجود مرز مشترک به هر اندازه که موجب گسترش مراودات بازرگانی و تجاری و روابط فرهنگی میان دو کشور هم مرز می شود، به همان اندازه گلوگاه و موقعیتی جهت تحرکات

منفی مرزی و دست‌اندازی و تهاجم تلقی می‌شود. در کشورهایایی که ثبات و امنیت دارند و دو سوی مرز به‌مثابه عامل پیوند دهنده اقتصادی، بازرگانی، فرهنگی و حتی قومی ملت‌های دو سوی آن کاربرد دارد، عامل تثبیت امنیت و تحکیم روابط سیاسی دولت‌ها است؛ اما در کشورهایایی که از امنیت و ثبات کافی برخوردار نیستند، مرزی بودن یک عامل منفی محسوب می‌شود؛ زیرا همیشه ترس از حمله و هجوم، تخریب و کشتار به همراه دارد، در واقع، مخاطرات مرزی را افزایش می‌دهد. «از دوران صفویه تا عهد قاجار اختلافات مرزی ایران و امپراتور عثمانی همیشه باعث نزاع و کشمکش بین دو کشور بوده است. اراضی و رودخانه‌های مرزی عاملی مؤثر در این منازعات بوده و همواره تداوم داشته است. با فروپاشی امپراتور عثمانی و تشکیل کشور عراق، حفظ و مراقبت از مرزها اهمیت خاصی یافت. از این رو، مناطق مرزی ایران و عراق در استان ایلام اهمیت استراتژیک دارند و از تپه‌ها، ارتفاعات، رودخانه‌ها، مسیل‌های خشک (شیارها) و دشت‌ها تشکیل می‌شوند. بیشتر بلندی‌های مرزی، مانند کله‌قندی، قلاویزان و سلسله‌جبال حمیرین در محدوده استان ایلام، در مالکیت ایران هستند. این مهم رخنه و نفوذ را کاهش و تسلط و دید دو طرف مرز را افزایش می‌دهد (همان: ۵۱-۵۲). با سقوط رژیم بعث عراق، موضوع مرز و مرزی بودن برای استان ایلام در قالب گسترش مبادلات و تحکیم روابط، حائز اهمیت شده است.

ناهمواری‌ها

ناهمواری‌ها در شمال و شمال شرقی استان با دامنه‌های پر شیب و مرتفع و دشت‌های میان کوهی کم‌وسعت، و در جنوب و غرب آن به صورت دشت‌های وسیع، باز و پهناور به چشم می‌خورند. بنا بر این، ناهمواری‌های استان عبارت‌اند از:
الف) سرزمین‌های کوهستانی مرتفع که بیش از دوسوم (هفتاد درصد) خاک استان را تشکیل می‌دهند.

ب) سرزمین‌های هموار (دشت‌ها):

۱. دشت‌های شمال و شمال شرقی استان عبارت‌اند از: دشت‌های محدود و میان کوهی ایلام، ایوان، سیروان، آسمان‌آباد، هلیلان و هلیوه که کم‌وسعت هستند.
۲. دشت‌های غرب و جنوب استان مانند: دشت عباس، دشت موسیان، دشت دهلران، دشت محسن‌آباد و دشت مهران که وسیع و پهناور هستند (منصوری و همکاران، ۱۳۹۸: ۵-۱۰).

کبیرکوه: کبیرکوه به صورت یک دیوار منظم و نفوذناپذیر در حاشیه غربی و جنوب غربی زاگرس، در جهت شمال غربی - جنوب شرقی کشیده شده است. کبیرکوه به عنوان

یکی از کانون‌های آبگیر دائمی ایران ۱۶۰ کیلومتر طول دارد. بلندترین قله آن «کان صیفی» در منطقه «ورزرین» است که حدود سه هزار و ۵۰ متر ارتفاع دارد و بین شهرستان‌های ملکشاهی و بدره واقع شده است.

کوه بانکول: در شمال شهرستان ایوان امتداد یافته و از شمال غربی به سوی جنوب شرقی به طول ۳۰ کیلومتر کشیده شده است. بلندترین نقطه آن ۲۶۲۵ متر ارتفاع دارد و رود «کنگیر» از آن سرچشمه می‌گیرد. سایر کوه‌های شمال و شمال شرق استان عبارت‌اند از:

۱. کوه‌های رنو و سرازول بین شهرستان ایوان و بخش چوار؛
۲. کوه مانشت با سه هزار متر ارتفاع بین شهرستان‌های ایلام و چرداول؛
۳. کوه سیوان بین شهرستان‌های سیروان و بدره؛
۴. کوه‌های لنه و چرمین بین شهرستان‌های سیروان و چرداول؛
۵. کوه نخجیر بین شهرستان‌های ایلام و مهران؛
۶. کوه رنو در شمال غربی ایلام با پوشش جنگلی بلوط، بینه و بادام کوهی که بردشت ایوان مسلط است.

دینارکوه: به طول ۲۲ کیلومتر و ارتفاع بیش از ۲۶۰۰ متر در جنوب غربی کبیرکوه بین شهرستان‌های آبدانان و دهلران قرار گرفته است. یکی از شاخه‌های رود «دویرج» از این کوه سرچشمه می‌گیرد.

سیاه کوه: در جنوب غرب استان و محدوده رود «دویرج» تا رود «میمه» به طول ۳۰ کیلومتر امتداد یافته و در غرب به کوه اناران متصل می‌شود. بیش از ۴۰ گسل بر روی سیاه کوه شکل گرفته است. در نتیجه، پدیده‌هایی مانند چشمه‌های آب گرم، قیر و نفت در دامنه آن به وجود آمده است.

سلسله جبال حمربین: به طول ۱۷۰ کیلومتر از بهرام‌آباد مهران تا استان خوزستان کشیده شده است و قسمتی از مرز استان ایلام با کشور عراق را تشکیل می‌دهد (محمودیان و بسطامی، ۱۳۹۰: ۱۱۳-۱۱۴).

سایر ناهمواری‌های غرب و جنوب استان عبارت‌اند از: کولک، پشمین، اناران، کاسه‌ماس و دالپری.

آب‌وهوا

در استان ایلام به سبب وضعیت خاص اقلیمی و موقعیت ویژه استان در میان کوه‌های زاگرس، سه منطقه آب‌وهوایی وجود دارد:

۱. سرد کوهستانی: ارتفاعات بیش از دو هزار متر مانند ارتفاعات شمال و شمال شرق استان؛

۲. معتدل کوهستانی: نواحی کوهستانی و دامنه‌های شرق و شمال شرق استان؛
۳. صحرایی و نیمه‌صحرایی (گرم و خشک): حاشیه غربی و جنوبی استان (محمودیان، ۱۳۹۷: ۲۴).

رودها

در استان، به استثنای رودخانه سیمره، چهارده رودخانه دائمی با آورد سالانه ۱/۹ میلیارد مترمکعب آب جریان دارد. اگر رودخانه سیمره به این مجموعه اضافه شود، آورد رودخانه‌های استان حدود ۴/۵ میلیارد متر مکعب خواهد بود. از حدود ۸ میلیارد متر مکعب ریزش‌های جوی بر سطح استان، حدود ۱/۹ میلیارد متر مکعب توسط رودخانه‌ها تخلیه می‌شود و ۱/۲ میلیارد متر مکعب آن در زمین نفوذ می‌کند و آب‌های زیرزمینی را تشکیل می‌دهد و میزان ۴/۹ میلیارد متر مکعب آن تبخیر، و به جوی می‌گردد. رودخانه‌های دائمی استان به دو حوزه آبریز سیمره در شرق و رودخانه‌های مرزی در غرب تقسیم می‌شوند. بیشتر رودخانه‌های حوزه مرزی از جنوب کبیرکوه سرچشمه می‌گیرند و پس از مشروب نمودن دشت‌های پایین دست به طرف کشور عراق جریان می‌یابند.

الف) مهم‌ترین رودهای حاشیه غربی کبیرکوه و شمال غربی که به سمت غرب استان و کشور عراق جریان دارند، عبارت‌اند از:
رودکنگیر: از دامنه کوه مانشت سرچشمه می‌گیرد و پس از مشروب ساختن دشت ایوان به سمت کشور عراق جریان می‌یابد.
رودکانی شیخ: در بخش چوار جاری است.
رودچرداول: از کوه مانشت سرچشمه می‌گیرد و به رودخانه سیمره می‌ریزد.
رودگدارخوش: از کوه‌های ایلام سرچشمه می‌گیرد و به سمت مرز غربی استان جریان دارد.

رودکنجان‌چم: از ارتفاعات دهستان میش‌خاص سرچمه می‌گیرد و پس از مشروب ساختن دشت مهران از کشور خارج می‌شود. رودهای گاوی، چنگوله، میمه، دویرج و سیاه‌گاو از دامنه‌های غرب کبیرکوه سرچشمه می‌گیرند و در جهت شرق به غرب وارد عراق می‌شوند.

ب) رودهای کلم، علی‌شروان، سیکان، دره‌شهر، شیخ‌مکان و ماژین از دامنه‌های شمالی و شمال شرقی کبیرکوه سرچشمه می‌گیرند و به رود سیمره می‌ریزند.
رود سیمره: با نام گاماسیاب از دامنه‌های غربی کوه الوند در همدان سرچشمه می‌گیرد و پس از گذشتن از شهرستان‌های کنگاور، صحنه و بیستون به کرمانشاه می‌رسد.

در کرمانشاه شعبه قره‌سو از ناحیه کامیاران را دریافت می‌کند و با نام سیمره وارد محدوده شرق استان ایلام می‌شود و اراضی شهرستان‌های سیروان، چرداول و دره‌شهر را مشروب می‌کند. سپس، جهت رودخانه از شمال شرقی به جنوب غربی تغییر می‌یابد و مرز دو استان ایلام و لرستان را تشکیل می‌دهد. در شهرستان دره‌شهر با پیوستن رود کشکان به آن، رود کرخه به طول ۹۰۰ کیلومتر (طولانی‌ترین رود ایران) را تشکیل می‌دهد و به سمت جلگه خوزستان سرازیر می‌شود و سرانجام به تالاب هورالعظیم در عراق می‌ریزد. رودهای دیگری که وارد رود سیمره می‌شوند، عبارت‌اند از: رودهای سرابله، چرداول، سیروان، سراب زنجیره، کلم و سیکان (محمودیان، ۱۳۹۰: ۱۱۵-۱۱۶).

جمعیت

بر پایه سرشماری عمومی نفوس و مسکن، آبان‌ماه ۱۳۹۵ جمعیت استان برابر با ۵۸۰۱۵۸ نفر بوده که در مقایسه با سرشماری آبان ۱۳۹۰ متوسط رشد سالانه جمعیت معادل ۰/۸ درصد بوده است. طبق سرشماری سال ۱۳۹۵، تعداد ۱۵۹۳۱۰ خانوار در استان وجود داشته است. از این تعداد، ۱۰۹۶۴۸ خانوار در نقاط شهری و ۴۹۵۴۲ خانوار در نقاط روستایی سکونت داشته‌اند. جمعیت ۵۸۰۱۵۸ نفری استان، ۰/۷۲ درصد از جمعیت کل کشور است. از کل جمعیت استان، ۲۹۵۱۹۹ نفر مرد و ۲۸۴۹۵۹ نفر زن بوده‌اند. ۳۹۵۲۶۳ نفر از جمعیت استان در نقاط شهری، ۱۸۴۴۴۴ نفر در نقاط روستایی سکونت داشته و ۴۵۱ نفر نیز به صورت غیرساکن سرشماری شده‌اند (سالنامه آماری استان ایلام، ۱۳۹۵: ۸۰). جدول (۲) جمعیت شهرستان‌ها و رتبه در استان به روایت آمار را نشان می‌دهد.

جدول (۲) جمعیت شهرستان‌ها و رتبه در استان

ردیف	نام شهرستان	جمعیت	رتبه در استان
۱	آبدانان	۴۷۸۵۱	۵
۲	ایلام	۲۳۵۱۴۴	۱
۳	ایوان	۴۹۴۹۱	۴
۴	بدره	۱۵۶۱۴	۹
۵	چرداول	۵۷۳۸۱	۳
۶	دره‌شهر	۴۳۷۰۸	۶

ردیف	نام شهرستان	جمعیت	رتبه در استان
۷	دهلران	۶۵۶۳۰	۲
۸	سیروان	۱۴۴۰۴	۱۰
۹	ملکشاهی	۲۱۱۳۸	۸
۱۰	مهران	۲۹۷۹۷	۷
جمع		۵۸۱۵۸	

جدول (۳) جمعیت شهری و رتبه در استان به روایت آمار را نشان می‌دهد.

جدول (۳) جمعیت شهری و رتبه در استان

ردیف	نام شهرستان	جمعیت شهری	رتبه در استان
۱	آبدانان	۳۰۳۷۳	۴
۲	ایلام	۱۹۹۸۶۱	۱
۳	ایران	۳۴۲۶۵	۳
۴	بدره	۴۲۷۸	۹
۵	چرداول	۲۵۱۵۳	۵
۶	دره‌شهر	۲۳۴۱۲	۶
۷	دهلران	۴۱۱۸۳	۲
۸	سیروان	۲۶۹۶	۱۰
۹	ملکشاهی	۱۴۸۵۶	۸
۱۰	مهران	۱۹۱۸۶	۷
جمع		۳۹۵۲۶۳	

جدول (۴) جمعیت روستایی و رتبه در استان به روایت آمار را نشان می‌دهد.

جدول (۴) جمعیت روستایی و رتبه در استان

ردیف	نام شهرستان	جمعیت روستایی	رتبه در استان
۱	آبدانان	۱۷۴۷۸	۵
۲	ایلام	۳۵۲۳۰	۱

ردیف	نام شهرستان	جمعیت روستایی	رتبه در استان
۳	ایوان	۱۵۱۳۶	۶
۴	بدره	۱۱۳۳۶	۸
۵	چرداول	۳۲۲۲۱	۲
۶	دره شهر	۲۰۲۹۶	۴
۷	دهلران	۲۴۳۹۶	۳
۸	سیروان	۱۱۷۰۸	۷
۹	ملکشاهی	۶۱۲۷	۱۰
۱۰	مهران	۱۰۵۱۶	۹
جمع		۱۸۴۴۴۴	

(منبع: سالنامه آماری استان ایلام، ۹۲۱۳۹۵):

آموزش

- در سال تحصیلی ۱۳۹۶ - ۱۳۹۵، ۱۰۴ هزار و ۶۳۸ دانش آموز در دوره‌های روزانه و بزرگسالان مشغول تحصیل بوده‌اند. از این تعداد، ۴۸ درصد در دوره استثنایی، ۸/۹۲ درصد در دوره پیش دبستانی، ۵۱/۲۸ درصد در دوره ابتدایی، ۲۱/۶۵ درصد در دوره متوسطه دور اول و ۱۶/۱۰ درصد در دوره متوسطه دور دوم مشغول تحصیل بوده‌اند.
- تعداد کل دانشجویان استان در سال تحصیلی ۱۳۹۶ - ۱۳۹۵، ۳۵ هزار و ۶ نفر بوده است. از این تعداد، ۵۴/۶۸ درصد مرد و ۵۴/۳۲ درصد زن بوده‌اند.
- در سال ۱۳۹۵، تعداد یازده هزار و ۷۲۲ نفر در دوره‌های اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان شرکت کرده‌اند. در سال مذکور، ۱۰۷ مربی در چهارده مرکز آموزش فنی و حرفه‌ای استان مشغول خدمت بوده‌اند.
- در سال ۱۳۹۵، نرخ با سواد برای مردان ۸۹/۱ درصد و برای زنان ۸۰/۶ درصد بوده است.
- در سال ۱۳۹۵، جمعیت با سواد استان ۴۴۳۳۵۱ نفر بوده است. از این تعداد، ۲۳۶ هزار و ۴۴۴ نفر مرد و ۲۰۶ هزار و ۹۰۷ نفر زن بوده‌اند.
- در سال ۱۳۹۵، ۳۱۴ هزار و ۶۱۸ نفر جمعیت با سواد در نقاط شهری بوده‌اند. از این تعداد، ۱۶۵ هزار و ۷۵۴ نفر مرد و ۱۴۸ هزار و ۸۶۴ نفر، زن بوده‌اند.

– در سال ۱۳۹۵، ۱۲۸ هزار ۴۷۵ نفر جمعیت با سواد، در نقاط روستایی بوده‌اند. از این تعداد، ۷۰ هزار و ۵۴۲ نفر، مرد و ۵۷ هزار و ۹۳۳ نفر زن بوده‌اند.
– در سال ۱۳۹۵، جمعیت با سواد غیرساکن استان، ۲۵۸ نفر بوده است. از این تعداد، ۱۴۸ نفر مرد و ۱۱۰ نفر زن بوده‌اند (همان: ۴۴۱ – ۴۴۲).

قومیت و نژاد

استان ایلام به‌عنوان بخشی از قلمرو ایلام باستان، در طول تاریخ، رهگذر نژادها و قومیت‌های مختلفی بوده است. مردمی از نژاد بومی و قفقازی درگستره ایلام زندگی می‌کرده‌اند. با ورود آریایی‌ها به ایران، قلمرو ایلام نیز در بخش حکومتی آنان قرار گرفته است. استان ایلام در دوره ماد جزء ایالت ساتراپ‌نشین ایلام بوده که خود در زمان حکومت هوخشتره بخشی از قلمرو دولت ماد محسوب می‌شده است. اگرچه اقوام گوناگونی در این منطقه وجود داشته‌اند، ولی با ورود آریایی‌ها به ایران، منطقه زاگرس به سکونتگاه بخشی از قوم ماد تبدیل شده است. براین اساس، مردم استان ایلام در گروه قومی آریایی (مادها) قرار می‌گیرند. در استان ایلام چهار قوم کرد، لک، لر و عرب زندگی می‌کنند. غیر از عرب‌ها که سامی نژادند، بقیه از نژاد آریایی (ایرانی) هستند. البته، تجانس و نزدیکی کردها و لک‌ها بسیار بیشتر است و نشان از اصل و ریشه واحد آنان دارد. کردها تقریباً در تمام مناطق استان زندگی می‌کنند؛ لک‌ها در مناطق شرقی استان، مانند هلیلان، دره‌شهر و آبدانان و لر‌ها در مناطق جنوبی استان، مانند بخش‌هایی از شهرهای دره‌شهر، آبدانان و دهلران سکونت دارند؛ البته، در دیگر شهرها نیز پراکنده هستند. قوم عرب بیشتر در نواحی جلگه‌ای استان ایلام – متصل به خوزستان – زندگی می‌کنند. عرب‌ها، در اصل، از عراق و جزیره‌العرب آمده‌اند (صحرائی، ۱۳۸۹: ۳۹ – ۴۰). در حال حاضر، حدود ۷۰ درصد از جمعیت استان ایلام قوم کرد، و ۳۰ درصد لر، لک و عرب هستند.

زبان

در استان ایلام تنوع گویش‌های محلی وجود دارد؛ به‌طور کلی، گویش‌های کردی، لری، لکی و عربی در استان ایلام رایج است. در بین مردم شهرستان‌های ایوان، سیروان و چرداول گویش کلهری رایج است. در شهرهای ایلام و حومه، بخش چوار، شهرستان ملکشاهی، قسمت‌هایی از شهرستان‌های سیروان، چرداول و بدره، بخش صالح‌آباد و قسمتی از شهرستان مهران به گویش کردی مَهکی تکلم می‌شود. در شهرهای آبدانان، زرین‌آباد، دهلران و قسمتی از شهرستان مهران عده‌ای از مردم به زبان کردی جنوبی صحبت

می‌کنند. کُردی کَله‌ری با کُردی فیلی اندک تفاوتی دارد. کُردی فیلی گویش عمده مردم استان ایلام از جمله طوایف عمده و قدیمی آن است که با اندک اختلافاتی در شهرهای ایلام، مهران، سیروان، چرداول، بدره و بخش‌های عمده‌ای از شهرستان‌های جنوبی استان، مانند دهلران، دره‌شهر و آبدانان بدان تکلم می‌شود. گویش لکی در شهرستان‌های هلیلان، دره‌شهر و بخشی از آبدانان کاربرد دارد. گویش لُری در دره‌شهر، بخشی از آبدانان، دهلران، شهر موسیان و نیز در میان ایل شوهان مهران رایج است. به زبان عربی نیز در میان روستاهای منطقه دشت عباس و، همچنین، در میان مردم روستای عرب رودبار شیروان تکلم می‌شود. در سراسر استان می‌توان شاهد حضور گویش‌ها و لهجه‌های مختلف بود و در برخی موارد دو زبانی (دو گویشی) مردم به علت مجاورت و ارتباطات روزمره شکل گرفته و نهادینه شده است؛ به طوری که یک کُرد به گویش لُری و بالعکس یک لُر به زبان کُردی آشنایی دارد و سخن می‌گوید. زبان اداری و نوشتاری رسمی مردم استان، زبان و خط فارسی است و اقوام کُرد، لُر، لک و عرب در مسائل فرهنگی اشتراک رسوم زیادی دارند (اکبری، ۱۳۹۰: ۳۴-۴۷؛ صحرایی، ۱۳۸۹: ۴۰-۴۱).

دین و مذهب

بر اساس نتایج سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، از کل جمعیت استان، ۹۹/۸ درصد را مسلمانان تشکیل می‌دهند. این نسبت در نقاط شهری، ۹۹/۸ درصد و در نقاط روستایی، ۹۹/۶ درصد بوده است (حائری و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۰). مردم استان ایلام به اصول و عقاید اسلامی پای‌بند هستند. فرهنگ، آداب و سنن مردم با اعتقادات مذهبی آنان عجین است. دین و اعتقادات مذهبی در بین مردم ایلام جایگاه رفیع و ویژه‌ای دارد. هیچ رهگذری نیست که در ماه محرم علم‌های سیاه را بر سردر منازل مردم ندیده یا توسل و استمداد مردم نیک آیین این دیار را در زیارتگاه‌ها و اماکن متبرکه مشاهده نکرده باشد. در حال حاضر، استان ایلام یکی از متجانس‌ترین استان‌های کشور از لحاظ مذهب است. اکثریت قریب به اتفاق مردم ایلام شیعه دوازده امامی هستند (صحرایی، ۱۳۸۹: ۴۲-۴۳). اقلیت‌های مذهبی در مجموع کمتر از ۰/۱ درصد جمعیت استان را تشکیل می‌دهند که کمترین نسبت در میان همه استان‌ها است.

موقعیت اقتصادی

۱. به دلیل شرایط جغرافیایی، منابع آب، اقلیم متنوع، زمین‌های حاصلخیز کشاورزی، پوشش جنگل و مرتع، اقتصاد استان بیشتر به دامداری و کشاورزی اتکا دارد و زمینه‌های مساعدی نیز، جهت پرورش زنبور عسل وجود دارد. بنابراین، دشت‌های

میانکوهی، کوهپایه‌ها، حاشیه رودخانه‌ها و زمین‌های زراعی محدود در دره‌های کوهستانی، همچنین، دشت‌های مهم گرمسیری حاشیه غربی و جنوب غربی استان، مثل هجداندشت، امیرآباد، مهران، موسیان، دهلران و دشت‌عباس مورد استفاده فعالیت‌های کشاورزی هستند و در سال‌های اخیر توسعه یافته‌اند. گندم، نخود و جو بیشتر به صورت دیم کشت می‌شود و زمین‌های آبی به کشت برنج، گندم، صیفی‌جات و باغداری اختصاص یافته است. «اراضی با قابلیت کاربری زراعی، ۳۲۲۶۵۵ هکتار مساحت دارد که ۳۱۸۰۵۷ هکتار آن زیر کشت محصولات زراعی و باغی است. در واقع، ۱/۴۵ درصد از سطح زیر کشت استان به باغات، و ۹۸/۵۵ درصد به زراعت‌های سالانه اختصاص می‌یابد. ظرفیت سطح زیرکشت آبی استان بیش از ۱۹۰ هزار هکتار است. سهم بخش کشاورزی و منابع طبیعی از اشتغال استان ۳۲/۷ درصد، بخش صنعت ۲۳/۵ درصد و بخش خدمات ۴۳/۸ درصد از اشتغال استان است.» (روابط عمومی اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان ایلام، ۱۳۹۸)

۲. استان ایلام با داشتن ۱۱ درصد گاز و ۶ درصد نفت، سومین استان تولیدکننده نفت و گاز کشور است. میدان نفتی اناران با ذخیره بیش از یک میلیارد بشکه نفت، بزرگ‌ترین میدان نفتی غرب کشور است. میدان‌های چشمه خوش، بیات، چنگوله، تنگ بیجار، سهند، کبیرکوه، هلیلان و بانکول، میدان‌های نفت و گاز استان به شمار می‌آیند. عمده نفت استان از طریق چندین رشته لوله به استان خوزستان انتقال می‌یابد.

۳. استان ایلام با داشتن ۵۲ معدن فعال و ۸۱۵ میلیون تن ذخیره قطعی مواد معدنی و استخراج سالانه ۳ میلیون و ۷۰۰ هزار تن از آن، یکی از مناطق مهم معدنی کشور محسوب می‌شود.

۴. صنایع مهم و زیربنایی استان عمدتاً به بخش‌های کشاورزی، دامداری و معادن وابسته است. «با توجه به امکانات محدود و شرایط محیطی استان، صنعت توسعه چندانی نیافته است؛ ولی، خوشبختانه در یکی دو دهه اخیر به دلیل سیاست‌های حمایتی دولت جهت سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه‌یافته و توجه به زیرساخت‌ها و سرمایه‌گذاری‌های لازم در استان، اقدامات زیادی انجام گرفته است. از صنایع وابسته به کشاورزی، کارخانه‌های آرد ایلام، دهلران، دره‌شهر و کشتارگاه دام منطقه غرب قابل ذکرند. علاوه بر آن، هشت شهرک صنعتی و پنج ناحیه صنعتی در بخش‌های مختلف فعال‌اند.» (منصوری و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۶-۳۸)

۵. طبق آمار، ۵۹۳۹۱ نفر، در قالب ۹۷۳۶ خانوار، جمعیت عشایر استان را تشکیل می‌دهند و ۱۳۹۶۴۸۲ رأس دام سبک دارند. این امر نشان از نقش پررنگ آنان در تولید گوشت قرمز، روغن حیوانی، پشم، مو، کشک، شیر و مواد لبنی دیگر و شکوفایی اقتصاد استان دارد. با احتساب بخش کشاورزی (زراعت و باغداری)، زنبورداری و صنایع دستی، میزان تولیدات عشایر استان حدود ۱/۴ تولیدات استان است. در محیط‌های عشایری غیر از اشتغال به دامداری، تولید فرش و گلیم و صنایع دستی، پرورش طیور، مانند بوقلمون و مرغ نیز جزء اقتصاد خانواده کوچ‌نشینان به حساب می‌آید که علاوه بر تأمین مواد غذایی و پروتئینی مورد نیاز، مقدار مازاد آن را به بازارهای فروش و مصرف عرضه می‌کنند.

جدول (۵) اطلاعات عشایر استان ایلام، از قبیل ایل، طایفه، خانوار، جمعیت، دام، اراضی کشاورزی، مراتع در اختیار را نشان می‌دهد.

جدول (۵) اطلاعات عشایر استان

ردیف	شهرستان	ایل	طایفه	خانوار	جمعیت	دام	اراضی کشاورزی (هکتار)		مراتع در اختیار
							آبی	دیم	
۱	آبدانان	۱	۲	۱۵۸۱	۹۷۳۶	۲۵۰۴۲۷	۴۵۸	۱۰۸۹۵	۹۴۰۵۴
۲	ایلام	۴	۲	۱۱۵۶	۷۰۵۲	۱۷۱۳۴۶	۲۹۰	۴۳۵۸	۶۷۴۴۶
۳	ایوان	۱	۱	۶۶۳	۴۰۴۴	۸۰۶۳۴	۳۰۲	۶۵۳۸	۷۹۹۷۲
۴	بدره	۱	۵	۷۷۰	۴۶۹۷	۸۰۸۲۲	۳۲۶	۱۱۹۸	۴۳۲۷۰
۵	دره‌شهر	۱	۴	۶۴۸	۳۹۵۳	۶۹۸۸۲	۲۶۶	۹۸۱	۳۵۴۰۳
۶	دهلران	۱	۲	۱۵۲۹	۹۳۲۷	۲۸۱۷۷۷	۱۴۸۰	۲۲۵۷	۱۰۱۶۳۸
۷	سیروان	۰	۱۲	۳۷۰	۲۲۵۷	۳۸۶۸۷	۶۵۱	۱۹۶۲	۱۶۲۸۷
۸	چرداول	۲	۴	۶۳۲	۳۸۵۵	۸۰۵۲۹	۵۳۳	۴۵۷۸	۴۷۸۶۱
۹	مهران	۱	۱	۹۰۲	۵۳۵۰	۱۲۹۳۷۸	۱۲۰۰	۲۱۰۰	۶۶۷۷۱
۱۰	ملکشاهی	۱	۲	۱۴۸۵	۹۱۲۰	۲۱۳۰۰۰	۴۱۵	۸۷۱۶	۹۳۷۹۵
۶۴۶۴۹۷	جمع کل		۱۳	۳۵	۹۷۳۶	۵۹۳۹۱	۱۳۹۶۴۸۲	۴۳۵۸۳	۵۹۲۱
								۴۹۵۰۴	

آمار و اطلاعات جدول (۶) میزان تولیدات عشایر استان ایلام، از قبیل: گوشت، کشک، روغن حیوانی، صنایع دستی، بافته‌های داری، پشم و مو و... را نشان می‌دهد.

جدول (۶) میزان تولیدات عشایر استان

میزان تولیدات	مقدار (تن)
گوشت	۸۵۲۸
کشک	۴۱۸
روغن حیوانی	۴۶۵
صنایع دستی (متر مربع)	۱۶۷۵۶۹
بافته‌های داری (متر مربع)	۲۸۸۰۰
پشم و مو	۱۶۶۸
محصولات زراعی	۴۱۹۹۸
محصولات باغی	۳۱۶۷
عسل	۱۰۸
شیر	۲۶۸۱۵

(منبع: روابط عمومی اداره کل امور عشایر استان ایلام، ۱۳۹۸)

۶. امروزه بیشترین رفت‌وآمد زمینی دوکشور ایران و عراق از پایانه مرزی مهران انجام می‌گیرد و گمرک مهران به یکی از مهم‌ترین و پررونق‌ترین گمرکات مرزی کشور تبدیل شده است و نقش بسیار مهمی در صادرات کالا و دیگر مبادلات تجاری دارد. همچنین، بازارچه مرزی دهلران (چیلات) نیز، در دستور کار قرار گرفته است که با ساخت و راه‌اندازی آن، ثبات رونق اقتصادی و تجاری استان ایلام افزایش می‌یابد.

۷. «مهم‌ترین صنایع دستی استان ایلام گلیم نقش برجسته است - ایلام، شهر ملی گلیم نقش برجسته - که از نظر اصالت و تولید، مهم‌ترین و شاخص‌ترین صنعت دستی و بومی استان به شمار می‌آید و نقش و نگارهای آن از طبیعت، تاریخ و فرهنگ این منطقه الهام گرفته است. سایر صنایع دستی مهم استان عبارت‌اند از: فرش کرکی، فرش ابریشم، جاجیم، نمد، گیوه‌بافی، قتره‌بافی، چیت‌بافی، صنایع چوبی، احرامی‌بافی، بافت سیاه‌چادر.» (ارجمندی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۹)

آثار تاریخی، اماکن زیارتی و جاذبه‌های گردشگری

شهرستان ایلام

شهرستان ایلام با ۲۱۶۵ کیلومتر مربع مساحت، در شمال غربی استان واقع شده است. این شهرستان از دو شهر، سه بخش (مرکزی، چوار و سیوان) و شش دهستان تشکیل شده است و به دلیل محصوربودن در داخل کوه‌ها و جنگل‌ها، آب‌وهوایی معتدل و کوهستانی دارد.

۱. قلعه والی: این اثر تاریخی بر روی تپه‌ای باستانی به نام «چغا میرگ» بنا شده است. ساخت قلعه مذکور، سال ۱۳۲۶ ه.ق (۱۲۸۷ خورشیدی) و در زمان حکومت محمد علی شاه قاجار به پایان رسیده است. بنای مذکور در فهرست آثار ملی کشور ثبت شده و اکنون موزه مردم شناسی ایلام است.

۲. کاخ فلاحتی: ابن بنا مربوط به دوران پهلوی است که جهت ساختمان اداری اداره کشاورزی ساخته شده و اکنون موزه تاریخ کشاورزی ایلام است. نقش‌های گیاهی، حیوانی و انسانی به ستون‌های ساختمان، زیبایی خاصی داده است. کاخ فلاحتی در میان باغی بزرگ با درختان کهن‌سالی، مانند چنار و توت محصور است.

۳. سنگ نوشته قوچعلی: در ورودی شهر ایلام بر روی صخره‌هایی از تنگه قوچعلی دو سنگ‌نبشته مربوط به والیان ایلام وجود دارد. یکی از سنگ‌ها به دستور حسین قلی‌خان (پدر) و در زمان سلطنت ناصرالدین‌شاه و دیگری به حکم غلام‌رضاخان (پسر) در زمان سلطنت محمدعلی شاه قاجار به خط نستعلیق نوشته شده است. هر دو سنگ‌نوشته یک متن دارند و اهم فعالیت‌های حسین‌قلی‌خان والی را نشان می‌دهند.

۴. کوه قلاقیران: قلاقیران در پنج کیلومتری غرب شهر ایلام قرار گرفته است و بسته به زاویه‌ای که به آن نگریسته شود، در شکل‌های مختلفی رخ می‌نماید. این کوه نماد شهر ایلام است.

۵. دره بیلاقی هفت‌آب: دره پرآب و درخت و مصفای دهستان میش‌خاص در ۲۳ کیلومتری شرق ایلام قرار دارد. باغات و مزارع سرسبز، آن را به یکی از مناطق جذاب و گردشگری و نیز پُردرآمد استان تبدیل کرده است. محصولات دره بیلاقی میش‌خاص کیفیت مطلوبی دارند و در داخل و خارج استان به فروش می‌رسند.

۶. تنگه ارغوان: تنگه ارغوان در سه کیلومتری شمال شرقی ایلام، در مسیر رودخانه‌ای با شکوفه‌های زیبای ارغوان، به‌ویژه در فصل بهار، جذابیت و صف‌ناپذیری را به طبیعت و جنگل‌های سبز آن می‌بخشد و تنوع رنگ آن‌ها چشم‌ه‌ربیننده‌ای را به خود خیره می‌کند (محمودیان، ۱۳۹۳):

۴۲، ۶۷-۶۸، ۸۰، ۱۰۲، ۱۰۴ و ۱۱۴؛ نظریان و کلانتری، بی تا، ۱۵-۱۹).

شهرستان آبدانان

آبدانان، در جنوب و جنوب شرقی استان قرار گرفته است و تا مرکز استان، ۱۶۴ کیلومتر فاصله دارد. این شهرستان تا سال ۱۳۷۴ به عنوان یکی از بخش‌های شهرستان دره‌شهر محسوب می‌شد. شهرستان آبدانان ۲۳۸۵ کیلومتر مساحت دارد، از شمال به بخش زرین‌آباد و شهرستان بدره، از جنوب به استان خوزستان، از شرق به شهرستان دره‌شهر و از غرب به دهلران محدود می‌شود؛ آبدانان سه شهر، سه بخش (مرکزی، سراب باغ و کلات مورموری) و شش دهستان دارد.

۱. آثار تاریخی پشت قلعه: آثار تاریخی پشت قلعه در سه کیلومتری جنوب آبدانان قرار دارد. در دوران ساسانی ساخته شده و برج و بارویی مدور، بنای شاه‌نشین و تونل دسترسی به آب داشته است. بنای مذکور در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده است.

۲. امامزاده سید صلاح‌الدین محمد(ع): مقبره امامزاده سید صلاح‌الدین محمد از نوادگان امام محمد باقر (ع) در جنوب آبدانان و حاشیه رودخانه قرار دارد. مقبره مذکور، مربوط به قرون هفت و هشت ه.ق، با پلانی مربع‌شکل و چهارطاقی است. بر روی این مقبره گنبدی بزرگ از نوع مخروطی، پلکانی ساخته شده است و از مهم‌ترین بناهای مذهبی استان ایلام محسوب می‌شود؛ این اثر در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده است.

۳. دریاچه‌های دوقلوی سیاه‌گاو: دریاچه‌های دوقلوی سیاه‌گاو در هشت کیلومتری مرکز بخش سراب باغ آبدانان واقع شده‌اند. اطراف این دریاچه‌ها را دشت‌ها و کوه‌های نسبتاً مرتفعی فراگرفته است. هر دو دریاچه به وسیله کانالی طبیعی به هم مرتبط می‌شوند. کانال مورد اشاره ۵/۱ متر عرض، یک متر عمق و هشت متر طول دارد. آب هر دو دریاچه زلال است، به گونه‌ای که تا عمق سه متری آن‌ها دیده می‌شود (محمودیان، ۱۳۹۳: ۴۷، ۵۱، ۷۱ و ۷۹؛ نظریان و کلانتری، بی تا: ۲۱-۲۳). آثار تاریخی قلعه هزارانی در روستای هزارانی، واقع در ۸ کیلومتری آبدانان و غار طبیعی مزاره در روستای سیاه‌گاو از توابع بخش سراب باغ از آثار و جاذبه‌های دیگر شهرستان آبدانان به شمار می‌آیند.

شهرستان ایوان

شهرستان ایوان از شمال به استان کرمانشاه، از شرق به شهرستان‌های سیروان و چرداول، از جنوب به شهرستان ایلام و از غرب به کشور عراق محدود می‌شود. ۹۱۳ کیلومتر مربع مساحت دارد و شامل دو شهر، دو بخش (مرکزی و زرنه) و چهار دهستان است.

ایوان استعدادهای بالقوه کشاورزی، دامداری و صنایع دستی بومی دارد. آثار باستانی آن نیز، بیانگر تمدن دیرینه تاریخی ایوان است.

۱. آتشکده سیاهگل: آتشکده سیاهگل تنها آتشکده تقریباً سالم استان ایلام است. این اثر تاریخی در روستای سیاهگل از توابع شهرستان ایوان و حاشیه رودخانه کنگیر ساخته شده است. بنای آتشکده در مسیر راهی باستانی قرار گرفته که آثاری، مانند قلعه، محوطه و بناهای تاریخی در فواصل دور و نزدیک آن به چشم می‌خورند. بنای مذکور در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده و مربوط به دوران ساسانی و متعاقب آن، قرون اولیه اسلامی است.

۲. طاق شیرین و فرهاد: طاق سنگی شیرین و فرهاد در بخش غربی سرچشمه رودخانه دایمی کوشک قرار گرفته است. در ساخت بنا، سنگ‌های حجیم و بزرگ حجاری شده، به صورت خشکه‌چین، مورد استفاده قرار گرفته‌اند. بنای مذکور در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است.

۳. امامزاده سید عبدالله (ع): امامزاده سید عبدالله از نوادگان امام موسی کاظم (ع) در هفت کیلومتری جنوب شهر ایوان و دامنه کوه «شرازول» قرار دارد. بازسازی آن در سال‌های اخیر انجام گرفته و با توجه به قرارگرفتن در دل طبیعت، مأمّن صاحبان اندیشه و دل است. ۴. چشمه سفید: این منطقه در شرق دشت ایوان و دامنه کوه مانشت قرار دارد. چشمه سفید، دو چشمه آب سرد و گوارا و طبیعت بسیار زیبایی دارد و یکی از مراکز تفریحی ایوان در فصل تابستان به شمار می‌آید. پوشش جنگلی بلوط و کوهستانی بودن، زیبایی آن را افزایش داده است.

۵. دره دانوک: دره دانوک یکی از دره‌های زیبا و بزرگ رشته کوه «شرازول» است که در پانزده کیلومتری جنوب غربی شهر ایوان قرار دارد. طبیعت پوشیده از جنگل و چشمه آب زلالی که در دره جاری است، آن را به یک دره بسیار زیبای تفریحی تبدیل کرده است (محمودیان، ۱۳۹۳: ۷۱-۷۴؛ نظریان و کلانتری، بی‌تا: ۲۵-۲۸). آثار تاریخی روستای سرتنگ در بیست کیلومتری غرب ایوان، شهر تاریخی جوی زر در پنج کیلومتری شرق ایوان، بقعه حاجی حاضر در دوازده کیلومتری غرب ایوان و غار طلسم در هشت کیلومتری شرق ایوان از آثار تاریخی و جاذبه‌های گردشگری قابل ذکر شهرستان مذکور هستند.

شهرستان بدره

این شهرستان از شرق به استان لرستان، از شمال به شهرستان‌های ایلام و سیروان، از جنوب به شهرستان دره‌شهر و از غرب به شهرستان دهلران محدود می‌شود. شهرستان

بدره با یک شهر، دو بخش و چهار دهستان در دامنه کبیرکوه، کنار رودخانه سیمره و جنگل‌های طبیعی بادام و بلوط قرار گرفته و ۵۶۰ کیلومتر مربع مساحت دارد و از استعداد کشاورزی، باغداری و پرورش ماهی قزل‌آلا برخوردار است.

۱. بقعه جابرانصاری: در دوازده کیلومتری شمال شهر بدره، بین کوه‌های «مله ریت» و «چال می»، در روستایی به نام جابر زیارتگاهی قدیمی وجود دارد. این زیارتگاه در نزدیکی یکی از راه‌های باستانی واقع شده و به بقعه جابر معروف است.

۲. دره ییلاقی کلم: این دره زیبا و سرسبز ییلاقی در روستای نمونه گردشگری کلم واقع شده و فاصله آن از شهر ایلام ۶۰ کیلومتر است. دره کلم انواع باغات میوه و رودخانه‌های فصلی و دائمی دارد؛ به گونه‌ای که جنگل و باغ و خانه‌های روستایی آن به هم آمیخته‌اند.

۳. زیارتگاه زرانگوش: تنگه زرانگوش طبیعتی بسیار زیبا با درختان کهن و حیات وحش دارد. ارتفاع تنگه بالغ بر ۵۰۰ متر است. در تمام فصول سال، به ویژه بهار و زمستان، آب تنگه جاری است. این تنگه غاری دوقلو دارد و بقعه امامزاده بابازید در نزدیکی آن واقع شده است. تنگه زرانگوش در مسیر بدره به دره شهر قرار دارد.

۴. روستای زید: روستای «زید» از توابع شهرستان بدره است و دره‌های بسیار بزرگ و شگرفی دارد. انبارهای تاریخی گندم در دل صخره‌های بزرگ - به طور کامل شناسایی نشده‌اند - از جذابیت‌های این روستاست. روستای زید به دلیل وجود «امامزاده زیدبن علی»، به این نام مشهور شده است. امامزاده زید از نوادگان امام موسی کاظم (ع) است و از گذشته تا کنون جایگاه والایی نزد مردم دارد.

۵. تنگه رازیانه: تنگه زیبای رازیانه در دامنه کبیرکوه (مسیر جاده ایلام - بدره) واقع شده است. در درون تنگه رودی فصلی جریان دارد که در زیباترین بخش از مسیر عبور خود، دره‌ای پریچ‌وخم و نسبتاً عمیق و آبکند در دل سنگ‌های رسوبی ایجاد کرده است. جلوتر از دره با گذشتن از یک گذرگاه، امکان دستیابی به جنگل‌های بلوط و سایه‌سار صخره‌ها فراهم آمده است. تنگه رازیانه در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است (محمودیان، ۱۳۹۳: ۵۶، ۶۴، ۷۲، ۸۰، ۸۲؛ نظریان و کلانتری؛ بی‌تا: ۲۹-۳۳). تنگه کافری با مناطق بکر گردشگری و آثار تاریخی، سید سیمره با چشم‌انداز طبیعی و آثار مهم تاریخی، پشته لارت و امامزاده پیرمحمد (ع) از جمله آثار تاریخی، اماکن زیارتی و جاذبه‌های گردشگری دیگر شهرستان بدره هستند.

شهرستان سیروان

شهرستان سیروان از شمال به شهر سراپله، از جنوب به شهرستان بدره، از شرق به استان

لُرستان و از غرب به شهرستان ایلام محدود می‌گردد و با یک شهر، دو بخش (مرکزی و کارزان) و چهار دهستان ۱۲۰۰ کیلومتر مساحت دارد. مرکز شهرستان، شهر لومار است و ارتفاعات مهم آن سیوان، چرمین، مانشت و قلا رنگ هستند.

۱. قلعه‌ وازیل: این قلعه با معماری خاص و منحصر به فرد خود در یک کیلومتری روستای سفیدخانی و ۲۵ کیلومتری شهر لومار، کنار رودخانه‌ سیروان و دامنه‌ کوه قلا رنگ قرار دارد. طبق نظر باستان‌شناسان از بنای فوق برای دیده‌بانی و مکان استراحت استفاده می‌شده است.

۲. قلعه‌ سرتنگ: قلعه‌ سرتنگ در ارتفاع ۵۰۰ متری دهانه‌ طبیعی سرتنگ و یک کیلومتری شهرک زنگوان قرار گرفته است. در معماری بنا از طبیعت منطقه استفاده شده است. قلعه بر روی فرورفتگی‌ها و غارهای کوچک بالای صخره‌ها قرار دارد. قلعه‌ مذکور به وسیله‌ نادرشاه در زمان حمله به عراق (عثمانی) ایجاد شده است.

۳. قبرستان آهنگران: در ۳۰۰ متری روستای سراب کارزان گورستانی با چیدمان زیبایی از سنگ‌های نسبتاً بزرگی وجود دارد که بدون ملات بر روی هم قرار گرفته‌اند. به نظر باستان‌شناسان قدمت آن‌ها بیش از پنج هزار سال است.

۴. شهر باستانی سیروان: شهر باستانی سیروان در شمال شرقی شهرستان ایلام قرار گرفته است. سیروان با سابقه‌ تمدن درخشان تاریخی، یکی از غنی‌ترین مناطق باستانی است. این شهر مرکز استان «ماسبدان»، استان شمالی زمان ساسانیان، است. سیروان در روستای «سراب کلان» امروزی قرار دارد و آثار ساختمان‌های مسقف آن هنوز قابل مشاهده هستند. خرابه‌های سیروان یکی از کامل‌ترین بازمانده‌های یک شهر ساسانی به شمار می‌آید. دیوار منازل عموماً قطور و از سنگ و ملات فوق‌العاده محکم بوده‌اند. در میان خرابه‌های شهر سیروان بازمانده‌ بنای بزرگی موسوم به قصر انوشیروان وجود دارد. در قسمتی از این بنا، راهروی بسیار تنگی به یک اتاق گنبدی مانند زیرزمینی منتهی می‌شود؛ جایی که به دخمه یا قبر انوشیروان معروف است. این شهر بر سر راه باستانی هگمتانه و شوش قرار داشته است. پایین‌تر از روستای «سراب کلان»، در تپه‌ معروف به «توبره‌ریز»، آثار باستانی و تپه‌های تاریخی و قلعه‌های نظامی وجود دارد.

۵. امامزاده سیدعلی شیروان: بقعه‌ امامزاده سیدعلی در یک کیلومتری شهر لومار بر روی تپه‌ای بلند و مشرف بر تنگه‌ سازوبن و شهر لومار قرار دارد که در طول سال پذیرای هزاران زائر، گردشگر و مردم شهرهای اطراف است. بنای بقعه در سال‌های گذشته به وسیله‌ سازمان اوقاف و امور خیریه بازسازی شده است.

۶. امامزاده عباس (ع): این امامزاده در روستای عباس آباد، بخش مرکزی شهرستان سیروان قرار دارد. امامزاده عباس از نوادگان امام زین العابدین (ع) است. بنای آن بر روی تپه‌ای تقریباً بلند و مشرف به روستا و رودخانه بزرگ «سراب کلان» قرار دارد و هم‌اکنون یکی از زیارتگاه‌های مردم استان محسوب می‌شود.

۸. غار ابدالان: در پانزده کیلومتری شهر ایلام، میان دره زیبای هیانان و ضلع غربی کوه مانشت با هزار متر ارتفاع، غاری زیبا وجود دارد که در زمان حکومت امویان تعدادی از شیعیان، برای گریز از ظلم آنان، در آن پناه گرفتند، اما به دلیل سرمای زمستان در غار جان باختند. به همین خاطر، در گذشته‌های دور، مردم هنگام کوچ، به پاس احترام حضرت علی (ع)، در دره هیانان قربانی می‌کرده‌اند.

۹. دریاچه سد سیمره: دریاچه سیمره در پشت روستای ورگچ (هفت کیلومتری شهر لومار) واقع شده است و چشم انداز بسیار زیبایی دارد. این بخش از دریاچه سد، امکاناتی مانند قایق‌رانی دارد. گردشگران می‌توانند از طبیعت بکر رودخانه و کوه‌ها استفاده کنند (محمودیان، ۱۳۹۳: ۵۵، ۷۰، ۱۱۸، ۱۲۰، ۱۲۱ و ۱۳۲؛ نظریان و کلانتری، بی تا: ۵۱-۵۶). درخت سه هزار ساله داغداغان (تاوی) در ارتفاعات کوه مانشت، امامزاده صورت بانو در روستای گوراب سفلی و نگل، امامزاده حاج بختیار در روستای سراب کلان، قلعه سازوبن و تل شیروان از آثار تاریخی، اماکن زیارتی و جاذبه‌های گردشگری دیگر این شهرستان هستند.

شهرستان چرداول

این شهرستان در شمال شرقی استان قرار دارد و دارای پنج شهر، چهار بخش (هلیلان، مرکزی، شباب و زاگرس) و هفت دهستان است. شهر سرابله مرکز شهرستان چرداول است. سرابله در سی کیلومتری شمال شرق ایلام در یک ناحیه کوهپایه‌ای واقع شده و توسط کوه‌های لینه از غرب و جنوب غربی و کوه بانکول از شمال و کوه خرّمه از شرق احاطه شده است. در اطراف شهر، بیش از ده تپه و چندین اثر تاریخی وجود دارد. رودخانه‌های چرداول و سیمره باعث رونق کشاورزی و دامپروری شهرستان شده‌اند. مهم‌ترین محصول کشاورزی آن برنج است. آثار باستانی به‌جای مانده از دوره‌های تاریخی گذشته بیانگر اهمیت فرهنگی و تاریخی شهرستان چرداول است.

۱. قلعه باستانی سام: قلعه سام در روستای «چم‌بور» از توابع بخش مرکزی شهرستان چرداول قرار دارد. قدمت قلعه به عهد ساسانیان می‌رسد. چون قلعه سام بر فراز کوهی بنا شده است، کوه به نام سام معروف است. در قسمت جنوب غربی قلعه، آثار آتشکده‌ای

چهارطاقی دیده می‌شود که گویا در زمان تسلط عرب‌ها به صورت مسجد درآمده است. در کنار قلعه، درختان چنار کهن‌سالی با قدمت حدود ۵۰۰ سال وجود دارند؛ علاوه بر آن‌ها، چشمه‌های آب گوارا و همچنین، ریشه درخت عود وجود دارد که در اعیاد و جشن‌ها برای خوشبوکردن محیط سوزانده می‌شود.

۲. پل کُر و دیت: این پل تاریخی که قدمت آن به دوره ساسانی می‌رسد، در روستای «چم‌بور» از توابع شهرستان چرداول واقع شده است. از این پل تنها دو طاق باقی مانده است و به نظر می‌رسد در گذشته، رُستان را به کرمانشاه وصل می‌کرده است.

۳. تپه‌های کزآباد: این تپه‌ها در بخش هلیلان (شمال شرقی شهرستان چرداول) واقع شده‌اند. کزآباد از دو تپه بزرگ و کوچک تشکیل شده است. در قسمت شرقی تپه بزرگ، آثاری از کوزه‌شکسته‌های نقش‌دار با قدمت بیش از سه هزار سال و، همچنین، آثاری از سنگ‌های بزرگ و تراشیده و تراشیده به دست آمده است.

۴. روستا و آتشکده موشکان: روستای موشکان و آتشکده‌اش در بخش مرکزی شهرستان چرداول در منطقه‌ای میان کوهی قرار گرفته و آب‌وهوای معتدلی دارد. رودخانه چرداول از نزدیکی روستا می‌گذرد. کوه خرّمه در دو کیلومتری شمال شرق و کوه لینه در سه کیلومتری غرب روستا قرار دارد. وجود رودخانه، کوه‌ها، پوشش گیاهی و حیات وحش از جاذبه‌های طبیعی و مهم روستای موشکان به شمار می‌روند.

۵. امامزاده قاسم: امامزاده قاسم در بخش مرکزی شهرستان چرداول، دو کیلومتری شهر سرابله و بر فراز تپه‌ای مشرف به شهر مذکور و روستاهای هم‌جوار بنا گردیده است. امامزاده از نوادگان امام موسی کاظم (ع) است و روزهای چهارشنبه پذیرای صدها زوار از شهرهای هم‌جوار می‌باشد.

۶. امامزاده پیرحمزه: این امامزاده بر تپه‌ای مشرف بر آسمان‌آباد بنا شده و در دوره‌های مختلف بازسازی شده است. در سال‌های اخیر ساختمان قدیمی امامزاده توسط سازمان اوقاف و امور خیریه تخریب و بنایی جدید بر روی آن احداث گردیده است. پیرحمزه در میان اهالی منطقه تقدس خاصی دارد و مورد احترام زوار و مردم است.

۷. امامزاده پیرحسین: در میان دره زیبای زنجیره، بنایی تاریخی - مذهبی متعلق به پیرحسین قرار دارد که از گذشته تاکنون مکان زیارت هزاران زوار و گردشگر از تمام استان است. مردم محل پیرحسین را «پیرزان» (پیرشفا دهنده درد) می‌شناسند.

۸. قلعه خرم‌کوه: این بنای تاریخی در ارتفاع ۵۰۰ متری کوه خرّمه مشرف بر ورودی تنگ قیر و دو کیلومتری روستای هدف گردشگری «سنگ سفید» قرار گرفته است. این

اثر باستانی بر لبه پرتگاهی مخوف با استفاده از قلوه سنگ و ساروج ساخته شده که بر قسمت‌های غربی و جنوبی بخش مرکزی چرداول اشراف دارد.

۹. روستای سنگ سفید: روستای سنگ سفید در بخش مرکزی شهرستان چرداول واقع شده است. آب‌وهوای دره‌ای و معتدل دارد و رودخانه چناره از وسط آن می‌گذرد. خرم‌کوه در جنوب غربی، کوه بان‌هزار و تنگ منصوری در شمال شرقی آن واقع شده‌اند. وجود کوه‌ها، رودخانه‌ها، تنگ منصوری، پوشش گیاهی مناسب و گیاهان دارویی، حیات وحش، قلعه‌های باستانی، شهر تاریخی تنگ قیر و ده‌ها اثر تاریخی دیگر، نظر بازدیدکنندگان را به خود جلب می‌کند.

۱۰. غارچهل ستون: در دو کیلومتری شهرک شهاب و شرق پارک جنگلی خرم بر بلندای کوه خرم، غاری بسیار زیبا وجود دارد که به دلیل داشتن ستون‌های سنگی زیاد به چهل ستون معروف است. ورودی غار کوچک است؛ ولی بعد از ورود به آن، دهلیز بسیار بزرگی به چشم می‌خورد که نظر هر تازه‌واردی را به خود جلب می‌کند. طول غار بیش از ۵۰۰ متر است.

۱۱. تنگه تیر (زردلان): در ۵۰ کیلومتری شهر توحید هلیلان (منطقه زیبای زردلان و قسمت شرق هلیلان) تنگه‌ای چشم‌نواز و دل‌انگیز قرار دارد که به آن «تنگه تیر» می‌گویند. تنگه تیر مشرف بر رودخانه سیمره و در مسیر جاده ارتباطی پازآباد و پیامن به چنارآباد قرار دارد. این تنگه، به صورت مسیری میانبر، منطقه زردلان شماره یک (گرمسیر) را به زردلان شماره دو (سردسیر) وصل می‌کند. تنگه تیر طبیعتی بکر و رؤیایی و منظره‌ای شگرف دارد و در میان تنگه رودخانه سیمره واقع شده است. هر دو طرف آن، کوه‌هایی مانند دیوارهایی آهنین، جلوه زیبایی به منطقه بخشیده‌اند (محمودیان، ۱۳۹۳: ۴۸ - ۹۴؛ نظریان و کلانتری، بی تا: ۳۵-۴۲). شهر تاریخی گم‌گم در ده کیلومتری شهر آسمان‌آباد، قلعه و شهر باستانی تنگ قیر در بیست کیلومتری شهر سرابله، قلعه والی کهره در سه کیلومتری شهرک توحید هلیلان و غار رعد غربی در هشت کیلومتری کل‌کل آسمان‌آباد از دیگر آثار تاریخی و جاذبه‌های گردشگری شهرستان چرداول هستند.

شهرستان دره‌شهر

شهرستان دره‌شهر در ۱۳۰ کیلومتری جنوب شرقی مرکز استان قرار دارد. از شمال به شهرستان بدره، از غرب به شهرستان آبدانان و از شرق به استان لرستان محدود می‌شود. مساحت شهرستان دره‌شهر ۱۴۸۰ کیلومتر مربع است. شهرستان دره‌شهر دو شهر، دو بخش (مرکزی و ارمو) و چهار دهستان دارد. دره‌شهر از مراکز کشاورزی استان به‌ویژه

محصولات جالیزی به شمار می‌آید.

۱. شهر تاریخی صیمره: شهر تاریخی صیمره در حاشیه جنوب شرقی شهر کنونی دره‌شهر واقع شده است و بزرگ‌ترین محوطه تاریخی استان به شمار می‌آید. بالغ بر ۲۰۰ هکتار وسعت دارد و جزء اولین آثار ثبت‌شده در فهرست آثار ملی کشور است. طبق کاوش‌های انجام گرفته، محوطه مذکور متعلق به دوره ساسانی و قرون اولیه اسلامی است. این شهر تاریخی، سال ۳۳۴ ه.ق بر اثر وقوع زلزله‌ای تخریب و خالی از سکنه شده است. گچ‌بری‌های نفیس و منحصر به فرد با نقوش گل و گیاه در بنای موسوم به مسجد حکومتی و بنای موسوم به خانه اربابی و ظروف سفالی منقوش و ساده از جمله مهم‌ترین کشفیات باستان‌شناسان در این شهر تاریخی است.

۲. قلعه میرغلام: در روستای مهدی‌آباد (هاشم‌آباد سابق)، پنج کیلومتری غرب شهر دره‌شهر واقع شده است. بنای قلعه توسط میرغلام هاشمی، سال ۱۳۰۳ خورشیدی در دره زیبا و دیدنی سیکان و حاشیه رودخانه‌ای به همین نام ساخته شده است. میرغلام یکی از والیان میر دره‌شهر در دوره پهلوی بوده است. قلعه میرغلام در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است.

۳. بنای چهارطاقی: بنای چهارطاقی در روستای سرخ‌آباد (حاشیه جنوبی شهر دره‌شهر، محلی موسوم به تنوره سرخ گچی) واقع شده است. بنای مذکور بر روی آثاری مربوط به قرون اولیه اسلامی ساخته شده است. این بنا مرمت شده و در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده است.

۴. موزه دره‌شهر: این موزه، تنها موزه باستان‌شناختی است که آثار بسیار ارزشمندی از جمله یافته‌های تاریخی شهر صیمره همچون ریتون‌ها، سفالینه‌ها، سکه‌های تاریخی و... در آن نگهداری می‌شود.

۵. قلعه پوراشرف: در روستای شیخ‌مکان، هفت کیلومتری شرق شهر دره‌شهر واقع شده است. بنای مذکور، سال ۱۲۹۱ شمسی و در زمان سلطنت احمدشاه قاجار توسط صید محمدخان پوراشرف ملقب به اشرف‌العشایر بنا شده است. این بنا در دو طبقه ساخته شده است و پلان مربع‌شکلی با پنج برجک نگهدارنده دارد. بنای پوراشرف در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده و در حال مرمت و بازسازی است.

۶. پل گاومیشان: پل تاریخی گاومیشان در منطقه گاومیشان، بعد از تلاقی رودخانه‌های کشکان و سیمره و مرز میان استان‌های ایلام و لرستان، بر روی رودخانه سیمیره در شهرستان دره‌شهر واقع شده است. این پل بزرگ، با پنج چشمه عظیم و مرتفع، ۱۷۵ متر طول و

۸/۲۰ متر عرض دارد. در پایه‌های اصلی آن بلوک‌های سنگی بزرگ به کار رفته است. پل گاو میشان مربوط به دوران ساسانی بوده و در دوره قاجاریه (خاندان والی) مرمت و بازسازی شده است. بنای مذکور در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده است.

۷. امامزاده بابا سیف‌الدین: این امامزاده در ۲۵ کیلومتری شهرستان دره شهر، کنار روستای ارمو قرار دارد. سبک معماری آن مربوط به دوران ساسانی است. در کنار امامزاده تپه باستانی و قبور تاریخی وجود دارد.

۸. تنگه بهرام‌چوبینه: تنگه زیبا، تاریخی و طبیعی بهرام‌چوبینه در دوازده کیلومتری شرق شهر دره شهر، مسیر دره شهر به پل دختر و میان تنگه‌ای بزرگ و صخره‌ای منشعب از پای دامنه ارتفاعات کبیرکوه قرار گرفته است. در داخل تنگه مجموعه‌ای از اماکن مسکونی، بنای شاه‌نشین، حوضچه‌های سنگی برای ذخیره آب و برج و باروی جنوبی و شمالی وجود دارد که زیبایی این محیط طبیعی را دوچندان نموده است. مجموعه مذکور به بهرام‌چوبینه سپهد پر آوازه دوران ساسانی (درگذشته ۵۹۱ میلادی) نسبت داده می‌شود.

۹. سراب دره شهر: پارک سراب دره شهر، زیباترین پارک شهر و دارای چشمه‌های آب شیرین است که آب شرب شهر را تأمین می‌کند. چشمه جوشان سراب، آبگیر وسیعی دارد که در دهانه تنگ ساخته شده است و گردشگران با قایق از آن استفاده می‌کنند (محمودیان، ۱۳۹۳: ۶۰، ۶۶، ۶۸، ۷۱، ۷۷؛ نظریان و کلانتری، بی‌تا: ۴۳-۵۰). آثار تاریخی و اماکن زیارتی دیگر عبارت‌اند از: آسیاب آبی و قلعه شیخ ماخو در روستای شیخ مکان، قلعه جهانگیرآباد در جنوب شهر تاریخی سیمره، روستای جهانگیرآباد، پل چم نمشت در دره شهر بر روی رودخانه سیمره و امامزاده مهدی صالح در ماژین.

شهرستان دهلران

شهرستان دهلران در دامنه جنوبی و جنوب غربی دینار کوه و ۱۲۰ کیلومتری شهرستان دزفول قرار دارد. فاصله آن تا مرکز استان ۲۲۵ کیلومتر است. شهرستان دهلران به دلیل منابع نفت، گاز و اراضی مستعد کشاورزی، از اهمیت خاصی برخوردار است. این شهرستان، دوشهر، چهاربخش (مرکزی، موسیان، سراب‌میمه و زرین‌آباد) و هشت دهستان دارد. شهر تاریخی پهلہ مرکز بخش زرین‌آباد از تاریخ و فرهنگ ویژه‌ای برخوردار است و آثار تاریخی زیادی از دوران ساسانی و اسلامی در آن یافت می‌شود. چون شهر میمه در دامنه ارتفاعات کبیرکوه قرار گرفته است، به‌عنوان نگین همیشه سبز استان مطرح است و حلقه ارتباطی شهرستان‌های آبدانان، دهلران و ملکشاهی است و جاذبه‌های متنوع گردشگری دارد. شهر موسیان هم به‌عنوان مهد کشاورزی جهان مطرح و یادمان‌های زیادی از دوران

دفاع مقدس در آن به یادگار مانده است.

۱. تپه باستانی علی‌کش: این اثر تاریخی در جنوب شهر دهلران و میان اراضی کشاورزی واقع شده است. «تپه علی‌کش» سه دوره فرهنگی به نام علی‌کش، بزم‌رده و محمد جعفر را تجربه کرده است. این اثر باستانی از اولین مکان‌هایی است که انسان در آن به استقرار و یک‌جانشینی اقدام نموده است. در دوران پیش از تاریخ و هزاره‌های هشتم قبل از میلاد، دانه‌های گیاهی به‌خصوص گندم و جوی دو ردیفه و حبوبات در این منطقه کشت می‌شده است. اسناد به‌دست‌آمده از علی‌کش و به‌ویژه سنگ آبسیدین نشان از ارتباط این اثر با دیگر مکان‌ها، از جمله آناتولی در ترکیه و هم‌زمان با استقرارهای پیش از تاریخ در قسمت بین‌النهرین از جمله جرمو داشته است.

۲. قلعه تاریخی شیخ: قلعه شیخ، بزرگ‌ترین و منحصربه‌فردترین بنای استان و غرب کشور، در روستای بردی بخش زرین‌آباد از توابع شهرستان دهلران واقع شده است. بنای مذکور مربوط به دوران ساسانی است که در قرون اولیه اسلامی نیز مورد استفاده قرار گرفته است. باروی طویل و بزرگ آن به طول ۷۵۰ متر و کانال انتقال آب به داخل قلعه از ویژگی‌های منحصر آن محسوب می‌شود.

۳. امامزاده سید ابراهیم: امامزاده سید ابراهیم (ع) در نزدیک روستای بردی و پانزده کیلومتری شهر زرین‌آباد از توابع شهرستان دهلران قرار دارد. سبک اولیه بنای آن مربوط به دوران سلجوقیان بوده و در دوران جمهوری اسلامی بازسازی شده است.

۴. غار طبیعی خُفّاش: این غار به فاصله سه کیلومتر از شمال شرق شهر دهلران، در دامنه کوهی مشرف به دره و چشمه‌های آب‌گرم دهلران واقع شده است. به‌علت زندگی هزاران خُفّاش بزرگ و دُم‌دراز در داخل آن، به غار خُفّاش معروف است. غار خُفّاش دهلیزهای وسیعی دارد که عمق بعضی از قسمت‌های آن به ۴۰۰ متر می‌رسد. توده بزرگ و ضخیم فضله خُفّاش در کف غار، طی هزاران سال پدید آمده است و کشاورزان از آن برای تقویت زمین‌های زراعی استفاده می‌کنند. غار خُفّاش در فهرست آثار ملی ثبت شده و تحت حفاظت و مراقبت قرار گرفته است.

۵. چشمه‌های آب گرم معدنی: در پنج کیلومتری شهرستان دهلران چشمه‌های آب گرم با خواص گوگردی جهت رفع امراض پوستی و دردهای مفاصل و عضلات، جهت استفاده مردم و گردشگران مهیا شده است.

۶. چشمه قیرروان: این چشمه در هفت کیلومتری شهر دهلران قرار دارد و یکی از پدیده‌های نادر طبیعی در استان ایلام است.

۷. غار و استخر طبیعی بیشه‌دراز: در روستای بیشه‌دراز از توابع شهرستان دهلران استخری طبیعی و غاری به نام کبوترلان وجود دارد که راه دسترسی به آن‌ها نزدیک و استخر طبیعی آن یکی از سفره‌های آب زیرزمینی و قابل شرب و مورد استفاده شناگران است (محمودیان، ۱۳۹۳: ۴۷، ۵۴، ۶۱، ۷۲، ۷۹، ۹۱، ۹۲ و ۹۳؛ نظریان و کلانتری، بی تا: ۵۷-۶۲). آثار تاریخی، اماکن زیارتی و جاذبه‌های گردشگری دیگر عبارت‌اند از: سنگ نوشته دوران قاجار در میمه زرین‌آباد، زیارتگاه سید اکبر در پانزده کیلومتری شهر دهلران، زیارتگاه عباس در شصت کیلومتری شهر دهلران به طرف اندیمشک، زیارتگاه سیدناصرالدین در زرین‌آباد، زیارتگاه سیدفخرالدین در نزدیکی آبشار آبتاف مسیر میمه - پهلۀ زرین‌آباد، زیارتگاه سید ابراهیم در منطقه نصریان دهلران، زیارتگاه شهره امیر در ارتفاعات تخت نرمه و کویر ابوغویر.

شهرستان ملکشاهی

شهرستان ملکشاهی، از سمت غرب به مهران، از شمال به شهرستان ایلام، از شرق به شهرستان بدره و از جنوب به شهرستان دهلران محدود می‌شود. مرکز آن شهر ارکواز و دارای دو بخش مرکزی و گچی است. فاصله این شهر تا شهرستان ایلام چهل کیلومتر است.

۱. سنگ‌نوشته آشوری: سنگ‌نوشته گل‌گل ملکشاهی، کنار روستای گل‌گل در ۲۵ کیلومتری شهر ایلام بر دیواره سنگی حک گردیده است. این سنگ‌نوشته به دوران «آشوربانی‌پال» مربوط است و بیش از ۲۶۰۰ سال قدمت دارد. بر روی سنگ‌نوشته، نقش برجسته پیکر یک سرباز آشوری با کلاه خود، ماه و ستاره در بالای سر آن درحالی‌که پیکانی در دست دارد، مشاهده می‌شود. در قسمت تحتانی سنگ‌نوشته چند جمله به خط میخی حک گردیده که علائم متن آن کشف و ترجمه شده است.

۲. آتشکده کوشک قینفر: در ارتفاعات کوه پشمین ملکشاهی، آثار دو برج و یک آتشکده از دوران ساسانی بر جای مانده است. ارتفاع این آتشکده پنج متر و مساحت آن ۲۷ متر است، این آتشکده با داشتن چهار دهانه ورودی، یک باغ وسیع و چندین درخت زیتون وحشی در کنار چشمه‌ساری زیبا نظر هر بیننده‌ای را به خود جلب می‌کند.

۳. غار تایه‌گه: این غار در دو کیلومتری جنوب غربی روستای «وری» در میان دره‌ای که به رودخانه جنوب روستا منتهی می‌شود، قرار گرفته و تا شهر ارکواز پانزده کیلومتر فاصله دارد. طول دهانه غار ۲۵ متر و عرض (تالار) آن ۱۲۰ متر و بلندی سقف آن تا کف غار ۳۳ متر است. کف غار از شن و سنگ پوشیده شده است. در ده متری ورودی غار،

استخر آبی قرار دارد که محل جمع شدن سیلاب‌های زمستانی است و معمولاً به داخل غار سرازیر می‌شود. خُف‌های زیادی در این غار زندگی می‌کنند. ورودی غار از تالاری بزرگ شروع، و با پیشروی به جلو باریک‌تر می‌شود.

۴. کوه کلک: کوه کلک در ده کیلومتری شهر ارکواز واقع شده و ارتفاع آن از سطح دریا ۱۸۲۰ متر است. رودخانه پیرمحمد از این کوه سرچشمه می‌گیرد. این کوه پوشیده از درختان بلوط، زالک و بنه است و چند اثر تاریخی، از جمله قبرستان‌های تاریخی و چند محوطه باستانی و یک غار در دامنه کوه وجود دارد.

۵. سد چم‌گردلان: سد چم‌گردلان (سد ایلام) یکی از چشم‌اندازهای بسیار زیبای نزدیک به شهر ایلام است که در شهرستان ملکشاهی قرار دارد و با هدف اصلی تأمین آب شرب شهر ایلام به بهره‌برداری رسیده است. به لحاظ وجود جنگل‌های بلوط در حاشیه دریاچه، جزو دریاچه‌های پشت سد نادر کشور به شمار می‌آید که جنگل آن را محصور کرده است. سد چم‌گردلان در کلیه فصول سال، به خصوص بهار و تابستان، مملو از جمعیتی است که به قصد گذراندن اوقات فراغت، این محل زیبا را انتخاب می‌کنند. فاصله سد تا شهر ایلام بیست کیلومتر است.

۶. تالاب سیاب درویش: این تالاب در جنوب غربی شهرستان واقع شده است. مساحت آن حدود چهار هکتار و ارتفاع آن ۲۷۴۰ متر از سطح دریاها آزاد است. حداقل درجه حرارت در این تالاب ۱۴ درجه سانتی‌گراد و متوسط بارندگی سالانه آن بیش از ۶۰۰ میلی‌متر است. تالاب فوق‌الذکر دارای آب دائمی و شکل آن دایره‌ای است. به دلیل قرارگرفتن در ناحیه کوهستانی جزء مناطق سردسیر و ییلاقی استان به شمار می‌آید.

۷. ویژدرون: ویژدرون (درون = دره) در قسمت پایین دست خروجی سد چم‌گردلان قرار دارد. این دره بسیار عمیق راه‌های سخت‌گذر و گاه نفوذناپذیر، جنگل‌های انبوه با انواع درختان و درختچه‌ها و نیز گل‌ها و گیاهان خودرو دارد. وجود پرتگاه‌های بسیار بلند صخره‌ای، مناطق بکر طبیعی، حیات وحش و پوشش گیاهی منطقه به این دره زیبایی فراوانی بخشیده است (محمودیان، ۱۳۹۳: ۵۸، ۶۱، ۶۳، ۶۶ و ۶۷؛ نظریان و کلانتری، بی‌تا: ۶۳-۶۸).

امامزاده سید محمد عابد (پیرمحمد) در روستای پیرمحمد و امامزاده ابوچماقین (پیرکتک) در روستای خوشادول از اماکن زیارتی شهرستان ملکشاهی هستند.

شهرستان مهران

شهرستان مهران از شمال به شهرستان ایلام، از شرق به شهرستان دهلران و از غرب و

جنوب غربی به کشور عراق محدود می‌شود. نام قدیمی مهران «منصورآباد» بوده؛ ولی، در سال ۱۳۰۹ با تصویب فرهنگستان اول، به نام «مهران» نام‌گذاری شده است. شهرستان مهران شامل: دو شهر، دو بخش مرکزی و صالح‌آباد و دو دهستان است. مهران نزدیکترین شهر استان به بغداد - پایتخت عراق - است و از طریق پایانه مرزی آن سالانه حدود دو میلیون نفر وارد کشور یا از آن خارج می‌شوند. حجم مبادلات اقتصادی آن نیز میلیون‌ها دلار در سال است. مهران نزدیکترین و امن‌ترین مسیر به عتبات عالیات می‌باشد.

۱. قلعه کُنجان‌چم: این بنای تاریخی در بیست کیلومتری جاده مهران به ایلام (حاشیه رودخانه کُنجان‌چم) واقع شده است. بنای مذکور، سال ۱۲۸۷ شمسی و در زمان غلام‌رضاخان والی به‌عنوان مرکز حکومتی و مسکونی والی در فصل زمستان ساخته شده است. بنای کُنجان‌چم شامل قلعه‌ای با پلان مربع شکلی چهار برج دیده‌بانی دارد. مرمت و بازسازی بنا در دست انجام است و در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده است.

۲. گورستان کان‌گنبد: گورستان کان‌گنبد در سی کیلومتری جنوب شرقی ایلام، دامنه یکی از پشته‌های کوه «نخجیر» از رشته‌های فرعی کبیرکوه واقع شده و طول و عرض تقریبی آن ۳۵۰ متر است. این پشته، ترکیبی از صخره و خاک است. گورها عمدتاً در بالا و دامنه پشته مشاهده می‌شوند. آثار آن به دوره‌های تاریخی (۲۶۰۰ - ۲۵۰۰ ق.م) تعلق دارند.

۳. امامزاده علی صالح(ع): در شهر صالح‌آباد - مرکز بخش - از توابع شهرستان مهران و ۳۴ کیلومتری شهر ایلام قرار دارد. بازسازی بنای زیارتگاه در چند سال اخیر انجام گرفته است.

۴. غار زینه‌گان: غار شگفت‌انگیز زینه‌گان در پنج کیلومتری جنوب شرقی شهر صالح‌آباد و ۴۵ کیلومتری جنوب شهر ایلام قرار دارد. این غار روباز که بیش از یک کیلومتر طول دارد، دارای آب فراوان، دهلیزهای آبگیر، قندیل‌های متعدد و آبچک‌های طبیعی و بسیار زیبا می‌باشد. هوای داخل غار سرد و مطبوع است، درحالی‌که دمای هوای صالح‌آباد در تابستان به بیش از ۴۰ درجه می‌رسد. سرخس‌ها، جبلک‌ها، گل‌ها و گیاهان خودروی داخل غار، رنگ سنگ‌ها، پیچ‌وخم داخل غار، لب‌های به هم دوخته قسمت‌هایی از سقف غار به زیبایی‌های آن افزوده‌اند. غار زینه‌گان به غار بهشت نیز، معروف است (محمودیان، ۱۳۹۳: ۸۵، ۱۱۲ و ۱۱۳؛ نظریان و کلانتری، بی تا: ۶۹-۷۳).

زیارتگاه امامزاده سیدحسن (ع) در سه کیلومتری شهر مهران و سنگ‌نوشته تخت‌خان در مسیر جاده صالح‌آباد - مهران از دیگر اماکن زیارتی و آثار تاریخی شهرستان مهران

هستند.

یادمان‌های دفاع مقدس

منطقه شِرهانی: ۶۷ کیلومتری شهر دهلران مملو از موانع متعدد، از قبیل مین، سیم‌خاردار و... است. شِرهانی سرزمین حماسه‌ها و جان‌فشانی‌هاست. اگر روزی خواستید از پُل شهید ایوبی بگذرید و به شِرهانی و زیارت شهدای گمنام مشرف شوید، یادتان باشد این پُل آغشته به خون صدها شهید است. شب عملیات محرم هنگام بارش باران و جاری‌شدن سیل، در حین عبور از رودخانه دویرج، ۲۶۰ کبوتر عشق به لقاءالله پیوستند.

قرارگاه بان‌روشان: این قرارگاه در ۲۵ کیلومتری جاده ایلام به مهران، مقر تیپ امیرالمؤمنین (ع) ایلام و محل تجمع رزمندگان عشایر غیور استان ایلام در دوران دفاع مقدس بوده است.

سه‌راه جُنْدَا...: محل مقاومت بسیجیان سلحشور ایلام در برابر تجاوز ارتش تا دندان مسلح عراق، به سه راه جندا... معروف است. به پاس ایثارگری‌ها و دلاوری‌های رزمندگان اسلام، بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس، یادمان دفاع مقدس را احداث کرد و مورد بهره‌برداری قرار گرفت.

بیمارستان صحرایی امیرالمؤمنین (ع): واقع در جاده ایلام - مهران، محل رسیدگی به مجروحان عملیات‌های والفجر سه و کربلای یک بود.

تپه شنی: (مدخل خروجی مهران به سمت دهلران) در این محل قرارگاه تاکتیکی رزمندگان اسلام قرار داشت که توسط بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس به‌عنوان یکی از آثار ارزشمند نگهداری می‌شود و طرح‌های مناسبی برای آن در دست تهیه است. منطقه قلاویزان: در ارتفاعات قلاویزان قرارگاه تاکتیکی، اورژانس، دیده‌بانی، انواع سنگرهای بتونی، موانع و میدان‌ها از متجاوزان عراقی به جای مانده است.

سه راهی چنگوله - مهران - دهلران: محل شهادت سرداران بزرگی مانند شهید امینی، شهید ولی‌الله عباسی و جاویدالآثر حمزه چناری است (ارجمندی و همکاران، ۱۳۹۶: ۷۴).

جایگاه فرهنگی - اجتماعی استان

جامعه فرهنگی، جامعه‌ای عقلی است که شیوه حفظ کردن را نمی‌آموزد؛ بلکه طریقه فکر کردن را منتقل می‌کند. هیچ تربیتی، سخت‌تر از تربیت فکر و عقل نیست. ماهیت دیربازده‌بودن اقدامات و برنامه‌ریزی‌های فرهنگی ایجاب می‌کند که سیاست‌های کلان اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و آموزشی مشخص شوند و برنامه‌ریزی‌های فرهنگی در چارچوب برنامه‌ریزی‌های توسعه ملی قرار گیرند. یکی از راه‌های دستیابی به توسعه

فرهنگی در جامعه این است که فرهنگ در متن زندگی باشد؛ زیرا سیاست توسعه فرهنگی کوششی است تا جایگاه واقعی خود را باز یابد. درحقیقت، بدون ایجاد بستر مناسب فرهنگ، نمی‌توان به دنبال تحقق توسعه در ابعاد دیگر جامعه بود (عربشاهی کریزی، ۱۳۹۵: ۹۹). استان ایلام که در جنوب غربی کشور قرار دارد:

- با ۲۰ هزار و ۱۵۰ کیلومتر مربع مساحت، ۱/۲ درصد از مساحت کشور را تشکیل داده و در ردیف بیستمین استان کشور است.
- با ده شهرستان، معادل ۲/۳ درصد از کل شهرستان‌های کشور را پوشش داده و در ردیف نوزدهمین استان قرار دارد.
- با ۲۵ شهر، در رتبه نوزدهم کشور قرار دارد و ۲ درصد از شهرهای کشور را در خود جای داده است.
- با داشتن ۲۶ بخش، ۲/۴ درصد از بخش‌های کشور را به خود اختصاص داده و هفدهمین استان کشور است.
- ایلام ۵۸۰۱۵۸ هزار نفری، کمترین جمعیت را در بین استان‌های کشور دارد. در واقع، ۰/۷ درصد از جمعیت کشور را در خود جای داده است.
- با بیش از ۳۹۵ هزار نفر جمعیت شهری، سی‌امین استان کشور است
- با بیش از ۱۸۵ هزار نفر جمعیت روستایی، در رتبه بیست‌وهشتم کشور واقع شده است.
- از نظر شاخص ازدواج‌های ثبت‌شده، در بین استان‌های کشور در رتبه سیزدهم قرار دارد.
- شاخص طلاق در استان، ۱۰/۸ در هزار نفر است که در میان استان‌های کشور در جایگاه سی‌ام قرار دارد.
- میزان بیکاری جمعیت ده‌ساله و بیشتر، ۱۳/۸ درصد است که در بین استان‌های کشور در ردیف چهارم قرار دارد.
- از نظر شاخص تعداد جانبازان دفاع مقدس و افراد تحت پوشش بنیاد شهید و امور ایثارگران، رتبه اول استان‌های کشور را دارد.
- با جمعیتی بالغ بر ۹۳ هزار نفر دانش‌آموز، در رتبه سی‌ویکم کشوری قرار دارد.
- با بیش از ۴۲ هزار دانشجو، در رتبه سوم کشوری قرار دارد.

ویژگی‌های فرهنگی استان

- مرزی بودن و داشتن ۴۲۵ کیلومتر مرز مشترک با کشور همسایه عراق.
- مجاورت ایلام ۵۸۰۱۵۷ نفری با سه استان شیعه‌نشین واسط، دیالی و میسان در کشور عراق - با بیش از ۴/۵ میلیون نفر جمعیت.

- دارای مشترکات فرهنگی و تمدنی دیرینه با کشور عراق.
- زندگی مسالمت‌آمیز و بدون تنش چهار قوم بزرگ کرد، لُر، لَک و عَرَب و یکپارچگی مذهبی.
- برخورداری از روحیهٔ ایثار و مقاومت (جنگ تحمیلی عراق علیه ایران قبل از ۳۱ شهریور ۱۳۵۸ از سمت ایلام شروع شد و بعد از پذیرش قطعنامهٔ ۵۹۸ در ایلام پایان یافت).
- بالابودن شاخص باسوادی با داشتن بیش از ۳۶ دانشگاه و مراکز آموزش عالی در سراسر استان.
- افتخار داشتن خردسال‌ترین شهید دفاع مقدس (شهید علی جرایه) و جوان‌ترین دانشمند شهید هسته‌ای (شهید داریوش رضایی‌نژاد) و سهم بالای استان در رتبه‌های اول کنکور سراسری کشور.
- جایگاه برجستهٔ هنرمندان استان در رشته‌های خوش‌نویسی، تجسمی، عکس، فیلم، تئاتر، شعر، موسیقی و... در بین جامعهٔ فرهنگی و هنری کشور.
- دروازهٔ ورود به عتبات عالیات و گذرگاه سالانهٔ بیش از دو میلیون زائر اربعین حسینی.
- سومین استان کشور در شاخص ثبت‌نام آزمون سراسری مسابقات قرآنی وزارت متبوع در سال ۱۳۹۴.
- جوان‌بودن جمعیت استان.
- وجود یادمان‌های دفاع مقدس (یادآور حماسه‌های مردم دلاور و شجاع ایلام و ایران اسلامی)
- داشتن استعدادهاى کم‌نظیر علمى، فرهنگى و هنرى (کارنامهٔ ادارهٔ کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام، ۱۳۹۴: ۹-۱۰).

آداب و رسوم

فرهنگ، جلوه‌های گوناگونی دارد که خود را در قالب‌ها و شیوه‌های متعدد و متنوع‌زویای زندگی بشر می‌نمایاند. به‌همین دلیل، جامعه‌شناسان در تعریف فرهنگ عموماً تحولات، پیشرفت‌ها و دستاوردهای انسان را بیش از سایر اجزای آن مورد مَدَاقه قرار می‌دهند. اگر حرفه و هنر را، که «نماد» مادی و غیرمادی‌اند، جزء چشمگیری از عناصر تشکیل‌دهنده و تعریف‌کنندهٔ فرهنگ بدانیم، باید «پوشاک» را نیز از جمله نموده‌ها و آفرینش‌های بارز هنر و حرفهٔ تخصصی در دوران مختلف تاریخ ملل به حساب آوریم. ساختار، ظاهر و نوع پوشش‌ها از لحاظ شکل، اندازه و رنگ به‌دلیل تبعیت از خاصیت تغییرپذیری

عناصر فرهنگی در طول تاریخ دچار تحولات گوناگونی شده است؛ به گونه‌ای که میان برخی از گونه‌ها، شکل‌ها و کاربردهای آن با نمونه‌های فعلی در هر جامعه و در میان هر قومی، گسست و تفاوت قابل توجهی به وجود آمده است. با توجه به تحولات فرهنگی دوره‌های متصل به زمان حاضر و ناهم‌خوانی بسیاری از عناصر اجتماعی گذشته (سنتی) با رویدادها، افکار و انتظارات نسل حاضر، پوشاک در ایلام، مانند پوشاک مناطق دیگر، سیر جابه‌جایی و تغییرپذیری ملموس و محسوسی داشته است؛ اما نمی‌توان در مسیر مطالعه پوشاک ایلام، تأثیر روح عاطفی، روانی و ویژگی‌های منحصر به فرد طبیعت این دیار را بر رنگ و ساختار لباس مردمش بی‌ربط دانست (رحیمی، ۱۳۸۰: ۸۴ - ۸۵). پوشاک از قبیل «لچگ»، «شلوار جافی»، «کلاه نمدی»، «فَرَجی»، «سُخمه»، «کِلاش»، «گیوه» و... هنوز در بعضی نقاط استان کارکرد خود را در میان مردم حفظ کرده‌اند. یکی از عوامل مهمی که بر جنبه‌های مختلف زندگی افراد جامعه اثر مستقیم دارد، عوامل فرهنگی است. عوامل فرهنگی در رنگ‌ها، طرح‌ها، تزیین لباس و شکل پوشیدن لباس تأثیرگذار است. به‌خاطر محیط سرسبز و خوش آب‌وهوای ایلام، پوشاک مردم رنگارنگ و شاد است (شهبازی، ۱۳۹۰: ۱۴۳). البته، زنان مُسن از رنگ‌های سنگین قهوه‌ای تیره و... و دختران و زنان از رنگ‌های سبز، آبی، ارغوانی و صورتی استفاده می‌کنند. به‌هر حال، تا یکی دو دهه اخیر، غالب پوشاک زنان، شامل سرپوش (عَرَقچِن «کلاو»، هَبَر، سَرَوَن، گُل‌وَنی، بان‌سَری، مقنا)، بالاپوش (قَتَره)، تَن پوش (عَرَقچِن، کَمَرچِن، یَل، سُخمه، کَرواس، شَمَله، شَوال)، پاپوش (کِلاش) و پوشاک مردان، شامل سرپوش (عَرَقچِن «کلاو»، لچگ)، تَن پوش (فَرَجی و شَوال)، بالاپوش (قَتَره، سِتَره و بَتیه)، پاپوش (گیوه و کِلاش) بوده است (رحیمی، ۱۳۸۰: ۸۶ - ۹۰).

ادبیات عامه

ادبیات عامه، عناصری چون شیوه زندگی، روابط اجتماعی، باورها، آداب، رسوم، سنن و آیین‌های عامه را پوشش می‌دهد. تعیین مرز دقیق میان ادبیات رسمی و ادبیات عامه ساده نیست، چراکه عناصر ادبیات عامه در آثار ادب کلاسیک به‌شدت رسوخ و نمود دارد، در حالی که آثار ادبیات رسمی به‌صورت مکتوب به آیندگان می‌رسد. ادبیات عامه غالباً شفاهی است و به‌صورت قصه، داستان، مَثَل، باور و آیین و سنن در بطن زندگی و زبان مردم، جاری و ساری است. ویژگی مهم ادبیات عامه، علاوه بر سرگرم‌کنندگی، غایات تربیتی و کارکرد تعلیمی آن است که شیوه زندگی را به نسل‌های دیگر آموزش می‌دهد (ذبیحی و کسای، ۱۳۹۵: ۸-۹). بخش مهمی از ادبیات عامه را باورها و آیین‌ها

تشکیل می‌دهد. حوزه باورها بسیار گسترده است و مواردی، چون ازدواج، خواستگاری، نوزاد، چشم‌زخم، طب عامیانه و درمان بیماری‌ها، خواص سنگ‌ها، افسونگری، حیوانات، خزندگان، پرنندگان، پیش‌بینی، تفأل و نظایر آن‌ها را در بر می‌گیرد. آیین‌های عامیانه با باورها ارتباط نزدیک و تنگاتنگی دارند. بسیاری از این باورها حاصل تلاش ذهن بشرکهن برای یافتن دلیل امور گوناگون حیات خود و، در حقیقت، پاسخی عاطفی به این کنجکاوی است. باورهای عامیانه و آیین‌های ملت‌هایی که دارای تاریخ کهن و فرهنگ ریشه‌دار هستند، گسترده‌تر و پرمایه‌ترند. ایلام به‌عنوان بخشی از سرزمین کهن سال ایران، دارای فرهنگی معتبر با ریشه‌های کهن است. فرهنگ عامه ایلام، یکی از کهن‌ترین فرهنگ‌های مردمی است که ریشه عمیقی در سنن، باورها و تاریخ دارد و از ارزشمندترین گنجینه‌های فرهنگی در کشور است. فرهنگ عامه مردم ایلام در قالب ترانه و موسیقی، شعر، ضرب‌المثل، کنایات و اصطلاحات، باورها و... نمود یافته و از گذشته‌های دور تاکنون بکر باقی مانده است.

ترانه‌ها و آواها

این نوع نغمه‌ها که آمیخته با احساسات درونی انسان‌هاست، از طبیعت الهام گرفته، و در میان روستاییان با واقعیت‌ها و فعالیت‌های روزمره پیوندی نزدیک دارد. این ترانه‌ها و آواها، موسیقی زندگی مردم ایلام است و دربردارنده ابعاد حیات آن‌هاست. در این نوع موسیقی، تفنن جایگاه چندانی ندارد و حافظان و راویان آن مردم هستند. به همین دلیل، شکل و ریخت موسیقی عامه به‌زلالی و سادگی سرشت مردم است و هر صنف و قشری از موسیقی متناسب خود بهره‌مند می‌شود. مقام‌های موسیقی رایج در ایلام، پیوند بسیار نزدیکی با مقام‌های موسیقیایی دیگر مناطق گردشین دارند و با اندک اختلافاتی می‌توان آن‌ها را در کرمانشاه، کردستان و لرستان یافت؛ آنگونه که بعضی از بزرگان موسیقی کردی، مانند سید خلیل عالی‌نژاد، مقام‌ها و نواهای مخصوص ایلام را استخراج کرده است که می‌توان به ماهور ایلامی اشاره کرد (درخشنده، ۱۳۹۱: ۱۲۵-۱۲۶).

موسیقی و رقص بومی

در موسیقی ایلام از سازهای دوزله، جُفتان، سُرنا، شیپور، ضرب، دُهل، شمشال، نی و کمانچه استفاده می‌شود. این سازها در آیین‌هایی مانند عروسی، جنگ و عزاکاربرد دارند. دوزله و جُفتان، برخلاف همه سازهای ایرانی که تک‌صدا هستند، دو صدایی‌اند و قابلیت همراهی با سازهای چند صدایی دارند. «چوپپی» موسیقی رقص ایلام است و به‌صورت انفرادی و دسته‌جمعی اجرا می‌شود. این موسیقی در گذشته علاوه بر کاربرد

هنری و موسیقایی به عنوان آمادگی رزمی و بدنی نیز کارایی داشته است. فتا پاشا، لرزانه، سوار سوار، صی سماع، قلاوی، سه‌حار و گریانه از جمله نواها و ریتم‌های این نوع رقص است که در مناطق کرد و لرنشین کشور رایج است. هوره که از آوازه‌ها و نیایش‌های اساطیر ایران است، از هزاره‌های قبل از میلاد مسیح تا به امروز در ایلام رواج دارد. موسیقی آیین‌های سوگواری نوع دیگری از موسیقی در استان ایلام است که در آیین چمر با سُرنا و دُهل اجرا می‌شود. در این مراسم، مردم ایل‌ها و روستاها در محلی به نام «چمرگاه» جمع می‌شوند و همراه با نوای ساز و دُهل و آواز همسرایان نوعی رقص را ارائه می‌دهند (ارجمندی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۹ - ۲۰).

گروه‌ها و جریان‌های شاخص فرهنگی

هیئت‌های مذهبی

هیئت‌های مذهبی از نهادها و عناصر تأثیرگذار در اشاعه و نهادینه کردن فرهنگ دینی هستند. این تشکل‌ها به سبب کارکردهای خاص در راستای توسعه و تعمیق فعالیت‌های دینی، از جایگاه مهمی برخوردارند. رشد روزافزون این هیئت‌ها در جامعه ایلام نشان از اقبال مردم به انجام فعالیت‌های دینی در قالب این هیئت‌ها دارد. بر این اساس، برخی از صاحب‌نظران ضمن مثبت ارزیابی کردن عملکرد آن‌ها، معتقدند:

- تشکل‌های مذهبی، توانسته‌اند ارتباط خوبی با نسل جوان برقرار کنند. لذا، تا حد مناسبی بخشی از رسالت انتقال آموزه‌های دینی را بر عهده گرفته‌اند؛ ولی، مخاطبان آن‌ها، افراد و گروه‌های خاصی از مردم بوده و قدرت جذب غیرخود را ندارند.
- در مناسبت‌های دینی و مذهبی، به ویژه ایام محرم و رمضان، عملکرد قابل قبولی دارند.
- بر جامعه مردم تأثیرگذاری خوبی دارند، اما نتوانسته‌اند با افراد تحصیل کرده و به اصطلاح نخبه ارتباط مؤثر برقرار کنند.

برخی دیگر از صاحب‌نظران بر این عقیده‌اند:

- تشکل‌های دینی هر چند در انجام مناسک، شعایر و آیین‌های مذهبی توفیق داشته‌اند؛ اما، در عرصه تعمیق و نهادینه کردن فرهنگ دینی توفیقی ندارند.
- مجری اهداف سیاسی گروه‌های ذی‌نفع و ذی‌نفوذ هستند و رسالت دینی آن‌ها تحت تأثیر جریان‌های سیاسی خاص قرار می‌گیرد.
- ظواهر دین و آیین‌های مذهبی را فربه می‌کنند. این رویکرد، گاهی اوقات به ضد تبلیغ منجر می‌گردد.
- مدیریت واحدی بر این تشکل‌ها اعمال نمی‌شود و با پراکنده‌کاری، فعالیت‌های

- همدیگر را خنثی می‌کنند (کمربیگی، ۱۳۹۱: ۷۸-۸۰). علاوه بر تشکل‌ها، مردم نیز، در ایام محرم به صورت خودجوش و دسته‌جمعی در تکایا، حسینیه‌ها و مساجد گرد هم می‌آیند و به عزاداری می‌پردازند. مصادیق بارز این حرکت‌ها عبارت‌اند از:
- به پیشواز محرم: مردم شهرستان ملکشاهی با شروع ماه محرم، به پیشواز آن می‌روند و در حرکتی خودجوش، پس از گردهم‌آمدن در صحن امامزاده سید محمد عابد (ع) - منسوب به برادر امام رضا (ع) - و اجرای مراسم عزاداری، به نوعی آمادگی خود را برای تداوم آن (در دهه اول محرم) و اربعین اعلام می‌نمایند.
 - عصر تاسوعا: اهالی محلات مختلف شهر ایلام، با آغاز ماه محرم شبانه در حسینیه‌ها، مساجد و معابر و اطراف آن‌ها حضور می‌یابند و برای حضرت سیدالشهدا (ع) عزاداری می‌کنند. در این راستا، عصر تاسوعا، بانوان محلات مختلف شهر ایلام، طبق روال معمول و در اقدامی خودجوش، به منظور حضور در مراسم عزای حضرت سیدالشهدا (ع)، در تکیه سید محمد موسوی (از تکایای دهه ۱۳۴۰) جمع می‌شوند و پس از برگزاری مراسم، به سوی تکیه ابوالفضل‌العباس (ع) حرکت می‌کنند. در آنجا نیز تا اذان مغرب به عزاداری می‌پردازند.
 - عاشورا: بی‌گمان، هیچ‌کدام از آیین‌های جمعی مرسوم در ایران، تداوم، انسجام، وحدت و عظمت آیین سوگواری برای امام حسین (ع) را ندارد. این آیین که بازنمایی یک رویداد مهم تاریخی است، از دیرباز با شکوه و تأثیرگذاری بزرگی برگزار شده است. «در شهر ایلام، هر سال این آیین با حضور دسته‌ها و هیئت‌های عزاداری از طوایف و ایلات مختلف برگزار می‌شود. در روز عاشورا تعدادی از خیابان‌های اصلی شهر و منتهی به مکان برگزاری مراسم به عنوان مسیر حرکت، در اختیار آنان قرار می‌گیرد. علاقه به سالار شهیدان در روز عاشورا با حضور اقشار مختلف مردم در مسیرهای عزاداری بیشتر خودنمایی می‌کند. در این روز، مراسم از اوایل صبح آغاز می‌شود و با خواندن نماز ظهر عاشورا در مکان تعیین شده پایان می‌یابد. سپس، از آغاز شامگاه در محلی که مراسم روز عاشورا پایان یافته است، برنامه شام غریبان آغاز می‌شود و تا پاسی از شب ادامه می‌یابد.» (رضایی و همکاران، ۱۳۹۶: ۷۳ و ۸۱)
 - اربعین: در ایام محرم و صفر - از اول محرم به مدت ۴۵ روز {هنگام سفر زائران به عراق و برای زیارت حضرت اباعبدالله‌الحسین (علیه السلام)} - در مساجد، تکایا، حسینیه‌ها و منازل مردم به روی زائران امام حسین (ع) باز است. ۲۴۰ ایستگاه صلواتی (موکب) مردمی، در مسیر زائران، کار خدمات رسانی به مردم را انجام می‌دهند.

هر موکب پنج عضو اصلی دارد و بین ۳۰ تا ۵۰ نفر به عنوان خادم سیدالشهداء (ع) به نوبت و در شبانه روز خدمت رسانی می کنند. یکی از ویژگی های اربعین این است که مردم داوطلبانه و با افتخار به زائران خدمت می کنند. ایلام به عنوان پایتخت خادمان سیدالشهدا معروف است. سالانه بین ۱/۵ تا ۲ میلیون نفر از مرز مهران عازم عتبات عالیات می شوند.

– چَمَر: «عزا یکی از سنن و آداب اجتماعی است که سابقه ای به طول درگذشت اولین انسان در این کره خاکی دارد، اما پیشینه آن از لحاظ نحوه اجرا و ابراز احساسات و بیان عواطف انسانی تا آنجا که بر ما معلوم است و مکتوب شده، بیانگر آن است که انسان ها همواره با درگذشت نزدیکان و آشنایان، اظهار ناراحتی کرده و احساسات خود را از طریق مویه، داد و فریاد، سیاه پوشی و... نشان می دهند. این رفتار، به دلیل جمعی بودن فعل آن، یک رفتار اجتماعی است و برپایی آداب و رسوم مختص آن با تمایزات فرهنگی و قومی به شکل یک سنت درآمده است. مراسم سنتی چَمَر که مراسم نسبتاً ویژه ایران زمین است؛ تا امروز در غرب کشور، به ویژه استان ایلام، به حیات فرهنگی خود ادامه داده است.» (نوروزی، ۱۳۹۰: ۱۶۰-۱۶۲) احترام و ابراز همدردی با بازماندگان و بستگان متوفی، تجلیل از بزرگان فوت شده، همبستگی اجتماعی، رفع کدورت ها و... از جمله کارکردهای چَمَر است. برگزاری مراسم سنتی چَمَر به وسیله مردم شهرستان ملکشاهی در سالگرد ارتحال امام خمینی (ره)، همچنین، برگزاری مراسم ویژه ارتحال ایشان با آداب و رسوم محلی به وسیله مردم مسلمان و عرب زبان بخش دشت عباس، واقع در هشتاد کیلومتری شهرستان دهلران، نیز از جمله این جریان های فرهنگی است. اداره کل سازمان تبلیغات اسلامی استان از سال ۱۳۹۵ به این سو، با همکاری دستگاه های اجرایی ذی ربط و با هدف ساماندهی برنامه های تأثیرگذار هیئت های مذهبی و مردمی، مراسم شب های تاسوعا، عاشورا، روز عاشورا، شام غریبان و... را مدیریت و هدایت می کند. این رویکرد، زمینه ساز وفاق و همبستگی مردمی خوبی در استان شده است.

گروه ها، انجمن ها و...

۱. گروه های شناخته شده استان به ترتیب توان فعالیت و مقبولیت عبارت اند از:
 - گروه نمایش «شاپرک»، در جشنواره های منطقه ای، ملی و بین المللی (دو بار اعزام به خارج از کشور).
 - گروه نمایش «زاگرس»، در جشنواره های منطقه ای، ملی و بین المللی (یک بار اعزام به

خارج از کشور).

حضور می‌یابند و در جامعه از مقبولیت مناسبی برخوردارند.

– چهارگروه نمایش «ری‌را»، «ویرا»، «پرسونا» و «اوستا»، در جشنواره‌های منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی.

– دو گروه نمایش «هاوار» و «فریاد» در جشنواره‌های منطقه‌ای و ملی – چهارگروه نمایش «سایه»، «پرچین»، «کسری» و «میعاد»، در سطح جشنواره‌های استانی فعالیت دارند.

– گروه موسیقی آلامتو: سال ۱۳۸۱ با تلاش و همت تعدادی از هنرمندان موسیقی دوست ایلام تشکیل شد و با برنامه‌ریزی و پیگیری اهداف، در جشنواره‌های متعدد داخلی و خارجی شرکت کرد و برای استان افتخارات زیادی کسب نمود. برگزیده اولین جشنواره دانشجویان غرب و شمال غرب کشور (۱۳۸۳)، برگزیده شب‌های موسیقی ایران (۱۳۸۶)، نماینده ایران در جشنواره بین‌المللی راه ابریشم در چین (۱۳۹۲)، اجرای کنسرت در شهرهای ایلام (۱۳۹۲، دوبر، ۱۳۹۳)، کرمانشاه (۱۳۹۲)، تهران (۱۳۸۶)، سنندج (۱۳۹۲)، بندرعباس (۱۳۸۸)، اجرای کنسرت در دوحه قطر (۱۳۹۰)، بلغارستان (۱۳۹۴)، شیان و پکن چین (؟)، دهلی نو هندوستان (۱۳۹۶) و مینسک بلاروس (۱۳۹۸) و... از جمله فعالیت‌های این گروه است.

۲. انجمن‌های تأثیرگذار عبارت‌اند از:

– انجمن خوش‌نویسان ایلام: سال ۱۳۶۹ با تلاش و همت جمعی از هنرمندان در ایلام تأسیس شده و، با برنامه‌ریزی دقیق سیاست‌گذاری و مدیریت، اهداف خود را دنبال کرده است. از بدو تأسیس تا شهریور ۱۳۹۸، ۲۱۸۵۰ نفر هنرآموز فارغ‌التحصیل شده‌اند. در ضمن، فارغ‌التحصیلان مقطع عالی ۳۱۴ نفر، مقطع ممتاز (تا شهریور ۱۳۹۸) ۱۱۷ نفر و مقطع فوق ممتاز ۳۹ نفر بوده‌اند. از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۴، هفت نفر از اعضای انجمن خوش‌نویسان ایلام، موفق به دریافت مدرک استادی از انجمن خوش‌نویسان ایران شده‌اند. استاد علی اشرف صندوق‌آبادی نیز در سال ۱۳۹۰ مدرک دکترای هنر (نشان درجه یک ملی) را کسب نموده است. شُعب انجمن خوش‌نویسان ایلام در شهرستان‌های مهران، دهلران، آبدانان، ایوان، دره‌شهر، چرداول و بدره فعال‌اند.

– انجمن شعر و ادب: در سال ۱۳۶۸ نخستین انجمن شعر و ادب ایلام به‌وسیله اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام و با همت، تلاش و همدلی شاعران نسل اول از جمله عبدالجبار کاکایی، ظاهر سارایی و آفاق شوهانی تشکیل و با استقبال چشمگیر

شاعران و اندیشمندان و ادب دوستان استان روبه‌رو شد. پس از آن، شعب انجمن در شهرستان‌های ایوان، شیروان و چرداول، دره‌شهر، بدره، آبدانان، مهران و دهلران افتتاح گردید. حاصل فعالیت و پویایی این انجمن‌ها، در سه دهه، تربیت بیش از ۲۵۰ شاعر ثبت‌شده و آثار متعدد مکتوب و منتشر شده آنان است. در واقع، انجمن شعر و ادب ایلام و شعب مختلف آن، شاعران با استعداد و توانمندی را به جامعه ادبی کشور معرفی نموده و شعر معاصر ایلام را به یکی از قطب‌های اصلی و خاستگاه جریان‌های ادبی در سرزمین شعر تبدیل کرده است.

۳. آموزشگاه‌ها: هرچند با تأخیر در استان شکل گرفته‌اند، ولی در همین مدت کوتاه، با استقبال مردم روبه‌رو شده‌اند. آموزشگاه نی‌لبک که سال ۱۳۹۴ در ایلام تأسیس شده است، نخستین مرکز آموزش موسیقی کودک و نخستین مرکز دریافت مجوز کاردانش «دیپلم موسیقی» در استان به شمار می‌آید.

برگزاری بیش از بیست کنسرت موسیقی در زمینه موسیقی کودک و نوجوان، پذیرش و تربیت سالانه حداقل ۲۵۰ هنرجو که دوره «أرف» را طی می‌کنند و وارد کلاس تخصصی موسیقی می‌شوند، برگزاری کلاس‌های تخصصی با بهره‌گیری از استادان برجسته استان و دعوت از استادان استان‌های هم‌جوار برای ارتقای سطح علمی هنرجویان، برگزاری کلاس‌های مادر و کودک به‌صورت روزانه و رایگان با هدف آشنا کردن خانواده‌ها با موسیقی و اهمیت آن در زندگی کودکان، از جمله فعالیت‌های محوری آن است. آموزشگاه‌های دیگر عبارت‌اند از: شباهنگ (ایلام)، نی‌نوا (ایلام)، ماهان (ایلام)، ثاوات (ایلام)، حامی (ایوان) و نُت هشتم (ایوان).

جریان‌های فرهنگی

- صاحب‌نظران فرهنگی، در باره مفهوم جریان فرهنگی تعاریف مختلفی دارند:
- تلاش عامدانه و هدفمند یک گروه یا دسته که با مبانی فکری و رفتار اجتماعی مشترک، سعی در ترویج و گسترش یک باور، رفتار، نگرش و دیدگاه اجتماعی دارد؛ موج فرهنگی در جامعه ایجاد می‌کند و طیف‌هایی از جامعه را با خود همراه می‌نماید.
 - حرکتی است که به‌گونه‌ای تدریجی، از درون خرده‌فرهنگ‌های مختلف آغاز می‌شود و به‌شکلی خاص در می‌آید و بخش‌هایی از جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد.
 - جریانی است که بر نگرش و اذهان افشار مختلف جامعه تأثیر می‌گذارد و باعث تغییر در نظام ارزشی و هنجاری جامعه می‌شود.
 - هر گونه فعالیت و حرکتی که مبتنی بر اندیشه یا عقیده‌ای خاص شکل بگیرد و از نظر

- کمی و کیفی در جامعه قابل رصد و توجه باشد، جریان فرهنگی محسوب می‌شود.
 - جریان فرهنگی، هدفمند، آشکار یا نهان دارای مخاطب و پیام بوده است و با انجام دادن فعالیت‌هایی، توانایی تغییر و تأثیر را بر یک جامعه دارد.
 - هر نوع حرکتی که بتواند در بستر فرهنگ و موارث ملی، مذهبی و قومیتی، به گونه‌ای اصولی، در جامعه جریان یابد، جریان فرهنگی به حساب می‌آید.
 - فرایندی است که در پی خلق، تثبیت و ترویج عوامل فرهنگ‌ساز و انتقال آن‌ها به پیکره جامعه می‌باشد (کمریگی، ۱۳۹۲: ۸۱ - ۸۳).
- شیوه‌ای از طبقه‌بندی جریان‌های مؤثر در جمهوری اسلامی ایران به شرح زیر است:
- جریان‌هایی که یا مخالف اندیشه، تفکر و فلسفه حاکم بر نظام جمهوری اسلامی ایران هستند یا با فرهنگ اسلامی در تعارض‌اند.
 - بعضی از جریان‌ها هرچند با اندیشه حاکم بر جمهوری اسلامی در تعارض‌اند، ولی نسبت به دین تعهد دارند؛ به عبارتی، این جریان‌ها اسلامی‌اند و با اسلامیت نظام و فرهنگ اسلامی تعارضی ندارند؛ برعکس، برخی جریان‌ها دین ستیز یا دین‌گیزانند.
 - بعضی از جریان‌ها نسبت به پرسش‌های جدید دنیای معاصر و مدرن و انسان معاصر و مدرن، دغدغه دارند. در واقع، به نگرش انسان جدید به عالم و آدم توجه دارند. از تأثیر فلسفه فرانسیس بیکن در تجربه‌گرایی و فلسفه دکارت در عقل‌گرایی و فیلسوفان معاصر غرب مانند پوزیتیویسم، اگزیستانسیالیسم و فلسفه تحلیل زبانی بر تغییر نگاه انسان به آدم و عالم نیز، غافل نیستند و معتقدند که این انسان و جهان معاصر، پرسش‌های جدیدی را مطرح کرده است که در گذشته با آن روبه‌رو نبوده‌اند. برخی دیگر از جریان‌های معارض نیز، به این مسائل و موضوعات توجهی ندارند.
 - برخی از جریان‌ها از میراث گذشته هویت دینی و ملی بهره می‌گیرند و معتقدند که در سیر تحول فکری‌شان شخصیت‌هایی مثل ابن‌سینا، فارابی، شهاب‌الدین سهروردی، ملاصدرای سبزواری، علامه طباطبایی و... حضور داشته‌اند. در واقع، به پشتوانه این میراث کهن، جریان فکری فرهنگی خود را مطرح می‌کنند. برخی دیگر، به میراث فکری و فرهنگی گذشته پشت‌پا زده و قصد دارند نظام جدیدی بسازند» (همان: ۲۹ - ۳۰).
 - به اعتقاد صاحب‌نظران و متخصصان حوزه فرهنگ، جریان‌های فرهنگی اجتماعی بر پایه میزان تأثیرگذاری بر مردم، در سه سطح قابل‌رتبه‌بندی هستند:
 - سطح اول (تأثیرگذاری «زیاد» ۸۰ تا ۱۰۰ درصد): جریان‌های «ایل‌گرایی و طایفه‌گرایی؛ ماهواره و سایر رسانه‌های خارجی؛ اینترنت، فیس‌بوک و رسانه‌های مجازی؛

صداوسیمای جمهوری اسلامی ایران؛ بزرگان ایلات و طوایف؛ دانشگاه، استادان و دانشجویان ایلام؛ مدارس، دبیران و آموزگاران ایلام؛ تهدیدات نرم و تهاجم فرهنگی؛ نخبگان و روشن فکران دینی در ایران؛ صداوسیمای مرکز ایلام؛ پایگاه‌های مقاومت بسیج؛ باشگاه‌های ورزشی و ورزشکاران ایلام؛ روزنامه‌ها و مجلات سراسری؛ هیئت‌ها و تشکل‌های مذهبی؛ قومیت‌گرایی (کرد، لر، لک و عرب) در این سطح قرار گرفته‌اند.

- سطح دوم (تأثیرگذاری «متوسط» ۵۱ تا ۷۹ درصد): جریان‌های خیرین و نیکوکاران در ایلام؛ هنرمندان و نخبگان هنری ایلام؛ حوزه علمیه، روحانیت و مبلغان دینی؛ ایثار و شهادت‌طلبی؛ خرافه‌گرایی؛ ویدیو کلپ‌ها و گیم‌نت‌ها؛ انجمن‌های فرهنگی و هنری؛ جشنواره‌های فرهنگی، هنری و ورزشی؛ مؤسسات خیریه؛ مطبوعات محلی؛ اصناف و بازاریان ایلام؛ راهپیمایی‌های خانوادگی؛ غرب‌گرایی و غرب‌زدگی؛ اردوهای جهادی؛ نخبگان و روشن فکران سکولار در ایران؛ اردوهای راهیان نور؛ ازدواج‌های دانشجویی؛ سکولاریسم (عرفی‌گرایی، دنیاگرایی)؛ دین‌گریزی؛ سازمان‌های غیر دولتی (NGOs) در این سطح جای گرفته‌اند.

- سطح سوم (تأثیرگذاری «کم» ۵۰ درصد و کمتر): جریان‌های ملی‌گرایی؛ لیبرالیسم؛ خُرده‌فرهنگ‌های معارض (مشکی پوشان)؛ عرفان‌های نوظهور؛ فمینیسم (جنبش آزادی زنان)؛ روابط عمومی ادارات و نهادها؛ تصوف (صوفی‌گری) و صوفیان؛ شبکه‌های هرمی (گلدکوئیست‌ها)؛ زرتشتی‌گری؛ بهایی‌گرایی؛ مسیحیت‌گرایی در سطح سوم جای گرفته‌اند (همان: ۹۲).

مشاهیر استان

واضح و مبرهن است که حوزه جغرافیایی هر کشور به وسیله علائم قراردادی (خطوط) ترسیم شده‌اند و با هویت ملی آن کشور معنا یافته‌اند. هویت ملی، عناصر و نمادهایی، از قبیل سرزمین، دین، آداب و رسوم، تاریخ، زبان، ادبیات، مفاخر و میراث فرهنگی را در خود جای می‌دهد. هویت ملی، از عوامل مهم انسجام، وفاق و همبستگی اجتماعی است. بی‌گمان، هر اندازه هویت ملی در جامعه‌ای قوی‌تر و محکم‌تر باشد، آن جامعه دارای وفاق و همبستگی بیشتری خواهد بود. اشاره شد که میراث فرهنگی و مفاخر کشور، بخشی از هویت ملی را تشکیل می‌دهند. بنابراین، شخصیت‌ها و فرزندان برجسته‌ای، مانند فردوسی، حافظ، سعدی، عطار، مولوی، خیام، امیرکبیر و... هویت هر ایرانی در هر جای دنیا به حساب می‌آیند. از آنجاکه هویت ملی در تعیین سرنوشت جامعه

اهمیت زیادی دارد، نسل آینده برای بازتولید هویت خود به پایه‌ها و نمادهای هویت ملی نیازمند است. از این‌رو، شناسایی و بازشناسایی مفاخر برای تحکیم هویت ملی لازم و ضروری به نظر می‌آید. در اینجا باید به یک نکته مهم توجه داشت: وقتی سخن از مشاهیر به میان می‌آید، حتماً معیارها و دلایلی برای برجسته کردن آنان وجود دارد و مردم هر استان با تکیه بر آن معیارها می‌توانند چنین افرادی با ویژگی‌های منحصر را به‌عنوان «مشاهیر» بپذیرند. در این پژوهش، ضمن شناسایی و معرفی چند تن از علما، اندیشمندان، جامعه‌شناسان، باستان‌شناسان و دو سه تن از پیش‌کسوتان عرصه هنر، تعدادی از «برترین‌های» حوزه فرهنگ و هنر شناسایی و معرفی شده‌اند. فرهیختگان با استعداد و خوش فکری، مانند عبدالجبار کاکایی، ظاهر سارابی، بهروز سپیدنامه، حبیب‌اله بخشوده، محمدعلی قاسمی، جلیل صفریگی، حسین شکرپیگی و... که در عرصه شعر، نقد ادبی، ترانه‌سرایی، گردی پژوهی، داستان، رمان و... و هنرمندان برجسته و شاخصی، مانند علی اشرف صندوق‌آبادی، شمس‌الدین مرادی، پیمان سادات‌نژاد، مهدی منصوری، فتح‌الله امیری، جعفر نورمحمدی، مهدی نورمحمدی، علی شادمان، نوید محمدزاده، محمدجواد شوهانی و... در حوزه‌های خوش‌نویسی، تئاتر، فیلم، موسیقی و... خوش درخشیده‌اند و در طول سه دهه اخیر در طراز ملی و بین‌المللی برای ایلام و ایران افتخار آفریده‌اند، از فرزندان شایسته این استان هستند. حال، چون بیان قابلیت‌ها و توانمندی‌های همه آنان از حوصله این پژوهش خارج است، تنها به ذکر خلاصه زندگی‌نامه چند تن از آنان اکتفا شده است.

روحانیان (علمای مبارز)

آیت‌الله حیدری

«آیت‌الله حاج شیخ عبدالرحمن حیدری ایلامی سال ۱۳۰۴ ه.ش در شهرستان ایلام چشم به جهان گشود. پس از فراگیری تحصیلات جدید، برای بهره‌گیری از علوم دینی به کربلا رفت و از محضر استادان علوم دینی کسب فیض کرد. پس از آن، به سامرا رفت و مدت هشت سال، علاوه بر تحصیل رسائل و مکاسب، در درس خارج فقه و اصول علمای اعلام شرکت جست. سپس، به شوق فراگیری بیشتر علوم دینی، رهسپار حوزه علمیه نجف شد و از خرمن دانش بزرگانی، همچون آیات عظام سید محسن حکیم، سید ابوالقاسم موسوی خوئی و... خوشه چید. با تبعید امام خمینی (ره) به نجف اشرف، در درس خارج فقه و اصول و ولایت فقیه ایشان حاضر شد و پس از سال‌ها تلاش علمی، به درجه اجتهاد دست یافت. رژیم عراق پس از دو سال او را دستگیر و از طریق مرز بصره اخراج کرد.

وی به قم رفت و دو سال در آنجا به تدریس فقه و اصول پرداخت. در سال ۱۳۵۴ ه.ش به زادگاه خویش بازگشت. وی با بنیان نهادن مدرسه علمیه باقریه، شاگردان برجسته‌ای تربیت کرد. با آغاز جنگ تحمیلی، به تشکیل ستاد «جذب و هدایت کمک‌های مردمی» پرداخت. همچنین، برای کمک رساندن به نیروهای شهید چمران در کردستان، جوانان داوطلب را به آنجا فرستاد. خود نیز، با حضور در مناطق جنگی به رزمندگان و بسیجیان روحیه می‌بخشید. وی دو بار نمایندگی مردم ایلام را در مجلس خبرگان بر عهده داشت (اکبری، ۱۳۹۱: ۱۲-۱۴). سرانجام دی‌ماه ۱۳۶۵ ه.ش دیده از جهان فرو بست و در قم به خاک سپرده شد.

آیت‌الله مروارید

آیت‌الله شیخ محمد تقی مروارید سال ۱۳۰۰ ه.ش در شهر مقدس مشهد دیده به جهان گشود. تحصیلات حوزوی را در مدرسه نواب مشهد شروع کرد. سپس، برای ادامه تحصیل به حوزه علمیه قم رفت. از سال ۱۳۲۵ ه.ش به بعد چند بار از طریق ایلام به عراق و حوزه علمیه نجف سفر کرد. در این سفرها تدریجاً با مردم ایلام آشنا شد و سرانجام به درخواست مردم برای انجام امور دینی و مذهبی در ایلام اقامت گزید. در شهر ایلام به تبلیغ و هدایت دینی مردم مشغول شد. در جریان قیام ۱۵ خرداد سال ۱۳۴۲، به جرم سخنرانی علیه دولت پهلوی، چند ماه در زندان مرکزی کرمانشاه بازداشت شد. در سال ۱۳۵۷ ه.ش مجدداً از سوی دولت دستگیر و به زندان «قزل قلعه» در تهران منتقل و در آنجا زندانی شد. بعد از اوج گرفتن موج انقلاب، مجدداً به همراه بسیاری از زندانیان سیاسی آزاد شد. او همیشه تحت نظر مأمورین ساواک و شهربانی بود. سرانجام به آبادان و خرمشهر متواری شد. آیت‌الله مروارید بعد از مدتی به ایلام بازگشت و همراه مردم ایلام تا پیروزی انقلاب اسلامی (۲۲ بهمن ۱۳۵۷) به مبارزه خود ادامه داد. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، بیش از بیست سال به‌عنوان نماینده ولی فقیه در جهاد سازندگی استان ایلام مشغول خدمت بود. بعد از رحلت آیت‌الله حیدری در انتخابات میان دوره‌ای به نمایندگی مجلس خبرگان از طرف مردم ایلام برگزیده شد. در هشت سال دفاع مقدس در جبهه‌ها و کنار رزمندگان حضور داشت. وی سرانجام سی‌ام مهرماه سال ۱۳۹۱ دیده از جهان فرو بست و در بهشت رضای ایلام به خاک سپرده شد (عباسی، ۱۳۹۶: ۱-۳۳).

حجت‌الاسلام تعمیرکاری

حجت‌الاسلام حاج شیخ محمد (جهانبخش) تعمیرکاری، پنجم بهمن سال ۱۳۱۴ ه.ش در شهر ایلام دیده به جهان گشود. تحصیلات ابتدایی را در ایلام فرا گرفت. سپس، وارد

حوزه علمی قم شد. دروس مقدماتی و سطوح اولیه را در مدارس حجتیه و فیضیه آموخت. آنگاه در دروس خارج فقه و اصول آیات عظام: گلپایگانی، وحید خراسانی، مشکینی، فاضل، حسین نوری، مکارم شیرازی و سبحانی حاضر شد و هم‌زمان از درس اخلاق و عرفان آیات سید حسین فاطمی قمی و بهاء‌الدینی بهره‌گرفت. وی نخستین بازداشت خود را در سال ۱۳۴۶ توسط شهربانی ایلام تجربه کرد. در اربعین حسینی (ع) سال‌های ۱۳۴۵ و ۱۳۴۶ هـ.ش برای زیارت عتبات عالیات و دیدار با امام خمینی (ره) با مساعدت اهالی منطقه از مرز مهران به عراق رفت. در شهریور ۱۳۵۲، کمیسیون امنیت اجتماعی شهرستان ایلام او را به سه سال اقامت اجباری در شهرستان بافت کرمان محکوم کرد. اوایل دی‌ماه ۱۳۵۶، در یک سخنرانی، سیاست کارتر و رژیم شاه را به باد انتقاد گرفت. در نتیجه، همان موقع دستگیر و تحویل ساواک ایلام گردید و مدت دو سال به شهرستان مشکین شهر تبعید شد. در مشکین شهر نیز از فعالیت‌هایش منع گردید و در تابستان ۱۳۵۷ به شهرستان ایذه از توابع استان خوزستان تبعید شد. با پیروزی انقلاب اسلامی از زندان آزاد شد و در حفظ و حراست از دستاوردهای آن کوشا بود. از آغاز تا پایان دفاع مقدس، در جبهه‌ها حضور داشت. از سال ۱۳۷۲ تا پایان عمر، امام جمعه موقت ایلام بود. سرانجام، سال ۱۳۷۹ هـ.ش به دیار باقی شتافت (یاران امام «ره» به روایت اسناد، ۱۳۹۰: ۱۳-۲۰).

حجت‌الاسلام سلطانی

حجت‌الاسلام شیخ عباسعلی سلطانی، سوم خردادماه سال ۱۳۲۲ هـ.ش در روستای رستم‌آباد از توابع سبزوار استان خراسان به دنیا آمد. در سن ۱۲ سالگی برای تحصیل علوم دینی به مشهد رفت. در سال ۱۳۴۱ هـ.ش راهی حوزه علمی قم شد. در دهه چهارم ایلام رفت و به ترویج احکام دین و آداب اسلامی پرداخت. با اوج‌گیری مبارزات مردم ایران، طی سال‌های ۱۳۵۶ و ۱۳۵۷ هـ.ش، نقش محوری خود را در استان ایلام برای انسجام‌بخشیدن به حرکت‌های مردمی ایفا نمود. پس از پیروزی انقلاب، از سوی مرحوم آیت‌الله حیدری در شهر مرزی مهران مشغول به خدمت شد و شهر و پاسگاه‌های مرزی را مدیریت کرد. وی تمام حرکات و نقض حریم هوایی ایران توسط نیروی هوایی و زمینی عراق را در سال ۱۳۵۸ هـ.ش به مرکز منعکس می‌کرد. این رویکرد سبب شد که سندی در وزارت خارجه به ثبت برسد و بعداً در سازمان ملل به‌عنوان یکی از مستندات برای اعلام متجاوزبودن عراق در جنگ مورد استفاده قرار گیرد. سپس، اقدام به تأسیس بنیاد شهید انقلاب اسلامی استان کرد و عهده‌دار رسیدگی به امور خانواده‌های شهدا و جانبازان شد و، تا زمان بازنشستگی، مدیریت آنجا را در دست داشت. به دلیل خدمت صادقانه

به خانواده‌های شهدا و جانبازان، به «خادم الشهداء» معروف شد. حجت‌الاسلام سلطانی در سال ۱۳۶۰ ه.ش با نارنجک مورد هدف تروریست‌ها قرار گرفت. در نتیجه، همسر و فرزندان‌ش مجروح گردیدند. سرانجام، آذرماه ۱۳۸۲ ه.ش به جوار حق شتافت (صیدی ونظری، ۱۳۹۰: ۳۳-۳۶).

علمای حوزه و دانشگاه

حجت‌الاسلام دکتر سراج

دکتر شمس‌الله سراج (صفرلکی)، متولد ۱۳۴۴ ایلام، دارای مدرک دکتری کلام اسلامی از حوزه علمیه قم (۱۳۸۳) است. وی با رتبه دانشیاری فلسفه و کلام اسلامی، عضو هیئت علمی گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشکده الهیات دانشگاه ایلام است و در مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دوره دکتری به تدریس اشتغال دارد.

دکتر سراج، علاوه بر فعالیت‌های اجرایی، مانند دوازده سال (۱۳۸۲-۱۳۹۴) مسئولیت نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ایلام و بیش از شانزده سال امام‌جمعه موقت شهر ایلام (۱۳۸۳ تاکنون)، راهنمایی بیش از چهل پایان‌نامه کارشناسی ارشد؛ مشاوره بیش از بیست پایان‌نامه کارشناسی ارشد؛ داوری بیش از سی پایان‌نامه کارشناسی ارشد (۱۳۸۶-۱۳۹۸) را در کارنامه فعالیت‌های خود دارد. علاوه بر آن، تدوین پنج عنوان کتاب درحوزه شهادت، فتوا، مسائل اجتماعی و حدیثی، فلسفه، احکام جشن و شادی؛ نگارش نه مقاله علمی- پژوهشی، دو مقاله علمی- تخصصی، شش مقاله مروری و سه مقاله در نشریات و فضای مجازی؛ ارائه دوازده مقاله به همایش‌های ملی و کنفرانس‌های بین‌المللی مانند ایران، هندوستان، مالزی و... (۱۳۸۶-۱۳۹۶) و همچنین ارائه چهار مقاله به همایش‌های ملی «داخل کشور» (۱۳۸۶-۱۳۹۲) از جمله آثار علمی این استاد حوزه و دانشگاه است.

حجت‌الاسلام دکتر اکبرنژاد

حجت‌الاسلام دکتر مهدی اکبرنژاد، متولد ۱۳۴۴ در روستای کارزان از توابع شهرستان شیروان چرداول، سال ۱۳۸۴ مدرک دکترای علوم قرآن و حدیث از دانشگاه قم دریافت کرد. وی، علاوه بر چهارده سال مسئولیت نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌های ایلام و علوم پزشکی (۱۳۷۴-۱۳۸۰)، هفت سال رئیس دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه ایلام (۱۳۸۵-۱۳۹۲) و پنج سال رئیس دانشکده الهیات دانشگاه ایلام (۱۳۹۲-۱۳۹۷) بوده است. وی هم‌اکنون با رتبه دانشیاری، در دوره‌های کارشناسی (۱۳۸۵ تاکنون)، کارشناسی ارشد (۱۳۸۹ تاکنون) و دکترا (۱۳۹۳ تاکنون) به تدریس

مشغول است و راهنمایی بیش از چهل پایان‌نامه کارشناسی ارشد و مشاوره پنجاه پایان‌نامه کارشناسی ارشد و داوری بیش از شصت پایان‌نامه (۱۳۸۴-۱۳۹۸) از فعالیت‌های آموزشی دکتر اکبرنژاد به شمار می‌آید. آثار علمی ایشان عبارت‌اند از: تألیف هفت عنوان کتاب در حوزه علوم قرآن، حدیث، مهدویت، تفسیر و... (۱۳۷۸-۱۳۹۷)؛ نگارش ۳۳ مقاله علمی - ترویجی، علمی - تخصصی و علمی- پژوهشی در حوزه علوم قرآن، مهدویت، حدیث، تفسیر، اخلاق، قومیت‌گرایی، امید‌آفرینی و... (۱۳۷۴-۱۳۹۸)؛ ارائه چهارده مقاله در کنفرانس‌های بین‌المللی ج.ا.ایران (تهران [چهار همایش]، اصفهان، ارومیه، اردبیل و شبستر)، مالزی [دو همایش]، اندونزی، هند [دو همایش] و لهستان (۱۳۹۰ - ۱۳۹۴)؛ ارائه نه مقاله در همایش‌های ملی دانشگاه‌های ایلام، همدان (دو همایش)، زنجان (چهار همایش)، لرستان و اردبیل (۱۳۹۰ - ۱۳۹۴).

شهیدان

شهید داریوش رضایی‌نژاد

از شهدای هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران که در سال ۱۳۵۶ شمسی در شهرستان آبدانان به دنیا آمد. در سال ۱۳۷۳ شمسی تحصیلات دیپلم را در رشته ریاضی به پایان رساند و در همین سال در دانشگاه صنعتی مالک اشتر اصفهان در رشته مهندسی برق، گرایش قدرت، مشغول تحصیل شد و، با کسب رتبه اول، دوره کارشناسی خود را تمام کرد. در سال ۱۳۷۸ شمسی دوره کارشناسی ارشد مهندسی برق، گرایش قدرت، در دانشگاه ارومیه را شروع کرد و در سال ۱۳۹۰ شمسی در دوره دکتری مهندسی برق، گرایش قدرت، در دانشگاه خواجه نصرالدین طوسی پذیرفته شد. شهید رضایی‌نژاد، مرداد ۱۳۹۱ به وسیله سرویس جاسوسی اسرائیل (موساد) در مقابل منزلش با ضرب گلوله به شهادت رسید (منصوری و همکاران، ۶۳۱۳۹۸:).

شهید علی جرایه

علی جرایه فرزند سوخته‌زار، خرد سال‌ترین شهید هشت سال دفاع مقدس، سال ۱۳۵۰ در روستای سراب باغ از توابع شهرستان آبدانان دیده به جهان گشود. در سن هفت سالگی برای کسب علم پا به محیط مدرسه گذاشت. علی، تحصیلات ابتدایی را در دبستان منوچهری روستای سراب باغ با موفقیت به پایان رسانید و در سال تحصیلی ۱۳۶۱ وارد دوره راهنمایی شد. نوجوانی شهید جرایه مصادف با جنگ تحمیلی عراق علیه ایران بود. علی، مانند مردم برای حضور در جبهه‌ها، مدرسه را به قصد دفاع از میهن اسلامی ترک کرد. عاقبت، یکم اسفندماه سال ۱۳۶۲ در عملیات والفجر پنج (منطقه چنگوله) زیر

باران تیر و آتش، بر اثر خمپاره دشمن، درحالی که دوازده سال بیشتر نداشت، به درجه رفیع شهادت نائل آمد و با پیکری خونین به خیل شهیدان گلگون کفن میهن اسلامی پیوست (میرزایی، ۱۳۹۷: ۱۴، ۱۵، ۱۲۳ و ۱۲۴).

فرهنگیان

دکتر حبیب‌الله محمودیان

دکتر حبیب‌الله محمودیان سال ۱۳۲۹ در شهر ایلام دیده به جهان گشود. تحصیلات خود را تا مقطع متوسطه در زادگاهش ادامه داد. سال ۱۳۵۶ در مقطع کارشناسی (رشته آموزش ابتدایی) و سال ۱۳۶۷ در مقطع کارشناسی (رشته علوم تربیتی) فارغ‌التحصیل شد. وی، سال ۱۳۷۵ کارشناسی ارشد باستان‌شناسی را از دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکز و سال ۱۳۸۸ دکترای خود را در رشته باستان‌شناسی (گرایش پیش از تاریخ ایران) از دانشگاه دولتی ایروان - ارمنستان دریافت کرد. محمودیان از سال ۱۳۵۱ تا ۱۳۸۰ در آموزش و پرورش استان همگام با تدریس در دبیرستان‌های ایلام به تدریس و پژوهش در مراکز آموزش عالی استان مشغول بوده است؛ پس از آن، با تمرکز بر پژوهش در حوزه باستان‌شناسی، در کنار مسئولیت‌های اجرایی، به تدریس در دانشگاه‌ها مشغول بوده است. عضویت هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایلام (از سال ۱۳۷۷ تا ۱۳۹۵)، معاونت دانشگاه آزاد اسلامی در امور مدارس سما (۷۹ - ۸۳) و راه‌اندازی ده مرکز آموزشی در استان ایلام از جمله فعالیت‌های اجرایی دکتر محمودیان بوده است. تألیف ۶۳ عنوان کتاب در زمینه‌های آموزشی، فرهنگی، باستان‌شناسی، تاریخ، جهانگردی و...؛ تألیف ۱۵ عنوان کتاب درسی دانشگاهی؛ نگارش ۷۶ مقاله در زمینه‌های آموزشی، باستان‌شناسی، گردشگری، اماکن زیارتی، فرهنگی و...؛ مستندسازی ۳۷۵ اثر تاریخی و فرهنگی جهت ثبت در فهرست آثار ملی؛ اجرای ۲۵ عنوان طرح پژوهشی در زمینه باستان‌شناسی؛ اجرای چهارده عنوان طرح انجام‌شده در زمینه مسائل تعلیم و تربیت در کارنامه علمی دکتر محمودیان ثبت است.

جامعه‌شناسان

دکتر محمد عبداللهی

زنه‌یاد دکتر محمد عبداللهی، سال ۱۳۲۳ در ایلام متولد شد. تحصیلات متوسطه را در زادگاهش به پایان برد. پس از آن، در سال ۱۳۴۹ موفق به دریافت مدرک کارشناسی و سال ۱۳۵۲ کارشناسی ارشد در رشته جامعه‌شناسی از دانشگاه تهران شد و سال ۱۳۵۷ دکترای جامعه‌شناسی را از دانشگاه میشیگان آمریکا دریافت کرد. با بازگشت به کشور،

به‌عنوان عضو هیئت علمی، مدتی در دانشگاه تهران به فعالیت علمی پرداخت. پس از آن، تا واپسین لحظه‌های حیاتش در دانشگاه علامه طباطبایی و در مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا به تدریس و تحقیق مشغول بود. عضویت در شورای عالی برنامه‌ریزی علوم انسانی وزارت علوم و تحقیقات و فناوری، عضویت در شورای ترویج کشاورزی ایران (وزارت جهاد کشاورزی)، مدیرمسئول مجله‌ی جامعه‌شناسی ایران (انجمن جامعه‌شناسی ایران)، عضویت در هیئت تحریریه‌ی فصلنامه‌ی علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی، عضویت در هیئت تحریریه‌ی علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، از جمله فعالیت‌های اجرایی ایشان بوده است (چراغی، ۱۳۸۳: ۱۲۳-۱۲۶). انتشار ۵۲ مقاله در مجلات معتبر علمی-پژوهشی و ISI تألیف و ترجمه‌ی هفت عنوان کتاب، استاد راهنمای ۴۰ پایان‌نامه‌ی کارشناسی و ۴۵ پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد و دکترا از آثار علمی دکتر عبداللهی است.

شعرا

علی اصغر عباسی آرام

عباسی آرام، سال ۱۳۰۶ هجری شمسی در منطقه‌ی کوزران از توابع شهرستان کرمانشاه متولد شد. پس از آن، پدرش به ایلام منتقل شد و تا کلاس ششم ابتدایی در ایلام ادامه تحصیل داد. بعد از آن در اداره‌ی آبیاری ایلام به‌عنوان کارمند مشغول خدمت شد و هم‌زمان تحصیلاتش را تا مقطع دیپلم ادامه داد. تاریخ قدیمی‌ترین شعر او به سال ۱۳۳۰ برمی‌گردد. در دوران کارمندی بخشی از اوقاتش را به شکار می‌گذرانده و همراه با شکارچیان معروف منطقه، در کوه‌های استان ایلام به شکار می‌پرداخته است. تفنگ، شعر و طبیعت ایلام، دوستان او بوده‌اند. او اهل شعر، شادی و شادکامی بوده و از فرصت‌ها بهره می‌گرفته است. عباسی آرام نهایتاً به این نتیجه رسیده که باید شعر کردی بشیراید. و سرانجام، درخت کهن سال طبع عباسی آرام به شکوفه می‌نشیند و آثار بزرگ خود را یکی پس از دیگری پدید می‌آورد و منظومه‌های شگفت «تخت‌خان»، «کبیرکوه»، «ویژدرون»، «کولک» و... حاصل این دوره‌ی پربار است. پس از آن، اشعارش را در نوار کاست خواند و در دسترس عام قرار داد. این رویکرد، باعث شد آن اشعار شهره‌ی شهر و آبادی ایلام و کرمانشاه و دیگر مناطق گردنشین غرب کشور شود. اینجا بود که عباسی آرام در سطحی قرار گرفت که شایسته‌اش بود. پس از آن دوران شکوفایی، جسته‌گریخته شعرهای دیگری مثل شعر «خرامان» و شعری در باب «پیری» به‌زبان کردی سرود که بعضاً هم‌سطح شعرهای بزرگش قرار می‌گیرند (سارایی، ۱۳۹۵: ۱۵-۲۲). عاقبت، در پی یک بیماری، سال ۱۳۹۶، جان را به جان‌آفرین تسلیم کرد.

علی شاه‌خان حیدری‌زادی

زنده‌یاد علی شاه‌خان حیدری‌زادی سال ۱۳۲۰ هجری شمسی در روستای زنجیره علیا، از توابع شهرستان چرداول، دیده به جهان گشود. در دوره حکومت پهلوی، نبود امکانات تحصیلی باعث شد که تحصیلاتش را تا پایان دوره ابتدایی ادامه دهد؛ اما چون از هوش، نبوغ و استعداد سرشاری برخوردار بود، لحظه‌ای از تلاش و کوشش علمی به قصد یادگیری غافل نشد. شاعر، با وجود آنکه در هیچ کلاس خوش‌نویسی‌ای شرکت نکرد، صاحب خط زیبایی بود. حیدری‌زادی به دلیل قرارگرفتن در بطن جامعه به آرامی الفبای اخلاق و معاشرت را از بزرگان آموخت و آن را در زندگی روزمره‌اش به کار بست، به گونه‌ای که در میان اغلب ایلات استان شهره شد. او با کلام غرا و ذکر برخی اشعار خود در میان بحث‌هایش، باعث پایان‌دادن به مشکلات و مسائل مردم و ایجاد جو تفاهم و مودت دایمی می‌شد (موسی بیگی، ۱۳۹۱: ۱۲-۱۳). علی شاه‌خان آثار بزرگان را مطالعه و فهم عمیق کرده بود. او در قالب‌های مثنوی، غزل، قصیده و رباعی به زبان محلی (کردی ایلامی) و فارسی شعر سروده است. نقاشی‌ها و خط زیبای وی نشان از آن دارد گوهر وجودش به ساحت هنر آمیخته بود. کلام فاخر و قدرشناسی از واژگان فقط محدود به دفترهای شعری اش نگردید. با شاعران بزرگ کشور، از جمله زنده‌یاد شهریار، حشر و نشر داشت و گاهی با شاعران محلی به زبان شعر ارتباط برقرار می‌کرد. طبیعت دوستی علی شاه‌خان در آثار شعر او نمایان است. با پیروزی انقلاب اسلامی و دفاع مقدس شعر علی شاه‌خان به ادبیات دفاع مقدس نیز کشیده شد؛ به گونه‌ای که اشعار حماسی او در زمان جنگ بسیاری از جوانان و میان‌سالان را راهی جبهه‌های نبرد حق علیه باطل کرد. مناجات‌نامه‌های عارفانه علی شاه‌خان در ذکر فضایل اهل بیت جلوه‌ای دیگر از شعر اوست. وی، سرانجام نوزدهم فروردین ماه سال ۱۳۸۲ دعوت حق را لبیک گفت.

ولی محمد امیدی

ولی محمد امیدی فرزند عظیم سال ۱۳۰۱ ه.ش در روستای «کارزان» از توابع شهرستان شیروان چرداول چشم به جهان گشود. هوش سرشار، طبع روان و قریحه ذاتی امیدی سبب شد که قدم در وادی شعر نهاد و در محافل شعری حضوری فعال داشته باشد و با سرایش چکامه‌های بلند و سنجیده نام خود را در ادبیات کردی جاودان نماید. وی در اوان نوجوانی، با استماع شعر شاعران کلاسیک و متون کهن کردی، بر دانش شفاهی خود افزود و استعداد شاعری‌اش را پرورش داد. بخش عمده آثار شاعر در وصف رشادت‌های مرزداران کرد در نبرد با ارتش بعثی عراق، بزرگان دین و شخصیت‌های تاریخی است. شهرت امیدی را

باید مرهون سادگی بیان، پرهیز از تصنع و خلق تصویرهای آشنا، ایجازگویی و پرهیز از اطناب دانست؛ به طوری که بسیاری از اشعار او که از ناب‌ترین احساسات انسانی نسبت به وطن، طبیعت، اجتماع و... سرچشمه می‌گیرد، مورد استقبال عموم واقع شده است. برخی ابیات شاعر با اشعار عامیانه و فولکلور پهلوی می‌زند. اغراق یا بزرگنمایی جزء ذات انواع شعر حماسی است و امیدی به تبعیت از این سنت، در سرتاسر اشعار از آن بهره جسته است. در شعر امیدی پدیده‌های طبیعی چون کوه، رود، دشت و درخت جان و حیات دارند و به گفت‌وگو برمی‌خیزند. توصیفات شاعر، دقیق و رنگارنگ و تشبیهاتش ملموس و آشنا و زود فهم است. تلمیحات مکرر شاعر به آیات و احادیث، اشارات صریح به اساطیر و پیامبران و آگاهی از رخدادهای متعدد تاریخی، جملگی حکایت از اشراف نسبی او به دانش‌های زمان خود می‌نماید. ولی محمد امیدی، استاد، حافظ و حافظه سنت دیرپای شعر کردی جنوبی است. سنتی که نسل به نسل پایدار مانده تا در کلام او به نیکوترین شیوه و برازنده‌ترین گونه خود را بنمایاند. زبان شعری او همان کردی جنوبی (فیلی) است که گاه تداخل گویش شاعر و زبان ادبی کردی گورانی در آن عیان است. صور خیال او طبیعی و به دور از وهم اندیشی‌های غریب است و کلامش عاری از لفظ‌پردازی‌های ادیب مآبانه است. کلامش گنجینه‌ای از واژگان ناب و تعابیر و تلمیحات دست‌نفرسوده است (رحیمی، ۱۳۸۷: ۹-۲۶). شعر او رودخانه‌ای خروشان است که ستیزنده و استوار از فراز به فرود می‌گلتد و ترکیبی از حیرت و هیبت با آمیزه‌ای از نازکی و لطافت را در خود دارد. وی، دوازدهم دی‌ماه ۱۳۸۶ دارفانی را وداع گفت.

عبدالجبار کاکایی

عبدالجبار کاکایی، ۱۵ شهریور ۱۳۴۲ در ایلام متولد شد. سال ۱۳۷۳، مدرک کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه آزاد اسلامی - تهران مرکز اخذ کرد. کاکایی، فعالیت‌های خود را بیشتر در زمینه سرودن شعر، نقد و بررسی، اجرای برنامه‌های ادبی در صداوسیما و فعالیت در مطبوعات متمرکز کرده است. علاقه او بیشتر معطوف به قالب‌های غزل و مثنوی است. از کاکایی مقالات و نقدهایی پیرامون شعر در مطبوعات درج شده است. وی تاکنون در برخی از همایش‌های سراسری شعر به‌عنوان دبیر، مدیر اجرایی و عضو هیئت علمی مسئولیت داشته است. همچنین، مدرس و مدیر خانه شعر بنیاد نویسندگان و هنرمندان و نُه ماه عضو شورای ترانه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بوده است. وی اکنون مدیر دفتر ادبیات مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره) است. آوازهای واپسین (۱۳۶۹)؛ مرثیه روح (۱۳۶۹)؛ سال‌های تاکنون (۱۳۷۲)؛ حتی اگر آیین

باشی (۱۳۷۵)؛ نگاهی به شعر معاصر ایران، نقد و بررسی (۱۳۷۶)؛ گزیده ادبیات معاصر، شماره ۷ (۱۳۷۸)؛ بررسی تطبیقی ادبیات پایداری جهان؛ زنبیلی از ترانه، منتخب غزل (۱۳۸۱)؛ فرصت نایاب (۱۳۸۵)؛ با سکوت حرف می‌زنم (۱۳۸۹)؛ هرچه هستم از تو دورم رسانه طلایی (۱۳۸۶)؛ باغ خیالی (۱۳۸۸)؛ با تو این ترانه‌ها شنیدنی‌ست (۱۳۹۰)؛ بی‌چتر و بارانی (۱۳۹۱)؛ حق با صدای توست (۱۳۸۷)؛ بر شانه‌های باران، سی‌دی (۱۳۸۶)؛ از تو دورم، آلبوم آثار (۱۳۸۷)؛ بانوی آب، آلبوم آثار (۱۳۹۱)؛ حبس سکوت (۱۳۹۱)؛ دنیای بی‌آواز (۱۳۹۲)؛ تاوان کلمات (۱۳۹۴)؛ عذاب دوست داشتن (۱۳۹۵)؛ لاو هات (۱۳۹۵)؛ حال من دست خودم نیست (۱۳۹۶) – ویکی پدیا، دانشنامه آزاد – از آثار کاکایی محسوب می‌شوند.

ظاهر سارایی

ظاهر سارایی، سال ۱۳۴۳ در ایلام به دنیا آمد. تحصیلات خود را تا مقطع کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه شهید چمران اهواز ادامه داد. سی سال خدمت در آموزش و پرورش استان (تدریس در دبیرستان‌های ایلام) و، هم‌زمان، تدریس دروس عمومی و تخصصی زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی ایلام؛ مدیر انتشارات «زانا»؛ پنج سال مسئول انجمن شعر اداره کل فرهنگ ارشاد اسلامی ایلام؛ دو سال مسئول انجمن ادبی دانشکده زبان و ادبیات فارسی دانشگاه علامه طباطبایی؛ عضو شورای مرکزی انجمن ادبی کردی هانای ایلام؛ عضو شورای مرکزی و نایب‌رئیس انجمن علمی آموزشی معلمان زبان و ادبیات فارسی استان ایلام؛ عضو دبیرخانه راهبری زبان و ادبیات فارسی ایلام؛ ده سال داور و عضو شورای سیاست‌گذاری جشنواره سفرنامه و خاطره‌نویسی رضوی و... از جمله فعالیت‌های سارایی بوده است. آثار علمی وی، عبارت‌اند از: چهارمجموعه شعر فارسی و کردی و یک اثر فرهنگی مشترک؛ مجموعه اشعار کردی و تاریخ ادبیات کردی ایلام؛ چهار اثر درباره شیوه نگارش کردی جنوبی؛ وضعیت موسیقی در ایلام؛ تاریخ ادبیات ایلام؛ تاریخ جنگ در ایلام؛ هفت مقاله پژوهشی در حوزه ادبیات کردی ایلامی؛ وبلاگ‌نویسی : www.ilamasu.blogfa.com با موضوع «زبان و ادبیات کردی ایلام»؛ مدیریت کانال ادبی : <https://t.me/darwachdariche>.

دکتر بهروز سپیدنامه

دکتر بهروز سپیدنامه ۱۳۴۵ در ایلام متولد شد. تحصیلات خود را تا مقطع دکترا ادامه داد. علاوه بر آن، خوش‌نویسی نستعلیق، خطوط اسلامی و طراحی و نقاشی را نزد استادان بزرگی فراگرفت. سپیدنامه عضو هیئت علمی گروه علوم اجتماعی دانشگاه ایلام است و

بیش از دو دهه در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان تدریس می‌کند. وی عضو کمیته تخصصی شوراهای پژوهشی متعددی است و در کمیته‌های مختلف علمی و اجرایی و دبیری همایش‌ها و کنگره‌های مختلف حضور داشته و نیز ارائه مقاله و سخنرانی کرده است. علاوه بر آن، مجری، ناظر و ارزیاب طرح‌های متعدد پژوهشی و داوور مقالات تعدادی از مجلات علمی بوده است. او علاوه بر تدریس دروس تخصصی حوزه جامعه‌شناسی در مراکز آموزش عالی و دانشگاهی، در کارگاه‌های مختلفی دانش و مهارت‌افزایی استانی و خارج از استان در حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی و ادبی به‌عنوان مدرس حضور یافته است. دکتر سپیدنامه از جمله شاعران تأثیرگذاری است که توانست در دهه هفتاد، شعر ایلام را به ادبیات کشور معرفی نماید. وی در کنار سرودن شعر در قالب‌های مختلف، در عرصه ترجمه شعر و ادبیات معاصر عرب نیز تلاش‌های قابل توجهی کرده است. تحصیلات دانشگاهی سپیدنامه در مجال جامعه‌شناسی، او را به سمت مطالعه و پژوهش‌های میان رشته‌ای نظیر جامعه‌شناسی ادبیات رهنمون ساخت و این علاقه و تلاش نیز، به نگارش و انتشار مقالات متعدد انجامید. یکی دیگر از توانمندی‌های سپیدنامه، نقد ادبی و اجتماعی است که برآیند تلاش‌های او در این زمینه به نگارش مقالات مختلف و نقد آثار شاعران مطرح متعددی منجر شده است. تخصص دانشگاهی به‌روز سپیدنامه در حوزه جامعه‌شناسی به‌انجام پژوهش‌های متعدد اجتماعی - فرهنگی در دو پارادایم کمی و کیفی و نیز نگارش مقالات متعدد علمی - پژوهشی و استاد راهنما و مشاوره پایان‌نامه‌های دانشجویی انجامیده است. تدوین آثاری، مانند نگاه‌نو (۱۳۹۳)؛ چالش‌ها و پویش‌ها (۱۳۹۲)؛ صبح نقره‌ای (۱۳۷۶)؛ تألیف کتبی، نظیر چرخش ایدئولوژی (۱۳۹۰)؛ و عشق این ماه سرگردان (۱۳۹۰)؛ عقیق و ارغوان (۱۳۹۰)؛ ویرگول (۱۳۸۸)؛ از زمین باران (۱۳۸۶)؛ ترجمه آثاری، مثل - حنجره‌های بیداری (۱۳۹۱)؛ گزین (۱۳۸۹)؛ ویرایش کتاب‌هایی، مانند ایلام سرزمین طلوع خورشید (۱۳۹۱)؛ نقش عشایر استان ایلام طی دوران دفاع مقدس و حفظ و پاسداشت آن (۱۳۸۵) در کارنامه علمی دکتر سپیدنامه ثبت شده‌اند.

جلیل صفربیگی

جلیل صفربیگی، سال ۱۳۵۳ در ایلام به دنیا آمد. او دانش‌آموخته و دارای مدرک کارشناسی ریاضی است. وی هم‌اکنون معلم و به تدریس ریاضی اشتغال دارد. اشعار او غالباً در قالب‌های رباعی و شعر سپید است. از صفربیگی تاکنون بیش از ۳۰ عنوان کتاب شعر، ترجمه، گردآوری و تحقیق منتشر شده است. مجموعه آثار صفربیگی عبارتند از:

الف) شعر: چرا پرنده نباشم «مجموعه شعر سپید» (۱۳۸۷)؛ شکلکی برای مرگ (۱۳۸۲)؛ مجموعه رباعی (۱۳۸۲)؛ هیچ (۱۳۸۳)؛ انجیل به روایت جلیل (۱۳۸۳)؛ کم کم کلمه می شوم، سونات بلوط (۱۳۸۹)؛ او نویسی، عاشقانه‌های یک زنبور کارگر (۱۳۸۹)؛ شترها از فینقیه شیشه آورده‌اند (۱۳۸۹)؛ گاوصندوق بر پشت مورچه کارگر (۱۳۹۰)؛ نت‌های تنهایی (۱۳۹۱)؛ شین (۱۳۹۲)؛ بی‌تنها (۱۳۹۲)؛ اپرای گوسفندی «شعر طنز» (۱۳۹۲)؛ ۱۲۰ ۱۸۰ ۷۰ (۱۳۹۲)؛ هزج (۱۳۹۲).

ب) گزیده شعر: واران (۱۳۸۵) «چاپ پنجم»؛ هشت چارانه (۱۳۹۱) «چاپ سوم»؛ کش دادن مرگ «گزیده رباعی و دوبیتی طنز» (۱۳۸۱)؛ الیمایس (۱۳۹۲)؛ هزج مثنی‌ا اخرب مکفوف محبوب (گزیده رباعی).

ج) ترجمه: تو کنار آتشی من برف پارو می‌کنم (۱۳۸۹)؛ جییم پر از رد پاست (۱۳۹۲)؛ بودای کرد (۱۳۹۲)؛ عکس یادگاری با مرگ (۱۳۹۲)؛ زمان به نام شهیدان سرود می‌خواند (۱۳۸۵)؛ هفت وادی تشنگی (۱۳۸۵)؛ بلوط‌های جوان (۱۳۸۷).

د) تحقیق: عرش شعر «داستان‌هایی از عنایات اهل بیت به شعرا» (۱۳۸۹).

حبیب‌الله بخشوده

حبیب‌الله بخشوده، سال ۱۳۴۸ در ایلام به دنیا آمد. وی هم‌اکنون دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی است و هم‌زمان در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان به تدریس اشتغال دارد. عضویت در شورای شعر و موسیقی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام؛ عضویت در انجمن شعر و موسیقی صداوسیما مرکز ایلام؛ مسئولیت ادبی‌کانون بیان دانشگاه ایلام (۱۳۷۳)؛ مسئولیت کانون ادبی هانا، ایلام؛ مسئولیت واحد پژوهش حوزه هنری استان ایلام و مدیریت کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان استان ایلام از جمله فعالیت‌های بخشوده بوده است. انتشار دوازده اثر به زبان‌های فارسی و کردی و در قالب‌های شعر (بزرگسال و کودک)، نقد، نثر ادبی و پژوهش از آثار علمی ایشان هستند. این شاعر خلاق و توانمند، در زمینه تصنیف و ترانه آثار درخشانی دارد. از آغاز دهه هفتاد به این سو، بسیاری از آثار بخشوده در نشریات کثیرالانتشار کشور منتشر شده است. ارزشمندترین اثر ادبی حبیب‌الله بخشوده انتشار کتاب گرانسنگ «شهید نه‌سر» {شهید عصر} است. او در این کتاب با چند شعر جدید و ده‌ها شعر کُردی و فارسی، نوحه‌هایی ماندگار برای واقعه عاشورا سروده است که هر سال ایام محرم مورد استفاده مداحان حضرت سیدالشهدا قرار می‌گیرد.

محمدعلی قاسمی

محمدعلی قاسمی، سال ۱۳۴۸ در ایلام متولد شد. تحصیلات خود را تا مقطع کارشناسی ارشد علوم سیاسی از دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام ادامه داد. وی مدت پانزده سال معاون بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان ایلام بوده است. پس از آن، دو سال معاون فرهنگی حوزه هنری استان ایلام (۱۳۸۷ - ۱۳۸۹) و از سال ۱۳۸۹ تا کنون رئیس حوزه هنری استان ایلام است. دبیر اجرایی کنگره سراسری شعر دفاع مقدس (۱۳۷۳) و جشنواره سراسری شعر و داستان سوره (۱۳۸۹)؛ دبیر علمی جشنواره دانشجویی داستان کوتاه غرب کشور (۱۳۸۵) و جشنواره داستان کوتاه راوی (۱۳۸۸) و دو دوره (دهمین و دوازدهمین) جشنواره سراسری شعر و داستان سوره (۱۳۹۱ - کردستان)؛ داور جشنواره ملی کتاب شهید غنی‌پور (۱۳۹۰) و جشنواره‌های داستان کوتاه آفتاب (۱۳۹۲ - ایلام)؛ چهار دوره داور کنگره بین‌المللی رضوی در بخش خاطره و سفرنامه‌نویسی (۱۳۹۱، ۱۳۹۰، ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳) از جمله فعالیت‌های اجرایی قاسمی است. آثار علمی و ادبی ایشان عبارت‌اند از: از گلوی گل و گلولة «بررسی شعر مقاومت و پایداری» (۱۳۷۶)؛ دیوان شاکه و خان منصور «گردآوری شعرکردی دوتن از شاعران نامدار» (۱۳۷۴)؛ راپرت‌های عاشقانه (۱۳۷۵)؛ برانگیخته با عشق (۱۳۸۱)؛ در ستایش جهل (۱۳۹۲)؛ نام تمام کشتگان یحیاست «داستان کوتاه ۶ جلد» (۱۳۸۲)؛ حیات سرو «داستان کوتاه» (۱۳۷۷)؛ زمزمه عشق «داستان کوتاه» (۱۳۸۶)؛ سمفونی رؤیای رفتن «داستان کوتاه»؛ عزیزبومی «رمان» (۱۳۸۷)؛ بوومه شین «رمان» (۱۳۸۳)؛ هات «رمان» (۱۳۹۲)؛ گزاره‌های تا ابد «خاطره» (۱۳۸۵)؛ یادهای یادگار «خاطره» (۱۳۹۵)؛ نات «رمان»؛ سودای محال «شعر» {در دست چاپ و انتشار}.

حسین شکر بیگی

حسین شکر بیگی، سال ۱۳۵۴ در ایلام دیده به جهان گشود. وی تا مقطع کاردانی حقوق، ادامه تحصیل داد.

مسئولیت کارگاه شعر و داستان‌گردی (هانا) حوزه هنری ایلام (۱۳۹۷)؛ مسئولیت دفتر ادبیات پایداری حوزه هنری ایلام (۱۳۹۵ تا کنون)؛ مسئولیت کارگاه شعر فارسی حوزه هنری ایلام (۱۳۸۸ - ۱۳۹۱)؛ سه دوره عضو شورای انجمن شعر و ادب اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام (۱۳۹۰ - ۱۳۹۱)؛ همکاری با صداوسیما مرکز ایلام «نمایشنامه‌نویس برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی» (۱۳۸۴ - ۱۳۸۷) از جمله فعالیت‌های اجرایی شکر بیگی بوده است. علاوه بر آن، سال ۱۳۸۸ کارگاه داستان حوزه هنری ایلام

را تأسیس کرده و تا سال ۱۳۹۱ مسئولیت آن را به عهده داشته است. «نیمی از صورتت را عاشقم» (۱۳۸۳)؛ «ابر بزرگ» (۱۳۹۱)؛ «بودای کرد» (۱۳۹۱)؛ «والزیتون» (۱۳۹۲)؛ «گنجشک خوانی در باغ‌های زیتون» (۱۳۹۵)؛ «روایت‌های من» (۱۳۹۰)؛ «تاک منتشر» (۱۳۹۵)؛ داستان نمایشگاه؛ سیب سرخ (۱۳۹۸) از آثار عمی و ادبی شکرپیگی هستند.

هنرمندان

عباس گهرسودی

عباس گهرسودی سال ۱۳۱۶ در روستای پیرمحمد از توابع شهرستان مهران به دنیا آمد. وی به تبعیت از پدرش برای کار به بغداد مهاجرت کرد و تا ششم ابتدایی در مدرسه فیلی (کردهای ایرانی تبار) شهر بغداد به تحصیل ادامه داد. او روزها به تحصیل و شب‌ها در قهوه‌خانه پدر به کار مشغول بود. در این ارتباطات با تعدادی از هنرمندان رادیو و تلویزیون بغداد آشنا شد. سال ۱۳۳۵ به صورت رسمی وارد فعالیت‌های گروه تئاتر رادیو و تلویزیون عراق شد. در اوقات فراغت به نقاشی و خطاطی مشغول می‌شد. پس از مدتی به خطاط مشهور شد. فرم زیبای خطوط نستعلیق و نسخ و ثلث را از مطالعه آثار مکتوب و بازدید میدانی دیگر آثار یاد گرفت و عاقبت هنرمندی مسلط و چیره‌دست شد. در سال ۱۳۴۲ کشور عراق شاهد کودتای خونینی بود که طی آن رئیس جمهور وقت (عبدالکریم قاسم) کشته شد و تعداد زیادی از مردم، کارکنان و افراد حکومتی به جوخه اعدام سپرده شدند. عباس خطاط نیز به زندان افتاد. پس از چهار ماه زندانی، به دلیل عدم سوء سابقه سیاسی و کیفری، اواخر همان سال از زندان آزاد شد. وی، شبانه به وطن گریخت و خانواده نیز چند روز بعد به وی ملحق شدند. او مدتی در تهران به کار دوبله پرداخت و در یک واحد تبلیغاتی و تابلونویسی مشغول کار شد. پس از مدتی به ایلام آمد. با حمایت فرماندار ایلام گروه هنری تئاتر ایلام را بنیاد نهاد. بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به دعوت آیت‌اله مروارید در ستاد دفتر عمران امام (ره) مشغول به کار شد. سپس، به عنوان خطاط در روابط عمومی استانداری و اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان در عرصه هنر فعالیت کرد. این هنرمند پیش کسوت، هم‌اکنون در کنار خانواده زندگی می‌کند.

علی باسره

علی باسره، سال ۱۳۳۵ در خرمشهر به دنیا آمد. وی سال ۱۳۶۹ مدرک کارشناسی تهیه‌کننده گی سیما را از دانشگاه اصفهان دریافت کرد. فعالیت‌های هنری باسره از سال ۱۳۵۰ شروع شده است و، در حوزه تئاتر و بازیگری، بیش از ۸۰ نمایش، از جمله بازی در نمایش عمو زنجیرباف (۱۳۵۱)؛ اجرای نمایش‌نامه‌هایی از نویسندگان مطرح ایران

و جهان همچون بهرام بیضایی، علی نصیریان، بیژن موفی، خلج، آنتوان جخوف و...؛ بازی و کارگردانی آثاری همچون بوتیک رنگارنگ، سبدی پیر از نام گمشده، این شناسنامه باطل نمی‌شود، شوم، تولدی دیگر، عمو جنگل‌بان، شام غربیان و...؛ بازی در فیلم‌های تلویزیونی به نام شکفتن در مه، مشق شب، همچون نسیم و هانا حضور فعال داشته است (محمودیان، ۱۳۸۹: ۳۴۲ - ۳۴۳).

علیدوست فلاحتی

علیدوست فلاحتی، سال ۱۳۴۰ شمسی در ایلام به دنیا آمد. تحصیلات ابتدایی را در زادگاهش به پایان برده و از آغاز فعالیت تاکنون، در مجالس و محافل هنری استان و جشنواره‌ها سازدهنی «دوزله» نواخته است. دریافت بلوط زرین؛ جایزه ویژه خدمات ارزنده به فرهنگ‌گردی به پاس سال‌ها خدمت در حفظ و احیای مقام‌های کردی و سازدهنی «دوزله؛ جفتان» در مراسم شب یلدای مریوان، از سوی مؤسسه وه‌ژین؛ برگزیده چهارمین جشنواره سراسری سرود و آهنگ‌های انقلابی؛ برگزیده دومین جشنواره موسیقی منطقه غرب کشور؛ برگزیده جشنواره فرهنگی هنری جامعه کار و تلاش کشور؛ برگزیده نودویکمین برنامه در جرگه عشاق، از جمله موفقیت‌های این هنرمند پیش‌کسوت است (همان: ۳۶۱).

علی اشرف صندوق‌آبادی

علی اشرف صندوق‌آبادی، سال ۱۳۳۹ در ایلام متولد شد. وی تا مقطع کارشناسی ارشد مدیریت برنامه‌ریزی ادامه تحصیل داد. سال ۱۳۸۷ گواهینامه استادی خوش‌نویسی را از انجمن خوش‌نویسان ایران دریافت کرد و سال ۱۳۹۰ موفق به دریافت گواهینامه درجه یک هنر «دکترای هنر» شد. نایب‌رئیس انجمن خوش‌نویسان ایران (۱۳۸۹ تاکنون)؛ عضویت شورای عالی انجمن خوش‌نویسان ایران (۱۳۸۰ تاکنون)؛ بازرس شورای عالی خانه هنرمندان ایران (۱۳۸۷ تاکنون)؛ مدیریت انجمن خوش‌نویسان استان ایلام (۱۳۷۰ تاکنون)؛ مدیریت کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان استان ایلام؛ تدریس در انجمن خوش‌نویسان استان ایلام و تدریس در انجمن خوش‌نویسان ایران از جمله فعالیت‌های این هنرمند برجسته بوده است. شرکت در ده‌ها نمایشگاه خوش‌نویسی داخلی و خارجی، از جمله نمایشگاه خوش‌نویسی جهان اسلام، تهران (۱۳۷۵)؛ اسلام‌آباد، کراچی و لاهور پاکستان (۱۳۶۶)؛ استانبول «ترکیه» (۱۳۸۳)؛ «کویت» (۱۳۸۳)؛ مرکز فرهنگی یونسکو، پاریس (۱۳۸۶)؛ علوم قرآنی، لندن (۱۳۸۷)؛ مؤسسه فرهنگی اکو، تاجیکستان (۱۳۸۹)؛ مؤسسه فرهنگی اکو، پاکستان (۱۳۸۹)؛ شرکت در سمینار انجمن خوش‌نویسان ایران، کیش (۱۳۸۰) از آثار هنری این هنرمند توانا هستند.

شمس‌الدین مرادی

شمس‌الدین مرادی، سال ۱۳۵۴ در ایلام متولد شد. وی تا مقطع کارشناسی ارشد ارتباط تصویری از دانشگاه هنر ادامه تحصیل داد. سال ۱۳۸۹، نشان یونسکو (به مناسبت سال جهانی فردوسی) و سال ۱۳۹۰ گواهینامه استادی خوش‌نویسی را از انجمن خوش‌نویسان ایران دریافت کرد. رئیس انجمن هنرهای تجسمی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام؛ رئیس انجمن خوش‌نویسان غرب تهران؛ مؤسس، مدیریت و مدرس آموزشگاه‌های هنرهای تجسمی گوهر قلم؛ تدریس در انجمن‌ها و آموزشگاه‌های تهران و شهرستان‌های تابعه «خوش‌نویسی، نقاشی، خط و نقاشی»؛ عضویت مرکز توسعه هنرهای تجسمی کشور؛ مناظره و اجرای پرفرمنس خط بالی‌سانگ، هنرمند مطرح کره جنوبی، در کارنامه این هنرمند توانا و خوشنام ثبت است. شرکت در بیش از صد نمایشگاه انفرادی و گروهی «داخلی و خارجی»، از قبیل نمایشگاه شکسته نویسان کشور، تهران (۱۳۹۸)؛ فرهنگ‌سرای نیاوران؛ فرهنگ‌سرای ارسباران؛ فرهنگ‌سرای بهمن؛ فرهنگ‌سرای صبا؛ سنندج؛ کرمانشاه؛ اصفهان؛ مشهد؛ شیراز؛ ایلام و...؛ دانشگاه مگاترند، بگرا، صربستان (۱۳۸۸)؛ دانشگاه استراسبورگ فرانسه (۱۳۹۱)؛ کره جنوبی (۱۳۹۲)؛ دانشگاه دهلی، هند (۱۳۹۶)؛ مرکز رسالت هلسینکی، فنلاند (۱۳۹۷)؛ سریلانکا؛ مالزی؛ تاجیکستان و...؛ انجام پروژه هنری حسینیه سیدالشهدا «ع»، شامل خوش‌نویسی و نقش برجسته، تهران (۴ سال) از جمله فعالیت‌های هنری استاد مرادی است. خوش‌نویسی و چاپ دیوان حافظ و رباعیات (نفیس گلاسه تذهیب‌شده)؛ خوان هشتم شاهنامه با مقدمه دکتر کزازی؛ غریب آشنا (در مدح امام رضا «ع»): آیین آیینگی از اشعار بیدل؛ طراحی آرم و لوگو برای سازمان‌ها، شرکت‌ها و نشریات مختلف کشور از آثار هنری وی به حساب می‌آیند.

مهدی منصوری

مهدی منصوری، سال ۱۳۵۶ در مهران به دنیا آمد. سال ۱۳۹۸ مدرک کارشناسی ارشد مهندسی کشاورزی از دانشگاه ایلام و سال ۱۳۹۱ مدرک استادی خط شکسته را از انجمن خوش‌نویسان ایران دریافت کرد. مسئولیت انجمن خوش‌نویسان مهران (۱۳۸۴-۱۳۸۷)؛ تدریس انجمن خوش‌نویسان ایلام (۱۳۸۴ تاکنون)؛ مصحح اوراق امتحانی انجمن خوش‌نویسان ایران؛ داوری چندین جشنواره خوش‌نویسی در سطح ملی و استانی؛ عضویت مؤسسه توسعه هنرهای تجسمی ایران؛ عضویت در کارگروه خوش‌نویسی کشوری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان (۱۳۸۸ تا ۱۳۹۱)؛ نمایندگی انجمن ایلام در مجمع نمایندگان انجمن خوش‌نویسان ایران (تهران، ۱۳۹۳؛ کیش، ۱۳۹۷) از جمله فعالیت‌های

اجرای این هنرمند صاحب نام است. شرکت در نمایشگاه‌های خوش‌نویسی یاسین ترکیه (۱۳۸۸)؛ حلیه شریفه ترکیه (۱۳۹۰ و ۱۳۹۴)؛ صلح و دوستی کره جنوبی و ایران (۱۳۹۵)؛ دوسالانه بین‌المللی خوش‌نویسی ایران (قزوین، ۱۳۹۷، ۱۳۹۵، ۱۳۹۳، ۱۳۹۱)؛ نمایشگاه‌های گروهی انجمن خوش‌نویسان ایران (۱۳۸۶ - ۱۳۹۶)؛ نمایشگاه‌های خوش‌نویسی هندوستان (۱۳۸۸)؛ آلمان و آمریکا (۱۳۹۰)؛ نمایشگاه استادان بزرگ نستعلیق موزه هنرهای معاصر تهران (۱۳۸۷)؛ نمایشگاه خوش‌نویسی هنرهای تجسمی جوان (۱۳۸۵)؛ نمایشگاه بین‌المللی خوش‌نویسی قرآن کریم (تهران، ۱۳۸۹، ۱۳۹۴)؛ نمایشگاه خوش‌نویسی جمع مشتاقان (تهران، ۱۳۹۶، ۱۳۹۴، ۱۳۹۷)؛ اصفهان و اراک (۱۳۹۵)؛ برگزاری شش نمایشگاه انفرادی (مهران، ۱۳۸۶؛ ایلام، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸، ۱۳۹۱، ۱۳۹۶؛ تهران، ۱۳۹۸)؛ شرکت در جشنواره‌های خوش‌نویسی فجر (تهران، ۱۳۹۰)؛ رضوی (یزد، ۱۳۸۸، ۱۳۸۷)؛ رضوی (مشهد، ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴)؛ (قم، ۱۳۸۹، ۱۳۸۸، ۱۳۸۷)؛ کریمه اهل بیت (قم، ۸۸ و ۸۹)؛ قربان تا غدیر (بیرجند، ۹۰)، و... از فعالیت‌های هنری مهدی منصوری است. در ضمن، تألیف و چاپ کتاب بنفشه‌های بهاران (گزیده اشعار شاعران ایلام) در کارنامه هنری خود دارد.

پیمان سادات نژاد

پیمان سادات نژاد، سال ۱۳۵۳ در ایلام به دنیا آمد. مدرک دیپلم تجربی را در ایلام و گواهینامه خوش‌نویسی و تذهیب را از انجمن خوش‌نویسان ایران (۱۳۸۶) دریافت کرد. برگزاری بیش از ۱۸ نمایشگاه انفرادی در داخل کشور (۱۳۷۶ - ۱۳۹۶)؛ برگزاری هفت نمایشگاه بین‌المللی در کشورهای انگلستان، فرانسه، ترکیه، امارات متده عربی، هندوستان، مالزی و سریلانکا (۱۳۷۷ - ۱۳۷۸) از جمله فعالیت‌های هنری وی به حساب می‌آید. کتابت کامل قرآن کریم با طراحی و صفحه‌آرایی منحصربه‌فرد (۱۳۹۰)؛ کتابت گزیده غزلیات سعدی (۱۳۸۵) از آثار هنری این هنرمند توانا و برجسته است.

جعفر نورمحمدی

جعفر نورمحمدی، سال ۱۳۴۷ در شهر ایلام دیده به جهان گشود. دوره‌های آموزشی: کاردانی هنرهای نمایشی و گارگردانی بازیگری را در فرهنگ‌سرای نیاوران (۱۳۶۸ - ۱۳۷۰) گذراند. پس از آن، گواهینامه تصویر برداری را از دانشکده صداوسیما (۱۳۸۴)؛ گواهینامه فیلم‌سازی کودک و نوجوان زیر نظر ZDF آلمان و ABU، را در تهران (۱۳۸۵)؛ گواهینامه فیلم‌سازی مستند را زیر نظر ABU، تهران (۱۳۸۵) دریافت کرد. داوری جشنواره فیلم کوتاه Cinevest در کشور استرالیا (۱۳۸۹)؛ داوری جشنواره تئاتر معلولان مناطق چندگانه کشور

(۱۳۸۶ تا ۱۳۹۶)؛ داوری جشنواره‌های تئاتر استانی و جشنواره تئاتر ماه (۱۳۸۰ - ۱۳۹۷)؛ تدریس در انجمن نمایش (۱۳۷۰ - ۱۳۸۵) و انجمن سینمای جوان (۱۳۸۵ - ۱۳۹۲) از جمله فعالیت‌های نورمحمدی است.

نگارش نمایشنامه؛ کارگردانی نمایش؛ بازی در نمایش؛ ساخت فیلم‌های مستند؛ ساخت فیلم‌های داستانی؛ ساخت مجموعه‌های تلویزیونی؛ همچنین، شرکت در جشنواره‌های داخلی: صداوسیما مراکز «۵ دوره»؛ فیلم کودک و نوجوان «۴ دوره»؛ فیلم رشد «۴ دوره»؛ فیلم کوتاه تهران «۴ دوره»؛ فیلم رویش «۲ دوره»؛ فیلم SONY «یک دوره»؛ فیلم پلیس «یک دوره»؛ فیلم منطقه‌ای «یک دوره» و شرکت در جشنواره‌های خارجی: فیلم کوتاه، ایتالیا «میلان» سرباز، ساز، کودک (۲۰۰۴)؛ فیلم کوتاه، آسیا و اقیانوسیه «تلویزیونی» ABU سرباز، ساز، کودک (۲۰۰۳)، مرگان (۲۰۰۹)؛ فیلم کوتاه، ترکیه «اولین عکس آفتاب» (۲۰۰۶)؛ فیلم‌های کُردی، انگلیس «لندن، مرگان (۲۰۰۹)»؛ فیلم کوتاه، برلین (۲۰۱۱)؛ فیلم کوتاه، سلیمانیه، «لآن‌های بر سنگ» (۲۰۱۱)؛ فیلم کوتاه، اربیل، مرگان (۲۰۱۰)؛ فیلم کوتاه، ایرلند، مرگان؛ فیلم کوتاه، AUBURN استرالیا «ترانه باران، مرگان، اولین عکس آفتاب» (۲۰۱۰)؛ فیلم ECO، مقدونیه، مرگان «شکارچی» (۲۰۰۹)؛ فیلم JAHORINA_PALE بوسنی هرزگوین، مرگان (۲۰۱۰)؛ فیلم Envirofilm، اسلواکی، مرگان «شکارچی» (۲۰۱۰)؛ فیلم شوالیه طلائی، روسیه، لآن‌های بر سنگ؛ فیلم کوتاه، BAR یوگسلاوی، ترانه باران؛ فیلم کوتاه، Jaipur هندوستان، ترانه باران (۲۰۱۴)؛ فیلم کوتاه، earth vision ژاپن، مرگان؛ فیلم کوتاه، buff سوئد، «اولین عکس آفتاب» (۲۰۱۱)؛ فیلم کوتاه inter film berlin، آلمان «اولین عکس آفتاب» (۲۰۱۱)؛ فیلم کوتاه محیط زیست، روسیه، مرگان (۲۰۱۰)؛ جشنواره cine edo کشور پرتغال، فیلم ترانه باران (۲۰۱۰)؛ بخش دیگری از فعالیت‌های این هنرمند توانمند است.

فتح الله امیری

فتح‌الله امیری، سال ۱۳۶۰ در شهرستان سیروان به دنیا آمد. تحصیلات خود را تا مقطع کارشناسی ارشد تهیه‌کنندگی مستند از دانشگاه صداوسیما (۱۳۸۹) با رتبه ممتاز ادامه داد. عضویت در انجمن تهیه‌کنندگان سینمای ایران؛ عضویت در انجمن مستندسازان سینمای ایران؛ داوری جشنواره بین‌المللی متسالو کشور استونی (۲۰۱۹)؛ دو دوره داوری جشنواره تولیدات مراکز (۱۳۹۶ - ۱۳۹۸)؛ نمایندگی سازمان صداوسیما برای تولید مشترک اتحادیه رادیو تلویزیون‌های آسیا و اقیانوسیه (ABU)؛ نمایندگی دانشگاه صداوسیما در جشنواره ABU «آسیا و اقیانوسیه» (۲۰۱۳)؛ مشاور شبکه ORF اتریش برای تولید مستند یوز آسیایی

در ایران، در کارنامه درخشان این هنرمند بلندآوازه ثبت است. نمایش مستند «درگرداب انقراض» در سازمان ملل برای مقامات مهم جهانی حفاظت از محیط زیست؛ کارگردانی مستند «در قلمروم عنکبوتی»، تولید مستقل در استان ایلام (۱۳۹۷)؛ درخواست خرید از اتریش NetFlix, ORF, آمریکا و حضور در بخش مسابقه جشنواره‌های مختلف اروپا و آمریکا بخش دیگری از فعالیت‌های امیری است.

تهیه‌کننده و کارگردان مستند «محیطبان و پلنگ» تولید شبکه جهانی جام جم (۱۳۹۶)، به سفارش اتحادیه رادیو تلویزیون‌های آسیا و اقیانوسیه (ABU)، پخش از تلویزیون سراسری کشورهای ژاپن، چین، کره جنوبی، ترکیه، فلسطین، بنگلادش، مالزی، ویتنام، اندرونزی، سریلانکا، نپال، فیجی «بر اساس قرارداد با اتحادیه ABU»؛ تهیه‌کننده و کارگردان مستند «تنهاوش» تولید مرکز سمنان (۱۳۹۴)؛ تهیه‌کننده و کارگردان مستند «حیات در رگ‌های سرد» تولید مرکز ایلام (۱۳۹۲)؛ خرید و پخش توسط RTVE اسپانیا (۲۰۱۵)؛ خرید و پخش توسط شبکه UshuaiaTV فرانسه (۲۰۱۶)؛ خرید و پخش توسط RTS سوئیس (۲۰۱۶)؛ خرید فوتیج توسط NHK ژاپن (۲۰۱۶)؛ خرید فوتیج توسط BBC انگلستان (۲۰۱۶)؛ تهیه‌کننده و کارگردان مستند «در جستجوی پلنگ ایرانی»، تولید مرکز مازندران (۱۳۹۰)؛ تهیه‌کننده مجموعه مستند «خزندگان ایران» تولید شبکه مستند (۷ قسمت)؛ تهیه‌کننده و کارگردان مستند «زندگی در کسوف» تولید مرکز ایلام (۱۳۸۸)؛ تهیه‌کننده و کارگردان حیات وحش ایلام؛ پایان‌نامه مقطع کارشناسی (۱۳۸۵) توان هنری این هنرمند برجسته ایلامی را به رخ می‌کشد.

مهدی نورمحمدی

مهدی نورمحمدی، سال ۱۳۵۸، در ایلام به دنیا آمد و مدرک کاردانی امور فرهنگی هنری را از مراکز آموزشی دریافت کرد. تدریس در انجمن سینمای جوان «تصویربرداری، عکاسی، کارگردانی» (۱۳۷۵ تاکنون)؛ تدریس در باشگاه خبرنگاران جوان «تصویربرداری» (۱۳۸۴ تاکنون)؛ تدریس در آموزش و پرورش «تصویربرداری، عکاسی» (۱۳۸۴ - ۱۳۸۶) بخشی از فعالیت‌های آموزشی نورمحمدی است.

عضویت درخانه سینمای ایران؛ عضویت در انجمن تهیه‌کنندگان سینمای مستند ایران؛ عضویت در انجمن مستندسازان سینمای ایران؛ تهیه‌کنندگی دو فیلم کوتاه در انجمن سینمای جوان «زبان عشق» (۱۳۷۴)، «چه می‌بینید» (۱۳۷۴)؛ تهیه‌کنندگی فیلم داستانی دکتر مهر (۱۳۷۹)؛ تصویربرداری ده فیلم کوتاه مستند و داستانی در انجمن سینمای جوان (۱۳۷۳ - ۱۳۷۶)؛ تصویربرداری ده‌ها مجموعه تلویزیونی (۱۳۷۶ - ۱۳۸۶)؛ تصویربرداری

مستند در جستجوی پلنگ ایرانی؛ ساخت ده مستند کوتاه و بلند برای صداوسیما «سیمای استان‌ها»؛ ساخت مستند سوغات سفر برای حج و زیارت صداوسیما (مدینه، ۱۳۹۰)؛ ساخت دو فیلم داستانی کوتاه «رینگ» (۱۳۷۶)؛ «روزنه امید» (۱۳۷۵) نشان از ذوق و استعداد این هنرمند شایسته ایلامی دارد. کتاب پرندگان ایلام (در مرحله صفحه‌آرایی)؛ مستند در پناه بلوط، آواز جغد کوچک، دریچه‌ای به قلب کبیرکوه، در امتداد کبیرکوه، امامزاده سید ابراهیم، چند قدم تا چراغ قرمز، مرز پرگهر، زندگی یا مرگ، کبیرکوه از گذشته تا امروز، کبیرکوه سرچشمه زندگی، نماد ایلام، سمفونی سیمرخ و پرندگان ایلام (در مرحله تولید) از آثار هنری مهدی نورمحمدی هستند.

بخش سوم: گزارش توصیفی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام

ز گوهر سخن گفتن آسان بود
به فرهنگ باشد روان تندرست

که فرهنگ آرایش جان بود
گهر بی هنر زار و خار است و
سُست

(فردوسی)

بخش سوم پژوهش پیش رو، به بیان وضعیت فرهنگ، توسعه فرهنگی، شاخص‌های فرهنگی، آمار و اطلاعات فرهنگی، تحولات فرهنگ و هنر، اداره کل در یک نگاه، تحولات نشر کتاب، ناشران، چاپخانه‌داران، کتاب‌فروشی‌ها، نمایشگاه کتاب، مطبوعات، پایگاه‌های اطلاع‌رسانی، دهک‌های مطبوعاتی، نمایندگی‌های خبرگزاری‌ها، نمایندگی‌های نشریات سراسری، کانون‌های آگهی و تبلیغاتی، امور هنری، امور سینمایی و سمعی و بصری، مؤسسات فرهنگی و هنری، انجمن‌های فرهنگی و هنری، انجمن‌های ادبی، حوزه قرآن و عترت، اداره کل اوقاف و امور خیریه، ستاد هماهنگی کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد، شورای پژوهشی اداره کل، شورای فرهنگ عمومی، نهاد کتابخانه‌های عمومی، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال، فروشگاه‌های عرضه محصولات فرهنگی هنری، مراکز بازی‌های تصویری و رایانه‌ای، اهم فعالیت‌های فرهنگی، فعالیت‌های مشترک و تفاهم‌نامه‌ای، برنامه‌های ویژه، فضاها و فرهنگی، اقدامات و برنامه‌های در حال اجرا، پروژه‌های عمرانی، پروژه‌های نیمه‌تمام، توسعه زیرساخت‌ها،

ظرفیت فضاها و عملکرد فرهنگی و هنری نهادها و سازمان‌های دولتی دیگر، مانند صداوسیما مرکز استان، اداره کل تبلیغات اسلامی، اداره کل اوقاف و امور خیریه، اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، سازمان فرهنگی، هنری و ورزشی شهرداری ایلام و اداره کل آموزش و پرورش استان ایلام اختصاص یافته است.

فرهنگ

فرهنگ، در گسترده‌ترین تعریف، «مجموعه فن‌آوری‌ها، باورها، هنرها، ادبیات، تاریخ، اقلیم، عادات و ساختارهای اجتماعی یک جامعه است. به عبارت دیگر، فرهنگ، تجلی کمال و تعالی نوع انسان و جامعه می‌باشد. با توجه به تعاریف متعدد، می‌توان فرهنگ را بازتاب اسرار روح و اندیشه آدمی شامل: همه اجزا و عناصری دانست که بر پایه هزاران سال تجربه تاریخی در یک محیط جغرافیایی شکل گرفته و در فطرت انسان‌ها و انواع منابع طبیعی هر نقطه از جهان ریشه دارد» (ملکی، ۱۳۹۰: ۸۷). «هدف اساسی فرهنگ، فراهم آوردن امنیت در زندگی مردم است. انسان به صورت اجتماعی زندگی می‌کند و هر جامعه‌ای فرهنگ خود را می‌سازد. از این رو، هر جامعه انسانی، فرهنگ و اجتماع منحصر به خود دارد و از عناصر جامعه‌شناختی، فناوری، ایدئولوژی و فرهنگ انسانی ویژه‌ای برخوردار است. گوناگونی‌ها نشان از جامعه‌شناختی گوناگون در جوامع بشری دارند که می‌توان آن‌ها را از طریق تفاوت‌های میراث فرهنگی، شیوه به کارگیری منابع و عوامل دیگری، از قبیل زبان، پیشرفت‌های علمی و... تشخیص داد.» (محمدنیاکان، ۱۳۹۶: ۱۶۹) بنابراین، «فرهنگ کلیدواژه توصیف و تبیین بسیاری از کنش‌ها، حالات، آداب و رسوم، خلیات، شعایر، آیین‌ها و نمادهای فردی و اجتماعی است و در کالبد جامعه جریان دارد. این عنصر، پیوسته در حال تغییر و تحول می‌باشد و یکی از خصایص اصلی آن پویایی است. پویایی فرهنگ، متأثر از عوامل و مسائل مختلف فرهنگی، اجتماعی و... است و آن را تحت الشعاع قرار می‌دهد. آسیب‌ها و مسائل فرهنگی و اجتماعی از جمله پدیده‌هایی هستند که ارتباط متقابلی با فرهنگ یک جامعه دارند. رشد شتابان تحولات جهانی در عرصه‌های مختلف نرم‌افزاری و سخت‌افزاری باعث پدید آمدن مسائل مختلف می‌شود؛ حتی احتمال دارد فرهنگ یک جامعه و سیاست‌گذاری‌های مربوط به آن را تحت تأثیر قرار دهند. چون انقلاب اسلامی یک انقلاب فرهنگی و، به تعبیر بنیانگذار آن، انقلاب کلمه بود، شناخت مسائل فرهنگی و اجتماعی آن بایستی در اولویت قرار می‌گرفت، اما روند برنامه‌ها تاکنون نشان داده که از این امر غفلت شده است.» (کمریگی و رشیدی، ۱۳۹۴: ۱۶۶) نقش فرهنگ اصیل و پویا در پیشرفت، توسعه پایدار، تمدن و فرهنگ عمومی یک کشور به مثابه

روح در کالبد مردم آن کشور است؛ در واقع، ماندگاری تمدن مردم هر جامعه به حفظ، تثبیت، ترویج و گسترش فرهنگ آن بستگی دارد. این نگرش بدون برخورداری از مدیریتی باتدبیر و شایسته امکان‌پذیر نیست. باید اذعان کرد، این رویکرد آن‌گونه که باید در جامعه اسلامی ایران مورد توجه قرار نگرفته است. حاصل مطالعه تعریف‌های اندیشمندان نشان می‌دهد که در مورد تعریف و معنای واژه فرهنگ، وفاق همه‌جانبه‌ای وجود ندارد. البته، در اینکه فرهنگ مقوله‌ای است که به نوعی در شخصیت انسان تأثیر می‌گذارد و افکار، احساسات و رفتار او را شکل می‌دهد یا به نوعی او را متأثر می‌کند، اختلافی وجود ندارد، اما، در عناصر آن اختلاف نظر زیادی هست. برخی فرهنگ را مجموعه‌ای از امور مادی و غیر مادی می‌دانند؛ به گونه‌ای که حتی اموری مانند تمدن، صنعت، بناها و میراث فرهنگی را جزء آن به شمار می‌آورند، اما، بعضی دیگر آن را منحصر به امور غیر مادی می‌دانند. عده‌ای نیز، با اذعان به اینکه فرهنگ دستاورد انسان است، آن را امری جدا از انسان تعریف می‌کنند. برخی دیگر فرهنگ را در ارتباط تنگاتنگ با انسان و مفهوم‌شناسی فرهنگ از زوایای گوناگونی همچون بیان عناصر، نوع و کیفیت تأثیر فرهنگ تعریف می‌کنند. به همین دلیل، می‌توان در مفهوم‌شناسی فرهنگ از زوایای دیگر مانند زوایای توصیفی و کارکردی این تعریف را طبقه‌بندی کرد؛ ولی، یک تعریف جامع از فرهنگ باید متضمن مهم‌ترین عناصر و کارکردهای آن باشد. با اذعان به اشکال و ایرادی که ممکن است وجود داشته باشد، فرهنگ مجموعه‌ای در هم تنیده‌ای از هنجارها، قوانین، عادات، آداب و رسوم، معارف، عقاید، باورها، ارزش‌ها، هنر، صنایع، فنون، الگوهای ارتباطی و نیز امور مادی یک جامعه است که به افکار، احساسات و رفتار مردم آن جامعه شکل می‌دهد. محققان دلایل و موارد دیگری از جمله ارتقای توسعه پایدار اجتماعی، تعدیل بی‌عدالتی فرهنگی و اجتماعی در توزیع علم و دانش، فراهم آوردن زیرساخت‌های مناسب برای انجام فعالیت‌های فرهنگی، تمرکززدایی یا پرهیز از تمرکزگرایی در انجام دادن فعالیت‌های فرهنگی به عنوان اموری که ضرورت مدیریت فرهنگی را انکارناپذیر می‌کنند، ذکر کرده‌اند (محمدنیاکان، ۱۳۹۰: ۵-۸)؛ ولی، متأسفانه تا پایان دهه ۱۳۸۰ نگرش غالب در برخی برنامه‌ریزان، مسئولان و سیاست‌گذاران فرهنگی استان درباره اهمیت فرهنگ این بود که این مقوله در اولویت پایین‌تری قرار دارد.

توسعه فرهنگی

تا اواخر دهه ۶۰ میلادی توسعه، فرایندی اقتصادی به شمار می‌آمد و شاخص‌های اقتصادی معرف توسعه بودند. پس از آن، به تدریج این رویکرد رنگ باخت و عوامل فرهنگی،

اجتماعی و... مورد توجه قرار گرفت. در نتیجه، مفهوم و تعریف توسعه تغییر کرد و نهادها و سازمان‌های جهانی رسماً مسئله توسعه را پی گرفتند. اصولاً توسعه، رفاه و بهروری انسان را در پی دارد و هدف آن ارتقای پیوسته زندگی مردم است. چون توسعه فرایندی تدریجی، بلندمدت و مداوم است، مکانیسم تحول، پویایی، نوآوری، ارتقای کمی و کیفی زندگی به شمار می‌آید؛ در به‌کارگیری ظرفیت‌ها، توانمندی‌ها، قابلیت‌ها، امکانات (مادی و معنوی) معنا می‌یابد؛ با وجود پیچیدگی و فراگیری، جامعه توسعه نیافته در چارچوب آن از یک دوران سنتی به دوران جدیدی منتقل می‌شود، در جریان این انتقال، ابعاد مختلف زندگی متحول می‌شود. توسعه فرهنگی، دگرگونی‌ای است که از طریق تغییرات عناصر فرهنگی در یک جامعه صورت می‌گیرد. هدف توسعه فرهنگی، فراهم آوردن زمینه دسترسی اقشار مردم به فرهنگ پیشرفته و مشارکت آنان در زندگی فرهنگی است. در واقع، توسعه فرهنگی به معنای تربیت عقلی مردم یک کشور است که آنان را در امور زندگی توانمند می‌سازد. منظور از توسعه فرهنگی، تبیین و اشاعه ارزش‌ها، احراز هویت معنوی واحد، برقراری ارتباط مناسب با فرهنگ‌های دیگر (برای پذیرش هنجارها و ارزش‌های سازگار و حذف آگاهانه ناهنجاری‌ها)، پاسخ‌گویی به نیازهای معنوی جامعه و، در یک جمله، اولویت‌دادن به معیارهای اصیل و پویایی فرهنگی در همه فعالیت‌های اجتماعی است. البته، توسعه فرهنگی مستلزم برخورداری از ابزارهایی سازگار و کارآمد است تا تحقق آن امکان‌پذیر باشد. «سیاست‌گذاری فرهنگی» برای بیان بایدها و نبایدها با هدف هدایت، حمایت و نظارت، «برنامه‌ریزی فرهنگی» با هدف اعلام اصولی نیازها و تصمیم‌گیری برای رفع آن‌ها، «آموزش مدیریت فرهنگی» به مدیران، «آموزش مهارت‌های فرهنگی» به شهروندان، «اقتصاد فرهنگی» برای سرمایه‌گذاری و تأمین اعتبارات فرهنگی، «حقوق فرهنگی»، «پژوهش فرهنگی» برای تولید مفاهیم و اصطلاحات جدید و سازگار با ارزش‌ها از جمله این ابزارها به شمار می‌آیند. همان‌گونه که اشاره شد، تغییرات و پویایی هر جامعه در گرو برخورداری از امکانات و تجهیزات و داشتن برنامه همراه با آینده‌نگری است و «اعتلای فرهنگ» در گرو خلاقیت، ابتکار، نوآوری و تحول مدام به شمار می‌آید. امروزه، شاخص‌های عمده توسعه فرهنگی را از طریق میزان باسوادی، مطالعه، استفاده از فناوری رایانه‌ای در ارتباطات، برخورداری از رسانه‌های گروهی، از قبیل رادیو، تلویزیون، مطبوعات و فضاهای فرهنگی ارزیابی می‌کنند. البته، هر توسعه‌ای مستلزم تغییرات است و فرایند بدون تغییرات در ساختارهای فرهنگی و اجتماعی محقق نخواهد شد. نباید فراموش کرد که فقط بعد فرهنگی جزء توسعه نیست، بلکه یکی از عوامل اساسی و مؤثر

آن محسوب می‌شود. اگر توسعه‌ای نتواند حیات فرهنگی را تمییز دهد و از آن بهره‌مند شود یا از سنت‌ها و باورهای ناکارآمد چشم‌پوشی نکند یا قادر نباشد خود را در مسیر پیشرفت قرار دهد، توسعه نخواهد بود. از طرفی، توسعه‌ای که بُعد فرهنگی را نادیده بگیرد، به‌ناچار متکی بر الگوهای خارجی است و فرهنگ بومی را از رشد باز می‌دارد. در نتیجه، توان جامعه را برای مقابله با فرهنگ و الگوهای ناخواسته بیگانه و وارداتی سست می‌کند (محمدنیاکان، ۱۳۹۰: ۶ - ۷). بی‌تردید، این رویکرد زمینه «وارفتگی فرهنگی» را فراهم می‌آورد و در آن صورت، «توسعه فرهنگی» بی‌معنا خواهد بود.

بررسی‌ها نشان می‌دهد «در حوزه‌های فرهنگی و هنری به دلیل نگرش‌های گوناگون، برنامه‌ریزی متناسب با انتظار و نیاز مردم رشد نکرده و در واقع، جایگاه واقعی خود را نیافته است. بی‌تردید، فعالیت‌های فرهنگی موقعی اثرگذار است که متولیان حوزه فرهنگ مسیر حرکت سازمانی خود را به‌منظور تحقق اهداف مشترک تعیین و تنظیم کنند. رمز تحقق این رویکرد در این است که یکپارچگی و هماهنگی فعالیت‌ها را در دستور کار خود قرار دهند. منظور از هماهنگی و یکپارچگی فعالیت‌ها، انحصار برنامه‌ها در یک یا چند موضوع و مقوله خاص نیست؛ بلکه هماهنگ کردن امکانات، تجهیزات و حمایت‌های قانونی برای پیشبرد برنامه‌های راهبردی است. مسئولان برنامه‌ریزی باید پس از تدوین برنامه‌ها، برگزاری جلسات مشورتی و کارشناسی را تداوم بخشند تا با بهره‌جویی از تجربیات گذشته و درک ملموس وضع موجود، نقاط قوت و ضعف برنامه‌ها را بیابند و، مطابق یافته‌های کارشناسانه، آینده را برای انجام برنامه‌ریزی دقیق پیش‌بینی کنند. اگر مروری بر گذشته فعالیت‌ها، با هدف یافتن نقاط قوت و ضعف و توصیف وضع موجود، با نگاه به آینده همراه باشد، تحقق اهداف و آرمان‌ها دور از دسترس نخواهد بود؛ البته، همان‌گونه که حوزه‌های فرهنگی به‌منزله یک پیکره واحد باید از انسجام و هماهنگی منطقی برخوردار باشند، برنامه‌ریزی نیز یک شاخص به‌هم‌پیوسته است و اگر اجرای آن از انسجام، نظم و منطقی علمی برخوردار نباشد، تحقق اهداف و آرمان‌ها امکان‌پذیر نخواهد بود. الزامات برنامه‌ریزی اقتضا می‌کند که هر مرحله از برنامه به‌وسیله کارشناسان ویژه‌ای طراحی و تدوین شود. وظیفه مدیران، طراحی و تدوین استراتژی و تکلیف سرپرستان و کارشناسان تعیین اهداف کمی در برنامه‌های اجرایی است. گنجاندن اهداف کمی و تعیین سیاست‌های اجرایی بدون مشارکت کارشناسان حوزه فرهنگ گاهی اهداف را غیرواقعی جلوه می‌دهد یا تحقق آن‌ها را درپرده ابهام فرو می‌برد. تجربیات گذشته درحوزه برنامه‌ریزی فرهنگی نشان می‌دهد که کمبود اطلاعات و آمار صحیح و استناد به آمار و

ارقام نه‌چندان واقعی، موجب عدم درک وضعیت موجود و عدم نگاه به آینده و بعضاً زمینه‌ساز تصمیم‌های مقطعی، موردی و شتاب‌زده شده است. چنین رویکردهایی سبب شده است که اغلب برنامه‌ریزی‌ها به‌نوعی از کارایی و قابلیت اجرایی لازم برخوردار نباشند (محمدنیاکان، ۱۳۸۹: ۷-۸). بی‌گمان، مسئولان استان همواره بر لزوم توسعه فرهنگی و گسترش امکانات و تجهیزات تأکید داشته‌اند؛ ولی چون بین سطوح میانی مدیریت استان (کارگزاران فرهنگی) و دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی تعامل پایدار وجود نداشته، این ایده‌جامه عمل نپوشیده است؛ در صورتی که برنامه‌ریزی برای توسعه فرهنگی و، در نتیجه، برخورداری مردم از مواهب آن، مستلزم داشتن اطلاعات و آمار دقیق و تجزیه و تحلیل مستمر آن‌ها با کاربردهای فرهنگی است.

شاخص‌های فرهنگی

شاخص‌ها نشانگرهایی هستند که فرایند جمع‌آوری، طبقه‌بندی و تجزیه و تحلیل اطلاعات و نتیجه‌گیری را تسهیل می‌کنند و به‌طور کلی، جهت فعالیت‌ها را مشخص و از لحاظ مفهومی چارچوب مناسبی را برای تدوین برنامه‌ها ارائه می‌کنند؛ تا معلوم نباشد چه اموری نیازمند جمع‌آوری اطلاعات هستند و ملاک و معیار آن‌ها چیست، عملاً فعالیت مؤثری صورت نخواهد گرفت. در نتیجه، آمارهایی ناهماهنگ و بی‌ارتباط با موضوع تولید خواهد شد. این رویکرد، پیامدی جز اتلاف منابع و عدم تحقق اهداف را در بر نخواهد داشت. شاخص‌ها در شناخت موضوعات و به‌تبع آن در ارزیابی و برنامه‌ریزی فعالیت‌های فرهنگی تأثیر بسزایی دارند و به‌خوبی می‌توانند سیر تحولات را از لحاظ فرصت‌ها و تهدیدها نمایان کنند. چنانچه موضوع ارزیابی عملکرد و کنترل فعالیت‌ها به‌عنوان یک رویکرد اساسی مورد توجه باشد، وجود شاخص‌های فرهنگی به‌منظور شناخت تأثیر روند فعالیت‌های فرهنگی مهم و اساسی است (طبرسا، ۱۳۸۰؛ ج ۱: ۱۵-۱۷). از این‌رو، تأثیر گسترده شاخص‌ها در ارزیابی و برنامه‌ریزی فعالیت‌های فرهنگی، اهمیت آن‌ها را روشن می‌کند.

آمار و اطلاعات فرهنگی

آمار و اطلاعات در حوزه‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، تا آنجا که مقایسه کمی و کیفی آمار و اطلاعات تولیدشده در کشورها، با حجم و گستردگی نظام تولید و انتقال آمار و اطلاعات ارتباط تنگاتنگ دارد. بی‌تردید، کیفیت مطلوب آمار و اطلاعات به دریافت نتایج صحیح و مثبت در برنامه‌ریزی برای آینده،

ارزیابی گذشته و تصمیم‌گیری در سطوح مدیریت منجر می‌شود؛ بر عکس، کیفیت نامطلوب آمار و اطلاعات، تخریب برنامه‌ریزی را در پی دارد. ضرورت این امر در عرصه فرهنگی روشن‌تر است؛ زیرا ماهیت آمار و اطلاعات به گونه‌ای است که نه تنها موجب سهولت در امر برنامه‌ریزی فرهنگی می‌شود؛ بلکه مدیران بهتر می‌توانند پاسخ‌گوی نیازهای مخاطبان خود باشند. باید واقع بین بود و پذیرفت که ارزیابی دقیق و میدانی برنامه‌ها و انطباق آن‌ها با فعالیت‌ها، به منظور یافتن کاستی‌ها و رفع آن‌ها، به معنای شناسایی دقیق مسیر توسعه فرهنگی و تنظیم آهنگ اجرای برنامه‌ها و سنجش واقعی میزان پیشرفت فعالیت‌هاست. امروزه برخورداری از دانش، آمار و اطلاعات دقیق و روزآمد برای برنامه‌ریزی عملیاتی شاخص مهم توسعه‌یافتگی است و توان و برتری یک جامعه توسعه‌یافته را می‌نمایاند.

تحولات فرهنگ و هنر

در طول تاریخ همواره تواناترین جوامع، داناترین آن‌ها بوده‌اند. دوران شکوفایی و اوج تمدن‌های بشری هنگامی نمایان شده است که بر قله‌های بلند علم و دانایی جای گرفته‌اند. «تاریخ حیات و تمدن بشری نشان داده است که کتاب محور اصلی انتقال فرهنگ و دانش از نسلی به نسل دیگر بوده و رکن اساسی فرهنگ هر جامعه به شمار می‌رفته است. روشن است که میزان و سرانه سواد، کیفیت و کمیت آموزش از عوامل مؤثر در افزایش و کاهش نشر کتاب بوده است. در ایران، که فرهنگی دیرینه و درخشان دارد و اندیشمندان بزرگی، مانند ابوعلی سینا، فارابی، ابوریحان، خوارزمی و ده‌ها دانشمند دیگر به جامعه بشری عرضه کرده است، کتاب و کتاب‌خوانی از دیرباز مورد توجه فرهیختگان بوده و مهم‌ترین مؤلفه فرهنگ به شمار می‌آمده است. در نیمه دوم دهه پنجاه، طلوع انقلاب اسلامی و فراهم آمدن فضای مناسب به حوزه فرهنگ استان جان تازه‌ای بخشید. مقوله علم و دانش، فرهنگ و شوق بدان جایگاه ویژه‌ای یافت و زمینه گسترش آن در استان فراهم آمد. نهال مؤلفه‌های فرهنگی و هنری، از قبیل تعداد کتاب‌های منتشرشده، مؤسسات انتشاراتی، چاپخانه‌ها، نمایشگاه کتاب، کتابخانه‌ها، کتاب‌فروشی‌ها، کانون‌های فرهنگی هنری مساجد، مؤسسات فرهنگی هنری، فروشگاه‌های عرضه محصولات فرهنگی و هنری، مطبوعات و... در استان ریشه دوانید و با برنامه‌ریزی و فعالیت مداوم کارگزاران عرصه فرهنگ و هنر، روبه‌رشد و اعتلا نهاد.» (محمدنیاکان و ایدی، ۱۳۹۲: ۱۳ - ۱۴)

اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی در یک نگاه

اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام که مأمور اجرای رسالت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در استان است، از آغاز شکل‌گیری با سه شاخص اساسی «منابع انسانی»، «منابع مالی» و «زیرساخت» تطبیق نداشته و لاغر، نحیف و بدون نگاه به آینده‌اش گشایش یافته است. بی‌گمان، بسیاری از مشکلات زیرساختی و اعتباری امروز اداره کل، معلول نگاه دوران شکل‌گیری آن است. به‌رحال، از سال ۱۳۹۴ به این سو، تلاش شده است اقدامات اساسی زیر صورت پذیرد.

اصلاحات ساختاری

اداره کل، در راستای اجرای مفاد بخش‌نامه‌ها و اسناد فرادستی، با هدف سهولت در خدمت‌رسانی به مردم، اقدامات اساسی زیر را انجام داده است.

– تفویض اختیار از حوزه ستاد به صف و اصلاح فرایندها با هدف تسهیل در ارائه خدمات فرهنگی به مردم و چابک‌سازی اداره کل با استفاده از روش‌های علمی و کارشناسی و نیز بهره‌گیری از فناوری‌های نوین ارتباطی در راستای توسعه دولت الکترونیک.

- تقویت بدنه کارشناسی ادارات فرهنگ و ارشاد اسلامی شهرستان‌ها.
- تشکیل شورای راهبردی توسعه مدیریت و منابع و کارگروه‌های مربوطه.
- تشکیل شورای تخصصی در حوزه‌های موسیقی، نمایش، هنرهای تجسمی، آموزشگاه‌های آزاد هنری و تشکیل کمیته ارزیابی و خرید کتاب.
- راه‌اندازی نمایندگی فرهنگ و ارشاد اسلامی در دو شهرستان تازه‌تأسیس بدره و سیروان (۱۳۹۵).

- برون‌سپاری فعالیت‌های فرهنگی و هنری به مؤسسات و انجمن‌ها.
- تشکیل ستاد استانی بازی‌های رایانه‌ای و نظارت بر مراکز و حوزه‌های فعال.
- تشکیل انجمن آثار و مفاخر فرهنگی استان (بهمن ۱۳۹۴).
- تشکیل انجمن مد و لباس.
- توسعه زیرساخت‌های فرهنگی.

فضاهای اداری و مسکونی

- فضاهای اداری و مسکونی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان عبارت‌اند از:
- یک باب ساختمان اداری در مرکز استان با حدود ۴۰ سال ساخت و ۲۰۰۵ متر مربع مساحت.

- یک باب خانه سازمانی در شهرستان مهران با بیش از ۲۰ سال ساخت و ۲۵۰ متر مربع مساحت.
- یک باب خانه سازمانی در شهرستان دهلران با بیش از ۲۰ سال ساخت و ۲۵۰ متر مربع مساحت.
- استقرار شش اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی آبدانان، ایوان، دره شهر، دهلران، چرداول و ملکشاهی در شش مجتمع فرهنگی هنری شهرستان‌های مذکور.
- استقرار اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی شهرستان مهران در ساختمان کتابخانه عمومی شهرستان مذکور.
- اسقرار دو اداره شهرستان‌های بدره و سیروان در دو ساختمان استیجاری.

نیروی انسانی

- طبق آمار و اطلاعات جدول (۱)، نیروی انسانی حوزه‌های صف و ستاد اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام در راستای سیاست‌های دولت، مبنی بر چابک سازی سازمان، از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۳۹۸ سیر نزولی را نشان می‌دهد. این کاهش، در کارکنان قرارداد کار معین نمود بیشتری داشته است. داده‌های جدول نشان می‌دهد میزان رشد تحصیلات نیروی انسانی اداره کل و ادارات تابعه در شهرستان‌ها، در دهه اخیر، نسبت به سه دهه قبل از رشد قابل قبولی برخوردار بوده است.
- با توجه به اینکه در بهار سال جاری، بخش هلیلان از شهرستان چرداول منفک شد و به سطح شهرستان ارتقا یافت و به قطع و یقین برای ایجاد نمایندگی فرهنگ و ارشاد اسلامی نیاز به نیرو دارد و نظر به کاهش نیروی انسانی، کمبود نیروی انسانی در اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام به ویژه کمبود کارشناس در شهرستان‌های تابعه و مجتمع‌های فرهنگی هنری بیشتر به چشم می‌آید.
- طبق آمار، حدود ۵۰ درصد کارکنان زن هستند. با بررسی‌های به عمل آمده، از تعداد ۶۹ نفر نیروی انسانی، در اداره کل و ادارات شهرستان‌ها، تعداد ۲۸ نفر ایثارگر هستند.
- جدول (۷) سیمای آماری نیروی انسانی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام و ادارات تابعه را در سراسر استان به تفکیک نوع استخدام، مدرک تحصیلی و جنسیت (از سال ۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) نشان می‌دهد.

جدول (۷) آمار نیروی انسانی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام و ادارات تابعه

ردیف	سال	تعداد کل	نوع استخدام			مدرک تحصیلی				جنسیت			
			رسمی	پیمانی	قرارداد کار معین	دکترای	فوق لیسانس	لیسانس	فوق دیپلم	دیپلم	زیر دیپلم	زن	مرد
۱	۱۳۸۹	۷۴	۳۶	۶	۳۲	-	۱۰	۳۴	۱۵	۱۰	۱	۱۳	۶۱
۲	۱۳۹۰	۷۴	۳۶	۶	۳۲	-	۱۰	۳۴	۱۵	۱۰	۵	۱۳	۶۱
۳	۱۳۹۱	۷۲	۳۵	۶	۳۲	-	۱۰	۳۲	۱۵	۱۰	۵	۱۳	۵۹
۴	۱۳۹۲	۷۰	۳۷	۷	۲۶	-	۱۳	۳۴	۱۱	۷	۴	۱۵	۵۵
۵	۱۳۹۳	۶۹	۳۸	۷	۲۵	-	۱۳	۳۳	۱۲	۵	۶	۱۴	۵۵
۶	۱۳۹۴	۷۴	۴۱	۸	۲۵	-	۱۳	۴۲	۷	۸	۴	۱۹	۵۵
۷	۱۳۹۵	۷۳	۴۱	۸	۲۵	-	۱۳	۴۲	۶	۸	۴	۱۹	۵۴
۸	۱۳۹۶	۷۳	۴۶	۸	۱۹	-	۲۰	۳۸	۵	۷	۳	۱۹	۵۴
۹	۱۳۹۷	۶۹	۴۳	۹	۱۸	-	۱۹	۳۹	۵	۴	۲	۱۸	۵۰
۱۰	۱۳۹۸	۶۷	۴۰	۹	۱۸	-	۱۹	۳۷	۵	۴	۲	۱۸	۴۹

جدول (۸) سیمای آماری نیروی انسانی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان و ادارات شهرستان‌ها را به تفکیک میزان تحصیلات و نوع استخدام به نمایش گذاشته است.

جدول (۸) نیروی انسانی به تفکیک میزان تحصیلات و نوع استخدام

ردیف	نوع استخدام	فوق لیسانس	لیسانس	فوق دیپلم	دیپلم و پایین تر	جمع
۱	رسمی	۱۳	۲۳	۱	۲	۳۷
۲	رسمی آزمایشی	-	-	-	-	-
۳	پیمانی	۵	۳	-	-	۸
۴	قراردادی	۱	۱۱	۴	۳	۱۹
	جمع کل	۱۹	۳۷	۵	۶	۶۷

اعتبارات

با نگاهی اجمالی به وضعیت اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (استانی و وزارتی) و اعتبارات هزینه‌ای (استانی و وزارتی) اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان (از سال ۱۳۸۹ تا پایان سال ۱۳۹۸) و مقایسه آن با اعتبارات فرهنگی استان‌های دیگر، مظلومیت حوزه فرهنگ و هنر در استان ایلام خود را بیشتر نشان می‌دهد. اگر در طول چهار دهه گذشته، مسئولان با سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی توأم با آینده‌نگری، برای رشد و پیشرفت حوزه فرهنگ استان اعتبارات لازم را تخصیص می‌دادند، بی‌گمان، فرهنگ عمومی استان متناسب و همگام با فرهنگ استان‌های دیگر رشد می‌کرد و امروز شاهد کمبود اعتبارات، ضعف زیرساخت‌ها، کمبود نیروی انسانی و، در نتیجه، توسعه‌نیافتگی فرهنگی ایلام نبودیم. جدول (۹) عملکرد اعتبارات اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام را از سال ۱۳۸۹ - ۱۳۹۸ در آینه آمار نشان می‌دهد.

جدول (۹) عملکرد اعتبارات اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام

ردیف	سال	اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (میلیون ریال)		اعتبارات هزینه‌ای (م.ریال)		جمع کل
		استانی	وزارتی	استانی	وزارتی	
۱	۱۳۸۹	۰	۰	۱۲۶۰۴	-	۱۲۶۰۴
۲	۱۳۹۰	۱۷۵۸	۲۰۰۰	۳۴۶۸۵	۳۲۷۵	۴۱۷۱۸
۳	۱۳۹۱	۱۰۸۳	۰	۱۸۸۸۷	۳۰۰۳	۲۲۹۷۳
۴	۱۳۹۲	۱۸۵۰	۱۰۰۰	۱۷۶۱۱	۳۱۷۳	۲۳۶۳۴
۵	۱۳۹۳	۰	۰	۲۱۴۰۷	۴۲۰۱	۲۵۶۰۸
۶	۱۳۹۴	۶۹۵۰	۰	۲۵۳۳۱	۳۰۲۴	۱۲۵۰۵
۷	۱۳۹۵	۰	۰	۳۲۷۲۶	۱۱۰۹۴	۴۳۸۲۰
۸	۱۳۹۶	۰	۳۰۰۰	۴۱۷۳۷	-	۴۴۷۳۷
۹	۱۳۹۷	۸۴۰۰	۶۰۰۰	۴۰۶۸۱	۱۳۸۶۶	۶۸۹۴۷
۱۰	۱۳۹۸	۳۲۵۰	۰	۴۴۶۴۸	۳۷۸۸	۵۱۶۸۶
	جمع کل	۱۱۶۵۰	۱۱۶۵۰	۲۹۰۳۱۷	۱۷۶۵۴	۳۴۸۲۳۲

آموزش ضمن خدمت

اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام از سال ۱۳۸۹ - ۱۳۹۸ در راستای ارتقا و روزآمد کردن دانش مهارتی کارکنان رسمی، پیمانی و قراردادی، هر سال اقدام به برگزاری دوره‌های آموزش ضمن خدمت کرده است. داده‌های جدول (۱۰) اهتمام اداره کل در خصوص برگزاری دوره‌های آموزش ضمن خدمت را نشان می‌دهد.

جدول (۱۰) دوره‌های آموزش ضمن خدمت

ردیف	سال	دوره	شرکت کنندگان
۱	۱۳۸۹	۲۴	۵۰
۲	۱۳۹۰	۱۵	۵۰
۳	۱۳۹۱	۲۴	۵۰
۴	۱۳۹۲	۱۴	۵۰
۵	۱۳۹۳	۲۰	۵۴
۶	۱۳۹۴	۱۷	۶۰
۷	۱۳۹۵	۱۵	۵۵
۸	۱۳۹۶	۱۶	۶۰
۹	۱۳۹۷	۱۵	۶۲
۱۰	۱۳۹۸	۱۲	۶۵
جمع کل			۵۵۶

(منبع: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام)

سایت اداره کل

پورتال (درگاه وب): طراحی خاصی از وبسایت است که داده‌ها و اطلاعاتی، مانند ایمیل‌ها، سامانه‌های ارتباطی، تجاری، اطلاع‌رسانی، ابزار مدیریت و پیکربندی پورتال، ویژگی‌ها و امکانات شخصی‌سازی، سامانه‌های توسعه کاربرد، ابزارهای مدیریت امنیت، موتورهای جستجو و... را از منابع گوناگون در یک فرم واحد جمع‌آوری می‌کند. پورتال اطلاع‌رسانی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام به‌عنوان زیر دامنه <https://farhang.gov.ir>

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به نشانی <https://ilam.farhang.gov.ir> در فضای اینترنت در دسترس عموم قرار دارد که امنیت آن از پروتکل [https](https://) استفاده می‌کند.

HTTP به معنای پروتکل انتقال ابرمتن است که برای ارسال اطلاعات بین دو سیستم و اغلب بین یک وب سرور و یک کاربر رایانه استفاده می‌شود.

HTTPS به معنای پروتکل امن انتقال ابرمتن است و کاربرد زیادی در ارسال اطلاعات بین سیستم‌ها به صورت امن دارد که به دو بخش « ایستا » و « پویا » تقسیم می‌شود.

الف) بخش پویا: این بخش روزانه یا هر چند وقت یک بار به صورت مرتب به روزرسانی می‌شود و اطلاعات جدید شامل قسمت‌های زیر در آن بارگذاری می‌شوند:

۱) اخبار: روزانه خبرهای مربوط به اداره کل و ادارات شهرستان‌ها، جشنواره‌ها، همایش‌ها و هنرمندان در آن بارگذاری می‌شود و به عنوان منبع خبری خبرگزاری‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. برخی خبرهای سایت بازتاب گسترده‌ای در استان و کشور دارند.

۲) قسمت اطلاعیه‌ها، مزایده‌ها، مناقصه‌ها و فراخوان‌ها: براساس برنامه زمان‌بندی در سایت بارگذاری می‌شود.

۳) قسمت شفاف‌سازی: به صورت مرتب قراردادهای عمرانی، جاری و فرهنگی برای اطلاع عموم درج می‌شود تا رفع ابهامات مالی امکان‌پذیر شود و نظارت مردم بر دولت صورت گیرد.

ب) بخش ایستا: اطلاعات این بخش به صورت همیشگی است و تغییرات آن به ندرت انجام می‌شود.

۱) قسمت تماس با ما: در این قسمت، اسامی مدیران، کارشناسان مسئول ستادی و رؤسای ادارات به همراه شماره تلفن، ایمیل و نشانی درج شده است.

۲) قوانین و مقررات: قوانین مربوط به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در این قسمت درج شده است.

۳) راهنمای مراجعین: همه قوانین مربوط به اخذ مجوزهای مختلف، از جمله کتاب، مؤسسات، چاپخانه‌ها و... پیاده‌سازی شده است.

۴) اطلاعات استان: موقعیت جغرافیایی، فرهنگی، اماکن مذهبی و تاریخی استان ایلام در این قسمت تشریح شده است.

۵) اطلاعات معاونت‌ها: اطلاعات معاونان و کارشناسان هر حوزه در آن ذکر شده است.

۶) پیوندها: نشانی اینترنتی سایت‌های مقام معظم رهبری، ریاست جمهوری، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سامد، خبرگزاری‌ها و... در آن درج شده است.

- ی) فرم‌های نظرسنجی، انتقادات، پیشنهادات و شکایات.
- ۷) پرسش‌های متداول: پرسش متداول کمک می‌کند تا کاربر، بر اساس تعدادی سؤال و جواب مشخص، اطلاعات بیشتری را از وظایف اداره کل و قوانین به دست آورد. این پرسش و پاسخ‌ها از پیش تعریف شده هستند و به نوعی کاربر با مطالعه آن‌ها متوجه می‌شود که اطلاعات دلخواه خود را چگونه به دست آورد.
- ۸) میز خدمت الکترونیک: میز خدمت الکترونیک عنوان دستورالعملی است که سازمان اداری و استخدامی کشور مطابق بخش نامه شماره ۱۵۳۸۵۸۸ در سال ۱۳۹۶ به ادارات و سازمان‌ها ابلاغ کرد و طی آن دستگاه‌های اجرایی و استانداری‌ها به منظور ارائه خدمات بهنگام، سریع و آسان به ارباب رجوع و نیز ارتقای رضایتمندی آنان مکلفند نسبت به برنامه‌ریزی و اجرای مفاد دستورالعمل (میز خدمت الکترونیک) و آموزش متصدیان آن اقدام کنند. هدف از راه اندازی میز خدمات الکترونیکی، ارائه خدمات بموقع و مناسب به مشتریان و اعضای سازمان‌ها در هر لحظه و مطابق قوانین و توافق‌نامه‌های میان آن‌ها از طریق سامانه‌های الکترونیکی و قابل دسترس از طریق وب و دستگاه‌های ارتباطی هوشمند است. از طریق این لینک صدور تمام خدمات و مجوزها به صورت الکترونیکی امکان‌پذیر است. مراجعین می‌توانند از طریق سایت اداره کل خدمات دریافت کنند.
- ۹) راهنمای مراجعین: اطلاعات فهرست مجوزها، شرایط و مدارک مورد نیاز آن در این قسمت آمده است.
- ۱۰) منشور اخلاقی: بیانیه حریم خصوصی و حقوق شهروندی نیز در سایت وجود دارد.

تحولات نشر کتاب

در طول سه دهه شصت، هفتاد و هشتاد، انتشار کتاب در ایلام فراز و فرود زیادی داشته است. بی‌گمان، عواملی مانند نابسامانی حوزه نشر، فقدان تجهیزات لازم، نبود برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری نامناسب، سوءمدیریت، به‌ویژه جنگ نابرابر و تحمیلی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران (که فرصت توجه به زیرساخت‌ها با هدف تلاش برای توسعه پایدار فرهنگی را از مسئولان و کارگزاران سلب کرده بود) از مهم‌ترین موانع رشد کمی و کیفی کتاب در ایلام مرزی بوده‌اند. از این رو، واضح بود که نشر کتاب، آن‌گونه که باید، همگام با نشر کتاب در استان‌های دور از مرز رشد نکند. آمار نشان می‌دهد که: در دهه ۱۳۶۰، تعداد ۲۸ عنوان کتاب در شمارگان ۴۳ هزار و ۵۰۰ نسخه چاپ گردیده و، در واقع، چرخ نشر کتاب از حرکت باز نمانده و، متناسب با شرایط، قابلیت و توان آن

برهه استان به مسیر رشد اندک خود ادامه داده است.

در دهه ۱۳۷۰، «نشر کتاب» با پشت سر گذاشتن بیش از یک دهه فراز و فرود ناشی از جنگ تحمیلی و مشکلات اقتصادی، وارد فضای مناسب‌تری شد. با پایان یافتن جنگ تحمیلی، فرصت نگرشی دوباره و کارشناسانه به مقوله نشر دست داد و زمینه برای برنامه‌ریزی‌های اصولی به‌منظور پرکردن چالش‌های فرهنگی و اجتماعی (بین سال‌های ۱۳۵۷ تا اواخر دهه ۱۳۶۰) فراهم آمد و اجرای برنامه پنج‌ساله توسعه، بستر فعالیت‌های گسترده و منسجم‌تر در حوزه فرهنگ مکتوب را مهیا کرد. نهال نشر جوانه زد و مسیر رشد خود را پیدا کرد و، در طول برنامه دوم توسعه، قد برافراشت و شتاب محسوس‌تری یافت. در واقع، دهه هفتاد، دهه تلاش برای آماده‌سازی زیرساخت‌های مورد نیاز توسعه نشر کتاب در استان بود و، در واقع، امکان دستیابی به استانداردها در حوزه نشر فراهم آمد. از این‌رو، سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌هایی انجام گرفت و اقداماتی به عمل آمد که شاهد بخشی از تأثیر آن در افزایش کمی داده‌های آماری نظیر دهه هفتاد هستیم. البته، نباید از نظر دور داشت که توسعه مراکز آموزش عالی، افزایش مراکز آموزش عمومی، استفاده گسترده از رایانه در حوزه نشر، رشد فرهنگ عمومی، ارج نهادن به خادمان نشر، توسعه تجهیزات کتابخانه‌ها و... از جمله اقداماتی بوده که به رشد نسبی نشر کتاب در این دهه کمک کرده است. به‌هرحال، آمار نشان می‌دهد که در دهه مذکور، تعداد ۱۶۵ عنوان در شمارگان ۴۱۲ هزار و ۵۰۰ نسخه منتشر شده است.

در دهه ۱۳۸۰ زیرساخت‌های مورد نیاز و تجهیزات نوین تولید کتاب در استان فراهم آمد و آفتاب سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای دستیابی به کیفیت مطلوب در حوزه نشر طلوع کرد و بارقه امید در دل علاقه‌مندان به نشر کتاب جوانه زد. طبق آمار، در دهه ۱۳۸۰ تعداد ۸۱۴ عنوان کتاب در شمارگان ۱ میلیون و ۸۰۰ هزار و ۷۰۰ نسخه منتشر شده است (محمدنیاکان و ایدی، ۱۳۹۲: ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۳۳ و ۳۴).

بی‌گمان، بیان خلاصه‌ای از آمار نشر استان در سه دهه قبل و مقایسه آن با آمار نشر سال‌های ۱۳۸۹ - ۱۳۹۸، زمینه را برای مطالعه و قضاوتی کارشناسانه درباره فراز و فرود نشر کتاب استان ایلام در طول چهل سال پس از پیروزی انقلاب اسلامی فراهم آورده است.

نگاهی اجمالی به جدول شماره (۱۱) نشان می‌دهد که نشر کتاب در ایلام از قافله نشر کشور عقب مانده است و نباید تردید داشت عوامل زیر در عدم رشد مطلوب آن دخیل بوده‌اند:

- نبود زیرساخت‌های استاندارد.
 - عدم حمایت کافی از نویسندگان.
 - ضعف محتوای آثار منتشر شده.
 - پایین بودن نرخ مطالعه.
 - نبود برنامه‌ریزی لازم برای فرهنگ‌سازی مطالعه.
 - کمبود کتاب‌فروشی‌های تخصصی در استان.
 - بالابودن هزینه آماده‌سازی چاپ کتاب.
 - پایین بودن شمارگان کتاب.
 - عدم توان خرید مردم و فقدان این کالای ارزشمند در سبب زندگی خانواده‌ها.
- طبق آمار، از دوازده موضوع ادبیات، تاریخ و جغرافیا، دین، زبان، علوم اجتماعی، علوم طبیعی و ریاضیات، علوم عملی، فلسفه، هنر، کلیات، کمک‌درسی و کودک، موضوع ادبیات با ۳۰۴ عنوان و شمارگان ۳۰۱۴۵۰ نسخه، «بیشترین» رشد داشته است. البته، «رشد» موضوعاتی مانند علوم اجتماعی با ۱۸۹ عنوان و شمارگان ۲۵۱۲۰۰ نسخه و علوم عملی با ۱۶۵ عنوان و شمارگان ۲۷۲۷۵۰ نسخه، چشمگیر بوده است.
- بر پایه آمار موجود، نشر کتاب در استان ایلام با موضوعاتی، مانند «تاریخ و جغرافیا» با ۱۲۳ «عنوان» و «شمارگان» ۱۵۹۳۰۰ نسخه؛ «دین» با ۱۰۱ «عنوان» و «شمارگان» ۱۶۷۱۰۰ نسخه؛ «کمک‌درسی» با ۸۸ «عنوان» و «شمارگان» ۱۲۳۵۰۰ نسخه، رشد مطلوبی داشته‌اند.
- نشر کتاب با موضوعاتی نظیر «هنر» با ۴۵ «عنوان» و «شمارگان» ۵۸۵۵۰ نسخه؛ «کودک» با ۳۵ «عنوان» و «شمارگان» ۴۷۰۰۰ نسخه؛ «فلسفه» با ۳۲ «عنوان» و ۵۵۲۵۰ نسخه؛ «علوم طبیعی و ریاضی» با ۳۱ «عنوان» و ۳۱۰۰۰ نسخه؛ «زبان» با ۲۳ «عنوان» و «شمارگان» ۵۹۰۰۰ نسخه؛ «کلیات» با ۱۷ «عنوان» و «شمارگان» ۱۹۰۰۰ نسخه، از رشد مناسبی برخوردار نبوده‌اند.
- جدول (۱۱) سیمای آماری نشر کتاب در ایلام را از سال ۱۳۸۹ تا سی‌ام بهمن ۱۳۹۸ نشان می‌دهد.

جدول (۱۱) سیمای آماری نشر کتاب در ایلام

موضوع	سال											
	۱۳۸۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	جمع کل	
ادبیات	عنوان	۴	۱۰	۱۷	۱۱	۲۸	۳۲	۲۶	۳۰	۱۰۹	۳۷	۳۰۴
	شمارگان	۶۵۰۰	۱۰۰۰۰	۲۵۵۰۰	۱۷۵۰۰	۳۲۲۰۰	۴۵۰۰۰	۳۵۵۵۰	۳۸۰۰۰	۶۵۵۰۰	۲۵۷۰۰	۳۰۱۴۵۰
تاریخ و جغرافیا	عنوان	۳	۹	۳	۷	۲۷	۸	۱۴	۲۱	۲۳	۸	۱۲۳
	شمارگان	۴۵۰۰	۱۱۵۰۰	۳۲۰۰	۱۰۶۰۰	۴۶۵۰۰	۱۲۰۰۰	۲۰۰۰۰	۲۳۰۰۰	۲۰۵۰۰	۷۵۰۰	۱۵۹۳۰۰
دین	عنوان	۲	۶	۲	۸	۱۱	۱۶	۱۵	۱۳	۱۷	۱۱	۱۰۱
	شمارگان	۳۰۰۰	۸۰۰۰	۲۰۰۰	۱۷۵۰۰	۲۴۰۰۰	۴۷۰۰۰	۱۹۰۰۰	۱۷۱۰۰	۱۸۰۰۰	۱۱۵۰۰	۱۶۷۱۰۰
زبان	عنوان	۱	-	-	۲	۲	۳	۱	۷	۵	۲	۲۳
	شمارگان	۱۰۰۰	-	-	۸۰۰۰	۲۰۰۰	۳۰۰۰	۲۰۰۰	۳۵۰۰۰	۵۰۰۰	۳۰۰۰	۵۹۰۰۰
علوم اجتماعی	عنوان	-	۹	۴	۱۳	۱۹	۱۸	۲۴	۳۸	۴۱	۲۳	۱۸۹
	شمارگان	-	۱۳۰۰۰	۷۰۰۰	۱۷۵۰۰	۲۲۹۰۰	۲۶۰۰۰	۴۲۵۰۰	۵۰۰۰۰	۴۲۳۰۰	۳۰۰۰۰	۲۵۱۲۰۰
علوم طبیعی و ریاضیات	عنوان	-	۱	-	-	۳	۵	۴	۲	۱۴	۲	۳۱
	شمارگان	-	۱۰۰۰	-	-	۲۵۰۰	۴۰۰۰	۵۰۰۰	۲۰۰۰	۱۴۵۰۰	۲۰۰۰	۳۱۰۰۰
علوم عملی	عنوان	-	۵	۳	۶	۱۲	۱۲	۲۲	۳۹	۴۳	۲۳	۱۶۵
	شمارگان	-	۶۰۰۰	۶۰۰۰	۹۷۰۰	۱۵۰۵۰	۲۴۰۰۰	۷۲۰۰۰	۶۶۰۰۰	۴۷۰۰۰	۲۷۰۰۰	۲۷۲۷۵۰
فلسفه	عنوان	-	۱	۲	۱	۵	-	۱۱	۵	۵	۲	۳۲
	شمارگان	-	۱۰۰۰	۲۵۰۰	۳۰۰۰	۵۵۰۰	-	۳۱۲۵۰	۵۰۰۰	۵۰۰۰	۲۰۰۰	۵۵۲۵۰
هنر	عنوان	-	۱	-	۱	۴	۸	۵	۱۱	۸	۷	۴۵
	شمارگان	-	۱۰۰۰	-	۱۰۰۰	۶۰۵۰	۸۰۰۰	۵۰۰۰	۱۸۵۰۰	۱۲۰۰۰	۷۰۰۰	۵۸۵۵۰
کلیات	عنوان	-	۲	-	۱	۲	-	۲	۲	۶	۲	۱۷
	شمارگان	-	۳۰۰۰	-	۱۰۰۰	۲۰۰۰	-	۲۰۰۰	۲۰۰۰	۷۰۰۰	۲۰۰۰	۱۹۰۰۰
کمک درسی	عنوان	۱	۵	۳	۵	۱۰	۵	۲۴	۱۱	۱۴	۱۰	۸۸
	شمارگان	۱۰۰۰	۵۰۰۰	۷۰۰۰	۹۰۰۰	۱۹۰۰۰	۷۰۰۰	۲۹۰۰۰	۱۴۰۰۰	۲۱۰۰۰	۱۱۵۰۰	۱۲۳۵۰۰
کودک	عنوان	-	۲	-	۲	۲	۱	۲	۱۲	۷	۷	۳۵
	شمارگان	-	۳۰۰۰	-	۳۰۰۰	۷۰۰۰	۱۰۰۰	۲۰۰۰	۱۴۵۰۰	۱۰۰۰۰	۶۵۰۰	۴۷۰۰۰

جدول (۱۲) سیمای آماری نشر کتاب ایلام در حوزه «تألیف» و «ترجمه» را از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ نشان می‌دهد.

جدول (۱۲) آمار نشر کتاب در حوزه «تألیف» و «ترجمه»

ترجمه		تألیف		سال	ردیف
شمارگان	عنوان	شمارگان	عنوان		
-	-	۱۶۰۰۰	۱۱	۱۳۸۹	۱
۸۵۰۰	۵	۵۴۰۰۰	۴۶	۱۳۹۰	۲
۳۵۰۰	۲	۴۹۷۰۰	۳۲	۱۳۹۱	۳
۲۲۰۰	۳	۹۵۶۰۰	۵۴	۱۳۹۲	۴
۹۰۵۰	۸	۱۷۵۶۵۰	۱۱۷	۱۳۹۳	۵
۵۰۰۰	۵	۱۷۲۰۰۰	۱۰۳	۱۳۹۴	۶
۱۱۲۵۰	۱۱	۲۵۴۰۵۰	۱۳۹	۱۳۹۵	۷
۲۷۵۵۰	۲۳	۲۵۷۵۵۰	۱۶۸	۱۳۹۶	۸
۲۳۳۰۰	۲۴	۲۴۴۵۰۰	۲۶۸	۱۳۹۷	۹
۵۵۰۰	۷	۱۳۰۲۰۰	۱۲۷	۱۳۹۸	۱۰
۹۵۸۵۰	۸۸	۱۴۴۹۲۵۰	۱۰۶۵	جمع	

طبق آمار، در سال ۱۳۹۷، «تألیف» کتاب با ۲۶۸ «عنوان» و «شمارگان» ۲۴۴۵۰۰ نسخه، بیشترین رشد را داشته است. البته، در سال ۱۳۹۶ هر چند «تألیف» کتاب کاهش داشته است، اما، سیر صعودی نشر کتاب از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۳۹۷ بیانگر رشد نسبی آن بوده است. آمار نشان می‌دهد، از سال ۱۳۸۹ تا ۳۰ بهمن ۱۳۹۸، تعداد «عنوان» کتاب در «شمارگان» ۱۴۴۹۲۵۰ نسخه «تألیف» و تعداد «عنوان» در «شمارگان» ۹۵۸۵۰ نسخه «ترجمه» شده است.

طبق آمار، بیشترین «عنوان» کتاب در سال ۱۳۹۷ و بیشترین «شمارگان» کتاب در سال ۱۳۹۶ مربوط به «تألیف» کتاب‌های منتشرشده بوده است. البته، نشر کتاب در سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ رشد مناسبی داشته است.

جدول (۱۳) سیمای آماری نشر کتاب ایلام را در حوزه «چاپ اول» و «چاپ مجدد» به نمایش گذاشته است.

جدول (۱۳) آمار نشر کتاب در حوزه «چاپ اول» و «چاپ مجدد»

جمع کل		نوبت نشر				سال نشر	ردیف
		چاپ مجدد		چاپ اول			
شمارگان	عنوان	شمارگان	عنوان	شمارگان	عنوان		
۱۶۰۰۰	۱۱	۳۰۰۰	۱	۱۳۰۰۰	۱۰	۱۳۸۹	۱
۶۲۵۰۰	۵۱	۳۵۰۰	۲	۵۹۰۰۰	۴۹	۱۳۹۰	۲
۵۳۲۰۰	۳۴	۱۰۰۰	۱	۵۲۲۰۰	۳۳	۱۳۹۱	۳
۹۷۸۰۰	۵۷	-	-	۹۷۸۰۰	۵۷	۱۳۹۲	۴
۱۸۴۷۰۰	۱۲۵	۳۰۰۰	۲	۱۸۱۷۰۰	۱۲۳	۱۳۹۳	۵
۱۷۷۰۰۰	۱۰۸	۱۰۰۰	۱	۱۷۶۰۰۰	۱۰۷	۱۳۹۴	۶
۲۶۵۳۰۰	۱۵۰	۵۰۰۰	۳	۲۶۰۳۰۰	۱۴۷	۱۳۹۵	۷
۲۸۵۱۰۰	۱۹۱	-	-	۲۸۵۱۰۰	۱۹۱	۱۳۹۶	۸
۲۶۷۸۰۰	۲۹۲	۹۴۶۰	۲۷	۲۵۸۳۴۰	۲۶۵	۱۳۹۷	۹
۱۳۵۷۰۰	۱۳۴	۴۲۰۰	۱۳	۱۳۱۵۰۰	۱۲۱	۱۳۹۸	۱۰
۱۵۴۵۱۰۰	۱۱۵۳	۳۰۱۶۰	۵۰	۱۵۱۴۹۴۰	۱۱۰۳	جمع کل	

طبق آمار، در سال ۱۳۹۷، «چاپ اول» کتاب با ۲۶۵ عنوان و شمارگان ۲۵۸۳۴۰ نسخه؛ در سال ۱۳۹۶، با ۱۹۱ عنوان و شمارگان ۲۸۵۱۰۰ نسخه و در سال ۱۳۹۵، با ۱۴۷ عنوان و شمارگان ۲۶۰۳۰۰ نسخه از رشد نسبی برخوردار بوده است.

آمار نشان می‌دهد، روی هم رفته، «چاپ اول» کتاب‌های منتشرشده از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۳۹۷ با وجود فراز و فرود، سیر صعودی نسبی داشته است.

متأسفانه «چاپ مجدد» کتاب، در دهه اخیر، آمار قابل قبولی نداشته است. در سال ۱۳۹۷، ۲۷ «عنوان» کتاب در «شمارگان» ۹۴۶۰ نسخه و در سال ۱۳۹۸، ۱۳ «عنوان» کتاب در «شمارگان» ۴۲۰۰ نسخه بازنشر شده است.

جدول (۱۴) سیمای آماری نشر کتاب (عنوان و شمارگان) استان ایلام را نشان می‌دهد.

جدول (۱۴) آمار نشر کتاب (عنوان و شمارگان)

شمارگان	عنوان	سال
۱۶۰۰۰	۱۱	۱۳۸۹
۶۲۵۰۰	۵۱	۱۳۹۰
۵۳۲۰۰	۳۴	۱۳۹۱
۹۷۸۰۰	۵۷	۱۳۹۲
۱۸۴۷۰۰	۱۲۵	۱۳۹۳
۱۷۷۰۰۰	۱۰۸	۱۳۹۴
۲۶۵۳۰۰	۱۵۰	۱۳۹۵
۲۸۵۱۰۰	۱۹۱	۱۳۹۶
۲۶۷۸۰۰	۲۹۲	۱۳۹۷
۱۶۴۵۰۰	۱۳۳	۱۳۹۸ (تا ۲۰ بهمن)
۱۵۳۴۳۰۰	۱۱۵۲	جمع کل

در مجموع، نشر کتاب ایلام، از سال ۱۳۸۹ تا سی‌ام بهمن سال ۱۳۹۸ - به‌جز سال ۱۳۹۱ - با ۳۴ عنوان و شمارگان ۵۳۲۰۰ نسخه سیر صعودی نسبی داشته است. داده‌های جدول (۱۵) سیمای نشر کتاب، در مرکز استان، در دهه اخیر را نشان می‌دهد.

جدول (۱۵) سیمای نشر کتاب در مرکز استان

شمارگان	عنوان	سال نشر	ردیف
۱۶۰۰۰	۱۱	۱۳۸۹	۱
۶۲۵۰۰	۵۱	۱۳۹۰	۲
۵۳۲۰۰	۳۴	۱۳۹۱	۳
۹۵۸۰۰	۵۶	۱۳۹۲	۴
۱۸۱۷۰۰	۱۲۳	۱۳۹۳	۵
۱۷۷۰۰۰	۱۰۸	۱۳۹۴	۶
۲۶۳۳۰۰	۱۴۸	۱۳۹۵	۷

ردیف	سال نشر	عنوان	شمارگان
۸	۱۳۹۶	۱۸۸	۲۷۳۱۰۰
۹	۱۳۹۷	۲۲۹	۲۵۰۵۰۰
۱۰	۱۳۹۸	۱۲۲	۱۳۲۵۰۰
	جمع	۱۰۷۰	۱۵۰۵۶۰۰

با نگاهی به داده‌های جدول شماره (۵) و مقایسه آن با آمار و اطلاعات جدول شماره (۶) درمی‌یابیم که بیشترین آمار نشر کتاب متعلق به شهر ایلام بوده است. بدیهی‌ست شهرستان‌ها کمترین سهم از نشر کتاب داشته‌اند. باید علت آن را در تمرکز ناشران و امکانات چاپ در مرکز استان جستجو کرد. جدول (۱۶) سیمای نشر کتاب در شهرستان‌های استان ایلام را نشان می‌دهد.

جدول (۱۶) سیمای نشر کتاب در شهرستان‌ها

ردیف	سال نشر	عنوان	شمارگان
۱	۱۳۸۹	-	-
۲	۱۳۹۰	-	-
۳	۱۳۹۱	-	-
۴	۱۳۹۲	۱	۲۰۰۰
۵	۱۳۹۳	۲	۳۰۰۰
۶	۱۳۹۴	-	-
۷	۱۳۹۵	۲	۲۰۰۰
۸	۱۳۹۶	۳	۱۲۰۰
۹	۱۳۹۷	۶۳	۱۷۳۰۰
۱۰	۱۳۹۸	۱۱	۳۲۰۰
	جمع کل	۸۲	۲۸۷۰۰

با نگاهی اجمالی به جدول یک (۱) تا جدول شش (۶) در می‌یابیم که نشر کتاب در استان از سال ۱۳۸۹ تا پایان بهمن‌ماه سال ۱۳۹۸، به تفکیک نوع اثر (تألیف و ترجمه)، نوبت نشر (چاپ اول و چاپ مجدد)، عنوان و شمارگان، در مرکز استان و شهرستان‌ها با وجود مشکلات، نارسایی‌ها، نبود برنامه بلندمدت، سوءمدیریت و کاستی‌های ناشی از

آن، رشدی نسبی داشته است. جدول (۱۷) آمار مؤلفان استان از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد.

جدول (۱۷) آمار مؤلفان استان

ردیف	سال	مؤلف		جمع
		زن	مرد	
۱	۱۳۸۹	۱	۲	۳
۲	۱۳۹۰	۱۴	۳۱	۴۵
۳	۱۳۹۱	۶	۱۷	۲۳
۴	۱۳۹۲	۱۶	۴۴	۶۰
۵	۱۳۹۳	۲۷	۶۸	۹۵
۶	۱۳۹۴	۱۰	۲۹	۳۹
۷	۱۳۹۵	۴	۳۶	۴۰
۸	۱۳۹۶	۶	۲۹	۳۵
۹	۱۳۹۷	۷	۳۶	۴۳
۱۰	۱۳۹۸	۴	۲۴	۲۸

در سال‌های اخیر نویسندگان و مؤلفان توانمندی در عرصه نشر حضور یافته‌اند. آثار فاخر بعضی از استادان بومی در دانشگاه‌ها و حاصل تحقیقات پژوهشگران و محققان نشان می‌دهد در صورتی که زیرساخت‌های حوزه نشر کتاب در استان فراهم باشد، هم رشد نشر کتاب محسوس‌تر خواهد بود و هم مؤلفان با علاقه‌مندی بیشتری در این عرصه فعالیت می‌کنند.

ناشران

از ابتدای دهه ۱۳۶۰ تا نیمه دوم دهه ۱۳۷۰ تنها یک ناشر در شهرستان ایلام وجود داشته است. تا پایان نیمه دوم دهه ۱۳۷۰، چهار ناشر دیگر مجوز فعالیت گرفته‌اند. در دهه ۱۳۸۰ گشایش مؤسسات انتشاراتی برای فعالیت در حوزه نشر استان نسبت به دهه ۱۳۷۰ افزایش داشته است. در طول دهه ۱۳۸۰ تعداد ۱۹ ناشر دیگر به ناشران استان اضافه شده

است. آمار نشان می‌دهد ۲۱ ناشر در شهرستان ایلام، دو ناشر در شهرستان دره‌شهر و یک ناشر در شهرستان ایوان فعال بوده‌اند. در واقع، بیش از ۹۷ درصد از ناشران در مرکز استان فعالیت داشته‌اند (محمدنیاکان و ایدی، ۱۳۹۲: ۱۴۴ - ۱۴۵).

طبق آمار، از سال ۱۳۸۹ تا سی‌ام بهمن ۱۳۹۸، تعداد شانزده ناشر فعال در استان وجود داشته است. از این تعداد، ۳ نفر زن و ۳ نفر مرد بوده‌اند.

از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۳۹۲، «زن» به‌عنوان ناشر در عرصه نشر کتاب حضور نداشته است، ولی از سال ۱۳۹۳ به بعد وارد عرصه نشر شده است.

در سال ۱۳۹۶ شش ناشر زن و سیزده ناشر مرد وجود داشته‌اند.

آمار جدول (۱۸) ناشران استان ایلام را به تفکیک وضعیت فعالیت و جنسیت نشان می‌دهد.

جدول (۱۸) ناشران استان به تفکیک وضعیت فعالیت و جنسیت

ردیف	سال	فعال		غیرفعال		جمع کل ناشران فعال
		مرد	زن	مرد	زن	
۱	۱۳۸۹	۰	۲	۱۰۱	۲	۲
۲	۱۳۹۰	۰	۷	۹۶	۷	۷
۳	۱۳۹۱	۰	۹	۹۴	۹	۹
۴	۱۳۹۲	۰	۱۰	۹۳	۱۰	۱۰
۵	۱۳۹۳	۱	۱۳	۹۰	۱۴	۱۴
۶	۱۳۹۴	۳	۱۰	۹۳	۱۳	۱۳
۷	۱۳۹۵	۵	۱۲	۹۱	۱۷	۱۷
۸	۱۳۹۶	۶	۱۳	۹۰	۱۹	۱۹
۹	۱۳۹۷	۵	۱۳	۹۰	۱۸	۱۸
۱۰	۱۳۹۸	۳	۱۳	۹۰	۱۶	۱۶

آمار جدول (۱۹) استقرار بیشترین ناشران در مرکز استان را نشان می‌دهد.

جدول (۱۹) آمار ناشران استان

ردیف	شهرستان	تعداد ناشر
۱	ایلام	۲۹
۲	آبدانان	۰
۳	ایوان	۱
۴	بدره	۰
۵	چرداول	۰
۶	دهلران	۰
۷	سیروان	۰
۸	ملکشاهی	۰
۹	مهران	۰
۱۰	دره شهر	۱
	جمع کل	۳۱

(منبع: معاونت فناوری اطلاعات خانه کتاب، بهمن ۱۳۹۸)

چاپخانه‌ها

در طول سه دهه پس از پیروزی انقلاب اسلامی (۱۳۶۰ - ۱۳۸۹) ۳۲ باب چاپخانه در سطح استان ایلام تأسیس شده است. در دهه ۱۳۶۰، تنها پنج باب چاپخانه وجود داشته است. بر طبق آمار، رشد چاپخانه‌ها در استان فرازوفروود زیادی داشته، و متناسب با رشد جمعیت استان افزایش نیافته است. در دهه ۱۳۷۰ تأسیس چاپخانه در استان رشد چشم‌گیری داشته است؛ به گونه‌ای که در پایان دهه مذکور، در مجموع یازده باب چاپخانه تأسیس شده است. در دهه ۱۳۸۰ رشد چاپخانه‌ها با وجود فرازوفروود زیاد، کاملاً محسوس بوده است؛ آن گونه که تا پایان دهه مذکور، شانزده باب چاپخانه مجوز فعالیت گرفته‌اند (محمدنیاکان و ایدی، ۱۳۹۲: ۱۴۸ - ۱۵۰).

طبق آمار، در سال‌های ۱۳۸۹، ۱۳۹۲، ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ هیچ چاپخانه‌ای مجوز چاپ نگرفته است.

آمار نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۰ تعداد دو چاپخانه، در ۱۳۹۱ یک چاپخانه، در سال ۱۳۹۳ تعداد هفت باب، در ۱۳۹۶ هفت باب، در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸، ۱۵ باب چاپخانه در استان فعال بوده‌اند. جدول (۲۰) وضعیت آماری چاپخانه‌های استان («چاپ دیجیتال، افست، سیلک») از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد.

جدول (۲۰) آمار چاپخانه‌ها

ردیف	سال	چاپخانه
۱	۱۳۸۹	-
۲	۱۳۹۰	۲
۳	۱۳۹۱	۱
۴	۱۳۹۲	-
۵	۱۳۹۳	۷
۶	۱۳۹۴	-
۷	۱۳۹۵	-
۸	۱۳۹۶	۷
۹	۱۳۹۷	۱۵
۱۰	۱۳۹۸	۱۵
	جمع کل	۱۵

جدول (۲۱) وضعیت آماری لیتوگرافی‌های استان از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد.

جدول (۲۱) آمار لیتوگرافی‌ها

ردیف	سال	لیتوگرافی
۱	۱۳۸۹	۰
۲	۱۳۹۰	۰
۳	۱۳۹۱	۰
۴	۱۳۹۲	۰

ردیف	سال	لیتوگرافی
۵	۱۳۹۳	۰
۶	۱۳۹۴	۱
۷	۱۳۹۵	۱
۸	۱۳۹۶	۱
۹	۱۳۹۷	۱
۱۰	۱۳۹۸	۰
جمع کل		۴

(منبع: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام)

کتاب‌فروشی‌ها

طبق آمار اتحادیه کتاب‌فروشان استان، در ایلام شانزده کتاب‌فروشی، ۶۵ مغازه نوشت‌افزارفروشی، چهار کیوسک فروش نشریات ادواری، چهار مغازه خدمات تایپ و یک دکه خدمات فتوکپی و زیراکس فعال‌اند (منبع: اتحادیه کتاب‌فروشی‌های ایلام). متأسفانه وضع کتاب‌فروشی‌های استان مساعد نیست. اقتصاد بیمار کشور و تورم افسارگسیخته اقتصادی استان و کرونایی شدن آن در یک سال گذشته، ضربه سختی به صنف کتاب‌فروشان و خرده‌فروشان این حوزه زده است. بیشتر نوشت‌افزارفروشی‌ها یا تعطیل شده‌اند، یا تغییر شغل داده‌اند. البته، نباید کوتاه‌شدن فاصله استان با کلان‌شهر کرمانشاه، رفت‌وآمد دانشجویان ایلامی برای ادامه تحصیل به شهرهای اهواز، کرمانشاه، سنندج، همدان و اصفهان و مسیر هوایی ایلام به تهران که زمینه خرید کتاب و رفع مشکلات منابع علمی قشر دانشجو و تحصیل‌کردگان ایلامی را رفع کرده است، بی‌تأثیر دانست. در چنین شرایطی، طبیعی است که کتاب‌فروشی‌های مستضعف سطح استان به‌ویژه ایلام نتوانند پاسخ‌گوی خواسته‌های طالبان علم و علاقه‌مندان به کتاب باشند و در حاشیه قرار بگیرند.

نمایشگاه کتاب

در استان ایلام از سال ۱۳۷۲ همگام با استان‌های دیگر شاهد برگزاری نمایشگاه کتاب بوده‌ایم. اولین نمایشگاه کتاب (۱۳۷۲) به‌وسیله اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان

به‌نیابت از مؤسسه فرهنگی نمایشگاه‌ها و به نمایندگی از دو‌یست ناشر از سراسر کشور برگزار شده و، هم‌زمان، شعبی از آن برای بهره‌مندی مردم از کتاب، در شهرستان‌های ایوان، دره‌شهر، مهران و دهلران برپا بوده است. در نمایشگاه اول، تعداد پانزده هزار عنوان کتاب نمایش داده شده است. در دومین نمایشگاه کتاب (۱۳۷۵)، بالغ بر پانزده هزار عنوان کتاب، در شمارگان ۲۵۰ هزار نسخه، برای علاقه‌مندان به نمایش گذاشته شده است. اجرای موسیقی سنتی، جنگ شادی کودکان، ایستگاه نقاشی و... از جمله برنامه‌های جنبی نمایشگاه بوده است. سومین نمایشگاه کتاب (۱۳۷۷) با حضور دو‌یست ناشر از سراسر کشور در تنها مجتمع فرهنگی هنری ارشاد اسلامی شهر ایلام برگزار شده است. برگزاری مراسم شبی با قرآن، شب شعر، ایستگاه نقاشی کودکان و نوجوانان، مسابقه کتاب‌خوانی و داستان‌نویسی از جمله برنامه‌های جنبی نمایشگاه بوده است. چهارمین نمایشگاه کتاب (۱۳۸۱) با حضور بیش از ۴۵۰ ناشر از سراسر کشور و نمایش سی هزار عنوان کتاب در موضوعات مختلف برگزار شده است. تجلیل از کارگران و کارکنان واحدهای صنعتی و معدنی به‌منظور اشاعه فرهنگ کتاب و کتاب‌خوانی از رویدادهای مهم نمایشگاه بوده است. پنجمین نمایشگاه کتاب (۱۳۸۴) با حضور بیش از چهارصد ناشر برگزار گردیده و اجرای برنامه‌های هنری، برپایی کارگاه نقاشی کودکان و نوجوانان، همایش یک‌روزه گردشگری، ایجاد غرفه مردم‌شناسی، ایجاد کارگاه هنرهای تجسمی، غرفه کانون‌های فرهنگی و هنری، روایت فتح، نقد و بررسی کتاب از جمله برنامه‌های جنبی نمایشگاه بوده است. ششمین نمایشگاه کتاب (۱۳۸۶)، با حضور بیش از پانصد ناشر از سراسر کشور و نمایش بالغ بر پنجاه هزار عنوان کتاب در شمارگان پانصد هزار جلد و در ۱۷۰ غرفه برگزار شده است. تجلیل از خادمان نشر، مسابقه کتاب و کتاب‌خوانی، ایجاد غرفه اتحاد ملی و انسجام اسلامی، غرفه محصولات کانون‌های فرهنگی هنری مساجد از برنامه‌های جنبی نمایشگاه بوده است. هفتمین نمایشگاه کتاب (۱۳۸۸) در فضایی به‌مساحت پنج هزار متر مربع با حضور چهارصد ناشر از سراسر کشور و نمایش بیش از پنجاه هزار عنوان کتاب در قالب ۳۵۰ هزار نسخه برگزار شده است. مراسم شعر، عصری با قرآن، تجلیل از خادمان نشر، کارگاه خوش‌نویسی و... از برنامه‌های جنبی نمایشگاه بوده است (محمدنیاکان و ایدی، ۱۳۹۲: ۸۹ - ۹۲).

هشتمین نمایشگاه کتاب (۱۳۸۹)، مدت یک هفته در مصلا ایلام با حضور ۲۶۰ ناشر از سراسر کشور و عرضه ۲۶ هزار عنوان کتاب در قالب ۲۶۰ هزار نسخه و در ۱۷۰ غرفه برگزار شده است. همایش سرای اهل قلم، محفل شعر، نقد و بررسی کتاب و...

ازجمله برنامه‌های جنبی نمایشگاه بوده است (همان: ۹۲).

نهمین نمایشگاه کتاب (۱۳۹۱)، با حضور ۲۵۰ ناشر از سراسر کشور و دوسه ناشر استانی، در سالن غله استان برگزار شده و ۲۸ هزار عنوان کتاب در معرض دید علاقه‌مندان و طرفداران کتاب و فرهنگ دوستان قرار گرفته است. تجلیل از خادمان چاپ و نشر، اجرای نمایش، شب شعر، کارگاه نقاشی کودکان، توزیع کتاب پیامبر اعظم (ص) با عناوین ذکر صلوات و خُلق پیامبر (ص)، نقد و بررسی کتاب و... از برنامه‌های جنبی نمایشگاه بوده است (گزارش آماری اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۹۲).

دهمین نمایشگاه (۱۳۹۴)، با حضور ۲۸۳ ناشر در ۲۰۶ غرفه و با عرضه بیش از ۳۹ هزار عنوان کتاب و ده برنامه جنبی، از قبیل نشست تخصصی پدافند غیر عامل، رونمایی ۱۸ عنوان کتاب بومی (استانی)، نشست تخصصی ایلام‌شناسی، برپایی غرفه عفاف و حجاب، نقد و بررسی کتاب، اجرای موسیقی با حضور هنرمندان استانی، فراهم‌آوردن زمینه حضور ناشران استانی در نمایشگاه و... برگزار شده است (گزارش دهمین نمایشگاه کتاب ایلام، ۱۳۹۴).

یازدهمین نمایشگاه (۱۳۹۵)، با حضور ۲۵۳ ناشر در قالب ۱۸۷ غرفه و عرضه بیش از ۴۱ هزار عنوان برگزار شده است؛ و ۱۲ برنامه جنبی مانند: نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در ترویج کتاب و کتاب‌خوانی، نقش فرهنگ، هنر و رسانه در اقتصاد مقاومتی، بررسی وضعیت صنعت چاپ و نشر استان، فرصت‌ها و چالش‌های شبکه‌های اجتماعی در حوزه کتاب و کتاب‌خوانی، نقد و بررسی مجموعه اشعار عباسی آرام (از مشاهیر استان)، نقش مؤسسات فرهنگی قرآن و عترت در ترویج کتاب و کتاب‌خوانی، گفتمان‌سازی و فرهنگ‌سازی اقتصاد مقاومتی، جشن کتاب و کودک و... ازجمله برنامه‌های جنبی نمایشگاه بوده‌اند (گزارش یازدهمین نمایشگاه کتاب ایلام، ۱۳۹۵).

دوازدهمین نمایشگاه کتاب (۱۳۹۶)، با حضور ۲۸۳ ناشر از سراسر کشور و ۱۰ ناشر استانی، مدت یک هفته (۱۸ - ۲۲ بهمن)، ۵۷ هزار عنوان کتاب در ۱۸۳ غرفه به نمایش گذاشته شده است. ۱۵ برنامه، با موضوعات گفتمان‌سازی اقتصاد مقاومتی، پیشگیری از جرم و آسیب‌های اجتماعی، نگاهی به ادبیات داستانی معاصر، امر به معروف و نهی از منکر، کتاب و کتاب‌خوانی، محفل شعر و موسیقی، نقد و بررسی کتاب و رونمایی از تازه‌های نشر استان و... از برنامه‌های جنبی نمایشگاه بوده‌اند (گزارش دوازدهمین نمایشگاه کتاب ایلام، ۱۳۹۶). جدول (۲۲) وضعیت برگزاری نمایشگاه مورد حمایت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در استان ایلام (از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸) را نشان می‌دهد.

جدول (۲۲) آمار نمایشگاه‌های کتاب

ردیف	سال	نمایشگاه کتاب
۱	۱۳۸۹	۱
۲	۱۳۹۰	-
۳	۱۳۹۱	۱
۴	۱۳۹۲	-
۵	۱۳۹۳	-
۶	۱۳۹۴	۱
۷	۱۳۹۵	۱
۸	۱۳۹۶	۱
۹	۱۳۹۷	-
۱۰	۱۳۹۸	-
	جمع کل	۵

مطبوعات

استان ایلام که نامش تمدن ایلام باستان را در اذهان تداعی می‌کند، به دلایل گوناگون، اقتضای مکان، شرایط سیاسی و اجتماعی دوران مختلف، در حوزه فعالیت مطبوعاتی سابقه طولانی‌ای ندارد؛ به گونه‌ای که به صراحت می‌توان ادعا کرد: در ایلام فعالیت مطبوعاتی از آغاز دهه هفتاد شروع شده است و انتشار نشریه مبشر (۱۳۷۱) نشان از آغاز فعالیت رسمی مطبوعات در استان دارد. از آغاز انتشار تا پایان دهه دوم (۱۳۷۱ - ۱۳۸۹)، ۳۸ نشریه در قالب هفته‌نامه، دوهفته‌نامه، ماهنامه و دوفصلنامه در استان منتشر می‌شده‌اند (محمدنیاکان و خودآموز، ۱۳۸۹: ۱۹۶).

نشریات دهه هفتاد

- هفته نامه‌ها: پیک ایلام (۱۳۷۱)، طلعه (۱۳۷۴)، افق ایلام (۱۳۷۸)، نجوا (۱۳۷۹).
- دوهفته‌نامه‌ها: صبح ایلام (۱۳۷۴)، ندای زاگرس (۱۳۷۶)، آوای زاگرس (۱۳۷۶)، ندای ایلام (۱۳۷۹).
- ماهنامه‌ها: رویش (۱۳۷۵)، ایلام شهر (۱۳۷۹).

– فصلنامه‌ها: مجله علمی (۱۳۷۲)، فرهنگ ایلام (۱۳۷۹).

نشریات دهه هشتاد

– هفته‌نامه‌ها: فجر امید (۱۳۸۰)، عیلام‌خبر (۱۳۸۰)، مهران (۱۳۸۰)، ایلام فردا (۱۳۸۲)، شکوه آزادی (۱۳۸۲)، آلامتو (۱۳۸۳)، طنین غرب (۱۳۸۴)، پیغام ایلام (۱۳۸۶)، میمک (۱۳۸۶).

– دو هفته‌نامه‌ها: مانشت (۱۳۸۰)، بوتک (۱۳۸۱)، پیام ایلام (۱۳۸۲)، قلاقیران (۱۳۸۶).

– ماهنامه‌ها: سان گستر (۱۳۸۰)، امید و آینده (۱۳۸۰)، گزینه‌های اقتصادی و اجتماعی ایلام (۱۳۸۰)، منشور (۱۳۸۳)، ایلام ورزش (۱۳۸۴)، راه فردا (۱۳۸۵)، پیام سلامت (۱۳۸۸).

– فصلنامه‌ها: سیمان ایلام (۱۳۸۰)، آبادگران (۱۳۸۱)، شعاع اندیشه (۱۳۸۸)، سلامت و کنکاش (۱۳۸۸)، سیاست‌های اقتصادی (۱۳۸۸) (محمدنیاکان و ایدی، ۱۳۹۲: ۱۲۶-۱۳۶).

نشریات دهه نود

آمار نشان می‌دهد، در دهه نود آفتاب رسانه‌های چاپی به تدریج غروب و خورشید پایگاه‌های اطلاع رسانی و اینترنتی طلوع کرده است. به عبارتی، گرایش مردم به فضای مجازی بیشتر شده و بازار توجه به روزنامه (برای مطالعه) از رونق افتاده است. مشکلاتی، از قبیل گرانی کاغذ، سطحی‌نگری برخی از اصحاب رسانه، سیاسی‌کاری، تهمت، افترا، ضعف محتوا، عدم حمایت مسئولان استان از نشریات، شمارگان کم، عدم جذابیت در عرضه، انتشار دیرنگام، تکرار مطالب و... به این مسئله دامن زده و تقریباً ایستایی نشریات چاپی را رقم زده است. برعکس، پایگاه‌های اطلاع‌رسانی و اینترنتی، از آغاز نیمه دوم دهه نود گام به عرصه اطلاع‌رسانی گذاشته‌اند و به سرعت رشد کرده و نظر مخاطبان بی‌شماری را به خود جلب کرده‌اند. جدول (۲۳) آمار رسانه‌های چاپی (نشریات) استان از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۳۹۸ را به تفکیک زمینه انتشار و زبان نشان می‌دهد.

جدول (۲۳) آمار رسانه‌های چاپی

سال	زمینه انتشار					
	جمع	اختصاصی	تخصصی	عمومی	زبان	
					فارسی	غیرفارسی
۱۳۸۹	-	-	-	-	-	-
۱۳۹۰	۲	-	-	۲	۲	-

سال	زمینه انتشار					زبان
	جمع	اختصاصی	تخصصی	عمومی	فارسی	
۱۳۹۱	-	-	-	-	-	-
۱۳۹۲	۱	-	۱	-	۱	-
۱۳۹۳	۲	-	۱	۱	۲	-
۱۳۹۴	۲	-	-	۲	۲	-
۱۳۹۵	۶	-	۱	۵	۶	-
۱۳۹۶	۵	-	۱	۴	۵	-
۱۳۹۷	۷	-	-	۷	۷	-
۱۳۹۸	۶	۱	۲	۳	۵	۱
جمع کل	۳۱	۱	۶	۲۴	۳۰	۱

نکته: علاوه بر آمار جدول (۲۳)، از سال ۱۳۸۹ به این سو، تعداد ۹ نشریه مشمول ماده ۱۶ قانون مطبوعات شده و پروانه آن‌ها به تعلیق در آمده است؛ در ضمن، پروانه انتشار ۲۵ نشریه صادر شده است، ولی در حال حاضر منتشر نمی‌شوند.

پایگاه‌های اطلاع‌رسانی و اینترنتی

طبق آمار، در سال ۱۳۹۱، یک پایگاه مجاز اطلاع‌رسانی و اینترنتی در ایلام فعال بوده است. پس از آن، در سال ۱۳۹۳ ده پایگاه، در سال ۱۳۹۴ هفت پایگاه، در سال ۱۳۹۵ شش پایگاه، در سال ۱۳۹۶ سه پایگاه، در سال ۱۳۹۷ ده پایگاه و در سال ۱۳۹۸ هشت پایگاه مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند. جدول (۲۴) آمار پایگاه‌های مجاز اطلاع‌رسانی و اینترنتی را نشان می‌دهد.

جدول (۲۴) پایگاه‌های مجاز اطلاع‌رسانی و اینترنتی

ردیف	شهرستان	پایگاه
۱	۱۳۸۹	-
۲	۱۳۹۰	-
۳	۱۳۹۱	۱
۴	۱۳۹۲	-

ردیف	شهرستان	پایگاه
۵	۱۳۹۳	۱۱
۶	۱۳۹۴	۱۸
۷	۱۳۹۵	۲۴
۸	۱۳۹۶	۲۷
۹	۱۳۹۷	۳۸
۱۰	۱۳۹۸	۴۶
	جمع	۴۶

دکه‌های مطبوعاتی

طبق آمار، تا پایان سال ۱۳۸۹ تعداد ۶۱ دکه مطبوعاتی وجود داشته است. آمار نشان می‌دهد از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۳۹۸ تعداد ۸ مجوز برای فعالیت دکه‌های مطبوعاتی صادر شده است. جدول (۲۵) آمار مجوز دکه‌های مطبوعاتی از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد.

جدول (۲۵) آمار مجوز دکه‌های مطبوعاتی

ردیف	سال	مجوز
۱	۱۳۸۹	۶۱
۲	۱۳۹۰	۶۱
۳	۱۳۹۱	۶۳
۴	۱۳۹۲	۶۳
۵	۱۳۹۳	۶۳
۶	۱۳۹۴	۶۴
۷	۱۳۹۵	۶۶
۸	۱۳۹۶	-
۹	۱۳۹۷	۶۷
۱۰	۱۳۹۸	۶۹
	جمع کل	۶۹

جدول (۲۶) آمار دکه‌های توزیع و فروش نشریات را به تفکیک شهرستان‌ها نشان می‌دهد.

جدول (۲۶) دکه‌های مطبوعاتی به تفکیک شهرستان‌ها

دکه	شهرستان	ردیف
۴۶	ایلام	۱
۷	آبدانان	۲
۲	ایوان	۳
-	بدره	۴
۳	چرداول	۵
۲	دره‌شهر	۶
۳	دهلران	۷
-	سیروان	۸
۲	مهران	۹
۱	ملکشاهی	۱۰
۶۶	جمع کل	

نمایندگی‌های خبرگزاری‌ها

در استان ایلام، ۱۷ نمایندگی خبرگزاری و پایگاه خبری سراسری، به اسامی مهر، روستا نیوز (پایگاه خبری)، جمهوری اسلامی (ایرنا)، تابناک امروز (پایگاه خبری)، ایلنا، فارس، خبر آنلاین (پایگاه خبری)، آنا، آریا، تسنیم، خبرگزاری بسیج، دفاع مقدس، شبستان، کُرد پرس، بین‌المللی قرآن (ایکتا)، برنا و خبرگزاری دانشجویان (ایسنا) فعال‌اند.

نمایندگی‌های نشریات سراسری

نود (۹۰) نشریه‌های سراسری از قبیل روزنامه‌های جمهوری اسلامی، رسالت، ایران، کیهان، همشهری، قدس، ابتکار، جوان، اطلاعات، اقتصاد برتر، کارون، کسب‌وکار، صدای ملت، خراسان، جهان اقتصاد، اعتماد، کار و کارگر، دنیای جوانان، سیاست روز، شهروند،

آفتاب یزد، راه مردم، آفرینش، ابرار و... در ایلام نمایندگی دارند.

کانون‌های آگهی و تبلیغاتی

از سال ۱۳۸۱ تا سال ۱۳۸۹ تعداد ۳۷ واحد کانون آگهی تبلیغاتی در استان ایلام تأسیس گردیده است. ۳۱ واحد در شهر ایلام و بقیه در شهرستان‌های مهران، آبدانان، دهلران، ایوان و دره‌شهر استقرار داشته‌اند.

طبق آمار، تعداد ۷۱ کانون آگهی و تبلیغاتی در استان فعال هستند. بیش از ۵۰ درصد کانون‌ها قبل از سال ۱۳۸۹ فعال بوده‌اند. جدول (۲۷) آمار پروانه تأسیس کانون‌های آگهی و تبلیغاتی استان را در دهه اخیر نشان می‌دهد.

جدول (۲۷) آمار پروانه تأسیس کانون‌های آگهی و تبلیغاتی

ردیف	سال	پروانه صادر شده
۱	۱۳۸۹	۱۷
۲	۱۳۹۰	۲۰
۳	۱۳۹۱	۲۵
۴	۱۳۹۲	۲۹
۵	۱۳۹۳	۳۱
۶	۱۳۹۴	۳۴
۷	۱۳۹۵	۳۵
۸	۱۳۹۶	۳۸
۹	۱۳۹۷	۴۶
۱۰	۱۳۹۸	۵۰
جمع کل		۵۰

جدول (۲۸) آمار کانون‌های آگهی و تبلیغاتی استان را از سال ۱۳۸۹ - ۱۳۹۸ نشان

می‌دهد.

جدول (۲۸) آمار کانون‌های آگهی و تبلیغاتی استان

ردیف	سال	کانون‌ها
۱	۱۳۸۹	-
۲	۱۳۹۰	-
۳	۱۳۹۱	-
۴	۱۳۹۲	-
۵	۱۳۹۳	-
۶	۱۳۹۴	۶۲
۷	۱۳۹۵	۶۲
۸	۱۳۹۶	۵۱
۹	۱۳۹۷	۷۱
۱۰	۱۳۹۸	-
جمع کل		۷۱

جدول (۲۹) آمار کانون‌های آگهی و تبلیغاتی استان را به تفکیک شهرستان‌ها نشان می‌دهد.

جدول (۲۹) آمار کانون‌های آگهی و تبلیغاتی در شهرستان‌ها

ردیف	شهرستان	کانون
۱	ایلام	۴۰
۲	آبدانان	۲
۳	ایوان	۱
۴	بدره	-
۵	چرداول	-
۶	دره‌شهر	۵
۷	دهلران	۲
۸	سیروان	-
۹	مهران	۱
۱۰	ملکشاهی	-
جمع کل		۵۱

جدول (۳۰) آمار تابلوهای سردر واحدهای صنفی را از سال ۱۳۸۹ - ۱۳۹۸ نشان می‌دهد.

جدول (۳۰) آمار تابلوهای سردر واحدهای صنفی

واحد‌های صنفی	سال	ردیف
-	۱۳۸۹	۱
-	۱۳۹۰	۲
-	۱۳۹۱	۳
-	۱۳۹۲	۴
-	۱۳۹۳	۵
۳۷	۱۳۹۴	۶
۵۹	۱۳۹۵	۷
۶۱	۱۳۹۶	۸
۰	۱۳۹۷	۹
۲۱۹	۱۳۹۸	۱۰
۲۱۹	جمع کل	

امور هنری

توسعه و گسترش شهرنشینی، مشغله فراوان، استرس ناشی از ناهنجاری‌های اجتماعی، کاهش روابط عاطفی و... از مشکلات جامعه امروزی و زندگی، به اصطلاح، مدرن است. یکی از تبعات ناشی از چنین وضعیتی، کاهش شور و نشاط در بین مردم و افزایش آسیب‌های اجتماعی است. برای رفع این مشکلات، مسئولان و متولیان فرهنگی چاره‌ای جز برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های نشاط‌آور و شادی‌آفرین ندارند تا ضمن بهره‌مندی مردم از برنامه‌ها و اقدامات مناسب، وفاق، همبستگی، تعاملات اجتماعی، رضایت از زندگی، سلامت روان و... در جامعه افزایش یابد. از این رو، امور هنری اداره کل به منظور فراهم آوردن زمینه برای ایجاد شور و نشاط اجتماعی در بین مردم، به‌ویژه جوانان،

برنامه‌های زیادی از جمله تئاتر، موسیقی، جُنگ شادی و... اجرا کرده است؛ درحالی‌که با مشکلاتی مانند کمبود زیرساخت استاندارد (سالن نمایش، پلاتو) و کمبود اعتبارات برای حمایت از انجمن‌ها و رفع مشکلات هنرمندان «دست‌وپنجه» نرم می‌کند.

اگر آمار همه جدول‌ها (۱ - ۱۵) را مرور کنیم، مشاهده می‌شود آمار و اطلاعات امور هنری اداره کل از سال ۱۳۸۹ - ۱۳۹۳ ثبت نشده است. کمبود اطلاعات نشان می‌دهد اداره کل، فاقد سابقه فعالیت‌ها در این حوزه است و تجهیزات لازم برای مکانیزه کردن آن در اختیار ندارد.

آمار جدول (۳۱) نشان می‌دهد «عنوان نمایش»، «دفعات اجرا» و «تماشاگران» از سال ۱۳۹۵ تا پایان ۱۳۹۸ سیر صعودی داشته است. چون این آمار از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۴ مکانیزه نشده است، امکان دسترسی به آن در بایگانی اداره کل امکان‌پذیر نبود.

جدول (۳۱) آمار «عنوان نمایش»، «دفعات اجرا» و «تماشاگران»

ردیف	سال	عنوان نمایش	دفعات اجرا	تماشاگران
۱	۱۳۸۹	-	-	-
۲	۱۳۹۰	-	-	-
۳	۱۳۹۱	-	-	-
۴	۱۳۹۲	-	-	-
۵	۱۳۹۳	-	-	-
۶	۱۳۹۴	-	-	-
۷	۱۳۹۵	۴۹	۴۱۰	۱۳۹۴۵
۸	۱۳۹۶	۴۷	۳۵۲	۱۲۹۶۰
۹	۱۳۹۷	۵۲	۳۸۶	۱۳۷۲۶
۱۰	۱۳۹۸	۵۸	۵۲۰	۱۳۴۷۲
	جمع کل	۲۰۶	۱۶۶۸	۵۴۱۰۳

جدول (۳۲) آمار نمایش‌های تولید و اجرا شده را نشان داده است.

جدول (۳۲) آمار نمایش‌های تولید و اجرا شده

نمایش‌های تولید و اجرا شده				سال	ردیف
سه‌ماهه چهارم	سه‌ماهه سوم	سه‌ماهه دوم	سه‌ماهه اول		
-	-	-	-	۱۳۸۹	۱
-	-	-	-	۱۳۹۰	۲
-	-	-	-	۱۳۹۱	۳
-	-	-	-	۱۳۹۲	۴
-	-	-	-	۱۳۹۳	۵
۱۴	۱۱	۱۴	۱۲	۱۳۹۴	۶
۱۳	۹	۱۵	۱۲	۱۳۹۵	۷
۱۵	۸	۱۰	۱۴	۱۳۹۶	۸
۲۱	۵	۲۰	۶	۱۳۹۷	۹
۱۸	۱۰	۸	۱۲	۱۳۹۸	۱۰
۸۱	۴۳	۶۷	۵۶	جمع کل	

جدول (۳۳) آمار تماشاگران نمایش را نشان داده است.

جدول (۳۳) آمار تماشاگران نمایش

تماشاگر	سال	ردیف
-	۱۳۸۹	۱
-	۱۳۹۰	۲
-	۱۳۹۱	۳
-	۱۳۹۲	۴
-	۱۳۹۳	۵
۶۲۵۴۵	۱۳۹۴	۶
۴۹۷۱۰	۱۳۹۵	۷
۶۰۶۵	۱۳۹۶	۸
۳۱۴۱۷	۱۳۹۷	۹
-	۱۳۹۸	۱۰
۱۴۹۷۳۷	جمع کل	

جدول (۳۴) آمار کنسرت‌ها، دفعات اجرا و تماشاگران را نشان می‌دهد.

جدول (۳۴) آمار کنسرت‌ها، دفعات اجرا و تماشاگران

ردیف	سال	کنسرت‌ها	دفعات اجرا	مخاطبان
۱	۱۳۸۹	-	-	-
۲	۱۳۹۰	-	-	-
۳	۱۳۹۱	-	-	-
۴	۱۳۹۲	-	-	-
۵	۱۳۹۳	-	-	-
۶	۱۳۹۴	۳۹	۴۸	۲۸۶۴۰
۷	۱۳۹۵	۱۰	۱۶	۸۸۵۰
۸	۱۳۹۶	۱۷	۲۳	۱۶۶۰۰
۹	۱۳۹۷	۸	۲۴	۱۲۴۷۶
۱۰	۱۳۹۸	۱۵	۲۲	۵۵۰۰
		۸۹	۱۳۳	۷۲۰۶۶
جمع کل				

جدول (۳۵) آمار مجوز اجرای صحنه‌ای موسیقی را نشان می‌دهد.

جدول (۳۵) آمار مجوز اجرای صحنه‌ای موسیقی

ردیف	سال	مجوز
۱	۱۳۸۹	-
۲	۱۳۹۰	-
۳	۱۳۹۱	-
۴	۱۳۹۲	-
۵	۱۳۹۳	-
۶	۱۳۹۴	۳۹
۷	۱۳۹۵	۱۰
۸	۱۳۹۶	۱۷
۹	۱۳۹۷	۸
۱۰	۱۳۹۸	۱۵
		۸۹
جمع کل		

جدول (۳۶) آمار جشنواره‌ها و رویدادها را نشان می‌دهد.

جدول (۳۶) آمار جشنواره‌ها و رویدادها

جشنواره‌ها و رویدادها	سال	ردیف
-	۱۳۸۹	۱
-	۱۳۹۰	۲
-	۱۳۹۱	۳
-	۱۳۹۲	۴
-	۱۳۹۳	۵
-	۱۳۹۴	۶
-	۱۳۹۵	۷
۲	۱۳۹۶	۸
۲	۱۳۹۷	۹
-	۱۳۹۸	۱۰
۴	جمع کل	

جدول (۳۷) آمار مجوز نگارخانه‌ها در طول دههٔ اخیر را نشان می‌دهد.

جدول (۳۷) آمار مجوز نگارخانه‌ها

مجوز نگارخانه‌ها	سال	ردیف
-	۱۳۸۹	۱
-	۱۳۹۰	۲
-	۱۳۹۱	۳
-	۱۳۹۲	۴
-	۱۳۹۳	۵
-	۱۳۹۴	۶
-	۱۳۹۵	۷
۱	۱۳۹۶	۸
-	۱۳۹۷	۹
-	۱۳۹۸	۱۰
۱	جمع کل	

جدول (۳۸) آمار نگارخانه‌ها در طول دههٔ اخیر را نشان می‌دهد.

جدول (۳۸) آمار نگارخانه‌ها

ردیف	سال	نگارخانه‌ها
۱	۱۳۸۹	-
۲	۱۳۹۰	-
۳	۱۳۹۱	-
۴	۱۳۹۲	-
۵	۱۳۹۳	-
۶	۱۳۹۴	۲
۷	۱۳۹۵	-
۸	۱۳۹۶	۲
۹	۱۳۹۷	-
۱۰	۱۳۹۸	-
جمع کل		۲

جدول (۳۹) آمار نمایشگاه‌های هنرهای تجسمی در طول دههٔ اخیر را نشان می‌دهد.

جدول (۳۹) آمار نمایشگاه‌های هنرهای تجسمی

ردیف	سال	نمایشگاه
۱	۱۳۸۹	-
۲	۱۳۹۰	-
۳	۱۳۹۱	-
۴	۱۳۹۲	-
۵	۱۳۹۳	-
۶	۱۳۹۴	۳۳
۷	۱۳۹۵	۳۲
۸	۱۳۹۶	۵
۹	۱۳۹۷	۶
۱۰	۱۳۹۸	-
جمع کل		۷۶

جدول (۴۰) آمار خانه‌های مد (مزون) مجوزدار در طول دههٔ اخیر را نشان می‌دهد.

جدول (۴۰) آمار خانه‌های مد (مزون) مجوزدار

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	–
۲	۱۳۹۰	–
۳	۱۳۹۱	–
۴	۱۳۹۲	–
۵	۱۳۹۳	–
۶	۱۳۹۴	–
۷	۱۳۹۵	–
۸	۱۳۹۶	–
۹	۱۳۹۷	۱
۱۰	۱۳۹۸	۱
	جمع کل	۲

جدول (۴۱) آمار طراحان فعال مجوزدار در طول دههٔ اخیر را نشان می‌دهد.

جدول (۴۱) طراحان فعال مجوزدار

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	–
۲	۱۳۹۰	–
۳	۱۳۹۱	–
۴	۱۳۹۲	–
۵	۱۳۹۳	–

بخش سوم: گزارش توصیفی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام | ۱۲۱

ردیف	سال	تعداد
۶	۱۳۹۴	-
۷	۱۳۹۵	-
۸	۱۳۹۶	-
۹	۱۳۹۷	-
۱۰	۱۳۹۸	۱
	جمع کل	۱

جدول (۴۲) آمار هنرجویان مؤسسات هنری مد و لباس در طول دههٔ اخیر را نشان

می دهد.

جدول (۴۲) آمار هنرجویان مؤسسات هنری مد و لباس

هنرجو		سال	ردیف
مرد	زن		
-	-	۱۳۸۹	۱
-	-	۱۳۹۰	۲
-	-	۱۳۹۱	۳
-	-	۱۳۹۲	۴
-	-	۱۳۹۳	۵
-	۳	۱۳۹۴	۶
-	۵	۱۳۹۵	۷
-	۵	۱۳۹۶	۸
-	۶	۱۳۹۷	۹
-	۹	۱۳۹۸	۱۰
	۲۸	جمع کل	

جدول (۴۳) آمار انجمن های هنری در طول دههٔ اخیر را نشان می دهد.

جدول (۴۳) آمار انجمن‌های هنری

انجمن‌های هنری			سال	ردیف
نمایشی	موسیقی	تجسمی		
-	-	-	۱۳۸۹	۱
-	-	-	۱۳۹۰	۲
-	-	-	۱۳۹۱	۳
-	-	-	۱۳۹۲	۴
-	-	-	۱۳۹۳	۵
۱	۱	۱	۱۳۹۴	۶
۱	۱	۱	۱۳۹۵	۷
۱	۱	۱	۱۳۹۶	۸
۱	۱	۱	۱۳۹۷	۹
-	-	-	۱۳۹۸	۱۰

جدول (۴۴) آمار اجرای نمایش در طول دههٔ اخیر را نشان می‌دهد.

جدول (۴۴) آمار اجرای نمایش

اجرای نمایش			سال	ردیف
نمایشی	موسیقی	تجسمی		
-	-	-	۱۳۸۹	۱
-	-	-	۱۳۹۰	۲
-	-	-	۱۳۹۱	۳
-	-	-	۱۳۹۲	۴
-	-	-	۱۳۹۳	۵
۳	۵	۷	۱۳۹۴	۶

بخش سوم: گزارش توصیفی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام | ۱۲۳

اجرای نمایش			سال	ردیف
نمایشی	موسیقی	تجسمی		
۸	۴	۷	۱۳۹۵	۷
۲	۲	۲	۱۳۹۶	۸
۲	۲	۲	۱۳۹۷	۹
۲	-	۱	۱۳۹۸	۱۰
۱۷	۱۳	۱۹	جمع کل	

جدول (۴۵) آمار برنامه‌های اجراشده فرامرزی در طول دهه اخیر را نشان می‌دهد.

جدول (۴۵) برنامه‌های اجراشده فرامرزی

برنامه‌های اجراشده			سال	ردیف
نمایشی	موسیقی	تجسمی		
-	-	-	۱۳۸۹	۱
-	-	-	۱۳۹۰	۲
-	-	-	۱۳۹۱	۳
-	-	-	۱۳۹۲	۴
-	-	-	۱۳۹۳	۵
۱	۱	۱	۱۳۹۴	۶
-	۱	۱	۱۳۹۵	۷
-	۱	۳	۱۳۹۶	۸
۱	۲	۲	۱۳۹۷	۹
-	-	-	۱۳۹۸	۱۰
۲	۴	۷	جمع کل	

طبق آمار و اسناد، در سال ۱۳۹۶، تعداد ۲۷۴ هنرمند و در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸، در مجموع، تعداد ۹۵۰ هنرمند از استان ایلام بیمه شده‌اند. جدول (۴۶) که برای تفکیک آمار سنوات بیمه هنرمندان استان پیش‌بینی شده بود، به دلیل عدم تفکیک آمار موجود در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ تکمیل نشده است؛ در ضمن، چون از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۵ آمار هنرمندان بیمه شده مکانیزه نشده است، دریافت اطلاعات آنان (طبق جدول و به تفکیک سال) از اداره کل امکان‌پذیر نبود.

جدول (۴۶) آمار هنرمندان بیمه شده

هنرمندان بیمه شده			سال	ردیف
نمایشی	موسیقی	تجسمی		
-	-	-	۱۳۸۹	۱
-	-	-	۱۳۹۰	۲
-	-	-	۱۳۹۱	۳
-	-	-	۱۳۹۲	۴
-	-	-	۱۳۹۳	۵
-	-	-	۱۳۹۴	۶
-	-	-	۱۳۹۵	۷
-	-	-	۱۳۹۶	۸
۱۳۵	۱۹	۱۷۱	۱۳۹۷	۹
-	-	-	۱۳۹۸	۱۰
۱۳۵	۱۹	۱۷۱	جمع کل	

آموزشگاه‌های آزاد هنری

آموزشگاه‌های آزاد هنری در طول دهه ۱۳۸۰ شکل گرفته‌اند. ۶۰ درصد آن‌ها در شهر ایلام فعال هستند، ۳۰ درصد در شهر دره شهر و ۱۰ درصد در ایوان فعالیت می‌کنند. از این رو، محل استقرار آموزشگاه‌های شباهنگ، یاس، واران، سرمشق، نینوا و پاییزان شهر ایلام است. آموزشگاه‌های کلک شیدا و کبریا در دره شهر فعالیت می‌کنند. محل استقرار

آموزشگاه شمشاد شهر ایوان است. جدول (۴۷) آموزشگاه‌های آزاد هنری را در آینه آمار نشان می‌دهد. البته، آمار و اطلاعات جدول‌های (۴۷) و (۴۸) نشان می‌دهند که از سال ۱۳۸۹ تا پایان ۱۳۹۳ داده‌ها مکانیزه نشده‌اند و، در نتیجه، دسترسی به اطلاعات میسر نشد.

جدول (۴۷) آمار آموزشگاه‌های آزاد هنری

ردیف	سال	آموزشگاه‌های آزاد
۱	۱۳۸۹	-
۲	۱۳۹۰	-
۳	۱۳۹۱	-
۴	۱۳۹۲	-
۵	۱۳۹۳	-
۶	۱۳۹۴	۱۴
۷	۱۳۹۵	۱۴
۸	۱۳۹۶	۱۴
۹	۱۳۹۷	۱+۱۴=۱۵
۱۰	۱۳۹۸	۳+۱۵=۱۸
جمع کل		۱۸

جدول (۴۸) آمار هنرجویان آموزشگاه‌های آزاد هنری ایلام در دهه اخیر را نشان می‌دهد.

جدول (۴۸) آمار هنرجویان آموزشگاه‌های آزاد هنری

ردیف	سال	هنرجو	
		زن	مرد
۱	۱۳۸۹	-	-
۲	۱۳۹۰	-	-

هنرجو		سال	ردیف
مرد	زن		
-	-	۱۳۹۱	۳
-	-	۱۳۹۲	۴
-	-	۱۳۹۳	۵
۹۳	۱۷۸	۱۳۹۴	۶
۱۴۰	۲۸۴	۱۳۹۵	۷
۴۱۰	۳۹۰	۱۳۹۶	۸
۲۳۵	۲۱۰	۱۳۹۷	۹
۹۴۰	۱۲۰۰	۱۳۹۸	۱۰
۱۸۱۸	۲۲۶۲	جمع کل	

(منبع: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام)

امور سینمایی، سمعی و بصری

سینما قدس

طالبزاده و پورغفاری (۱۳۹۷) در طرح تدوین «۴۰ سال کارنامه فرهنگ و هنر از زبان آمار» (زمانه فرهنگ)، آمار سینمای استان‌های کشور را از سال ۱۳۵۷ تا پایان سال ۱۳۹۶ و با استفاده از منابع رسمی در قالب جدول گردآوری کرده‌اند که عصاره آمار جدول‌ها درباره سینمای ایلام را باهم مرور می‌کنیم.

- استان ایلام، در سال‌های ۱۳۵۷، ۱۳۵۸، ۱۳۷۲، ۱۳۷۳، ۱۳۷۴، ۱۳۷۵ و ۱۳۹۳ آمار و اطلاعات سینمایی نداشته است.
- برای استان ایلام، در سال‌های ۱۳۷۱، ۱۳۷۶، ۱۳۷۷ و ۱۳۷۹، دو سینما اعلام شده است.
- طبق آمار، استان ایلام در سال‌های ۱۳۶۱، ۱۳۶۴، ۱۳۶۵، ۱۳۶۶، ۱۳۶۷، ۱۳۶۸، ۱۳۶۹، ۱۳۷۰، ۱۳۷۸، ۱۳۸۰، ۱۳۸۱، ۱۳۸۲، ۱۳۸۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۵، ۱۳۸۶، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱، ۱۳۹۲، ۱۳۹۴، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ یک سینمای فعال داشته است.

- سرانه سینمای استان ایلام ۱/۷ در میلیون بوده است.
- سهم سینمای استان ایلام از کل سینمای کشور ۰/۳ درصد بوده است.
- برای استان ایلام، در سال‌های ۱۳۶۴، ۱۳۶۵، ۱۳۶۶، ۱۳۶۷، ۱۳۶۸، ۱۳۶۹، ۱۳۷۰، ۱۳۷۱، ۱۳۷۲، ۱۳۷۳، ۱۳۷۸، ۱۳۸۰، ۱۳۸۱، ۱۳۸۲، ۱۳۸۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۵، ۱۳۸۶، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱، ۱۳۹۲، ۱۳۹۴، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶، یک سالن سینما اعلام شده است.
- برای استان ایلام، در سال‌های ۱۳۷۱، ۱۳۷۴، ۱۳۷۵، ۱۳۷۶، ۱۳۷۷ و ۱۳۷۹، دو سالن سینما اعلام شده است.
- سرانه سالن سینمای استان ایلام، ۱/۷ در میلیون بوده است.
- سهم سالن سینمای استان ۰/۲ درصد بوده است.
- برای سالن سینمای استان، در سال‌های ۱۳۶۴، ۱۳۶۵، ۱۳۶۶ و ۱۳۶۷، ۴۷۸ صندلی؛ در سال‌های ۱۳۶۸، ۱۳۶۹ و ۱۳۷۰، ۴۷۴ صندلی؛ در سال ۱۳۷۱، ۶۱۷ صندلی؛ در سال‌های ۱۳۷۲ و ۱۳۷۳، ۴۷۴ صندلی؛ در سال‌های ۱۳۷۴، ۱۳۷۵، ۱۳۷۶، ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸، ۸۶۸ صندلی؛ در سال ۱۳۷۹، ۸۷۴ صندلی؛ در سال‌های ۱۳۸۰ تا پایان سال ۱۳۹۲ (۱۲ سال)، ۴۷۴ صندلی؛ در سال ۱۳۹۴، ۲۲۰ صندلی و در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶، ۲۱۰ صندلی اعلام شده است.
- سرانه صندلی سینمای استان (برای ۲۱۰ صندلی) ۳۵۸/۴ در میلیون بوده است.
- سهم صندلی سینمای استان از کل سینمای کشور (برای ۲۱۰ صندلی) ۰/۱ درصد بوده است.
- استان ایلام بر حسب شاخص سرانه تعداد، سالن و صندلی سینما در رتبه سی‌ام استان‌ها قرار دارد.
- ایلام بر حسب شاخص سهم سینما، سالن و صندلی از کل سینمای کشور در رتبه سی‌ویکم قرار گرفته است (طالب‌زاده و پورغفاری؛ ۱۳۹۷: ۱۱۵ - ۱۴۰).

نکته:

- آمار و اطلاعات سال‌های ۱۳۶۲ و ۱۳۶۳ برای هیچ‌کدام از استان‌ها ذکر نشده است.
- برای سال ۱۳۹۳، آمار اعلام نشده است.
- بی‌گمان، منشأ اصلی منابع آمار و اطلاعات فوق - گزارش‌های فرهنگی کشور (۱۳۶۴)؛ سازمان سینمایی، امور سمعی و بصری (۱۳۶۴ - ۱۳۹۳)؛ سالنامه آماری فرهنگ و هنر (۱۳۹۴ - ۱۳۹۶) - مسئولان وقت اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان

ایلام (از سال ۱۳۵۷ تا پایان سال ۱۳۹۶) بوده‌اند. حال، برای اینکه با مشکلات یکی از شاخص‌های مهم و تأثیرگذار هنری آشنا شویم، وضعیت سینما قدس را از آغاز فعالیت تا لحظاتی که مالک آن مصالح ساختمان مخروبه‌اش را به‌مثابه زباله به گوشه‌ای از حاشیه شهر ایلام انتقال داده بود، به‌اختصار و بر پایه اسناد و مدارک موجود بیان می‌نماییم تا مسئولان، مشکلات سینما قدس را به‌عنوان نمونه‌ای کوچک از مشکلات کلان فرهنگ و هنر استان ارزیابی کرده، آنگاه، در باره اوضاع فرهنگی هنری استان، قضاوت کنند.

طبق اسناد و مدارک موجود، در سال ۱۳۴۷ تنها سینمای شهر ایلام به وسیله شخصی به نام حشمت فیض جباریان با عنوان سینما «دیاموند» در خیابان سعدی جنوبی ساخته شده است. این سینما تا پیروزی انقلاب اسلامی با ظرفیت ۴۷۴ صندلی فعال بوده است. پس از آن، با تغییر نام به «سینما قدس»، بیش از سه دهه (۱۳۶۰ - ۱۳۹۲) فعالیت داشته است. عرصه و اعیان سینما ۸۰۰ متر مربع بوده و در زمره سینماهای درجه دو در کشور به حساب می‌آمده است و تا پایان آبان ماه ۱۳۹۲ به حیات «نیمه‌فعالش» ادامه داده است. در دوران جنگ تحمیلی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران، یکی دو بار آسیب دیده و مالک سینما آن را تعمیر کرده است.

در سال ۱۳۷۸، مردم شهر ایلام وضعیت نامطلوب سینما قدس را به معاونت وقت امور سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منعکس کرده‌اند.

بیست و دوم تیر ۱۳۷۸، مشاور فنی و عمرانی معاون امور سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان خواسته است آخرین وضعیت سینما را گزارش کند.

پایان آذر ۱۳۷۸، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی در مکاتبه‌ای با اداره کل توسعه و همکاری‌های سمعی و بصری از تصویب وام ۱۸ میلیون تومانی بابت تعمیر و تجهیز سینما قدس خبر داده است.

شانزدهم اسفند ۱۳۸۰، مدیر سینما قدس ایلام با ارسال نامه‌ای از دریافت وام تخصیصی بدون بهره، انصراف داده است.

پایان اسفند ۱۳۸۱ جلسه کمیته گسترش استان تشکیل گردیده و به مالک سینما تذکر داده شده است جهت دریافت وام بدون بهره برای تعمیرات سینما قدس اقدام نماید؛ درحالی که مالک سینما قبل از برگزاری جلسه کمیته، انصراف خود را از دریافت وام اعلام کرده است.

ششم دی‌ماه ۱۳۸۲، با توجه به مشکلات عدیده سینما، اداره کل فرهنگ و ارشاد

اسلامی استان در مورد اعطای وام بلاعوض با معاون سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکاتبه کرده است.

اسناد و مدارک نشان نمی‌دهند وراثت فیض جباریان دقیقاً در چه تاریخی، مالکیت سینما را به شخصی به نام «ایل مظفری» واگذار کرده‌اند.

دوم شهریور ۱۳۸۵، مالک سینما (آقای مظفری) با ارسال نامه‌ای به اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان آمادگی خود را برای تخریب و بازسازی سینما اعلام کرده است.

ششم شهریور ۱۳۸۵، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام، در نامه‌ای به اداره کل ارزشیابی و نظارت معاونت سینمایی و سمعی و بصری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

اعلام کرده سینما قدس ایلام با ۴۰ سال قدمت، مستهلک، فاقد ایمنی و نیازمند تخریب و بازسازی است.

۲۹ شهریور ۱۳۸۵، اداره کل ارزشیابی و نظارت معاونت سینمایی و سمعی و بصری موافقت خود را مشروط بر طرح موضوع در کمیسیون بند (۵) آیین‌نامه سالن‌های نمایش

فیلم و اخذ تعهدات لازم از مالک سینما، با احداث «مجتمع فرهنگی، تجاری، سینمایی» در چارچوب ضوابط و مقررات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موافقت کرده است.

بیستم دی‌ماه ۱۳۸۵، کمیته تخصصی گسترش سینمای ایلام تشکیل شده و براساس بند (۱) آن مقرر شده است با توجه به مستهلک و قدیمی بودن سینما و آمادگی مالک

آن (ایل مظفری)، با اخذ مجوزهای لازم، سینما تخریب شود و اقدام به احداث مجتمع فرهنگی، تجاری و سینمایی در زمین سینما کند.

پنجم شهریور ماه ۱۳۸۵، کمیسیون بند (۵) آیین‌نامه سالن‌های نمایش فیلم استان ایلام، دوباره تشکیل شده و نقشه‌های احداث سالن سینما قدس به منظور شروع به کار و

مقدمات لازم برای ساخت سینمای جدید در محل قبلی خود، به تصویب رسیده است. اول اسفند ۱۳۹۱، مالک سینما قدس آمادگی خود را برای تخریب و بازسازی سینما

اعلام کرده است.

اول بهمن ۱۳۹۲ کار تخریب سینما آغاز شد و، پس از سه مرحله خاک‌برداری، نیمه دوم سال ۱۳۹۳ به پایان رسیده است.

پس از تخریب سینما و پاک‌سازی آن، زمین سینما به پارکینگ عمومی تبدیل شده که واکنش افکار عمومی و رسانه‌ها را به دنبال داشته است.

ششم اسفند ۱۳۹۳، اداره کل، در نامه‌ای خطاب به شهردار وقت ایلام، خواستار جلوگیری از فعالیت‌های غیرقانونی و خارج از کاربری (پارکینگ) و تسریع در بازسازی

سینما در مکان مذکور شده است.

شانزدهم فروردین ۱۳۹۴، اداره کل در نامه‌ای خطاب به سرپرست وقت شهرداری ایلام، برای بار دوم، خواستار جلوگیری از فعالیت‌های غیر فرهنگی در مکان سینما قدس ایلام شده است.

بیست‌وششم فروردین ۱۳۹۴، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی در نامه‌ای با عنوان معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری ایلام، ضمن ارسال تصویر تفاهم‌نامه منعقدشده بین شهرداری و مالک سینما مبنی بر تبدیل زمین سینما به پارکینگ، خواستار تعطیلی آن و انجام مقدمات لازم برای بازسازی سینما قدس شده است.

نهم اردیبهشت ۱۳۹۴، معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری ایلام در نامه‌ای با عنوان شهرداری ایلام دستور جلوگیری از فعالیت پارکینگ و آغاز روند بازسازی سینما را صادر کرده است.

دوم خرداد ۱۳۹۴، رئیس اداره شهرداری منطقه یک شهرداری ایلام در اخطاری مکتوب (با قید ۱۵ روز ضرب‌العجل) به مالک سینما، خواستار تهیه نقشه برای احداث بنا (برابر رأی کمیسیون ماده ۵) و ارائه آن به شهرداری شده و تصریح کرده است در صورت امتناع مالک از مفاد اخطاریه، برابر بند دو ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها، پارکینگ پُلَمپ خواهد شد.

سی‌ویکم تیر ۱۳۹۶، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی در نامه‌ای با عنوان شهردار وقت ایلام، با هدف تعطیل کردن پارکینگ و از سرگیری عملیات بازسازی سینما، از شهردار خواسته برای بازسازی سینما قدس، به‌عنوان یکی از شاخص‌های مهم توسعه‌یافتگی فرهنگی، اقدامات زیر را انجام دهد:

۱. دستور تعطیلی پارکینگ که بارها رسانه‌های جمعی، صداوسیما، اهالی فرهنگ و هنر و... به آن واکنش نشان داده‌اند.

۲. استفاده از ابزارهای قانونی برای مجاب کردن مالک سینما به منظور ساخت و بازسازی آن در کوتاه‌ترین زمان ممکن.

۳. همکاری با اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام در راستای استمرار نمایش فیلم در سالن فرهنگ واقع در مجتمع فرهنگی و هنری ارشاد اسلامی ایلام.

دهم شهریور ۱۳۹۶، باز، اداره کل در نامه‌ای خطاب به سرپرست شهرداری ایلام، ضمن تأکید بر مفاد مکاتبات پیشین، ضرورت تعیین تکلیف سینما قدس و موضوع ناخشنودی اهالی فرهنگ و هنر و مردم هنردوست ایلام را یادآوری کرده است.

شانزدهم مهرماه ۹۶، اداره کل، موضوع برگزاری جلسه تعیین تکلیف سینما قدس

با اعضای شورای شهر ایلام و مهلت ده‌روزه به مالک سینما برای مراجعه به شهرداری و دریافت پروانه ساخت، به شهردار وقت اعلام کرده است.

هشتم مهرماه ۹۶ زمین سینما (پارکینگ) به دستور رئیس وقت شورای اسلامی شهر ایلام پلمپ شده است.

پانزدهم مهرماه ۱۳۹۶، مالک سینما (جلیل حاجی بیگی) با مراجعه به اداره کل و تسلیم یک تعهدنامه کتبی، متعهد شده است تا بهمن ۹۶ مقدمات ساخت سینما قدس را فراهم کند.

بیست‌وپنجم اردیبهشت ۱۳۹۷، اداره کل، ضمن ارسال نسخه‌ای از تفاهم سه‌جانبه (بین اداره کل، شهرداری و مالک و سرمایه‌گذار) در قالب طرح «مجمع فرهنگی، سینمایی، تجاری» واقع در زمین سینما قدس (خیابان سعدی جنوبی) را برای شهرداری ارسال کرده است تا ضمن اخذ ضمانت اجرایی از سرمایه‌گذار، نسبت به تسهیل فرایند صدور پروانه ساخت و آغاز عملیات اجرایی پروژه همکاری لازم را به عمل آورد.

هفدهم بهمن ۱۳۹۷، اداره کل ضمن ارسال تصویر تفاهم‌نامه سه‌جانبه شهرداری، موضوع تسریع در صدور پروانه و آغاز عملیات اجرایی طرح را پیگیری کرده است.

چهاردهم خرداد ۱۳۹۸، اداره کل از استاندار وقت درخواست کرده است در خصوص تخفیف عوارض طبقه مربوط به سینما، دستور مساعدت و هماهنگی را صادر کند.

پانزدهم مردادماه ۱۳۹۸، اداره کل از شهرداری خواسته است نسبت به معافیت سرمایه‌گذار از پرداخت عوارض سینما، اقدام کند تا آخرین مانع بر سر راه روشن شدن چراغ سینما قدس به‌منظور ایجاد شور و نشاط بین جوانان و مردم ایلام برداشته شود (منبع: اسناد و مدارک موجود در اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی).

سرانجام، آذرماه ۱۳۹۸ با حضور مسئولان فرهنگی استان، کلنگ ساخت سینما قدس به زمین زده شده و این‌گونه «سینما قدس» در حال بازیافتن حیات دوباره خود است.

سینما هنر

از سال ۱۳۷۰ تا سال ۱۳۷۴ با استفاده از اعطای تسهیلات دولتی به بخش خصوصی، سینما هنر آبدانان با ظرفیت ۴۰۰ صندلی در شهرستان آبدانان احداث گردید؛ ولی به دلیل مشکلات عدیده از همان زمان تعطیل شده است.

نهم دی‌ماه ۱۳۷۷، به‌دنبال بروز مشکلات مالی، مالک سینما در قراردادی با عنوان «صلح معوض» با مؤسسه سینما شهر (وابسته به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی) و در قبال پرداخت طلب بانک به ارزش ۶۸ میلیون تومان، سه دانگ آن را به مؤسسه مذکور

واگذار کرد. متأسفانه این کمک نتوانسته مانع از رکود آن شود و مالک سینما به دلیل ناآشنایی به حوزه فنی سینما و عدم تخصص، توان اداره سینما هنر را نداشته و متحمل خسارت مالی شده است و، به هر دلیل، سینما هنر آبدانان بدون تکمیل و تجهیز از فعالیت باز مانده است.

سی ام اردیبهشت ماه ۱۳۸۵، مالک سینما در نامه‌ای خواهان بخشودگی سهم مؤسسه سینما شهر شده است.

بیستم تیر ماه ۱۳۸۵، مؤسسه سینما شهر کتباً اعلام کرده، در صورت پرداخت دوسوم از رقم وام، پرداخت یک سوم باقیمانده را به شرط فعال بودن سینما به مدت دو سال به تأخیر می‌اندازد؛ در حالی که مالک سینما در راستای پرداخت یک سوم باقی مانده سهم مؤسسه سینما شهر، اقدامی به عمل نیاورده است.

بیست و چهارم دی ماه ۱۳۸۵، جلسه کمیته گسترش استان ایلام در استانداری تشکیل، و مقرر شده آموزش و پرورش استان نسبت به خرید سینما هنر آبدانان اقدام کند.

بیست و چهارم اسفند ماه ۱۳۸۵، سازمان آموزش و پرورش استان ایلام کتباً عدم توان خرید سینما هنر آبدانان را نبود اعتبار لازم اعلام کرده است.

نهم بهمن ۱۳۸۵، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی پیشنهاد کرده است از محل اعتبارات وزارت نسبت به خرید سینما هنر آبدانان اقدام کند.

دوازدهم آذر ۱۳۸۶، معاون وقت امور سینمایی سمعی و بصری وزارت، در نامه‌ای اعلام کرده است خرید سینما از سیاست‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیست؛ ولی در صورت تمایل یکی از نهادهای دولتی استان به خرید آن، آماده است سهم وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی (مربوط به مؤسسه سینما شهر) را «هبه» کند.

اسفند ماه سال ۱۳۹۳، موضوع سینما هنر آبدانان در جلسه شورای آموزش و پرورش استان مطرح شد و موافقت استاندار مبنی بر پیگیری موضوع به وسیله اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان برای تعیین تکلیف و فعال کردن آن حاصل شده است. قرار شده آموزش و پرورش استان سهم مالک (۵۰ درصد) را بخرد و مؤسسه سینما شهر سهم خود را هبه کند، ولی مشکلات بودجه این تصمیم را زمین گیر کرده است.

سیزدهم آبان ۱۳۹۴، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی در نامه‌ای، با عنوان معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری، ضمن ارائه گزارشی مبنی بر بلا تکلیفی و غیر فعال بودن سینما هنر آبدانان، آمادگی مؤسسه سینما شهر برای واگذاری سهم خود به دستگاه‌هایی

که بتوانند سهم مالک حقیقی (آقای دارابی) را خریداری نمایند و آمادگی آقای خیرالله دارابی برای فروش سهم خود، براساس قیمت کارشناسی به دستگاه بهره‌بردار، اعلام نموده و درخواست کرده است نسبت به معرفی و اعزام یک نفر از کارشناسان خبره برای ارزش‌گذاری ملک موردنظر اقدام کنند.

بیست‌وسوم بهمن ۱۳۹۴، اداره کل نظر مکتوب کارشناس رسمی دادگستری شهرستان آبدانان در خصوص ارزیابی عرصه و اعیان سینما هنر آبدانان برای معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری فرستاده و اعلام کرده است در صورت خریداری سهم مالک حقیقی، توسط دستگاه‌ها و نهادهای دولتی، مؤسسه سینما شهر سه دانگ سهم خود را «هبه» خواهد کرد.

بیست‌وششم بهمن ماه ۱۳۹۵ اداره کل در گزارش میسوطی به وزیر وقت، وضعیت و مشکلات «سینما هنر» آبدانان را برای ایشان تشریح کرده و خواستار دستور مساعدت به وسیله حوزه‌های فرادست برای رفع مشکل شده است.

بیست‌وچهارم اردیبهشت ۱۳۹۶، اداره کل گزارشی از اقدامات را برای معاون وزیر و رئیس وقت سازمان امور سینمایی و سمعی و بصری ارسال کرده است و درخواست رفع مشکل مالی سینما هنر آبدانان، به مبلغ ۱۰۰ میلیون تومان، برای تعمیر و تجهیز آن به وسیله مؤسسه سینما شهر و اداره آن به وسیله انجمن سینمای جوانان استان نموده است.

اول آبان ۱۳۹۸ شخصی به نام سید شهریار طهماسبی ساکن شهرستان آبدانان، طی درخواستی، تمایل خود را به اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی اعلام کرده است: در صورتی که وضع مالکیت سینما هنر آبدانان از حیث بخش خصوصی و سهم مؤسسه سینما شهر به صورت شفاف مشخص شود، پس از خرید و تملک ملک، نسبت به بازسازی و فعال سازی سینما در قالب مجموعه‌ای فرهنگی تجاری اقدام خواهد کرد (منبع: اسناد و مدارک موجود در اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام).

نکته:

– سینما قدس، قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ساخته شده و در دوران جنگ تحمیلی دو بار آسیب دیده است؛ به هر حال، با وجود مشکلاتی، از قبیل قدیمی بودن ساختمان، غیراستاندارد بودن سالن سینما، بی‌توجهی مسئولان به بهداشت محیط، دست‌به‌دست شدن به وسیله مالکان (سه بار خرید و فروش)، سوء مدیریت و... تا سال ۱۳۹۲ نیمه‌فعال بوده است.

– سینما هنر آبدانان که به وسیله بخش خصوصی اداره می‌شده است، در آغاز فعالیت،

به دلیل مشکلات مالی مالک، «بَد بیاری» آورده و در دام سوء مدیریت، انباشت اقساط معوق بانکی، کم توجهی مسئولان دولتی (در سطح شهرستان، استان و ملی) گرفتار آمده است. در نتیجه، پس از یکی دو سال فعالیت، تعطیل شده است. جدول (۴۹) آمار سینماهای استان از سال ۱۳۴۷ تا پایان سال ۱۳۹۲ را نشان می‌دهد.

جدول (۴۹) آمار سینماهای استان

ردیف	مؤلفه	شهرستان	سال تأسیس	ظرفیت صندلی
۱	سینما	ایلام	۱۳۴۷	۴۷۴
۲	سینما	آبدانان	۱۳۷۱	۴۰۰

جدول (۵۰) نشان می‌دهد اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان از سال ۱۳۹۴ تا پایان ۱۳۹۸ نسبت به راه اندازی و تجهیز سه سالن نمایش فیلم در سه شهر مهم «ایلام، آبدانان و ایوان» اقدام کرده است و اینگونه بخش بزرگی از زیرساخت «سینما» در استان را رفع نموده است.

جدول (۵۰) آمار سینما، سالن سینما و ظرفیت سالن‌ها

سال	سینما	سالن سینما	ظرفیت سالن‌ها
۱۳۸۹	۰	۰	۰
۱۳۹۰	۰	۰	۰
۱۳۹۱	۰	۰	۰
۱۳۹۲	۰	۰	۰
۱۳۹۳	۰	۰	۰
۱۳۹۴	فرهنگ ایلام	۱	۲۰۸
۱۳۹۵	۰	۰	۰
۱۳۹۶	۰	۰	۰
۱۳۹۷	۰	۰	۰
۱۳۹۸	سراب (آبدانان) کلهر (ایوان)	۲	۳۶۰
جمع	۳	۳	۵۶۸

جدول (۵۱) جغرافیای استقرار سالن‌های نمایش فیلم در استان را نشان می‌دهد.

جدول (۵۱) جغرافیای استقرار سالن‌های نمایش فیلم

ردیف	شهرستان	سینما	سالن سینما	ظرفیت سالن
۱	ایلام	۱	۱	۲۰۸
۲	مهران	۰	۰	۰
۳	دهلران	۰	۰	۰
۴	ملکشاهی	۰	۰	۰
۵	آبدانان	۱	۱	۱۸۰
۶	دره‌شهر	۰	۰	۰
۷	بدره	۰	۰	۰
۸	ایوان	۱	۱	۱۸۰
۹	سیروان	۰	۰	۰
۱۰	چرداول	۰	۰	۰
	جمع کل	۳	۳	۵۶۸

جدول (۵۲) آمار فیلم‌های ساخته‌شده را نشان می‌دهد. در استان، هنرمندان توانا و پرتلاشی وجود دارند. مشکل اصلی در «فراهم‌نبودن زیرساخت‌ها و نبود امکانات» خلاصه می‌شود. متأسفانه تا آغاز دهه ۱۳۹۰، استان ایلام، به هر دلیل، کمتر مورد توجه قرار گرفته است. ساخت تنها فیلم «مستطیل قرمز» نشان می‌دهد، تا نیمه نخست ۱۳۹۰، زمینه ساخت فیلم فراهم نبوده و بخش خصوصی برای ورود به این عرصه رغبت نداشته است؛ زیرا مسئولان دولتی به بخش خصوصی با دید «رقیب» نگاه می‌کرده‌اند. در نتیجه، میدان ورود علاقه‌مندان به ساخت فیلم در استان فراهم نبوده است.

جدول (۵۲) آمار فیلم‌های ساخته‌شده

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	۰
۲	۱۳۹۰	۰
۳	۱۳۹۱	۰
۴	۱۳۹۲	۰
۵	۱۳۹۳	۰
۶	۱۳۹۴	۰
۷	۱۳۹۵	۰
۸	۱۳۹۶	۰
۹	۱۳۹۷	۱ (مستطیل قرمز)
۱۰	۱۳۹۸	۰
	جمع کل	۱

جدول (۵۳) آمار نمایش فیلم‌های ایرانی و تماشاگران را به نمایش گذاشته است. در جدول مورد اشاره چون از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۳۹۳ آمار نمایش فیلم و تماشاگر مکانیزه نبوده است، امکان دسترسی به داده‌ها فراهم نشد.

جدول (۵۳) آمار نمایش فیلم‌های ایرانی و تماشاگران

ردیف	سال	فیلم ایرانی	تماشاگران
۱	۱۳۸۹	۰	۰
۲	۱۳۹۰	۰	۰
۳	۱۳۹۱	۰	۰
۴	۱۳۹۲	۰	۰
۵	۱۳۹۳	۰	۰

بخش سوم: گزارش توصیفی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام | ۱۳۷

ردیف	سال	فیلم ایرانی	تماشاگران
۶	۱۳۹۴	۳	۱۵۳۲۵
۷	۱۳۹۵	۱۳	۵۴۹۲
۸	۱۳۹۶	۳۱	۷۲۳۳
۹	۱۳۹۷	۲۶+۶۲	۲۳۳۰۵+۳۱۸۴۰
۱۰	۱۳۹۸	۷۷+۲۲	۸۹۱۶+۱۵۹۷
جمع کل		۲۳۴	۹۳۷۰۸

جدول (۵۴) میزان فروش سینماها (اکران) را نشان داده است.

جدول (۵۴) میزان فروش سینماها (اکران)

ردیف	سال	مبلغ به ریال
۱	۱۳۸۹	-
۲	۱۳۹۰	-
۳	۱۳۹۱	-
۴	۱۳۹۲	-
۵	۱۳۹۳	-
۶	۱۳۹۴	۴۶۶/۸۲۰/۰۰۰
۷	۱۳۹۵	۲۷۴/۶۲۰/۰۰۰
۸	۱۳۹۶	۴۳۳/۹۸۰/۰۰۰
۹	۱۳۹۷	۱/۳۹۸/۳۰۰/۰۰۰ تا شهریور
۱۰	۱۳۹۸	۶۱۷/۸۰۰/۰۰۰ + ۹۴/۱۱۰/۰۰۰
جمع کل		۳/۲۸۵/۶۳۰/۰۰۰

جدول (۵۵) تعداد دفعات فیلم‌ها در مجامع جهانی را نشان داده است.

جدول (۵۵) تعداد دفعات فیلم‌ها در مجامع جهانی

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	۰
۲	۱۳۹۰	۰
۳	۱۳۹۱	۰
۴	۱۳۹۲	۰
۵	۱۳۹۳	۰
۶	۱۳۹۴	۰
۷	۱۳۹۵	۰
۸	۱۳۹۶	۰
۹	۱۳۹۷	۰
۱۰	۱۳۹۸	۱
جمع کل		۱

جدول (۵۶) حضور فیلم‌ها در مجامع جهانی را نشان داده است.

جدول (۵۶) حضور فیلم‌ها در مجامع جهانی

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	۰
۲	۱۳۹۰	۰
۳	۱۳۹۱	۰
۴	۱۳۹۲	۰
۵	۱۳۹۳	۰
۶	۱۳۹۴	۰
۷	۱۳۹۵	۰
۸	۱۳۹۶	۰
۹	۱۳۹۷	۰
۱۰	۱۳۹۸	۱
جمع کل		۱

جدول (۵۷) جوایز کسب شده فیلم‌ها در مجامع جهانی را نشان داده است.

جدول (۵۷) جوایز کسب شده فیلم‌ها در مجامع جهانی

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	۰
۲	۱۳۹۰	۰
۳	۱۳۹۱	۰
۴	۱۳۹۲	۰
۵	۱۳۹۳	۰
۶	۱۳۹۴	۰
۷	۱۳۹۵	۰
۸	۱۳۹۶	۰
۹	۱۳۹۷	۰
۱۰	۱۳۹۸	۱
جمع کل		۱

جدول (۵۸) عناوین فیلم‌های شرکت کننده در مجامع بین‌المللی را نشان داده است.

جدول (۵۸) عناوین فیلم‌های شرکت کننده در مجامع بین‌المللی

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	۰
۲	۱۳۹۰	۰
۳	۱۳۹۱	۰
۴	۱۳۹۲	۰
۵	۱۳۹۳	۰
۶	۱۳۹۴	۰
۷	۱۳۹۵	۰
۸	۱۳۹۶	۰
۹	۱۳۹۷	۰
۱۰	۱۳۹۸	۱
جمع کل		۱

جدول (۵۹) آموزشگاه‌های آزاد سینمایی ایلام را در آینه آمار نشان داده است.

جدول (۵۹) آموزشگاه‌های آزاد سینمایی

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	۰
۲	۱۳۹۰	۰
۳	۱۳۹۱	۰
۴	۱۳۹۲	۰
۵	۱۳۹۳	۰
۶	۱۳۹۴	۰
۷	۱۳۹۵	۰
۸	۱۳۹۶	۰
۹	۱۳۹۷	۱ (آرین، ایلام)
۱۰	۱۳۹۸	۰
جمع کل		۱

شرکت‌های تهیه و تولید فیلم

آمار نشان می‌دهد که در دهه ۱۳۶۰ شرکت تولید فیلم و ویدیویی در ایلام تأسیس نشده است. در دهه ۱۳۷۰ تنها یک شرکت تولید فیلم و ویدیویی (۱۳۷۶) و در دهه ۱۳۸۰ هشت شرکت تولید فیلم در استان ایلام تأسیس شده است. طبق آمار، کلیه شرکت‌های تولید فیلم استان در شهر ایلام مستقر بوده‌اند (محمدنیاکان و ایدی، ۱۳۹۲: ۱۵۳-۱۵۴). جدول (۶۰) شرکت‌های فیلم‌سازی استان ایلام را از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۸ نشان می‌دهد.

جدول (۶۰) شرکت‌های فیلم‌سازی استان

ردیف	نام شرکت	سال تأسیس	نوع فعالیت
۱	باران فیلم	۱۳۸۰	تولید فیلم
۲	آوان فیلم زرین پویا	۱۳۹۴	تولید فیلم‌های ویدیویی
۳	سپنتا فیلم	۰	تولید فیلم‌های ویدیویی

ردیف	نام شرکت	سال تأسیس	نوع فعالیت
۴	کانی سان فیلم	۰	تولید فیلم‌های ویدیویی
۵	آرین فیلم	۱۳۸۴	تولید فیلم‌های ویدیویی
۶	هیرو فیلم	۱۳۸۶	تولید فیلم‌های ویدیویی
۷	عصر ظهور غرب	۱۳۸۶	تولید فیلم‌های ویدیویی
۸	مهتاب فیلم ایلام	-	تولید فیلم‌های ویدیویی
۹	دیبا فیلم	۱۳۸۱	تولید فیلم‌های ویدیویی
۱۰	نگاه فیلم	۱۳۹۱	تولید فیلم‌های ویدیویی
۱۱	ماداکتو فیلم سیمره	۱۳۹۴	تولید سریال
۱۲	دانیال ماداکتو فیلم روزنه	۱۳۹۷	تولید فیلم‌های ویدیویی

(منبع: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام)

مؤسسات فرهنگی و هنری

مؤسسات فرهنگی و هنری استان از آغاز دهه ۱۳۸۰ گام به عرصه فعالیت گذاشته‌اند. طبق آمار، در سال ۱۳۸۱ دو مجوز برای فعالیت مؤسسات فرهنگی و هنری در شهر ایلام صادر شده است. در سال ۱۳۸۲ چهار مجوز برای فعالیت مؤسسات فرهنگی و هنری در شهر ایلام صادر شده است. در سال ۱۳۸۳ دو مجوز مؤسسه فرهنگی و هنری برای فعالیت در شهرستان دره‌شهر، پنج مجوز برای فعالیت در شهرستان ایلام و یک مجوز برای فعالیت در شهرستان شیروان و چرداول و یک مجوز برای فعالیت در شهرستان دهلران صادر شده است. در سال ۱۳۸۴ سه مجوز مؤسسه فرهنگی و هنری برای فعالیت در شهر ایلام و یک مجوز برای فعالیت در شهرستان آبدانان و یک مجوز برای فعالیت در شهرستان ایوان صادر شده است. در سال ۱۳۸۸ دو مجوز مؤسسه فرهنگی و هنری برای فعالیت در شهر ایلام و یک مجوز برای فعالیت در شهرستان ملکشاهی صادر شده است. در سال ۱۳۸۹ پنج مجوز مؤسسه فرهنگی و هنری برای فعالیت در شهر ایلام و یک مجوز برای فعالیت در شهرستان ملکشاهی صادر شده است (محمدنیاکان و ایدی، ۱۳۹۲: ۱۶۹ - ۱۷۰). جدول (۶۱) مؤسسات فرهنگی تک‌منظوره استان از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۳۹۸ را نشان داده است.

جدول (۶۱) مؤسسات فرهنگی تک منظوره استان

ردیف	سال	مؤسسه	فعال	غیر فعال
۱	۱۳۸۹	۰	۰	۰
۲	۱۳۹۰	۰	۰	۰
۳	۱۳۹۱	۳	۳	۰
۴	۱۳۹۲	۲	۱	۱
۵	۱۳۹۳	۲	۲	۰
۶	۱۳۹۴	۳	۲	۱
۷	۱۳۹۵	۲	۲	۰
۸	۱۳۹۶	۳	۲	۱
۹	۱۳۹۷	۲	۲	۰
۱۰	۱۳۹۸	۱	۱	۰
جمع کل				۳

جدول (۶۲) آمار مؤسسات فرهنگی و هنری چندمنظوره استان از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۳۹۸ را نشان داده است.

جدول (۶۲) آمار مؤسسات فرهنگی و هنری چندمنظوره استان

ردیف	شهرستان	مؤسسه	فعال	غیر فعال
۱	۱۳۸۹	۷	۶	۱
۲	۱۳۹۰	۲	۰	۲
۳	۱۳۹۱	۲	۱	۱
۴	۱۳۹۲	۷	۵	۲
۵	۱۳۹۳	۲	۲	۰
۶	۱۳۹۴	۴	۲	۲

بخش سوم: گزارش توصیفی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام | ۱۴۳

ردیف	شهرستان	مؤسسه	فعال	غیر فعال
۷	۱۳۹۵	۳	۳	۰
۸	۱۳۹۶	۲	۲	۰
۹	۱۳۹۷	۱	۱	۰
۱۰	۱۳۹۸	۲	۲	۰
جمع کل		۳۲	۲۴	۸

جدول (۶۳) مؤسسات فرهنگی هنری به تفکیک شهرستان را در آینه آمار نشان می‌دهد.

جدول (۶۳) مؤسسات فرهنگی هنری به تفکیک شهرستان

ردیف	شهرستان	مؤسسه	فعال	غیر فعال
۱	ایلام	۳۵	۱۷	۱۸
۲	آبدانان	۳	۳	۰
۳	ایوان	۴	۰	۴
۴	بدره	۰	۰	۰
۵	دره‌شهر	۱	۰	۱
۶	سیروان	۱	۱	۰
۷	دهلران	۳	۲	۱
۸	چرداول	۳	۳	۰
۹	ملکشاهی	۱	۱	۰
۱۰	مهران	۱	۱	۰
جمع کل		۵۲	۲۸	۲۴

انجمن‌های فرهنگی و هنری

انجمن‌های فرهنگی هنری شهرستان ایلام عبارت‌اند از: انجمن هنرهای تجسمی، موسیقی، نمایش، شعر و ادب، سینمای جوانان، خوش‌نویسان و انجمن قرآن که اهم فعالیت‌های

آن‌ها به شرح زیر است:

۱. انجمن هنرهای تجسمی: برگزاری نشست تخصصی، جشنواره، نمایشگاه هنرهای تجسمی و دوره‌های آموزش رشته‌های نقاشی، طراحی، سفال، گرافیک و...؛
۲. انجمن موسیقی: برگزاری نشست تخصصی، کنسرت موسیقی، جشنواره و دوره‌های آموزش رشته‌های مقدماتی و...؛
۳. انجمن نمایش: برگزاری نشست تخصصی، جشنواره، همایش، نمایش و دوره‌های آموزشی رشته‌های نمایش، بازیگری، نمایش‌نامه‌نویسی، کارگردانی و...؛
۴. انجمن شعر و ادب: برگزاری نشست تخصصی، جشنواره، شب شعر، همایش شعر و ادب و دوره‌های آموزشی و...؛
۵. انجمن سینمای جوانان: برگزاری نشست تخصصی، جشنواره، همایش سینمایی و دوره‌های آموزش فیلم‌سازی، کارگردانی، بازیگری و عکاسی و...؛
۶. انجمن خوش‌نویسان: برگزاری نشست تخصصی، همایش، جشنواره، نمایشگاه خوش‌نویسی و دوره‌های آموزشی و...؛
۷. انجمن قرآن: برگزاری نشست تخصصی، همایش، جشنواره مسابقات قرآنی و دوره‌های آموزش قرآن و...؛

انجمن‌های ادبی

در حال حاضر، تعداد ۱۹ انجمن ادبی به شرح زیر در سراسر استان فعال‌اند. جدول (۶۴) آمار انجمن‌های ادبی استان ایلام را در دهه اخیر نشان می‌دهد.

جدول (۶۴) آمار انجمن‌های ادبی استان

ردیف	شهر	تعداد
۱	ایلام	۷
۲	آبدانان	۱
۳	ایوان	۱
۴	بدره	-
۵	دره‌شهر	۲
۶	دهلران	۴
۷	چرداول	۱

ردیف	شهر	تعداد
۸	سیروان	۱
۹	ملکشاهی	۱
۱۰	مهران	۱

(منبع: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام)

حوزه قرآن و عترت

قرآن و عترت اهل بیت (علیهم السلام) در نظام اعتقادی مسلمانان به ویژه شیعیان اهمیت و جایگاه ویژه‌ای دارند تا آنجا که زندگی فردی و اجتماعی مسلمانان با این دو گوهر حیات بخش و انسان ساز معنا و مفهوم یافته است. در حقیقت، فرهنگ ما از قرآن کریم و عترت اهل بیت (علیهم السلام) الهام گرفته و در میان مردم خدا جو و قرآن و اهل بیت عترت (ع) دوست ایران، جایگاه رفیعی دارند.

پایان تیرماه ۱۳۹۱، یکی از مسئولان وقت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، در مصاحبه‌ای، ارتقای دفتر ترویج فعالیت‌های قرآنی به سطح معاونت قرآن و عترت را اعلام کرد و از تصویب چارت تشکیلاتی آن خبر داد. از آن سال به بعد، دفتر تبلیغ و ترویج، دفتر شورای توسعه فعالیت‌های قرآنی، اداره کل آموزش و اداره کل هماهنگی ارتباطات با رصد، هدایت و حمایت، به طور منظم، بر عملکرد فعالیت‌های قرآنی در استان‌ها، نظارت می‌کنند.

جدول‌های (۶۵) تا (۷۱) آمار مؤسسات فرهنگی قرآن و عترت پروانه دار، مؤسسات فرهنگی قرآن و عترت، مؤسسات برخوردار از حمایت استان، فعالان قرآنی بیمه شده، مسابقات، جشنواره‌ها و نمایشگاه‌ها به روایت آمار را نشان می‌دهند.

فقر «زیرساخت‌ها»، «کمبود اعتبارات»، «نبود امکانات لازم»، کمبود نیروی انسانی صاحب نظر و متخصص و عدم حمایت کافی از مؤسسات فرهنگی قرآنی، حوزه قرآن و عترت استان را نیز متأثر کرده است. داده‌های جدول‌ها گویای این مطلب‌اند.

جدول (۶۵) مؤسسات فرهنگی قرآن و عترت پروانه دار

سال	صدور پروانه	مؤسسه
۱۳۸۹	۲	۲
۱۳۹۰	-	-

۱۴۶ | گزارش توصیفی و تحلیلی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام

سال	صدور پروانه	مؤسسه
۱۳۹۱	-	-
۱۳۹۲	-	-
۱۳۹۳	-	-
۱۳۹۴	۳	۳
۱۳۹۵	۴	۴
۱۳۹۶	۴	۴
۱۳۹۷	۱	۱
۱۳۹۸	۳	۳
جمع کل	-	-

جدول (۶۶) مؤسسات فرهنگی قرآن و عترت

ردیف	شهرستان	مؤسسه
۱	آبدانان	۱
۲	ایلام	۱۳
۳	دره شهر	۱
۴	دهلران	۱
۵	ایوان	۱
۶	ملکشاهی	۲
۷	سیروان	-
۸	چرداول	-
جمع کل		۱۹

جدول (۶۷) مؤسسات برخوردار از حمایت استان

ردیف	سال	مؤسسه
۱	۱۳۸۹	-
۲	۱۳۹۰	-
۳	۱۳۹۱	-
۴	۱۳۹۲	-
۵	۱۳۹۳	-
۶	۱۳۹۴	۲۴
۷	۱۳۹۵	۱۷
۸	۱۳۹۶	۵۰
۹	۱۳۹۷	۲۰
۱۰	۱۳۹۸	-
جمع کل		۱۱۱

جدول (۶۸) فعالان قرآنی بیمه شده

ردیف	سال	نفر
۱	۱۳۸۹	-
۲	۱۳۹۰	-
۳	۱۳۹۱	-
۴	۱۳۹۲	-
۵	۱۳۹۳	-
۶	۱۳۹۴	۵۰
۷	۱۳۹۵	۱۵
۸	۱۳۹۶	۷
۹	۱۳۹۷	-
۱۰	۱۳۹۸	۷۲
جمع کل		۷۲

جدول (۶۹) آمار مسابقات قرآنی

ردیف	سال	موضوع فعالیت		تعداد
۱	۱۳۸۹	-	-	-
۲	۱۳۹۰	-	-	-
۳	۱۳۹۱	-	-	-
۴	۱۳۹۲	-	-	-
۵	۱۳۹۳	-	-	-
۶	۱۳۹۴			۳+۳
۷	۱۳۹۵			۳+۳
۸	۱۳۹۶			۷+۱
۹	۱۳۹۷	۰		۲
۱۰	۱۳۹۸	-	-	-
جمع کل				

جدول (۷۰) آمار جشنواره‌های قرآنی

ردیف	سال	گستره فعالیت			جمع کل
		استانی	ملی	بین‌المللی	
۱	۱۳۸۹	-	-	-	-
۲	۱۳۹۰	-	-	-	-
۳	۱۳۹۱	-	-	-	-
۴	۱۳۹۲	-	-	-	-
۵	۱۳۹۳	-	-	-	-
۶	۱۳۹۴	۱	-	-	۱
۷	۱۳۹۵	۱	-	-	۱
۸	۱۳۹۶	۵	-	-	۵
۹	۱۳۹۷	-	-	-	-
۱۰	۱۳۹۸	-	-	-	-
جمع کل				۷	۷

جدول (۷۱) آمار نمایشگاه‌های قرآنی

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	۰
۲	۱۳۹۰	۰
۳	۱۳۹۱	۰
۴	۱۳۹۲	۰
۵	۱۳۹۳	۰
۶	۱۳۹۴	۱۰
۷	۱۳۹۵	۱۰
۸	۱۳۹۶	۳
۹	۱۳۹۷	۴
۱۰	۱۳۹۸	۰
جمع کل		۲۷

اداره کل اوقاف و امور خیریه

اداره کل اوقاف و امور خیریه استان ایلام به‌عنوان یکی از دستگاه‌های فرهنگی و مذهبی استان، در چارچوب مأموریت‌های محوله، در راستای حفظ و ارتقای فرهنگ استان فعالیت می‌نماید و می‌توان آن را یک نهاد فرهنگی، مذهبی و اجتماعی دانست که سالانه فعالیت‌های متنوعی دارد.

آمار جدول (۷۲) نشان می‌دهد، در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۳ به‌ترتیب ۲۶۲ و ۲۲۴ موقوفه و در سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ به‌ترتیب ۳۰۷ و ۳۰۶ رقبه در ایلام وجود داشته است. بر پایه داده‌های جدول مذکور، از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸، آمار موقوفات و رقبات در استان فراز و فرود زیادی داشته است.

جدول (۷۲) آمار موقوفات و رقبات در استان

ردیف	سال	موقوفه	رقبه
۱	۱۳۸۹	۰	۰
۲	۱۳۹۰	۶۶	۹۴
۳	۱۳۹۱	۲۶۲	۱۳
۴	۱۳۹۲	۴۰	۱۴۲
۵	۱۳۹۳	۲۲۴	۳۰۷
۶	۱۳۹۴	۶۰	۳۰۶
۷	۱۳۹۵	۵۳	۵
۸	۱۳۹۶	۶۳	۲۱
۹	۱۳۹۷	۳۲	۲۱۸
۱۰	۱۳۹۸	۶	۱۰
جمع کل		۸۰۶	۱۱۱۶

آمار جدول (۷۳) نشان می‌دهد در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۳ به ترتیب ۲۶۲ و ۲۲۴ وقف جدید وجود داشته است.

جدول (۷۳) آمار وقف جدید

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	۰
۲	۱۳۹۰	۶۶
۳	۱۳۹۱	۲۶۲
۴	۱۳۹۲	۴۰
۵	۱۳۹۳	۲۲۴

بخش سوم: گزارش توصیفی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام | ۱۵۱

ردیف	سال	تعداد
۶	۱۳۹۴	۶۰
۷	۱۳۹۵	۵۳
۸	۱۳۹۶	۶۳
۹	۱۳۹۷	۳۲
۱۰	۱۳۹۸	۶
جمع کل		۸۰۶

جدول (۷۴) آمار مراکز فرهنگی و قرآنی بقاع متبرکه در استان ایلام را به نمایش گذاشته است.

جدول (۷۴) مراکز فرهنگی و قرآنی بقاع متبرکه ایلام

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	۰
۲	۱۳۹۰	۱
۳	۱۳۹۱	۳
۴	۱۳۹۲	۵
۵	۱۳۹۳	۶
۶	۱۳۹۴	۸
۷	۱۳۹۵	۱۲
۸	۱۳۹۶	۱۵
۹	۱۳۹۷	۱۶
۱۰	۱۳۹۸	۱۶
جمع کل		۸۲

جدول (۷۵) نشان می‌دهد، تنها دانشکده علوم قرآنی ایلام در سال ۱۳۹۷ تعطیل شده است. از قرار معلوم، کم‌توجهی‌ها و کشمکش‌های ناپیدای سیاسی در استان باعث تعطیلی

و انتقال اموال آن به استان کرمانشاه شده است؛ در صورتی که تعداد قابل توجهی از استادان صاحب نظر و متخصص حوزه علوم قرآنی عضو هیئت علمی دانشگاه ایلام هستند و دانشکده قبل از تعطیلی کمبود مدرس نداشته است. با بررسی های به عمل آمده معلوم شد که دانشکده مورد اشاره، مردادماه سال ۱۳۹۹ بازگشایی می شود و از مهرماه دانشجو می پذیرد.

جدول (۷۵) دانشکده علوم قرآنی ایلام

سال	دانشکده	دانشجویان
۱۳۸۹ تا ۱۳۹۷	۱	-

جدول (۷۶) آمار ویژه برنامه های بقاع متبرکه استان، از قبیل طرح تابستانی نشاط معنوی، طرح نوروزی آرامش بهاری، ضیافت الهی، بصیرت عاشورایی، سوگواره یاس نبوی (س) و جشن ولایت علوی را به نمایش گذاشته است.

جدول (۷۶) بقاع متبرکه برگزارکننده ویژه برنامه ها

ردیف	سال	جشن ولایت علوی	سوگواره یاس نبوی (س)	بصیرت عاشورایی	ضیافت الهی	طرح نوروزی آرامش بهاری	طرح تابستانی نشاط معنوی
۱	۱۳۸۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲	۱۳۹۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳	۱۳۹۱	۸	۶	۱۵	۶	۱۵	۴
۴	۱۳۹۲	۸	۶	۱۵	۶	۲۰	۴
۵	۱۳۹۳	۱۲	۱۰	۲۰	۸	۲۵	۶
۶	۱۳۹۴	۱۵	۱۰	۲۵	۱۰	۲۵	۶
۷	۱۳۹۵	۱۶	۱۵	۲۵	۱۰	۲۸	۷
۸	۱۳۹۶	۱۶	۱۵	۳۰	۱۰	۳۰	۷
۹	۱۳۹۷	۲۱	۱۶	۳۰	۱۱	۳۵	۷
۱۰	۱۳۹۸	۲۵	۱۶	۳۰	۱۲	۳۵	۷
جمع کل		۱۲۱	۹۴	۱۹۰	۷۳	۲۱۳	۱۳۰

(منبع: اداره کل اوقاف و امور خیریه استان ایلام)

ستاد هماهنگی کانون‌های فرهنگی هنری مساجد

دبیرخانه کانون‌های فرهنگی هنری مساجد استان ایلام در سال ۱۳۷۲ شروع به فعالیت کرده است. این دبیرخانه، ابتدا شش کانون فرهنگی هنری را فعال کرده و تا سال ۱۳۷۹ آن‌ها را به هشت کانون افزایش داده است. هرچند در سال‌های بعد، تعداد آن‌ها افزایش یافته، اما پروانه فعالیت نداشته‌اند. آمار نشان می‌دهد تا قبل از سال ۱۳۸۲، ۲۵ کانون غیر رسمی در مساجد استان ایلام فعالیت می‌کرده‌اند، ولی در همان سال پروانه رسمی فعالیت دریافت کرده‌اند. در دهه ۱۳۸۰ تعداد کانون‌ها به ۱۱۹ کانون افزایش یافته است (محمدنیاکان و ایدی، ۱۳۹۲: ۱۷۲ - ۱۷۶).

بررسی داده‌های جدول‌ها نشان می‌دهد که کانون‌های فرهنگی هنری مساجد استان از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۳۹۸، هم رشد چشمگیری داشته‌اند و هم تا حدودی عادلانه در سراسر استان استقرار یافته‌اند؛ به گونه‌ای که می‌توان گفت: ستاد عالی کانون‌های فرهنگی هنری مساجد «عدالت فرهنگی» در استان ایلام را رعایت کرده است. جدول (۷۷) محل استقرار کانون‌های فرهنگی هنری مساجد سراسر استان از سال ۱۳۸۹ تا پایان سال ۱۳۹۸ را درآینه آمار نشان می‌دهد.

جدول (۷۷) استقرار کانون‌های فرهنگی هنری مساجد سراسر استان

شهرستان	سال	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸
ایلام	۳۸	۵۰	۵۹	۶۵	۶۹	۷۴	۸۰	۸۳	۸۷	۸۷	۸۷
آبدانان	۶	۱۶	۱۷	۲۲	۲۲	۲۴	۲۴	۲۵	۲۶	۲۶	۲۶
ایوان	۵	۹	۱۲	۱۳	۱۶	۱۷	۱۸	۱۸	۲۰	۲۰	۲۰
بدره	۲	۳	۶	۸	۹	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
سیروان	۲	۸	۹	۹	۱۰	۱۰	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲
چرداول	۲۰	۳۲	۳۴	۳۷	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۳۹	۴۰
دره‌شهر	۷	۱۸	۲۱	۲۲	۲۴	۲۴	۲۵	۲۶	۲۹	۲۹	۲۹
دهلران	۲۰	۲۶	۲۷	۳۹	۳۹	۴۴	۴۹	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰
ملکشاهی	۲	۸	۱۰	۱۲	۱۳	۱۳	۱۴	۱۴	۱۴	۱۴	۱۴
مهران	۶	۱۰	۱۰	۱۳	۱۴	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۷	۱۷
جمع کل	۱۰۸	۱۸۰	۲۰۵	۲۴۰	۲۵۵	۲۶۹	۲۸۶	۲۹۳	۳۰۴	۳۰۴	۳۰۵

جدول (۷۸) اعضای کانون‌های فرهنگی - هنری مساجد استان را در آینه آمار نشان می‌دهد.

جدول (۷۸) اعضای کانون‌های فرهنگی - هنری مساجد استان

ردیف	سال	کانون‌ها	اعضا
۱	۱۳۸۹	۱۴۷	۳۰۰۰
۲	۱۳۹۰	۱۸۷	۵۰۰۰
۳	۱۳۹۱	۲۱۹	۱۰۰۰۰
۴	۱۳۹۲	۲۴۵	۱۲۰۰۰
۵	۱۳۹۳	۲۵۷	۱۵۰۰۰
۶	۱۳۹۴	۲۷۶	۱۸۰۰۰
۷	۱۳۹۵	۲۸۵	۲۰۰۰۰
۸	۱۳۹۶	۲۹۶	۲۲۰۰۰
۹	۱۳۹۷	۳۰۵	۲۴۰۰۰
۱۰	۱۳۹۸	۳۰۷	۲۵۰۰۰
	جمع کل	۳۰۷	۲۵۰۰۰

جدول (۷۹) آمار کتابخانه‌ها، کتاب‌های موجود و اعضای کتابخانه‌های کانون‌های

فرهنگی - هنری مساجد استان را می‌نمایاند.

جدول (۷۹) آمار کتابخانه‌ها، کتاب‌های موجود و اعضای کتابخانه‌های کانون‌ها

ردیف	کتابخانه‌ها	کتاب موجود	اعضای کتابخانه‌ها
۱	۱۴۷	۷۰۰۰۰	۳۰۰۰
۲	۱۸۷	۸۵۰۰۰	۵۰۰۰
۳	۲۱۹	۹۰۰۰۰	۱۰۰۰۰
۴	۲۴۵	۱۰۵۰۰۰	۱۲۰۰۰
۵	۲۵۷	۱۲۰۰۰۰	۱۵۰۰۰
۶	۲۷۶	۱۵۰۰۰۰	۱۸۰۰۰
۷	۲۸۵	۱۷۸۰۰۰	۲۰۰۰۰
۸	۲۹۶	۲۰۰۰۰۰	۲۲۰۰۰
۹	۳۰۵	۲۲۰۰۰۰	۲۴۰۰۰
۱۰	۳۰۵	۲۵۰۰۰۰	۲۵۰۰۰
	جمع کل	۲۵۰۰۰۰	۲۵۰۰۰

جدول (۸۰) مساجد تحت پوشش طرح تلاوت نور، طرح تفسیر قرآن کریم و خانه‌های نور را در آینه آمار نشان می‌دهد.

جدول (۸۰) مساجد تحت پوشش طرح تلاوت نور، طرح تفسیر قرآن کریم و خانه‌های نور

ردیف	سال	خانه‌های نور و مساجد	مساجد طرح تفسیر قرآن کریم	مساجد تحت پوشش طرح تلاوت نور
۱	۱۳۸۹	۹۸	۰	۰
۲	۱۳۹۰	۱۱۴	۲۷	۸
۳	۱۳۹۱	۱۳۴	۴۰	۸
۴	۱۳۹۲	۱۵۸	۷۵	۱۰
۵	۱۳۹۳	۱۸۶	۹۰	۱۲
۶	۱۳۹۴	۲۱۹	۱۵۰	۱۲
۷	۱۳۹۵	۲۳۰	۱۸۰	۱۸
۸	۱۳۹۶	۲۴۵	۱۹۰	۱۸
۹	۱۳۹۷	۲۶۰	۲۰۵	۱۸
۱۰	۱۳۹۸	۲۸۰	۲۳۰	۱۸
	جمع کل	۲۸۰	۲۳۰	۱۸

(منبع: ستاد هماهنگی کانون‌های فرهنگی هنری مساجد استان ایلام)

شورای پژوهشی

امروزه اهمیت تحقیق و پژوهش بر هیچ کس پوشیده نیست؛ زیرا در سایه فعالیت‌های تحقیقاتی و پژوهشی می‌توان واقعیت‌های موجود جامعه و معضلات اجتماعی و فرهنگی آن را شناخت، آنگاه متناسب با یافته‌های پژوهشی درصد رفع آن‌ها برآمد. به همین دلیل، آمار تحقیقات و میزان اعتبارات اختصاصی حوزه پژوهش از شاخص‌های توسعه فرهنگی هر کشور محسوب می‌شود. از این رو، به منظور حل مسائل و مشکلات و بهره‌برداری از نتایج تحقیقات در برنامه‌ریزی‌های توسعه فرهنگی، اجتماعی و حمایت از پژوهشگران در چارچوب وظایف و نیازهای پژوهشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و کاربردی کردن

پژوهش‌ها، شورای پژوهشی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام در نیمه اول سال ۱۳۷۲ تشکیل شده است.

توجه به اهمیت و ضرورت پژوهش و نقش کلیدی آن در رشد و پیشرفت کشور، گسترش و تقویت نهادهای علمی و پژوهشی، اهتمام جدی به اشاعه فرهنگ پژوهش برای سرعت بخشیدن به فرایند توسعه، از ضرورت‌های بنیادین توسعه فرهنگی است و اهمیت این امر در نهادهای فرهنگی مضاعف می‌گردد؛ زیرا هیچ‌گونه بهسازی یا تغییرات مفیدی در کیفیت برنامه‌ها و عملکرد فرهنگی بدون ابزار تحقیق امکان‌پذیر نیست. از این رو، «فصلنامه فرهنگ ایلام»، بهار ۱۳۷۹، زیر نظر شورای پژوهشی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان و با هدف:

الف) طرح مباحث نظری؛

ب) انعکاس نتایج پژوهش‌های کاربردی؛

ج) بازتاب رویدادهای مهم فرهنگی استان و نقد و بررسی کتاب؛

گام به عرصه نشر نهاده است و در هر شماره، متناسب با راهبردهای اداره کل، آثاری در زمینه فرهنگ و هنر، آداب و رسوم و... منتشر شده است.

۱. از بهار سال ۱۳۷۹ تا پایان تابستان ۱۳۸۳، تعداد ۱۴۶ مقاله با موضوع فرهنگ، هنر، دین، اقتصاد، آسیب‌های اجتماعی (خشونت، طلاق، خودسوزی، خودکشی، دزدی و...)، زبان‌شناسی (با نگاه به زبان کردی ایلامی)، جوانان ایلامی و بحران هویت، جوانان و نهاد خانواده، جوانان و آسیب‌های اجتماعی، سینما، تئاتر، تاریخ (با نگاه به تاریخ چند هزار ساله ایلام)، جامعه‌شناسی مجالس ترحیم، صنایع دستی، آسیب‌های مواد مخدر، شعر و ادب، باستان‌شناسی (پل‌ها، راه‌ها، آثار تاریخی و...)، شهدا، مشاهیر، فرهنگ و مدیریت، نقد شعر، نقد فیلم، نقد کتاب، برنامه‌ریزی فرهنگی، پوشش (لباس) محلی، آداب و رسوم (از داوج، چمر و...)، گردشگری، شهرسازی و توسعه پایدار شهری، شعر فارسی ایلامی، کتابخانه‌های عمومی استان، کانون‌های فرهنگی هنری و... به‌منظور بررسی و سنجش وضعیت فرهنگ استان و ارائه ۲۵۳ راهکار برای رفع موانع رشد و توسعه آن در فصلنامه منتشر شده است.

۲. از پاییز سال ۱۳۸۳ تا پایان تابستان سال ۱۳۸۷ (سه سال و نه ماه)، چراغ پژوهش در حوزه فرهنگ خاموش بوده است. در حقیقت، تنها راه ارتباطی میان اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان با دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان، به‌کلی، قطع شده و قطار رشد و توسعه فرهنگ و هنر استان از حرکت بازمانده است. شاید بتوان دلیل

مظلومیت پژوهش در «دوره فترت» را در مسائلی، چون کوتاه‌بودن عمر مدیریت و فقدان تجربه مدیریت فرهنگی؛ ناهماهنگی بین دستگاه‌های اجرایی اعتبارات فرهنگی بگیر و پاسخ‌گون نبودن آن‌ها در قبال مشکلات فرهنگی استان؛ عدم برنامه‌ریزی دقیق برای اجرای برنامه‌های فرهنگی؛ کمبود منابع انسانی و مالی؛ کمبود زیرساخت‌ها و فضای لازم برای انجام فعالیت‌های فرهنگی؛ دوربودن استان از پایتخت کشور و عدم تخصیص اعتبار ملی برای انجام فعالیت‌های پژوهشی جستجو کرد.

۳. فصلنامه فرهنگ ایلام از پاییز سال ۱۳۸۷ احیا شده و در مدار انتشار قرار گرفته است و با همان رویکرد قبل از دوره فترت، گام به عرصه اطلاع‌رسانی نهاده است و با آثاری در حوزه فرهنگ و نگاهی ویژه به مسائل و مشکلات زنان ایلامی منتشر شده است. چاپ ۲۴ مقاله پژوهشی درباره فرهنگ شهرنشینی، تمدن و فرهنگ، مسائل اجتماعی، تاریخ، ارزش‌های دینی، قابلیت‌ها و ظرفیت‌های گردشگری، مسائل هنری، موسیقی، شعر و ادب و... به همراه ۱۶۰ راهکار و پیشنهاد برای رفع آسیب‌های فرهنگی، اجتماعی مؤید این مطلب است.

۴. استراتژی انتشار فصلنامه از پاییز ۱۳۸۸ تغییر کرده و با شکل و محتوایی متناسب با استانداردهای یک مجله علمی در هیئت کاملاً متفاوت، نسبت به شماره‌های پیشین، صورت انتشار پذیرفته است. گزینش مقالات کاربردی برای درج در فصلنامه، اجرای دقیق و ضابطه‌مند فرایند داوری و ویرایش و نظارت بر چاپ آن‌ها نشان از ارتقای فصلنامه به سطح مجله‌ای «علمی - ترویجی» داشته است. علاوه بر آن، بیان مشکلات و آسیب‌های فرهنگی، اجتماعی، آموزشی و... استان و ارائه راهکارهای قابل اجرا، با نگاه بومی‌گرایانه، زمینه معرفی توان علمی مجله را فراهم آورده است و نگاه استادان دانشگاه‌های استان، پژوهشگران، محققان و صاحب‌نظران حوزه فرهنگ را برای همکاری و انتشار نتایج فعالیت‌های پژوهشی آن‌ها به خود جلب کرده است. انتشار ۳۶ مقاله پژوهشی در حوزه‌های باستان‌شناسی، زبان‌شناسی، شهرسازی، تاریخ، توسعه گردشگری، اهمیت فرهنگ و برنامه‌ریزی فرهنگی، آسیب‌شناسی مراکز آموزش عالی استان، نقش اطلاع‌رسانی در توسعه فرهنگ، جهانی‌شدن و تأثیر آن بر فرهنگ بومی، مهندسی فرهنگی، مسکن و شاخص‌های آن، بازاریابی صنایع دستی و تأثیر آن بر گردشگری و... همراه با ۱۸۷ پیشنهاد کاربردی برای رفع موانع و آسیب‌ها، نشان‌دهنده توجه مسئولان به حوزه فرهنگ عمومی بوده است.

۵. بهار سال ۱۳۹۰ نشان از تداوم نشر فصلنامه داشته و ارتقای سطح آن به یک

فصلنامه «علمی - ترویجی» برای فعالیت در چارچوب استانداردهای یک مجله علمی، نویدبخش رویکرد علمی آن بوده است. انتشار ۵۴ مقاله علمی - پژوهشی در زمینه توسعه پایدار، آداب و رسوم، سرمایه اجتماعی، آسیب‌های مواد مخدر، باستان‌شناسی، زبان‌شناسی، ادبیات، بیکاری و اشتغال، توسعه گردشگری، گویش‌های بومی، توانمندی‌های مرزی استان برای تبادل کالاهای فرهنگی با کشور عراق، آسیب‌های اجتماعی، هنرهای بومی و... همراه با ۲۴۶ راهکار برای رفع مشکلات فرهنگی نیز نشان از تلاش کارگزاران حوزه فرهنگ برای تحقق اهداف پیش‌بینی شده داشته است.

۶. از پاییز سال ۱۳۹۲ به بعد، در راستای ارتقای سطح علمی فصلنامه، گام‌های دیگری، مانند راه‌اندازی پایگاه جامع اطلاع‌رسانی مجله برای دسترسی علاقه‌مندان و دانش‌پژوهان به مقالات؛ مکانیزه کردن فرایند دریافت، داوری و پیگیری مراحل چاپ مقالات؛ قراردادن مقالات شماره‌های پیشین مجله در پایگاه و فضای مجازی با هدف سهولت دسترسی پژوهشگران به محتوای کلیه آثار برداشته شده است. انتشار ۱۱۰ مقاله پژوهشی درباره بقاع متبرکه، باستان‌شناسی، زبان‌شناسی، سیمای جنگ تحمیلی و شعر شاعران بومی، نظام آموزشی استان، نظام مدیریت استان، سرمایه اجتماعی، امکان‌سنجی توسعه طبیعت‌گردی، حقوق شهروندی، ازدواج، حاشیه‌نشینی، مواد مخدر، تأثیر فضای مجازی بر ارزش‌ها، امنیت اجتماعی، خودکشی، جایگاه زنان در جامعه سنتی ایلام، شاخص‌های توسعه‌نیافتگی در شهرستان‌ها، مشارکت‌های مردمی و توسعه‌نیافتگی روستایی، مسئله‌شناسی و اولویت‌بندی آسیب‌های اجتماعی و برنامه‌ریزی راهبردی توسعه طبیعت‌گردی به همراه بیش از ۳۲۰ پیشنهاد کاربردی برای رفع آسیب‌ها و مشکلات، نشان از تداوم بی‌وقفه نشر آن در راستای معرفی فرهنگ استان داشته است (محمدنیاکان، ۱۳۹۶: ۱۵۷ - ۱۶۴).

جدول (۸۱) آمار مقالات پژوهشی در طول یک دهه (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) را نشان می‌دهد و به وضوح می‌نمایاند که اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان، همگام با اجرای برنامه‌های اساسی دیگر، از فعالیتی با موضوع پژوهش غافل نبوده و مدام با رصد مسائل فرهنگی، متناسب با اعتبارات و امکانات موجود، درصدد رفع آسیب‌ها برآمده است.

جدول (۸۱) آمار مقالات پژوهشی

ردیف	سال	شماره	تعداد (مقاله)
۱	۱۳۸۹	۲۷، ۲۶ و ۲۹، ۲۸	۲۰
۲	۱۳۹۰	۳۱، ۳۰ و ۳۳، ۳۲	۲۰
۳	۱۳۹۲	۳۵، ۳۴ و ۳۷، ۳۶	۲۰
۴	۱۳۹۲	۳۹، ۳۸ و ۴۱، ۴۰	۲۰
۵	۱۳۹۳	۴۳، ۴۲ و ۴۵، ۴۴	۲۰
۶	۱۳۹۴	۴۷، ۴۶ و ۴۹، ۴۸	۲۰
۷	۱۳۹۵	۵۱، ۵۰ و ۵۳، ۵۲	۲۰
۸	۱۳۹۶	۵۵، ۵۴ و ۵۷، ۵۶	۲۰
۹	۱۳۹۷	۵۸، ۵۹ و ۶۱، ۶۰	۲۰
۱۰	۱۳۹۸	۶۳، ۶۲ و ۶۵، ۶۴	۲۰
جمع کل		۴۰ شماره	۲۰۰

شورای فرهنگ عمومی

طبق آمار، شورای فرهنگ عمومی استان، از سال ۱۳۷۳ تا پایان سال ۱۳۸۹، ۴۴ جلسه برگزار کرده است و نتیجه بحث و تبادل نظر اعضا ۸۹ مصوبه بوده است. به عبارت دیگر، از بدو تأسیس تا سال ۱۳۸۰، چهارده جلسه برگزار شده و حاصل آن ۷ مصوبه بوده است و از سال ۱۳۸۱ تا پایان سال ۱۳۸۹، ۳۰ جلسه برگزار شده و خروجی آن‌ها ۸۴ مصوبه بوده است. جدول (۸۲) تا جدول (۹۱) تعداد جلسات، دستور جلسات، تصمیمات و مصوبات شورای فرهنگ عمومی مرکز استان و شهرستان‌ها را در آینه آمار نشان می‌دهند.

جدول (۸۲) آمار جلسات، دستور جلسات، تصمیمات و مصوبات شورای فرهنگ عمومی مرکز استان

ردیف	سال	جلسات	دستور جلسات	تصمیمات و مصوبات
۱	۱۳۸۹	۸	۲۵	۳۱
۲	۱۳۹۰	۵	۱۳	۱۴
۳	۱۳۹۱	۶	۱۳	۱۷
۴	۱۳۹۲	۸	۱۴	۴۸
۵	۱۳۹۳	۴	۸	۲۱
۶	۱۳۹۴	۶	۱۸	۳۳
۷	۱۳۹۵	۴	۱۴	۱۹
۸	۱۳۹۶	۵	۱۵	۲۲
۹	۱۳۹۷	۵	۱۷	۲۲
۱۰	۱۳۹۸	۳	۱۲	۱۵
جمع کل		۵۴	۱۴۹	۲۴۲

جدول (۸۳) آمار جلسات، دستور جلسات، تصمیمات و مصوبات شورای فرهنگ عمومی شهرستان آبدانان

ردیف	سال	جلسات	دستور جلسات	تصمیمات و مصوبات
۱	۱۳۸۹	۴	۴	۲۹
۲	۱۳۹۰	۴	۵	۳۰
۳	۱۳۹۱	۵	۵	۲۸
۴	۱۳۹۲	۵	۸	۴۳
۵	۱۳۹۳	۶	۸	۷۶
۶	۱۳۹۴	۵	۵	۷۳
۷	۱۳۹۵	۶	۸	۵۹
۸	۱۳۹۶	۴	۴	۲۹
۹	۱۳۹۷	۴	۶	۴۲
۱۰	۱۳۹۸	۳	۳	۳۳
جمع کل		۴۶	۵۶	۴۴۲

بخش سوم: گزارش توصیفی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام | ۱۶۱

جدول (۸۴) آمار جلسات، دستور جلسات، تصمیمات و مصوبات شورای فرهنگ عمومی شهرستان ایوان

ردیف	سال	جلسات	دستور جلسات	تصمیمات و مصوبات
۱	۱۳۸۹	۸	۱۴	۴۷
۲	۱۳۹۰	۷	۱۲	۴۲
۳	۱۳۹۱	۱۰	۲۱	۷۱
۴	۱۳۹۲	۸	۱۳	۴۸
۵	۱۳۹۳	۳	۵	۱۸
۶	۱۳۹۴	۵	۱۱	۳۰
۷	۱۳۹۵	۴	۷	۲۳
۸	۱۳۹۶	۳	۳	۱۴
۹	۱۳۹۷	۱	۱	۴
۱۰	۱۳۹۸	۳	۴	۱۰
جمع کل		۵۲	۹۱	۳۰۷

جدول (۸۵) آمار جلسات، دستور جلسات، تصمیمات و مصوبات شورای فرهنگ عمومی شهرستان بدره

ردیف	سال	جلسات	دستور جلسات	تصمیمات و مصوبات
۱	۱۳۸۹	-	-	-
۲	۱۳۹۰	-	-	-
۳	۱۳۹۱	-	-	-
۴	۱۳۹۲	-	-	-
۵	۱۳۹۳	-	-	-
۶	۱۳۹۴	۳	۵	۱۰
۷	۱۳۹۵	۲	۱۱	۱۲
۸	۱۳۹۶	۴	۷	۸
۹	۱۳۹۷	۳	۴	۱۳
۱۰	۱۳۹۸	-	-	-
جمع کل		۱۲	۲۷	۴۳

جدول (۸۶) آمار جلسات، دستور جلسات، تصمیمات و مصوبات شورای فرهنگ عمومی شهرستان سیروان

ردیف	سال	جلسات	دستور جلسات	تصمیمات و مصوبات
۱	۱۳۸۹	-	-	-
۲	۱۳۹۰	-	-	-
۳	۱۳۹۱	-	-	-
۴	۱۳۹۲	-	-	-
۵	۱۳۹۳	-	-	-
۶	۱۳۹۴	۵	۱۱	۳۸
۷	۱۳۹۵	۶	۹	۳۰
۸	۱۳۹۶	۶	۱۰	۴۰
۹	۱۳۹۷	۵	۸	۲۸
۱۰	۱۳۹۸	۵	۱۰	۳۶
جمع کل		۲۷	۴۸	۱۷۲

جدول (۸۷) آمار جلسات، دستور جلسات، تصمیمات و مصوبات شورای فرهنگ عمومی شهرستان چرداول

ردیف	سال	جلسات	دستور جلسات	تصمیمات و مصوبات
۱	۱۳۸۹	-	-	-
۲	۱۳۹۰	-	-	-
۳	۱۳۹۱	-	-	-
۴	۱۳۹۲	-	-	-
۵	۱۳۹۳	۱	۱	۶
۶	۱۳۹۴	۱	۲	۶
۷	۱۳۹۵	۳	۳	۱۴
۸	۱۳۹۶	۸	۲۰	۵۰
۹	۱۳۹۷	۹	۱۸	۴۶
۱۰	۱۳۹۸	۷	۱۳	۳۷
جمع کل		۲۹	۵۷	۱۵۹

بخش سوم: گزارش توصیفی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام | ۱۶۳

جدول (۸۸) آمار جلسات، دستور جلسات، تصمیمات و مصوبات شورای فرهنگ عمومی شهرستان دره شهر

ردیف	سال	جلسات	دستور جلسات	تصمیمات و مصوبات
۱	۱۳۸۹	-	-	-
۲	۱۳۹۰	۲	۲	۱۵
۳	۱۳۹۱	۴	۱۰	۱۹
۴	۱۳۹۲	۶	۱۳	۵۲
۵	۱۳۹۳	۶	۱۲	۵۳
۶	۱۳۹۴	۴	۱۵	۵۷
۷	۱۳۹۵	۳	۶	۱۴
۸	۱۳۹۶	۶	۸	۳۳
۹	۱۳۹۷	۲	۳	۱۰
۱۰	۱۳۹۸	۱	۱	۹
جمع کل		۳۴	۷۰	۲۶۲

جدول (۸۹) آمار جلسات، دستور جلسات، تصمیمات و مصوبات شورای فرهنگ عمومی شهرستان دهلران

ردیف	سال	جلسات	دستور جلسات	تصمیمات و مصوبات
۱	۱۳۸۹	۳	۶	۲۳
۲	۱۳۹۰	۵	۸	۴۲
۳	۱۳۹۱	۶	۶	۴۰
۴	۱۳۹۲	۶	۹	۵۵
۵	۱۳۹۳	۷	۱۰	۷۶
۶	۱۳۹۴	۲	۵	۲۰
۷	۱۳۹۵	۵	۵	۳۰
۸	۱۳۹۶	۵	۱۴	۳۹
۹	۱۳۹۷	۳	۸	۲۰
۱۰	۱۳۹۸	۴	۱۲	۳۰
جمع کل		۴۶	۸۳	۳۷۵

۱۶۴ | گزارش توصیفی و تحلیلی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام

جدول (۹۰) آمار جلسات، دستور جلسات، تصمیمات و مصوبات شورای فرهنگ عمومی شهرستان ملکشاهی

ردیف	سال	جلسات	دستور جلسات	تصمیمات و مصوبات
۱	۱۳۸۹	-	-	-
۲	۱۳۹۰	-	-	-
۳	۱۳۹۱	-	-	-
۴	۱۳۹۲	-	-	-
۵	۱۳۹۳	۴	۷	۱۴
۶	۱۳۹۴	۵	۱۵	۲۶
۷	۱۳۹۵	۳	۵	۱۰
۸	۱۳۹۶	۳	۱۵	۱۱
۹	۱۳۹۷	۳	۸	۱۷
۱۰	۱۳۹۸	۲	۴	۱۳
جمع کل				۹۱

جدول (۹۱) آمار جلسات، دستور جلسات، تصمیمات و مصوبات شورای فرهنگ عمومی شهرستان مهران

ردیف	سال	جلسات	دستور جلسات	تصمیمات و مصوبات
۱	۱۳۸۹	-	-	-
۲	۱۳۹۰	-	-	-
۳	۱۳۹۱	-	-	-
۴	۱۳۹۲	-	-	-
۵	۱۳۹۳	۷	۱۰	۶۳
۶	۱۳۹۴	۹	۱۱	۸۷
۷	۱۳۹۵	۴	۵	۲۳
۸	۱۳۹۶	۷	۸	۵۶
۹	۱۳۹۷	۵	۸	۵۸
۱۰	۱۳۹۸	۳	۵	۲۹
جمع کل				۳۱۶

نهاد کتابخانه‌های عمومی

در دهه ۱۳۶۰، هفت باب کتابخانه (با احتساب دو باب قبل از دهه ۱۳۶۰) با مساحت ۸۷۳۶ متر مربع و زیربنای ۴۵۴۰ متر مربع در استان ایلام تأسیس شده است. تعداد ۳۶ هزار و ۱۶۰ عنوان کتاب در شمارگان ۴۳ هزار و ۶۰۷ نسخه در کتابخانه‌ها موجود بوده و چهار هزار و ۴۲۱ نفر عضو فعال کتابخانه‌ها بوده‌اند. در دهه ۱۳۷۰، شانزده باب دیگر با مساحت ۱۷۷۲۰ متر مربع ساخته شده است. سیزده هزار عنوان کتاب در شمارگان ۱۸۵ هزار جلد در کتابخانه‌ها وجود داشته و تعداد ۲۴ هزار و ۶۳۳ نفر عضو فعال آن‌ها بوده‌اند. در دهه ۱۳۸۰، تعداد ۲۹ باب کتابخانه در استان ایلام فعال بوده است. ۲۷۴ هزار و ۴۸۴ عنوان کتاب در شمارگان ۳۴۰ هزار و ۱۳۶ جلد در آن‌ها موجود بوده و ۱۰۹ هزار و ۳۹۸ نفر عضو فعال کتابخانه‌ها بوده‌اند. البته، در نیمه دوم دهه ۱۳۸۰ رویکرد دولت توجه به روستاهای استان بوده است؛ به گونه‌ای که شش باب از کتابخانه‌های موجود استان با ۲۷۵۰ متر مربع مساحت و ۱۱۸۰ متر مربع زیربنا در روستاها ساخته شده‌اند (محمدنیاکان و ایدی، ۱۳۹۲: ۷۲ - ۷۹).

طبق آمار، از سال ۱۳۸۹ - ۱۳۹۸ در شهرستان ایوان هشت باب کتابخانه (چهار شهری و چهار روستایی)؛ در شهرستان ایلام بیست باب کتابخانه (چهارده شهری و شش روستایی)؛ در شهرستان آبدانان ده باب کتابخانه (دو شهری و هشت روستایی)؛ در شهرستان بدره چهار باب کتابخانه (دو شهری و دو روستایی)؛ در شهرستان سیروان دو باب کتابخانه شهری؛ در شهرستان مهران چهار باب کتابخانه شهری؛ در شهرستان چرداول هفده باب کتابخانه (دو شهری و پانزده روستایی)؛ در شهرستان دهلران یازده باب کتابخانه (ده شهری و یک روستایی)؛ در شهرستان دره‌شهر هشت باب کتابخانه (دو شهری و شش روستایی) احداث شده است. آمار و ارقام جدول شماره (۹۲) تا شماره (۱۰۱) این مطلب را تأیید می‌کند.

آمار نشان می‌دهد از ۸۴ کتابخانه‌ای که بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ در استان ساخته شده‌اند، ۴۲ کتابخانه در روستاها فعال‌اند، بنابراین، این آمار رویکرد دولت‌ها در دهه اخیر مبنی بر توجه به کتابخانه‌های روستایی را نشان می‌دهد.

جدول (۹۲) آمار کتابخانه‌های شهری و روستایی شهرستان ایوان

ردیف	نام شهرستان	سال	شهری	روستایی	جمع کل		
۱	ایوان	۱۳۸۹	۲	۱	۳		
		۱۳۹۰	۰	۰	۰		
		۱۳۹۱	۰	۰	۰		
		۱۳۹۲	۰	۰	۰		
		۱۳۹۳	۰	۰	۰		
		۱۳۹۴	۰	۰	۰		
		۱۳۹۵	۰	۱	۱		
		۱۳۹۶	۰	۰	۰		
		۱۳۹۷	۰	۰	۰		
		۱۳۹۸	۲	۲	۴		
		جمع کل					۸

جدول (۹۳) آمار کتابخانه‌های شهری و روستایی شهرستان ایلام

ردیف	نام شهرستان	سال	شهری	روستایی	جمع کل		
۲	ایلام	۱۳۹۸	۵	۱	۶		
		۱۳۹۰	۰	۰	۰		
		۱۳۹۱	۰	۰	۰		
		۱۳۹۲	۰	۰	۰		
		۱۳۹۳	۰	۰	۰		
		۱۳۹۴	۰	۱	۱		
		۱۳۹۵	۲	۱	۳		
		۱۳۹۶	۰	۰	۰		
		۱۳۹۷	۰	۰	۰		
		۱۳۹۸	۷	۳	۱۰		
		جمع کل					۲۰

جدول (۹۴) آمار کتابخانه‌های شهری و روستایی شهرستان آبدانان

ردیف	نام شهرستان	سال	شهری	روستایی	جمع کل		
۳	آبدانان	۱۳۸۹	۱	۲	۳		
		۱۳۹۰	۰	۰	۰		
		۱۳۹۱	۰	۰	۰		
		۱۳۹۲	۰	۰	۰		
		۱۳۹۳	۰	۰	۰		
		۱۳۹۴	۰	۰	۰		
		۱۳۹۵	۰	۰	۰		
		۱۳۹۶	۰	۰	۰		
		۱۳۹۷	۰	۲	۲		
		۱۳۹۸	۱	۴	۵		
		جمع کل					۱۰

جدول (۹۵) آمار کتابخانه‌های شهری و روستایی شهرستان بدره

ردیف	نام شهرستان	سال	شهری	روستایی	جمع کل		
۴	بدره	۱۳۸۹	۱	۰	۱		
		۱۳۹۰	۰	۰	۰		
		۱۳۹۱	۰	۰	۰		
		۱۳۹۲	۰	۰	۰		
		۱۳۹۳	۰	۰	۰		
		۱۳۹۴	۰	۰	۰		
		۱۳۹۵	۰	۰	۰		
		۱۳۹۶	۰	۰	۰		
		۱۳۹۷	۰	۱	۱		
		۱۳۹۸	۱	۱	۲		
		جمع کل					۴

جدول (۹۶) آمار کتابخانه‌های شهری و روستایی شهرستان سیروان

ردیف	نام شهرستان	سال	شهری	روستایی	جمع کل
۵	سیروان	۱۳۸۹	۰	۰	۰
		۱۳۹۰	۱	۰	۱
		۱۳۹۱	۰	۰	۰
		۱۳۹۲	۰	۰	۰
		۱۳۹۳	۰	۰	۰
		۱۳۹۴	۰	۰	۰
		۱۳۹۵	۰	۰	۰
		۱۳۹۶	۰	۰	۰
		۱۳۹۷	۰	۰	۰
		۱۳۹۸	۱	۰	۱
		جمع کل		۲	۰

جدول (۹۷) آمار کتابخانه‌های شهری و روستایی شهرستان مهران

ردیف	نام شهرستان	سال	شهری	روستایی	جمع کل
۶	مهران	۱۳۸۹	۲	۰	۲
		۱۳۹۰	۰	۰	۰
		۱۳۹۱	۰	۰	۰
		۱۳۹۲	۰	۰	۰
		۱۳۹۳	۰	۰	۰
		۱۳۹۴	۰	۰	۰
		۱۳۹۵	۰	۰	۰
		۱۳۹۶	۰	۰	۰
		۱۳۹۷	۰	۰	۰
		۱۳۹۸	۲	۰	۲
		جمع کل		۴	۰

جدول (۹۸) آمار کتابخانه‌های شهری و روستایی شهرستان ملکشاهی

ردیف	نام شهرستان	سال	شهری	روستایی	جمع کل
۷	ملکشاهی	۱۳۸۹	۱	۰	۱
		۱۳۹۰	۰	۰	۰
		۱۳۹۱	۰	۰	۰
		۱۳۹۲	۰	۰	۰
		۱۳۹۳	۰	۱	۱
		۱۳۹۴	۰	۰	۰
		۱۳۹۵	۰	۰	۰
		۱۳۹۶	۰	۰	۰
		۱۳۹۷	۰	۰	۰
		۱۳۹۸	۱	۱	۲
		جمع کل			

جدول (۹۹) آمار کتابخانه‌های شهری و روستایی شهرستان چرداول

ردیف	نام شهرستان	سال	شهری	روستایی	جمع کل
۸	چرداول	۱۳۸۹	۱	۳	۴
		۱۳۹۰	۰	۰	۰
		۱۳۹۱	۰	۰	۰
		۱۳۹۲	۰	۰	۰
		۱۳۹۳	۰	۰	۰
		۱۳۹۴	۰	۰	۰
		۱۳۹۵	۰	۰	۰
		۱۳۹۶	۰	۶	۶
		۱۳۹۷	۰	۰	۰
		۱۳۹۸	۱	۶	۷
		جمع کل			

جدول (۱۰۰) آمار کتابخانه‌های شهری و روستایی شهرستان دهلران

ردیف	نام شهرستان	سال	شهری	روستایی	جمع کل	
۹	دهلران	۱۳۸۹	۵	۰	۵	
		۱۳۹۰	۰	۰	۰	
		۱۳۹۱	۰	۰	۰	
		۱۳۹۲	۰	۰	۰	
		۱۳۹۳	۰	۰	۰	
		۱۳۹۴	۰	۰	۰	
		۱۳۹۵	۰	۰	۰	
		۱۳۹۶	۰	۰	۰	
		۱۳۹۷	۰	۰	۰	
		۱۳۹۸	۵	۱	۶	
		جمع کل		۱۰	۱	۱۱

جدول (۱۰۱) آمار کتابخانه‌های شهری و روستایی شهرستان دره‌شهر

ردیف	نام شهرستان	سال	شهری	روستایی	جمع کل	
۱۰	دره‌شهر	۱۳۸۹	۱	۱	۲	
		۱۳۹۰	۰	۰	۰	
		۱۳۹۱	۰	۰	۰	
		۱۳۹۳	۰	۰	۰	
		۱۳۹۳	۰	۰	۰	
		۱۳۹۴	۰	۰	۰	
		۱۳۹۵	۰	۰	۰	
		۱۳۹۶	۰	۲	۲	
		۱۳۹۷	۰	۰	۰	
		۱۳۹۸	۱	۳	۴	
		جمع کل		۲	۶	۸

جدول (۱۰۲) اعضای کتابخانه‌های عمومی استان ایلام به تفکیک زن و مرد را از سال ۱۳۸۹ - ۱۳۹۸ در آینه آمار نشان می‌دهد.

جدول (۱۰۲) اعضای کتابخانه‌های عمومی استان به تفکیک زن و مرد

ردیف	سال	مرد	زن	مجموع
۱	۱۳۸۹	۴۴۳۶	۴۹۶۷	۹۴۰۶۳
۲	۱۳۹۰	۵۲۵۷	۵۵۲۸	۱۰۷۸۵
۳	۱۳۹۱	۶۲۱۶	۵۴۷۰	۱۱۶۸۶
۴	۱۳۹۲	۶۸۰۶	۶۳۷۳	۱۳۱۷۹
۵	۱۳۹۳	۵۸۴۰	۶۴۱۱	۱۲۲۵۱
۶	۱۳۹۴	۵۸۵۸	۶۰۶۶	۱۱۹۲۴
۷	۱۳۹۵	۷۴۳۴	۸۱۵۷	۱۵۵۹۱
۸	۱۳۹۶	۱۳۹۹۸	۱۷۰۱۷	۳۱۰۱۵
۹	۱۳۹۷	۲۳۶۳۶	۳۰۳۲۵	۵۳۹۶۱
۱۰	۱۳۹۸	۲۲۸۸۸	۳۵۶۳۵	۵۸۵۱۳

جدول (۱۰۳) کتب موجود و کتاب‌های امانت داده شده کتابخانه‌های عمومی استان ایلام را از سال ۱۳۸۹ - ۱۳۹۸ در آینه آمار نشان می‌دهد.

جدول (۱۰۳) کتب موجود و کتاب‌های امانت داده شده کتابخانه‌های عمومی

ردیف	سال	کتب موجود	امانت داده شده
۱	۱۳۸۹	۲۶۰۵۱۰	۵۴۶۷۴
۲	۱۳۹۰	۴۲۹۷۲	۷۶۱۲۹
۳	۱۳۹۱	۵۱۰۴۵	۱۳۹۴۷۳
۴	۱۳۹۲	۴۹۶۶۱	۱۹۸۳۵۸

ردیف	سال	کتاب موجود	امانت داده شده
۵	۱۳۹۳	۴۴۳۲۹	۲۱۷۳۷۲
۶	۱۳۹۴	۴۴۶۶۴	۲۲۰۶۱۶
۷	۱۳۹۵	۵۰۲۳۲۰	۲۰۲۴۳۵
۸	۱۳۹۶	۵۸۶۷۴	۲۶۸۶۲۰
۹	۱۳۹۷	۴۸۰۹۰	۳۱۶۰۷۷
۱۰	۱۳۹۸	۴۹۰۸۸	۱۶۹۳۷۵۴

جدول (۱۰۴) مراجعه کنندگان به کتابخانه‌های عمومی استان ایلام را از سال ۱۳۸۹ - ۱۳۹۸ در آینه آمار نشان می‌دهد.

جدول (۱۰۴) آمار مراجعه کنندگان به کتابخانه‌های عمومی

ردیف	سال	مراجعه کنندگان
۱	۱۳۸۹	۵۵۶۶۶
۲	۱۳۹۰	۸۰۰۱۲
۳	۱۳۹۱	۱۴۲۱۹۲
۴	۱۳۹۲	۲۰۲۳۱۷
۵	۱۳۹۳	۲۲۱۹۲۳
۶	۱۳۹۴	۲۲۸۳۸۵
۷	۱۳۹۵	۲۱۳۴۲۴
۸	۱۳۹۶	۲۹۱۲۷۲
۹	۱۳۹۷	۳۴۶۵۳۹
۱۰	۱۳۹۸	۳۷۷۰۹۹

بخش سوم: گزارش توصیفی وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام | ۱۷۳

جدول (۱۰۵) زیربنای کتابخانه‌های عمومی استان ایلام را از سال ۱۳۸۹ - ۱۳۹۸ در آینه آمار نشان می‌دهد.

جدول (۱۰۵) زیربنای کتابخانه‌های عمومی استان

ردیف	سال	مساحت (متر مربع)
۱	۱۳۸۹	۹۸۶۹
۲	۱۳۹۰	۰
۳	۱۳۹۱	۰
۴	۱۳۹۲	۰
۵	۱۳۹۳	۱۰۰۰۰
۶	۱۳۹۴	۰
۷	۱۳۹۵	۱۱۰۴۵
۸	۱۳۹۶	۱۶۹۷۵
۹	۱۳۹۷	۱۷۹۴۵
۱۰	۱۳۹۸	۱۸۲۲۱

(منبع: اداره کل امور کتابخانه‌های استان ایلام)

۳- ۲۴. انجمن آثار و مفاخر فرهنگی

- تشکیل انجمن آثار و مفاخر فرهنگی - شعبه استان ایلام (۱۳۹۴/۱۱/۲۵).
- برگزاری هفت جلسه که آخرین آن‌ها (۱۳۹۷/۰۲/۱۸) بوده است.
- بزرگداشت شاعر حماسه‌سرای استان، زنده‌یاد ولی محمد امیدی (۱۳۹۲).
- همایش منطقه‌ای بزرگداشت محمد رحیم‌خان‌گرد در شهرستان آبدانان (۱۳۹۴).
- همایش منطقه‌ای بزرگداشت زنده‌یاد علیشاه‌خان حیدری‌زادی در شهرستان چرداول (۱۳۹۶).
- بزرگداشت زنده‌یاد پروفیسور محمد عبداللہی (۱۳۹۷).
- تصویب طرح برگزاری کنگره بزرگداشت آیت‌ا... محمد تقی مراورید (ره) - در دست اقدام.

- ایجاد سایت انجمن آثار و مفاخر فرهنگی شعبه استان ایلام (در دست طراحی).
- افتتاح حساب بانکی به نام انجمن مذکور (در دست اقدام) {منبع: اسناد موجود در اداره کل؛ (۱۳۹۸)}.

مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال

جدول‌های (۱۰۶)، (۱۰۷)، (۱۰۸)، (۱۰۹) و جدول (۱۱۰) علی‌القاعده باید آمار مجوزهای صادرشده تکثیر بسته‌های نرم‌افزاری خارجی، مجوزهای صادرشده از فعالیت‌های فرهنگی دیجیتال، مجوزهای صادرشده بسته‌های نرم‌افزاری داخلی، مجوزهای بازی‌ها و نرم‌افزارهای رسانه همراه و هوشمند، گواهی ثبت صادرشده بسته‌های نرم‌افزاری داخلی را نشان دهند؛ ولی متأسفانه آمار و اطلاعات آن‌ها در اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان وجود نداشت.

جدول (۱۱۱) آمار رسانه‌های برخط (سایت، وبلاگ، کانال، صفحه شخصی در رسانه کاربر محور) از سال ۱۳۹۴ تا سی‌ام بهمن ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد.

جدول (۱۰۶) آمار مجوزهای صادرشده تکثیر بسته‌های نرم‌افزاری خارجی

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	۰
۲	۱۳۹۰	۰
۳	۱۳۹۱	۰
۴	۱۳۹۲	۰
۵	۱۳۹۳	۰
۶	۱۳۹۴	۰
۷	۱۳۹۵	۰
۸	۱۳۹۶	۰
۹	۱۳۹۷	۰
۱۰	۱۳۸۹	۰

جدول (۱۰۷) مجوزهای صادرشده از فعالیتهای فرهنگی دیجیتال

ردیف	سال	تعداد حقیقی	تعداد حقوقی
۱	۱۳۸۹	-	-
۲	۱۳۹۰	-	-
۳	۱۳۹۱	-	-
۴	۱۳۹۲	-	-
۵	۱۳۹۳	-	-
۶	۱۳۹۴	-	-
۷	۱۳۹۵	۱	۱
۸	۱۳۹۶	۰	۱
۹	۱۳۹۷	۱	۳
۱۰	۱۳۹۸	۰	۰
جمع کل		۲	۵

جدول (۱۰۸) مجوزهای صادرشده بستههای نرم افزاری داخلی

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	۰
۲	۱۳۹۰	۰
۳	۱۳۹۱	۰
۴	۱۳۹۲	۰
۵	۱۳۹۳	۰
۶	۱۳۹۴	۰
۷	۱۳۹۵	۰
۸	۱۳۹۶	۰
۹	۱۳۹۷	۰
۱۰	۱۳۹۸	۰
جمع کل		۰

جدول (۱۰۹) مجوزهای بازی‌ها و نرم‌افزارهای رسانه‌های همراه و هوشمند

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	۰
۲	۱۳۹۲	۰
۳	۱۳۹۳	۰
۴	۱۳۹۴	۰
۵	۱۳۹۵	۰
۶	۱۳۹۶	۰
۷	۱۳۹۷	۰
۸	۱۳۹۸	۰
جمع کل		۰

جدول (۱۱۰) گواهی ثبت صادرشده بسته‌های نرم‌افزاری داخلی

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	۰
۲	۱۳۹۰	۰
۳	۱۳۹۱	۰
۴	۱۳۹۲	۰
۵	۱۳۹۳	۰
۶	۱۳۹۴	۰
۷	۱۳۹۵	۰
۸	۱۳۹۶	۰
۹	۱۳۹۷	۰
۱۰	۱۳۹۸	۰
جمع کل		۰

جدول (۱۱۱) آمار رسانه‌های برخط

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	-
۲	۱۳۹۰	-
۳	۱۳۹۱	-
۴	۱۳۹۲	-
۵	۱۳۹۳	-
۶	۱۳۹۴	۳۸
۷	۱۳۹۵	۸۴
۸	۱۳۹۶	۹۰
۹	۱۳۹۷	۴۶
۱۰	۱۳۹۸ تا ۳۰ بهمن ۹۸	۲۰

(منبع: مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال)

فروشگاه‌های عرضه محصولات فرهنگی هنری

در دهه ۱۳۶۰ تنها یک باب فروشگاه عرضه محصولات فرهنگی در ایلام تأسیس شده است. در دهه ۱۳۷۰، ۵۳ باب و در دهه ۱۳۸۰، ۴۸ باب فروشگاه عرضه محصولات فرهنگی هنری در سطح استان تأسیس شده است. تا قبل از سال ۱۳۸۹، تعداد ۳۲ فروشگاه عرضه محصولات فرهنگی هنری وجود داشته است.

جدول (۱۱۲) آمار فروشگاه‌های عرضه محصولات فرهنگی از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد.

جدول (۱۱۲) آمار فروشگاه‌های عرضه محصولات فرهنگی

ردیف	تاریخ	تعداد
۱	۱۳۸۹	۱۱
۲	۱۳۹۰	۳
۳	۱۳۹۱	۸
۴	۱۳۹۲	۶
۵	۱۳۹۳	۲
۶	۱۳۹۴	۶
۷	۱۳۹۵	۹
۸	۱۳۹۶	۳
۹	۱۳۹۷	۶
۱۰	۱۳۹۷	۱
	جمع کل	۵۵

(منبع: صنف فروشگاه‌های عرضه محصولات فرهنگی و بازی‌های رایانه‌ای)

مراکز بازی‌های تصویری و رایانه‌ای

تخمین زده می‌شود در حال حاضر، بیش از ۵۰۰ هزار بازی رایانه‌ای در پلت‌فرم‌های مختلف در جهان قابل دسترسی باشد. با توجه به فضای انتشار دیجیتال، بازیکنان ایرانی نیز کم‌وبیش به این محتوا دسترسی دارند؛ لذا، امکان اعلام آماری دقیق در این مورد وجود ندارد. به‌ویژه نمی‌توان در مورد یک شهر یا استان خاص، آماری را اعلام کرد. تا قبل از سال ۱۳۸۹، تعداد ۱۵ مرکز بازی تصویری و رایانه‌ای در ایلام وجود داشته است.

جدول (۱۱۳) آمار پروانه‌های صادرشده نشر بازی را به‌نقل از معاونت نظارت بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای برای بازی‌هایی که در سه پلت‌فرم «کنسول»، «رایانه» یا «موبایل» در کشور پروانه نشر گرفته‌اند، نشان می‌دهد.

جدول (۱۱۳) آمار پروانه‌های صادرشده نشر بازی

سال	تعداد
۱۳۹۰	۲۷۴۷
۱۳۹۱	۱۶۰۰
۱۳۹۲	۲۱۵۵
۱۳۹۳	۲۶۰۵
۱۳۹۴	۲۰۸۲
۱۳۹۵	۱۰۲۲
۱۳۹۶	۱۱۸۵
۱۳۹۷	۷۷۹
۱۳۹۸	۹۹۴

(منبع: بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای)

جدول (۱۱۴) آمار مرکز بازی‌های تصویری و رایانه‌ای استان ایلام را از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد.

جدول (۱۱۴) آمار مرکز بازی‌های تصویری و رایانه‌ای استان

ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۸۹	۸
۲	۱۳۹۰	۶
۳	۱۳۹۱	۸
۴	۱۳۹۲	۷
۵	۱۳۹۳	۵
۶	۱۳۹۴	۱۰
۷	۱۳۹۵	۳
۸	۱۳۹۶	۵
۹	۱۳۹۷	۴
۱۰	۱۳۹۷	۲
جمع کل		۵۸

(منبع: صنف فروشگاه‌های عرضه محصولات فرهنگی و بازی‌های رایانه‌ای)

اهم فعالیت‌های فرهنگی

«چون یکی از برنامه‌های مهم، اساسی و تأثیرگذار وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی توجه به حوزه فرهنگ عمومی کشور است، به طبع اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان، بر پایه اهداف و سیاست‌های راهبردی وزارت، مکلف به اجرای آن است. مطالعه و بررسی آثار و رویکردهای مدیران فرهنگی در چهار دهه گذشته نشان می‌دهد که عواملی، چون مرزی بودن، دوری از مرکز، پیامدهای ناشی از هشت سال جنگ نابرابر و تحمیلی، ضعف مدیریت، عدم سیاست‌گذاری و نبود برنامه‌ریزی اصولی در حوزه فرهنگ باعث شده است تا تلاش کارگزاران فرهنگی استان برای رشد و اعتلای فرهنگ عمومی، به چشم نیاید و کارشناسان و صاحب‌نظران این حوزه آن را در دایره «توسعه‌نیافتگی» تحلیل و تفسیر کنند؛ در صورتی که باید واقع‌بینانه پذیرفت به دلیل کمبود منابع انسانی و مالی، ضعف زیرساخت‌های فرهنگی، فقدان مدیریت کارآمد و عدم سیاست‌گذاری و نبود برنامه‌ریزی اصولی، توجه به حوزه فرهنگ در استان ایلام از دهه ۱۳۷۰ آغاز شده است. جوانه‌زدن نهال نشریات محلی و گام‌نهادن سریع آن‌ها به میدان فعالیت، شکل‌گیری و به دنبال آن توسعه مراکز آموزش متوسطه و عالی، رویش حوزه نشر و... از مصادیق چنین رویکردی به شمار می‌آید. در این راستا، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام با هدف توسعه فرهنگ عمومی، تقویت نشاط فرهنگی، کاهش آسیب‌های اجتماعی، تحقق منشور حقوق شهروندی و... علاوه بر مناسبت‌های اولویت‌دار، از قبیل روز عفاف و حجاب، روز خبرنگار، روز سینما، هفته دفاع مقدس، روز روستا و عشایر، اربعین حسینی (ع)، روز فرهنگ عمومی، هفته کتاب و کتاب‌خوانی، روز پژوهش، دهه فجر، روز زن و... و نیز موضوعات تکلیفی، مانند گفتمان‌سازی و فرهنگ‌سازی در زمینه اقتصاد مقاومتی، تولید و اشتغال، پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی (اعتیاد، حاشیه‌نشینی، خشونت، طلاق، فضای مجازی و...)، گسترش فرهنگ نماز، امر به معروف و نهی از منکر، ترویج فرهنگ و ایشار و شهادت، صیانت از فرهنگ عامه، غنی‌سازی اوقات فراغت جوانان و نوجوانان، گسترش نشاط و تحرک اجتماعی، مبارزه با مواد مخدر، ازدواج و تحکیم بنیان خانواده، ترویج فرهنگ عفاف و حجاب، پدافند غیر عامل در حوزه فرهنگ و هنر، مقابله با گروه‌های تکفیری و خشونت‌گرا، مقابله فرهنگی با قاچاق کالا و ارز و... سالانه بیش از ۱۰۰ برنامه شاخص در قالب جشنواره، نمایشگاه، جشن، همایش، پژوهش، نقد و بررسی کتاب، نشست تخصصی، برنامه‌های مشترک و تفاهم‌نامه‌ای و... اجرا کرده است.» (محمدنیاکان، ۱۳۹۶: ۲-۳) بنابراین، فعالیت‌های مهم فرهنگی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان

ایلام در طول دهه گذشته (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) به اختصار و به شرح زیر تدوین شده است:

- توزیع بیش از ۳۵۰ هزار جلد کتاب با موضوعات دین، فلسفه، هنر، علوم اجتماعی، تاریخ و جغرافیا، کلیات، کودک و نوجوان، قرآن، علوم عملی، ادبیات، کمک درسی، زبان و علوم طبیعی و ریاضی بین مدارس ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان‌های شهر ایلام، سپاه امیرالمؤمنین استان و سپاه پاسداران شهرستان‌های مهران، دهلران، دره شهر، سیروان، ایوان، چرداول، ادارات فرهنگ و ارشاد اسلامی شهرستان‌ها، بیمارستان دامپزشکی ایلام، گردان ۱۱۰ امیرالمؤمنین مستقر در مرز، بنیاد شهید شهرستان ایلام، مؤسسات فرهنگی هنری و علوم قرآنی در سراسر استان، بسیج دانشجویی، بسیج هنرمندان، کانون‌های فرهنگی هنری مساجد استان، حسینیه‌ها، مراکز آموزش عالی علمی کاربردی، کتابخانه‌های عمومی استان، بیمه آرمان، مرکز بهداشت شهرستان ایلام، مرکز ارتباطات و زیرساخت ایلام، نیروی انتظامی شهرستان‌های ایوان، مهران، دهلران، ایلام، کتابخانه‌های روستایی استان، آموزش و پرورش استان و ...

- برگزاری ده دوره (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) جشن رمضان با هدف انس با قرآن کریم، تبلیغ، ترویج و گسترش فرهنگ قرآن، استعدادیابی، نخبه‌شناسی قرآنی و ایجاد رقابت سالم و شور قرآنی در بین اقشار مختلف، به ویژه جوانان و نوجوانان (در طول ماه مبارک رمضان) با اجرای برنامه‌هایی، مانند ختم دسته‌جمعی قرآن کریم، نمایشگاه کتاب و نرم‌افزار قرآنی و محصولات مذهبی، تفسیر قرآن کریم، جزءخوانی قرآن کریم، محفل انس با قرآن «سفیران نور»، کلاس‌های آموزش قرآن و احکام، مراسم شب‌های قدر، تفسیر و تدبیر در سوره قیامت، محفل کتابت کلام وحی، محفل انس با قرآن کریم و ختم صلوات، محفل انس با قرآن به مناسبت شب‌های قدر، تفسیر سوره لقمان، کلاس روخوانی و روان‌خوانی قرآن کریم، قرائت زیارت عاشورا، نشست فرهنگی نماز و خانواده - با هدف ترویج فرهنگ نورانی نماز، آموزش صحیح‌خوانی نماز به خانواده‌ها و نشان دادن اهمیت این امر از منظر قرآن - مسابقه (آزمون) ترجمه و مفاهیم سوره مبارکه «یس»، طرح قرآنی ۱۴۵۱ با محوریت سوره واقعه و ملک، سفره‌های کریمانه افطاری، طرح ملی ربیع القرآن، محافل مختلف قرآنی ویژه خواهران، برنامه‌های تواشیح، تجلیل از فعالان قرآنی، همایش علمی قرآن و عترت، همایش عفاف و حجاب و تئاتر خیابانی، اکران فیلم در سراسر استان، مراسم وداع با ماه مبارک رمضان و ...

- برگزاری ۱۸۰ کنسرت موسیقی و جنگ شادی (۱۳۹۴ - ۱۳۹۶)، با هدف فراهم آوردن زمینه شور و نشاط اجتماعی در بین آحاد مردم - به ویژه جوانان و نوجوانان - افزایش وفاق اجتماعی، همبستگی، رضایت از زندگی، سلامت روانی و اجتماعی، افزایش ارتباطات عاطفی مردم و... با بهره گیری از ابزار هنر و برگزاری جنگ های شادی و برنامه های شادی آفرین.
- همایش تبیین نقش و جایگاه رسانه در اقتصاد مقاومتی (۱۳۹۵) به منظور فراهم آوردن زمینه لازم برای انتشار موضوعات مرتبط با اقتصاد مقاومتی در مطبوعات محلی، اجرای برنامه های مرتبط با اقتصاد مقاومتی، از قبیل نشست تخصصی با هنرمندان در راستای اقتصاد هنر، نشست با اصحاب فرهنگ و رسانه ها برای تعامل و تبادل نظر درباره مسائل مربوط به اقتصاد مقاومتی با رویکرد سالم سازی، شفاف سازی اقتصاد، فرهنگ سازی، گفتمان سازی و... .
- برگزاری سه دوره (۱۳۹۴، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶) هفته قرآن و عترت استان ایلام با هدف تولید و ارائه دستاوردهای قرآن و عترت (علیهم السلام)، حمایت از تولیدکنندگان آثار قرآنی، ترویج و تبلیغ فرهنگ قرآن، معرفی دستاوردها و توانمندی های علوم قرآنی در استان، جریان سازی قرآنی در بین اقشار مختلف جامعه، تقویت و توسعه تعاملات و هم اندیشی با قاریان و حافظان کشور عراق (به عنوان مهمان مدعو)، برگزاری نمایشگاه توانمندی ها و دستاوردهای قرآنی استان ایلام، جشنواره آواها و نغمات آیینی، مقاله نویسی و انشانویسی، شعر و داستان کوتاه و هنرهای تجسمی، کارگاه آموزشی نماز، کارگاه خوش نویسی و نقاشی با موضوع قرآن و عترت، محفل شعر آیینی با موضوع قرآن، جلسه سنتی قرآن کریم، مسابقه حضوری قرآن کریم در رشته قرائت و حفظ، محفل انس با قرآن کریم، کارگاه تخصصی مؤلفه های ادبیات دینی، مسابقات حضوری قرآن کریم (در رشته های قرائت، حفظ، اذان و ابتهال، شامل حفظ پنج جزء، حفظ ده جزء، حفظ کل قرآن کریم، تلاوت و مسابقه نهج البلاغه)، کارگاه تخصصی خوش نویسی، مسابقه کتاب شریف نهج البلاغه، مراسم اختتامیه هفته قرآن و عترت و تجلیل از برگزیدگان بخش های رقابتی و جشنواره ها، برگزاری محفل خانگی قرآن با هدف گسترش فرهنگ قرآنی در بین نسل جوان و شناسایی استعدادها و توانمندی های این حوزه در استان و... .
- برگزاری ده دوره (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) آزمون سراسری قرآن و عترت (ع) در ده شهرستان استان (در رشته های حفظ کل، بیست جزء، ده جزء، پنج جزء، سه جزء، جزء

اول، جزء سی‌ام، کلیه رشته‌های مفاهیم، نهج البلاغه و تدبیر در قرآن با همکاری اوقاف و امور خیریه، مؤسسات فرهنگی قرآن و عترت (ع) و نیز سازمان تبلیغات اسلامی).

- نکوداشت زنده‌یاد «ولی محمد امیدی» (اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۲) با هدف تکریم شاعر حماسه‌سرای استان ایلام، تقدیر از مقام ادبی شاعر، جمع‌آوری آثار مرتبط با ایشان، ایجاد انگیزه در شاعران استان.
- برگزاری همایش منطقه‌ای تجلیل از محمد رحیم‌خان‌گرد از مفاخر فرهنگی استان ایلام (۱۳۹۵) با هدف معرفی فرزندان گمنام استان در حوزه فرهنگ و هنر.
- برگزاری همایش منطقه‌ای شاعر گردی‌سرا، زنده‌یاد علی شاه‌خان حیدری‌زادی با هدف ارتقای سطح فرهنگ و ادب منطقه غرب به‌عنوان پشتوانه‌ای گران‌بها برای فرهنگ ملی با حضور استان‌های آذربایجان غربی، کردستان، لرستان، کرمانشاه و ایلام (بهمن‌ماه ۱۳۹۵).
- برگزاری جشنواره ملی - موضوعی مطبوعات محلی ایران «زاگرس» (۱۳۹۲)، به‌منظور تقویت و توجه بیشتر به مطبوعات محلی، تعامل دو سویه بین اصحاب رسانه‌ها با یکدیگر و با حضور مطبوعات محلی از ۱۹ استان کشور.
- بزرگداشت سالروز فتح خرمشهر با برگزاری نمایشگاه عکس، پوستر و... به‌منظور ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، آشنایی مردم با رشادت‌ها و دلوری‌های رزمندگان دوران دفاع مقدس.
- ده دوره (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) برگزاری مراسم گرامیداشت روز خبرنگار، تجلیل از خبرنگاران استان و گرامیداشت سالروز شهادت شهید محمود صارمی.
- برگزاری ده دوره (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) جشنواره تئاتر استانی با هدف توسعه هنر نمایش، شناسایی و معرفی استعدادها و نو در عرصه نمایش استان، حمایت از اجرای عمومی نمایش در سطح استان و تلاش برای ارتقای سطح فرهنگ عمومی جامعه، ایجاد فضای مناسب و بستری سالم برای رقابت هنرمندان، غنی‌سازی اوقات فراغت هنرمندان به‌عنوان بخش بزرگی از بدنه جوان جامعه.
- پنج دوره (۱۳۹۰ - ۱۳۹۶) برگزاری جشنواره ملی دو سالانه عکس اقوام ایرانی با هدف معرفی و آشنایی مردم استان‌های مختلف کشور با فرهنگ عامه و آداب و رسوم یکدیگر.
- برگزاری پنج دوره نمایشگاه بزرگ کتاب ایلام دوره (۱۳۸۹، ۱۳۹۱، ۱۳۹۵، ۱۳۹۴ و

(۱۳۹۶) با حضور ناشران معتبر کشور و با هدف ترویج فرهنگ کتاب و کتاب‌خوانی، استفاده از کتاب به‌عنوان کالای فرهنگی، تهیه کتاب‌های نایاب و عرضه کتاب با موضوعات مختلف کلیات، دین، تاریخ و جغرافیا، علوم طبیعی و ریاضیات، علوم اجتماعی، علوم عملی، کتب درسی، زبان، کودک و نوجوان، هنر، اجرای برنامه جنبی برای اقشار مختلف مردم، از جمله نمایشگاه علوم قرآنی، کارگاه‌های تخصصی و نشست نقد کتاب، قصه‌گویی برای کودکان و نوجوانان، برگزاری ایستگاه نقاشی برای کودکان، اجرای نمایش خیابانی در محوطه بیرونی نمایشگاه، برپایی نمایشگاه عکس انقلاب، پیشگیری از جرم و آسیب‌های اجتماعی، ادبیات داستانی معاصر ایران، کتاب و کتاب‌خوانی از دیدگاه قرآن و احادیث، محفل شعر طنز، محفل شعر کردی، رسانه با کتاب یا بر کتاب، نقش رسانه در ترویج کتاب‌خوانی، آسیب‌شناسی بازی‌های رایانه‌ای غیرمجاز، نقد کتاب و رونمایی از تازه‌های نشر استان، تجلیل از خادمان نشر، شب شعر، فرصت‌ها و چالش‌های شبکه‌های اجتماعی در حوزه کتاب و کتاب‌خوانی، پدافند غیر عامل، گفتمان‌سازی و فرهنگ‌سازی اقتصاد مقاومتی، نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در ترویج کتاب و کتاب‌خوانی و ...

- برگزاری ده دوره (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) جشنواره ملی رضوی، شامل یک دوره جشنواره ملی عکاسی (۱۳۸۹)، یک دوره جشنواره ملی پیامکی (۱۳۹۰) و هفت دوره جشنواره سفرنامه‌نویسی و خاطره‌نویسی رضوی (۱۳۹۱ - ۱۳۹۷) و یک دوره کنگره عظیم پیاده‌روی اربعین (۱۳۹۸) از سری برنامه‌های جشنواره بین‌المللی امام رضا (ع) با هدف اشاعه و ترویج فرهنگ منور رضوی؛ گسترش فعالیت‌های هنری و مذهبی و مرتبط با سیره ائمه معصومین به‌ویژه امام رضا (ع)؛ تکریم تولیدکنندگان و پدیدآورندگان آثار برتر فرهنگی و هنری در زمینه سیره، شخصیت، معارف امام رضا (ع) و کمک به انتشار چنین آثاری؛ تجلیل از شاعران آیینی با برگزاری مراسم شب شعر رضوی و اجرای ده‌ها برنامه دیگر به‌مناسبت میلاد حضرت فاطمه معصومه (س) و امام رضا (ع) و دهه کرامت و ...

- برگزاری شش دوره (۱۳۹۳ - ۱۳۹۸) سوگواره ملی علم‌دار کربلا با هدف:
 - ارادت به ساحت مقدس خاندان مطهر پیامبر اعظم (ع).
 - آشنایی بیش از پیش با معارف و سیره اهل بیت عصمت و طهارت (ع).
 - استفاده از ظرفیت عظیم هنرمندان ایران اسلامی در راستای خلق آثار ارزشمند

دینی به‌ویژه فرهنگ عاشورا.

– شناسایی و ارتقای سطح اطلاعات عمومی و تخصصی جوانان علاقه‌مند به هنر، شعر و عکاسی.

– شناسایی استعداد‌های برتر ادبی و هنری فعال کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد کشور با ایجاد رقابت سالم.

– ترغیب و تشویق مدیران کانون‌ها به کشف استعداد‌های محلی و منطقه‌ای فعال در امور ادبی و عکاسی.

– ترویج معارف اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام و بهره‌گیری از ظرفیت کانون‌های فرهنگی هنری مساجد استان و ...

- برگزاری جشنواره موسیقی منطقه‌ای (بهمن‌ماه ۱۳۹۱) با هدف تشویق و ترغیب گروه‌های موسیقی استان به تولید آثار موسیقی در حوزه دفاع مقدس؛ شناسایی گروه‌های موسیقی فعال منطقه غرب کشور؛ ایجاد فضای رقابتی و سالم برای هنرمندان موسیقی منطقه غرب کشور و فراهم کردن فضای شاد برای مخاطبان و با حضور هنرمندان استان‌های کرمانشاه، ایلام، لرستان، کردستان، همدان و ...
- برگزاری چهار دوره جشنواره ملی هنرهای تجسمی ایشار و شهادت «مهران، حماسه ماندگار» (۱۳۸۸ – ۱۳۹۱) با هدف شناسایی و معرفی چهره‌های هنری در رشته‌های تجسمی، تولید آثار نقاشی، گرافیک، عکس، حجم و نقش برجسته (با موضوع دفاع مقدس)؛ معرفی ظرفیت‌های دفاع مقدس در استان از طریق خلق آثار هنری؛ شناساندن استعداد‌های ایام جنگ در استان به هنرمندان کشور و انتخاب آثار برتر و تجلیل از برگزیدگان هر دوره.

- برگزاری هفت دوره جشنواره «برترین‌های فرهنگ و هنر استان ایلام» (۱۳۹۲ – ۱۳۹۸) با هدف شناسایی استعداد‌های هنری استان؛ تقدیر از فعالان عرصه فرهنگ و هنر؛ رصد موفقیت‌های هنرمندان در عرصه‌های استانی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی؛ پاسداشت مقام پیش‌کسوتان فرهنگ و هنر و ...

- برگزاری جشنواره ملی شعر کردی خلیج فارس (۱۳۹۲) با هدف گسترش فعالیت‌های فرهنگی هنری و در راستای پاسداری از هویت ملی و بین‌المللی خلیج فارس به‌عنوان مظهر صلح و دوستی؛ ارتقای سطح معادلات فرهنگی با کشورهای همسایه؛ شناسایی، معرفی و گرامی‌داشت تولید کنندگان و پدیدآورندگان برتر آثار فاخر فرهنگی، ادبی، هنری، علمی، پژوهشی، تاریخی مرتبط با تولید و

انتشار گسترده این آثار؛ تجلیل از پایداری و مرزبانی مردم ایران اسلامی در دفاع از حریم این سرزمین سربلند؛ نمایاندن چهره استعمارگران و نفی سلطه بیگانه در منطقه خلیج فارس.

- برگزاری ده دوره (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) جشن اردیبهشت تئاتر استان ایلام به مناسبت ۱۵ اردیبهشت روز جهانی تئاتر و با هدف شناسایی نیروهای فعال در عرصه نمایش استان در طول سال؛ تشویق و اشاعه هنر نمایش؛ تشویق و ترغیب هنرمندان برای استقبال از فراخوان‌های مرتبط با جشنواره‌های منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و مشارکت فعال آنان در این جشنواره‌ها و تجلیل از هنرمندان برتر استان.
- ده دوره (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) برگزاری مراسم سالروز آغاز عملیات کربلای یک و آزادسازی شهر مهران با هدف ترویج فرهنگ ایثار و شهادت؛ آشنایی نسل جدید با فرهنگ دفاع مقدس؛ تجلیل از حماسه‌سازان دفاع مقدس با ایراد سخنرانی و بیان رشادت‌های دلاور مردان جبهه‌های حق علیه باطل؛ اجرای برنامه‌های سرودن شعر، موسیقی، نمایش طنز و ...
- برگزاری جشنواره موسیقی استانی «ده‌نگ دوران» (۱۳۹۲) با هدف احیاء و حفظ هنر موسیقی استان، توجه به هنرهای فاخر موسیقی، تشویق و ترغیب هنرمندان موسیقی استان برای تولید آثار در حوزه دفاع مقدس، ایجاد فضای سالم و با نشاط برای مخاطبان و همچنین شناسایی فعالان موسیقی استان.
- برگزاری جشنواره ملی فیلم‌نامه‌نویسی و جشنواره استانی تولیدات ویدئویی شرکت‌های فیلم‌سازی استان ایلام (۱۳۹۲) با هدف تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی، تجلیل از تولیدکنندگان آثار فاخر در بخش فیلم‌نامه‌نویسی و ارتقای سطح دانش فعالان این عرصه، شناسایی استعدادها در حوزه تولیدات ویدئویی و فیلم‌نامه‌نویسی، دستیابی به نتایج بهتر و حمایت از دستاوردها و سرمایه متخصصان ایرانی.
- برگزاری جشنواره شعر استانی «یک پنجره پرواز» (۱۳۹۲) با هدف بسترسازی برای کشف استعدادهای جوان و سبک و نگاه خلاقانه به شعر، گرامیداشت یاد و خاطره شهید هسته‌ای کشور (شهید داریوش رضایی نژاد)، رشد و ارتقای کیفی و کمی توانایی‌های شاعران در زمینه‌های محتوایی آثار و حمایت از شاعران.
- برگزاری هفت دوره (۱۳۹۲ - ۱۳۹۸) جشنواره استانی مد و لباس ایرانی - اسلامی با اهداف:

- ایجاد فضای مناسب جهت معرفی برند (برندسازی).
 - ارائه نمونه طرح‌های جدید متناسب با شاخص‌ها و استانداردهای اسلامی - ایرانی.
 - ایجاد ساختار مناسب برای سامان‌دهی به مثلث طراحی، تولید و توزیع پوشاک.
 - ایجاد زمینه اشتغال برای طراحان مد و لباس.
 - شکوفایی استعدادها و بروز خلاقیت‌ها در حوزه طراحی مد و لباس ایرانی - اسلامی.
 - شناسایی و معرفی طرح‌ها و مدهای متنوع و متناسب با فصول سال براساس الگوهای ملی و اسلامی.
 - شناسایی، احیاء و معرفی ویژگی‌های لباس‌های بومی و محلی و استفاده از الگوهای آن در طراحی‌های نوین.
 - معرفی توانمندی‌های تولیدات داخلی در حوزه‌های پوشاک و طراحی مد و لباس ایرانی - اسلامی در راستای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و مقابله با تهاجم فرهنگی بیگانگان.
 - شناسایی طراحان و فعالان حوزه مد و لباس ایرانی - اسلامی استان و تقدیر از آنان.
- برگزاری جشنواره ملی کتاب «ایلام» (۱۳۹۲) و دو دوره نمایشگاه عکس اسناد تاریخی استان ایلام «یاد ایلام» (۱۳۹۱ - ۱۳۹۲)، با هدف ارتقای شاخص‌های فرهنگی و هنری استان بر مبنای شاخص‌ها و المان‌های فرهنگ مدنی؛ پاسداشت تلاش نویسندگان و مؤلفان سراسر کشور؛ مقایسه تطبیقی محورهای فرهنگ، هنر، اقتصاد، اجتماع و سیاست بر اساس آمار کیفی و کمی جهت برنامه‌ریزی؛ تشویق مؤلفان و ناشران در راستای شکوفایی و بالندگی چاپ، نشر و تألیف آثار فاخر و ارزشمند.
 - برگزاری همایش بررسی تحلیلی شعر فارسی ایلام، نگاه نو، (۱۳۹۲) با هدف مستندسازی نقد شعر فارسی ایلام، پاسداشت سرمایه‌های ادبی استان، تولید نقدهای تحلیلی جدید در باره شعر فارسی و معاصر ایلام، دانش‌افزایی مخاطبان در خصوص شعر معاصر استان.
 - ده دوره (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) گرامیداشت روز هنر انقلاب اسلامی و سالروز شهادت

- شهید سید مرتضی آوینی با ایراد سخنرانی و اکران فیلم‌های هنر انقلاب اسلامی. هشت دوره (۱۳۸۹ - ۱۳۹۶) شرکت در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران برای فراهم‌آوردن زمینه حضور ناشران فعال استان، استادان دانشگاه‌ها، دانشجویان، فرهنگیان، مسئولان و مدیران استان، پژوهشگران و
- برگزاری شش دوره (۱۳۹۳، ۱۳۹۴، ۱۳۹۵، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸) جشنواره تئاتر کوتاه استان ایلام با هدف توسعه کمی و کیفی هنر نمایش در استان و به منظور تقویت تئاتر ملی در مقیاس کوتاه به عنوان بستری مناسب برای اهالی تئاتر استان.
- برگزاری سه دوره (۹۲، ۹۴ و ۱۳۹۶) جشنواره منطقه‌ای شعر کُردی کودک با حضور شعرای استان‌های ایلام، کرمانشاه، کردستان، آذربایجان غربی، همدان و لرستان و با هدف توجه به ادبیات کودک به عنوان جمعیت پایه و اثرگذار در تعاملات فرهنگی، جمع‌آوری و ثبت و ضبط آثار شعرا و هنرمندان در حوزه فعالیت‌های عامیانه کودک؛ جمع‌آوری و ثبت لالایی‌ها، اشعار، پندها و اندرزهای کودکانه به زبان کُردی در ادوار گذشته و همچنین سروده‌های شاعران کنونی منطقه غرب؛ ایجاد انگیزه در شاعران کُردی سرای منطقه غرب کشور برای سرودن آثاری با مضمون کودک به منظور تقویت فرهنگ ملی، بهره‌برداری و استفاده بیشتر کودکان شهرستان‌ها و مرکز استان از استعدادهای شعری شاعران منطقه غرب کشور؛ ارتقای سطح فرهنگ و ادب در منطقه غرب کشور و توجه به فرهنگ و زبان بومی و محلی به عنوان پشتوانه‌ای گران‌بها برای فرهنگ ملی و استقبال از شعر بزرگسالان و تبادل افکار و آرای شاعران این دیار و تقویت ادبیات کُردی با گویش‌های کُردی، لکی و لری استان.
- برگزاری ده دوره (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) جشنواره قرآنی مُدهامتان به منظور جهت‌دهی و غنی‌سازی اوقات فراغت جوانان و نیز استفاده از ابزارهای فرهنگی و هنری در راستای جذب بیشتر و بهتر آنان به مساجد؛ شناسایی و ارتقای سطح اطلاعات عمومی و تخصصی جوانان علاقه‌مند به قرآن و فرهنگ غنی اسلام؛ کشف و شناسایی استعدادهای برتر قرآنی کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد کشور در قالب ایجاد رقابت سالم؛ ترغیب و تشویق مدیران کانون‌ها به کشف استعدادهای محلی و منطقه‌ای در امور قرآنی؛ آشنایی بیشتر مردم و مسئولان با استعدادهای و ظرفیت‌های قرآنی موجود در کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد و کشف و شناسایی استعداد موجود در امر تفسیر قرآن (در بین ائمه جماعات مساجد).

- برگزاری ده دوره (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) هفته کتاب جمهوری اسلامی ایران در استان ایلام با هدف تقویت بنیه فرهنگی مردم استان؛ ترویج فرهنگ مطالعه کتاب و کتابخوانی، توسعه، و رونق اقتصاد نشر و... با همکاری و تعامل با دستگاه‌ها و نهادهای فرهنگی و اجرایی ذی‌ربط در استان.
- برگزاری پنج دوره (۱۳۹۴، ۱۳۹۵، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸) دهه فرهنگ و هنر، با هدف فراهم آوردن فضای شور و نشاط در بین مردم و اجرای برنامه‌های شعر، موسیقی، نمایش و دکلمه در ده شب متوالی به وسیله هنرمندان شهرستان‌های ایلام، دره شهر، ملکشاهی، سیروان، مهران، دهلران، چرداول، بدره، ایوان و آبدانان برای مخاطبان و مشتاقان هنر در مرکز استان.
- برگزاری پنج دوره جشنواره شعر طنز نوشخند (۱۳۹۴، ۱۳۹۵، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸) با هدف ایجاد نشاط اجتماعی با برگزاری کارگاه شعر طنز، اجرای موسیقی پلی بک و تجلیل از برگزیدگان شعر طنز.
- برگزاری پنج دوره (۱۳۹۳ - ۱۳۹۸) جشنواره نماز و رسانه با هدف:
 - ترویج فرهنگ نماز در بین اقشار مختلف؛ ایجاد انگیزه در بین اهالی رسانه؛ گسترش فرهنگ نماز و تجلیل از فعالیت‌های صورت گرفته در این عرصه.
 - شناسایی فعالان عرصه نماز در فضای مجازی از طریق گسترش پیام‌هایی در خصوص نماز و تجلیل از آن‌ها.
 - کاهش آسیب‌های رسانه‌ها با موضوع خبر، گزارش، مقاله، عکس، مصاحبه و فضای مجازی، همدلی و هم‌زمانی، نماز و فرهنگ اسلامی، ترویج فرهنگ نماز، مسجد و نماز، رسانه و ترویج فرهنگ نماز، نماز و سیاست، نماز و علم و تحصیل، نماز و معنویت، نماز و اقتصاد مقاومتی و همچنین نماز و امر به معروف و نهی از منکر و تجلیل از برگزیدگان در هر دوره.
- برگزاری سه دوره (۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸) جشنواره منطقه‌ای تئاتر خیابانی شریانی با حضور گروه‌های نمایشی از استان‌های اصفهان، ایلام، کرمانشاه، آذربایجان غربی، کردستان، لرستان، خوزستان و همدان در شهرستان دهلران با هدف پاسداشت مقام شامخ شهیدان و رزمندگان، تداوم نمایش خیابانی شریانی در دهلران و اهدای جوایز به برندگان.
- برگزاری دو دوره (۱۳۹۵ - ۱۳۹۶) نمایشگاه رسانه‌های دیجیتال و یک دوره نمایشگاه بازی‌های رایانه‌ای استان ایلام با هدف:

- تقویت بخش خصوصی در تولید بازی‌های رایانه‌ای بر اساس ارزش‌های فرهنگی و بومی.
- بستر سازی برای توسعه و تولید فرهنگ بومی، ملی و اسلامی در حوزه رسانه‌های دیجیتال.
- فراهم کردن شرایط برای دسترسی به عرضه و ارزیابی رسانه‌های دیجیتال.
- مقابله با جنگ رسانه‌ای فرهنگ غرب و آشنایی اقشار مختلف با دستاوردهای کشور در حوزه رسانه‌های دیجیتال.
- تقویت تولیدات رسانه‌های دیجیتال.
- آشنایی با خطرات بازی‌های رایانه‌ای.
- برگزاری چهار دوره جشنواره نوروژگاه (دهه اول فروردین سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸) به منظور ایجاد نشاط و شادمانی در بین مردم و ارتقای سطح فرهنگ، گسترش فرهنگ مطالعه با اجرای برنامه‌های فرهنگی و هنری مانند شعرخوانی، موسیقی پلی‌بک، نمایش طنز، هوره و حرکات موزون بومی و محلی، موسیقی سنتی، اهدای کتاب و ...
- اجرای ده دوره (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) طرح تابستانی اوقات فراغت در سراسر استان با هدف غنی‌سازی اوقات فراغت جوانان و نوجوانان، آگاهی‌بخشی و ایجاد شور و نشاط در بین این قشر پویا و پرانرژی با اجرای برنامه‌های آموزشی، فرهنگی و هنری در رشته‌های نمایش، قصه و داستان، برگزاری کلاس‌های قرآن، بازیگری، تئاتر، موسیقی، خوش‌نویسی، طراحی، نقاشی، کارگاه شعر، گرافیک (نرم‌افزارهای گرافیک)، حجم، سفال، نقاشی روی شیشه، نقاشی روی سنگ، نقاشی رنگ روغن، مسابقه نقاشی، برگزاری نشست جوانان، مسابقه کتابخوانی، آموزش رایانه و اینترنت و کلاس‌های ورزشی.
- برگزاری دو دوره (۱۳۹۴ و ۱۳۹۵) کارگاه آموزش بصیرت‌افزایی و تحکیم خانواده با بیان احکام شرعی و استناد به آیات و روایات.
- برگزاری سه دوره کارگاه آموزشی داستان‌نویسی (۱۳۹۵، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷) با هدف آشنایی هرچه بیشتر علاقه‌مندان با روش‌های نوین داستان‌نویسی، آموزش شیوه‌های نوین داستان‌نویسی و بررسی نمونه‌های داستانی.
- همکاری در برگزاری نمایشگاه تولیدات و توانمندی‌های روستایی (۱۳۹۶) با هدف معرفی ظرفیت‌های مناطق روستایی و عشایری استان در سال اقتصاد مقاومتی،

تولید و اشتغال و ایجاد شور و نشاط اجتماعی در بین آحاد مردم با اجرای هرشب هنرمندان دو شهرستان (دره‌شهر و بدره، مهران و ملکشاهی، دهلران و آبدانان، سیروان و چرداول، ایلام و ایوان) و اجرای برنامه‌های فرهنگی و هنری زنده، شامل قرائت قرآن، اجرا، شعرخوانی، اجرای موسیقی صحنه‌ای، نمایش طنز، آواها و نواهای بومی و محلی (نکته: نمایشگاه تولیدات و توانمندی‌های روستایی و عشایری استان ایلام با همکاری استانداری، اداره کل امور روستایی و شوراهای استانداری، اداره کل میراث فرهنگی و گردشگری و شهرداری ایلام و با حضور گسترده مردم ایلام برگزار شد).

- برگزاری شش دوره جشنواره صنعت چاپ استان (۱۳۹۴، ۱۳۹۵، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸) با هدف تجلیل از چاپخانه‌داران و پیش‌کسوتان این حوزه، ایجاد انسجام بین چاپخانه‌داران و تعامل باهم برای حل مشکلات و اهدای لوح تقدیر و جایزه نقدی به برگزیدگان.

- برگزاری ده دوره هفته کتاب (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) با اجرای برنامه‌های ویژه، از قبیل برگزاری جلسه نقد و بررسی کتاب؛ حضور در برنامه‌های صداوسیما مرکز ایلام در راستای ترویج مطالعه و کتاب‌خوانی؛ تقدیر از برگزیدگان جایزه کتاب سال؛ توزیع و اهدای کتاب در بین مؤسسات فرهنگی و هنری و کتابخانه‌های عمومی؛ تجلیل از مؤلفان، ناشران، کتابداران و خادمان نشر و کتاب استان؛ همکاری در برگزاری مسابقه کتاب‌خوانی و تجلیل از برگزیدگان؛ ویژه برنامه هفته کتاب و کتاب‌خوانی با هدف پیشبرد اهداف فرهنگی و تجلیل از فعالان این عرصه؛ نشست با فعالان حوزه نشر به مناسبت هفته کتاب و کتاب‌خوانی و با هدف تبادل هم‌اندیشی و تعامل؛ تجلیل از کتابداران و فعالان حوزه نشر استان (کتابداران، ناشران، مؤلفان و نویسندگان، کتاب‌فروشان برتر و طراحان برتر جلد کتاب)؛ برگزاری جشنواره ملی کتاب سال استان در بخش‌های جامعه‌شناسی، زیارت و دین.

- برگزاری ده دوره هفته دفاع مقدس (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) با هدف گرامی‌داشت یاد و خاطره رزمندگان دوران دفاع مقدس و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، آشنایی بیش از پیش نسل جوان (به‌ویژه نسل چهارم انقلاب با آرمان‌های هشت سال دفاع مقدس)، برگزاری نمایشگاه عکس و نقاشی ایثار و شهادت، نمایشگاه آثار خوش‌نویسی، اکران فیلم سینمایی، اجرای نمایش خیابانی در سطح مدارس و

حوزه‌های علمیه، برگزاری محفل شعر، برگزاری کارگاه نقاشی تخصصی با موضوع دفاع مقدس، اجرای نمایش خیابانی «منطقه آزاد» با موضوع دفاع مقدس، برگزاری کارگاه آموزشی هنرهای تجسمی، تجلیل از همکاران رزمنده دوران هشت سال دفاع مقدس، نمایشگاه عکس و پوستر دفاع مقدس انقلاب، اجرای نمایش صحنه‌ای با موضوع دفاع مقدس، برگزاری محفل شعر دفاع مقدس، شرکت در مراسم غبارروبی مزار شهدای دفاع مقدس.

- برگزاری جشنواره آواها و نواهای بومی و محلی (۱۳۹۶) با هدف معرفی انواع مختلف آواهای باکلام و بی کلام در استان ایلام، توجه به فرهنگ بومی - محلی و حمایت از هنرمندان حوزه موسیقی مقامی استان، ایجاد انگیزه در جوانان و تشویق آنان به حفظ و گرامی داشت این نوع آواها و نواهای اصیل و ریشه‌دار، معرفی ظرفیت‌های موسیقایی موجود، همچنین، شناسایی هنرمندان مستعد و هدایت استعدادها و خلاقیت‌های این حوزه هنری در راستای شیوه‌های صحیح فنی و محتوایی شامل:

۱. بخش رقابتی آواها و نواهای باکلام مانند لاهه لاهه، هوره، مور، چمری و آوازهای محلی «شاهنامه خوانی، مناجات‌نامه خوانی، نادرخوانی و...» و آواکاری (بیت مشک زنی، بیت شیردوشی، آوازهای مخصوص زمان کاشت و برداشت محصولات کشاورزی و...).

۲. بخش بی کلام مانند سازها و قطعات مقامی، تنبک، سرنا (سلو)، ساز و دهل، شمشال، دف و کمانچه.

- ده دوره (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) گرامیداشت میلاد فرخنده حضرت فاطمه زهرا (س): روز زن و نکوداشت مقام مادر با هدف ترویج فرهنگ فاطمی با زبان هنر؛ تکریم جایگاه زن در جامعه اسلامی ایران؛ تقدیر از مادران مهرورز؛ بهره‌گیری از دستاوردهای فرهنگی و هنری بانوان و عرضه آن‌ها به جامعه؛ تقویت مشارکت آنان در عرصه‌های فرهنگی؛ ایجاد فضای شاد و با نشاط در جامعه؛ اجرای برنامه‌های شعرخوانی، مولودی‌خوانی، همایش زنان، انقلاب اسلامی و هویت بازیافته؛ تجلیل از خانواده شهدای زن؛ اکران فیلم سینمایی فاخر؛ اجرای نمایش طنز؛ اجرای برنامه‌های موسیقی، دوزله، هوره؛ نمایش با موضوع پیشگیری از اعتیاد؛ نمایشگاه عکس و پوستر با موضوع «سیر تاریخی پوشش و حجاب در ایران جهان»؛ همکاری در برگزاری اجتماع بزرگ مردمی حجاب و عفاف به مناسبت روز ملی

حجاب و عفاف؛ اجرای تئاتر خیابانی و طنز؛ برگزاری نمایشگاه حجاب و عفاف «حریم ریحانه»؛ نمایشگاه عکس و پوستر و بنر با موضوع «حجاب و عفاف»، با عنوان «حریم ریحانه» و با هدف گسترش فرهنگ حجاب و عفاف و شئون فرهنگی و مذهبی؛ همایش «حجاب و عفاف» با هدف ترویج فرهنگ حجاب و عفاف و

- ده سال (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) مبارزه با مواد مخدر با اجرای ده‌ها نمایش خیابانی در راستای پیشگیری از مصرف مواد مخدر و لزوم فعالیت‌های فرهنگی؛ همایش گفتمان‌سازی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در مبارزه با مواد مخدر؛ برگزاری نمایشگاه عکس و پوستر با موضوع آگاه کردن آحاد جامعه (به‌ویژه نسل جوان و نوجوان از عواقب و نتایج خانمان‌سوز مصرف مواد مخدر و راه‌های مبارزه با این پدیده شوم اجتماعی)؛ برپایی ایستگاه نقاشی ویژه کودکان و نوجوانان؛ پخش بروشور و برگزاری کارگاه پیشگیری از اعتیاد؛ برگزاری مسابقه کتبی با موضوع پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر؛ مسابقه نقاشی با موضوع «پیشگیری از اعتیاد»؛ اهدای کتاب به مراکز ترک اعتیاد با هدف ترویج فرهنگ مطالعه و پرکردن اوقات فراغت معتادان؛ برگزاری مسابقه ویژه هفته جهانی مبارزه با مواد مخدر؛ برگزاری مسابقه کتاب‌خوانی با موضوع پیشگیری از اعتیاد؛ همایش «اعتیاد، ویرانگر زندگی» به مناسبت گرامیداشت روز جهانی مبارزه با مواد مخدر؛ برگزاری نمایشگاه عکس و پوستر با موضوع مبارزه با مواد مخدر به مناسبت هفته جهانی مبارزه با مواد مخدر و با هدف معرفی روش‌های مختلف مقابله با اعتیاد و مصرف مواد مخدر؛ برگزاری کارگاه آموزشی پیشگیری از اعتیاد با هدف آموزش راه‌های مقابله با اعتیاد و مصرف مواد مخدر به عنوان عضله اجتماعی در تاریخ؛ کارگاه آموزشی با موضوع پیشگیری از اعتیاد و وابستگی به دارو؛ نمایش خیابانی با هدف مبارزه با مصرف مواد مخدر و کاهش آسیب‌های اجتماعی.

- ده سال تلاش (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) برای کاهش آسیب‌های اجتماعی با هدف ایجاد شور و نشاط در جامعه و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی؛ اجرای ویژه‌برنامه‌های فرهنگی و هنری، جنگ شادی، شعر طنز با مضمون آسیب‌های اجتماعی و نی‌نوازی و موسیقی و

- برگزاری سه دوره (۱۳۹۵ تا ۱۳۹۸) جایزه کتاب سال استان با هدف معرفی استعدادها و پتانسیل‌های ادبی مؤلفان و ناشران بومی برگزار شده است.

- برگزاری هم‌زمان جشنواره‌های فیلم فجر، فیلم کودک و نوجوان، فیلم کوتاه تهران و سینما حقیقت در استان ایلام.
- جشنواره ملی موسیقی نواحی ایران «سُرناوا» در شهرستان دره‌شهر (۱۳۹۷).
- جشنواره ملی ایل بانگ اقوام و عشایر ایران زمین در شهرستان بدره (۱۳۹۸).
- جشنواره ملی هنرهای تجسمی جوانان ایران به میزبانی استان ایلام (۱۳۹۸).
- سوگوواره منطقه‌ای «اربعین در آینه رسانه‌ها» در استان ایلام در سال‌های (۱۳۹۶ و ۱۳۹۷).
- برگزاری سوگوواره ملی شعر و عکس «علم‌دار کربلا» (۱۳۹۵، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸).
- برگزاری جشنواره استانی داستان بومی محلی «رازان» (۱۳۹۷).
- برگزاری جشنواره استانی شعر بومی محلی «هله‌ت» در شهرستان دهلران (۱۳۹۷).
- برگزاری کنگره ملی اربعین در آینه شعر اقوام ایرانی «عقیق و ارغوان» (۱۳۹۸).
- برگزاری سه دوره (۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸) جایزه کتاب سال استان ایلام.
- برگزاری کارگاه‌های تخصصی با محوریت ویژه فعالیت‌های چهارگانه حوزه ترویج کتاب و کتاب‌خوانی (جام باشگاه‌ها، مروّجان کتاب‌خوانی، پایتخت کتاب ایران و روستاها و عشایر دوستدار کتاب).
- برگزاری جلسات منظم و مستمر «نقد و بررسی کتاب» در شهرستان‌های استان با محوریت آثار تولیدی مؤلفان و نویسندگان استان (هر ماه دو جلسه).
- برگزاری بیش از یک‌هزار اجرای صحنه‌ای تئاتر.
- برگزاری ویژه‌برنامه «چهل سال همدلی در آینه اقوام ایلام».
- برگزاری نخستین جشنواره مجازی تک‌نوازی موسیقی استان ایلام.
- تجلیل از خادمان فرهنگی اربعین (۱۳۹۸) - منبع: گزارش عملکرد اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام از سال ۱۳۹۲ تا پایان سال ۱۳۹۸ به انضمام اسناد و مدارک موجود دیگر.

فعالیت‌های مشترک و تفاهم‌نامه‌ای

۳۶ دانشگاه و مرکز آموزش عالی در سراسر استان، اداره کل آموزش و پرورش، دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری، دفتر امور بانوان استانداری، اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، اداره کل بنیاد شهید و امور ایثارگران، اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای، اداره کل ورزش و جوانان، اداره کل تبلیغات اسلامی، اداره کل کانون پرورش

فکری کودکان و نوجوانان، اداره کل اوقاف و امور خیریه، حوزه هنری استان، حوزه‌های علمیه (واحد برادران و خواهران)، بخش فرهنگی سپاه استان، شهرداری مرکز استان و ده شهرستان هرکدام ضمن ارتزاق از اعتبارات فصل فرهنگ، به‌نوعی با حفظ مأموریت‌های محوله، مجری سیاست‌های فرهنگی در استان هستند؛ ولی، متأسفانه هیچ‌کدام از این دستگاه‌ها در قبال مسائل و مشکلات فرهنگی استان پاسخ‌گو نیستند. به‌رحال، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان، به‌عنوان یکی از دستگاه‌های متولی فرهنگ، از سال ۱۳۹۴ به این‌سو، با آن‌ها در تعامل بوده است و برنامه‌های مشترک و تفاهم‌نامه‌ای با دانشگاه ایلام، اداره کل آموزش و پرورش، اداره کل اوقاف و امور خیریه، اداره کل تبلیغات اسلامی، دفتر ترویج و تبلیغ معاونت قرآن و عترت وزارت متبوع، کانون‌های فرهنگی هنری مساجد استان، مؤسسات فرهنگی قرآن و عترت (ع)، حوزه هنری استان، دفتر امور بانوان استانداری، سازمان‌های مردم‌نهاد، اداره کل امور روستایی و شوراهای استانداری، اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، شهرداری ایلام و... به شرح زیر اجرا شده‌اند:

- برگزاری جشن رمضان با هدف انس با قرآن کریم، تبلیغ، ترویج و گسترش فرهنگ قرآن، ایجاد رقابت سالم، شور قرآنی در بین اقشار مختلف (به‌ویژه جوانان و نوجوانان).
- برگزاری هفته قرآن و عترت استان ایلام با هدف تولید و ارائه دستاوردهای قرآن و عترت (علیهم‌السلام)، حمایت از تولیدکنندگان آثار قرآنی، ترویج و تبلیغ فرهنگ قرآن، معرفی دستاوردها و توانمندی‌های علوم قرآنی در استان، جریان‌سازی قرآنی در بین اقشار مختلف جامعه، تقویت و توسعه تعاملات و هم‌اندیشی با قاریان و حافظان کشور عراق (به‌عنوان مهمان مدعو).
- برگزاری آزمون سراسری قرآن و عترت (ع) در ده شهرستان استان، در رشته‌های حفظ کل، بیست جزء، ده جزء، پنج جزء، سه جزء، جزء اول، جزء سی‌ام، کلیه رشته‌های مفاهیم، نهج البلاغه و تدبر در قرآن.
- برگزاری سوگواره ملی علم‌دار کربلا.
- برگزاری مراسم سالروز عملیات کربلای یک و آزادسازی شهر مهران.
- برگزاری جشنواره استانی مد و لباس ایرانی - اسلامی.
- گرامیداشت روز هنر انقلاب اسلامی و سالروز شهادت شهید سید مرتضی آوینی با ایراد سخنرانی و اکران فیلم‌های هنر انقلاب اسلامی.

- برگزاری هفته کتاب جمهوری اسلامی ایران در استان ایلام با هدف تقویت بنیه فرهنگی مردم استان، ترویج فرهنگ مطالعه کتاب و کتاب‌خوانی، توسعه و رونق اقتصاد نشر و ...
- برگزاری جشنواره نوروزگاه (دهه اول فروردین سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷) به‌منظور ایجاد نشاط و شادمانی در بین مردم و ارتقای سطح فرهنگ.
- پنج دوره (۱۳۹۳ - ۱۳۹۸) حضور فعال در مرز مهران و همگام با برگزارکنندگان کنگره عظیم اربعین با هدف زنده نگه‌داشتن آرمان‌های انقلاب و عاشورای حسینی برای نسل آینده.
- همکاری در برگزاری نمایشگاه تولیدات و توانمندی‌های روستایی (۱۳۹۶) با هدف معرفی ظرفیت‌های مناطق روستایی و عشایری استان در سال اقتصاد مقاومتی.
- برگزاری هفته دفاع مقدس با هدف گرامیداشت یاد و خاطره رزمندگان دوران دفاع مقدس و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت.
- گرامیداشت میلاد فرخنده حضرت فاطمه زهرا (س)، روز زن و نکوداشت مقام مادر.
- اجرای ده‌ها نمایش خیابانی در راستای پیشگیری از مصرف مواد مخدر و لزوم فعالیت‌های فرهنگی.
- تلاش برای کاهش آسیب‌های اجتماعی با هدف ایجاد شور و نشاط در جامعه و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی (منبع: گزارش عملکرد اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام از سال ۱۳۹۲ تا پایان سال ۱۳۹۸ به‌انضمام اسناد و مدارک موجود دیگر).

برنامه‌های ویژه اداره کل

اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی با تکیه بر داشته‌های فرهنگی، هنری و رسانه‌ای، مانند مفاخر فرهنگی، هنری و رسانه‌ای و پشتوانه ارزشمند دفاع مقدس و میزبانی زائران اربعین حسینی به‌عنوان دروازه عتبات عالیات، سعی کرده است با بهره‌گیری از نقاط قوت و شناسایی آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی بر مبنای پژوهش‌ها و طرح‌های علمی و دیدگاه‌ها و نظریات استادان فن، راهبرد مناسبی برای سیاست‌گذاری فرهنگی، هنری و رسانه‌ای استان تعریف کند و برنامه‌های اجرایی، از قبیل نمایشگاه، جشنواره، کارگاه آموزشی، همایش با محوریت ایجاد امید و نشاط و کاهش آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی عملیاتی نماید. بی‌تردید، لازمه تحقق سیاست‌ها و تصمیم‌های فرهنگی، وجود زیرساخت‌های مناسب و

سخت‌افزار تخصصی و تأمین اعتبار ویژه است. از این رو، علی‌رغم کمبودها، محرومیت‌ها و عقب‌ماندگی‌های ناشی از جنگ تحمیلی که باعث رکود و توقف پروژه‌های عمرانی و اقدامات فرهنگی در استان شده است، در سال‌های اخیر برای جبران این عقب‌ماندگی‌ها تلاش‌های زیادی صورت گرفته است. برنامه‌های ویژه اداره کل، به شرح زیر، بخشی از این تلاش‌هاست.

برنامه‌های اربعین

اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام در راستای تحقق مأموریت‌ها و اهدافش از اربعین ۱۳۹۳ - ۱۳۹۸ با حضور فعال در مرز مهران و همگام با برگزارکنندگان کنگره عظیم اربعین برای زنده نگه‌داشتن آرمان‌های انقلاب و عاشورای حسینی، ویژه‌برنامه‌های زیر را انجام داده است.

- ایجاد غرفه قرآن و عترت و توزیع بسته‌های فرهنگی و مذهبی، شامل دعای اربعین، زیارت عاشورا، توصیه‌های بهداشتی، کتب ادعیه و ...
- محفل شعر عاشورا با هدف ترویج فرهنگ عاشورا.
- برگزاری سه دوره سوگواره شعر استانی با عنوان «این قبیله سرخ» با هدف ارج نهادن به شعایر دینی به‌ویژه نهضت پیاده‌روی در اربعین حسینی.
- مستندسازی تصویری حضور با شکوه زائران امام حسین (ع) و موكب‌های اربعین حسینی (ع) در شهرستان‌ها با هدف حفظ و انتقال فرهنگ پیاده‌روی اربعین به نسل‌های بعد.
- دیوارنویسی با آیات و روایات در راستای گسترش و ترویج فرهنگ شهادت، آماده‌سازی فضای شهری با عطر و بوی دوران دفاع مقدس و یادآوری ایثار و جان‌فشانی‌های رزمندگان سال‌های خون و شرف و حماسه و همچنین فضاسازی فرهنگی برای استقبال از زائران حضرت ابا عبدالله الحسین (ع).

جشنواره فرامرزی مطبوعات

برگزاری جشنواره فرامرزی مطبوعات، خبرگزاری‌ها و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی اینترنتی استان‌های نوار مرزی ایران و عراق اردیبهشت سال ۱۳۹۵ با حضور اصحاب رسانه پنج استان مرزی جمهوری اسلامی ایران (آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام و خوزستان) و هفت استان مرزی کشور عراق (اربیل، حلبچه، سلیمانیه، دیالی، واسط، میسان و بصره) به میزبانی استان ایلام و با هدف:

۱. هم‌افزایی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های رسانه‌ای استان‌های منطقه؛

۲. فراهم آوردن زمینه رقابت سالم در راستای ارتقای سطح کیفی و محتوایی رسانه‌های منطقه؛
۳. گسترش مبادلات فرهنگی و رسانه‌ای بین استان‌های مرزی دو کشور ایران و عراق؛
۴. توسعه امنیت پایدار فرهنگی و اجتماعی در منطقه؛
۵. تقویت فضای همدلی و هم‌گرایی بیشتر بین استان‌های جدار مرزی دو کشور همسایه؛
۶. دریافت بیش از یک هزار و ۲۷۸ اثر در رشته‌های مقاله، سرمقاله و یادداشت، خبر، گزارش، گفت‌وگو، مصاحبه، تیتراژ، طنز، صفحه‌آرایی، عکس، طرح و کاریکاتور به دبیرخانه جشنواره؛
۷. برگزاری نمایشگاه مطبوعات استان‌های مرزی دو کشور؛
۸. نشست تخصصی چالش‌های زیست محیطی منطقه و نقش رسانه‌ها با حضور پروفیسور پرویز کردوانی؛
۹. نشست تخصصی نقش رسانه‌ها در هم‌گرایی منطقه‌ای با حضور استادان هادی خانیکی و محمدامین قانع‌راد (رئیس انجمن جامعه‌شناسی ایران) و با مشارکت میهمانان داخلی و خارجی؛
۱۰. تجلیل از ۴۴ برگزیده جشنواره.

کمیته خرید کتاب

۱. با تشکیل کمیته خرید کتاب استان و در اولویت قراردادن حمایت از آثار بومی و محلی و توجه به آثار تولیدی پژوهشی، همچنین، حمایت از آثار تولیدی با موضوع دفاع مقدس، در سال‌های اخیر آثار تولیدشده نویسندگان، مؤلفان، مترجمان و پژوهشگران استان خریداری و به‌صورت هدفمند توزیع شده است.
۲. با حمایت‌های این کمیته از آثار فاخر و ارزشمندی مانند «هوره‌های ایلامی»؛ سه دوره آثار برگزیده جشنواره شعر منطقه‌ای کودک در قالب سه عنوان «منال ۱»، «منال ۲» و «منال ۳»؛ مجموعه داستان‌های کُردی برگزیده جشنواره استانی داستان «رازان»؛ دیوان اشعار شاعر فقید استاد حشمت منصوری جمشیدی با عنوان «دلیل و دلبر» حمایت شده است.

هنرستان هنرهای زیبا

ایلام شهری است که هنرمندان خوب و شناخته‌شده‌ای دارد و آموزشگاه‌های هنری از اقبال فراوانی برخوردارند. سال‌ها بود که والدین برای انتخاب رشته تحصیلی فرزندان شان

خلاء هنرستان هنرهای زیبا را حس می‌کردند. در این راستا، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام، در پی درخواست علاقه‌مندان و دوستداران هنر، در سال ۱۳۹۸، موضوع گشایش هنرستان هنرهای زیبای دختران ایلام را به شورای آموزش و پرورش استان پیشنهاد کرد و، پس از تصویب شورا، مهرماه همان سال فعالیت خود را آغاز کرد.

فصلنامه فرهنگ ایلام

انتشار بیست شماره (۳۸ - ۵۸) از فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام ارگان رسمی اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام با موضوعاتی در باره توسعه گردشگری، بانوان، ادبیات، کارآفرینی و فضای مجازی، کارکرد اماکن مذهبی، تاریخ، سرمایه اجتماعی، مطالعات فرهنگی، آداب و رسوم، وضعیت شاخص‌های بهداشتی - درمانی شهرستان‌ها، گویش‌های زبان کردی، مساجد استان، سرمایه اجتماعی و توسعه روستایی، گذران اوقات فراغت زنان خانه‌دار، هویت قومی و مشارکت مدنی در مرکز استان، جمعیت، اشتغال و بیکاری در استان، نقش مرز بین‌المللی مهران در توسعه گردشگری، ارزیابی نیازهای فرهنگی دانشجویان مراکز آموزش عالی ایلام، نقش اطلاعات و اطلاع‌رسانی در توسعه پایدار فرهنگی، جهانی‌شدن و نقش آن بر فرهنگ بومی، پل‌های باستانی سیمره و نقش ارتباطی آن‌ها در ادوار مختلف، مواد مخدر، آسیب‌های اجتماعی، جوانان ایلام، خودکشی، صنایع دستی و... یکی از شاخص‌ترین فعالیت‌های اداره کل در استان است. درحقیقت، فصلنامه فرهنگ ایلام نقش پل ارتباطی بین اداره کل با دانشگاه‌های استان را ایفا می‌کند. تعداد زیادی از استادان، دانشیاران و استادیاران دانشگاه‌های ایلام که مدارک تحصیلی مرتبط دارند و در حوزه فرهنگ صاحب نظرند، در هیئت تحریریه، سردبیری، ویراستاری و داوری مجله همکاری مستمر دارند و نتیجه فعالیت‌های پژوهشی جمع‌کثیری از آنان نیز در فصلنامه بازتاب می‌یابد. در واقع، فصلنامه زمینه‌ساز تعاملی دوسویه است و از پاییز سال ۱۳۹۲ که وزارت علوم، تحقیقات و فناوری رتبه «علمی - ترویجی» را به فصلنامه اعطا کرده، این همکاری و تعامل پایدار شده است و خوشبختانه هنوز ادامه دارد.

انجمن مُد و لباس

به‌منظور حفظ هویت؛ ارزش‌های ایرانی - اسلامی؛ ارتقای سطح کمی و کیفی طرح؛ آثار مبتنی بر الگوها و معیارهای فرهنگ دینی و الگوهای بومی، محلی، ملی؛ حمایت از حقوق مادی و معنوی طراحان مُد و لباس در نقاط مختلف استان؛ ایجاد وحدت رویه در فعالیت‌ها؛ بارورساختن استعدادهای هنری در حوزه مُد و لباس استان؛ معرفی و عرضه طرح و اثر ایرانی - اسلامی و لباس محلی به سایر استان‌های کشور و ملت‌های دیگر

انجمن طراحان مُد و لباس استان با اهداف فرهنگی و به‌عنوان یک تشکل رسمی از آذرماه سال ۱۳۹۸ فعالیت خود را آغاز کرد. گردآوری اطلاعات و شناسایی فعالان مُد و لباس سراسر استان در دستور کار قرار گرفت. رابطان مُد و لباس در شهرستان‌ها معرفی شده‌اند و فعالیت‌های استانی و ملی به تمام فعالان این حوزه در استان اطلاع‌رسانی می‌شود. اعضای انجمن به‌صورت جدی طی این ایام کرونایی ماسک تولید می‌کنند. زمینه‌سازی برای ارتباط بیشتر فعالان مُد و لباس استان با انجمن و کارگروه استانی و کشوری و سامان‌دهی مُد و لباس فراهم شده است. آخرین فعالیت انجمن حضور در جشنواره مجازی چادر اربعین و ماتنوی عبایی کارگروه سامان‌دهی مُد و لباس کشور بوده است.

انجمن آثار و مفاخر فرهنگی

شعبه استانی انجمن آثار و مفاخر فرهنگی استان ایلام، اواخر بهمن ماه ۱۳۹۵ در مرکز استان تشکیل شد و در چارچوب مأموریت‌های محوله اهدافی، مانند شناسایی و معرفی عالمان و متفکران عرصه فرهنگ، دانش، هنر و تمدن اسلام و ایلام؛ انتشار آثار ارزنده عالمان و متفکران عرصه فرهنگ، دانش، هنر و تمدن اسلام و ایلام؛ تهیه و انتشار زندگی‌نامه عالمان و متفکرانی که در اعتلای فرهنگ و تمدن اسلام و ایلام منشأ اثر بوده‌اند و... را دنبال کرده است و همین‌طور اقداماتی، نظیر بزرگداشت شاعر حماسه‌سرای استان، زنده‌یاد ولی محمد امیدی (۱۳۹۲)؛ محمد رحیم خان‌گرد در شهرستان آبدانان (۱۳۹۵)؛ زنده‌یاد علی شاه حیدری‌زادی در شهرستان چرداول (۱۳۹۶)؛ زنده‌یاد پروفیسور محمد عبداللهی در ایلام (۱۳۹۷) را انجام داده و طبق اولویت‌ها و ویژگی‌های عمومی، مفاخری از این دست شناسایی و معرفی شده‌اند.

توسعه زیرساخت‌های سینمایی

بی‌گمان، نقش سینما در توسعه فرهنگی جامعه برکسی پوشیده نیست. در سال‌های اخیر، اولویت سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان حوزه فرهنگ و هنر استان معطوف به تقویت و توسعه زیرساخت‌ها و گسترش امکانات سینمایی در ایلام بوده و، در حال حاضر، از حداقل زیرساخت‌های سینمایی برخوردار است.

سینما قدس ایلام

سینما قدس ایلام که سال ۱۳۹۲ به‌دلیل عدم استحکام بنا و با هدف بازسازی تخریب و به پارکینگ تبدیل شد، با تلاش و پیگیری‌های اداره کل، سرانجام در سال ۱۳۹۷ طی تفاهم‌نامه سه‌جانبه‌ای بین اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، شهرداری ایلام و مالک خصوصی زمینه‌آزسرگیری فرایند بازسازی و تبدیل کاربری آن به تجاری - فرهنگی فراهم

آمد و پس از موافقت کمیسیون ماده ۵ کارگروه زیربنایی استان و حمایت شهرداری ایلام، پایان سال ۱۳۹۸ ساخت آن آغاز شد. شایان ذکر است که شهریور ماه ۱۳۹۴ اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، سالن آمفی تئاتر مجتمع فرهنگی هنری ایلام را با هدف نمایش فیلم سینمایی آماده کرد و با عنوان «سینما فرهنگ ایلام»، از آن موقع تاکنون، فیلم‌های روز سینمای ایران برای علاقه‌مندان نمایش داده می‌شود.

سینما امید ایلام

نخستین پردیس سینما امید ایلام که مردادماه سال ۱۳۹۸ با حضور مسئولان، هنرمندان و اهالی رسانه کلنگ‌زنی شد، با چهار سالن مدرن و ظرفیت ۴۰۰ صندلی در بلوار ابوالفضل شهر ایلام در حال اجرا است. این پروژه بر اساس تفاهم‌نامه مشترک مؤسسه سینما شهر (وابسته به سازمان امور سینمایی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی) و شهرداری ایلام با حمایت سازمان برنامه و بودجه و سازمان همیاری شهرداری‌های کشور و با سرمایه‌گذاری شهرداری ایلام به‌عنوان اولین پروژه سینما امید در کشور اجرا می‌شود.

سینما کلهر ایوان

با نصب تجهیزات پخش دیجیتال در سالن آمفی تئاتر شهرستان ایوان - با حمایت سازمان امور سینمایی کشور و فرماندار شهرستان مذکور - نیمه دوم سال ۱۳۹۸ با عنوان سینما کلهر ایوان افتتاح شده و به بهره‌برداری رسید.

سینما سراب آبدانان

با نصب تجهیزات پخش دیجیتال در سالن آمفی تئاتر شهرستان آبدانان - با حمایت سازمان امور سینمایی کشور و فرماندار این شهرستان - نیمه دوم سال ۱۳۹۸ با عنوان سینما سراب آبدانان افتتاح شده و به بهره‌برداری رسید.

سینما سیار

فعالیت سینما سیار در شهرستان‌های استان، از دیگر اقدامات اداره کل و انجمن سینمای جوانان - دفتر ایلام است که ابتدا در شهرستان دره‌شهر استقرار یافت؛ ولی به دلیل عدم استقبال و فعالیت مناسب، به شهرستان دهلران منتقل شده است و فعال می‌باشد.

مینی سینمای ایلام

تجهیز مینی سینمای انجمن سینمای جوانان - دفتر ایلام در سال ۱۳۹۷ زمینه مناسبی برای فعالیت‌های آموزشی، پاتوق فیلم، عکس و... در شهر ایلام فراهم کرده است.

فضاهای فرهنگی

یکم: مجتمع‌های زیر، ظرفیت فضاهای فعال فرهنگی هنری اداره کل فرهنگ و ارشاد

اسلامی استان ایلام را به نمایش گذاشته‌اند.

- یک باب مجتمع فرهنگی هنری در شهرستان ایلام با ۲۴ سال ساخت و ۴۶۲۰ متر مربع مساحت.
- یک باب مجتمع فرهنگی هنری در شهرستان ایوان با ۱۳ سال ساخت و ۱۴۰۳ متر مربع مساحت.
- یک باب مجتمع فرهنگی هنری در شهرستان آبدانان با ۱۴ سال ساخت و ۱۴۳۰ متر مربع مساحت.
- یک باب سالن نمایش در شهرستان ملکشاهی با ۱۳ سال خدمت و ۵۰۰ متر مربع مساحت.
- یک باب سالن نمایش در شهرستان ملکشاهی با ۲۶ سال خدمت و ۴۰۰ متر مربع مساحت.
- یک باب مجتمع فرهنگی هنری در شهرستان دره‌شهر به مساحت ۲۴۷۱ متر مربع.
- یک باب مجتمع فرهنگی هنری در شهرستان سرابله به مساحت ۳۱۹۹ متر مربع.
- یک باب مجتمع فرهنگی هنری در شهرستان دهلران به مساحت ۳۲۰۰ متر مربع.
- هنرستان هنرهای زیبای دختران ایلام با بیش از ۲۰ سال ساخت و ۴۳۹ متر مربع مساحت.

نکته: شش مجتمع فرهنگی هنری و دو سالن نمایش و هنرستان مورد اشاره، در مجموع، ۱۷۲۲۳ متر مربع مساحت دارند.

دوم: «سینما فرهنگ» ایلام؛ سینما کلهر در شهرستان ایوان؛ سینما سراب در شهرستان آبدانان؛ تماشاخانه تخصصی تئاتر؛ نگارخانه تخصصی؛ هنرستان هنرهای زیبای دختران ایلام و کتاب‌سرای اداره کل، که در سال‌های اخیر شکل گرفته و فعال شده‌اند، بخش دیگری از ظرفیت فضاهای فرهنگی را نشان می‌دهند.

سوم: ادارات، نمایندگی‌ها، انجمن‌ها، مؤسسات، آموزشگاه‌ها، خانه مطبوعات، رسانه‌ها، پایگاه‌های اینترنتی و اطلاع‌رسانی فعالی مانند:

- شش اداره و سه نمایندگی فرهنگ و ارشاد اسلامی در نه شهرستان.
- ۵۷ انجمن فرهنگی هنری، از قبیل انجمن شعر و ادب، هنرهای تجسمی، هنرهای نمایشی، موسیقی، سینمای جوانان، قرآن و نهج البلاغه، خوش‌نویسان و... به‌همراه شُعب آن‌ها در سطح استان.
- ۳۰۵ کانون فرهنگی و هنری مساجد سراسر استان با همین تعداد کتابخانه مساجد.

- ۳۳ مؤسسه فرهنگی هنری چندمنظوره و ۱۴ مؤسسه تک‌منظوره.
 - ۱۹ مؤسسه فرهنگی قرآن و عترت در سطح استان.
 - خانه مطبوعات، ۲۵ ناشر، ۲۱ چاپخانه و ۲۹ مرکز چاپ دیجیتال.
 - ۳۱ نشریه استانی، شامل روزنامه، هفته‌نامه، دوهفته‌نامه، ماهنامه، فصلنامه، و... .
 - ۴۶ پایگاه اینترنتی و اطلاع‌رسانی مجوزدار.
 - فصلنامه علمی «فرهنگ ایلام» به‌مثابه پل ارتباطی اداره کل با دانشگاهیان و پژوهشگران.
 - ۷۱ کانون آگهی و تبلیغاتی.
 - چهار آموزشگاه موسیقی کودک و نوجوان.
 - هجده آموزشگاه آزاد هنری.
 - دوازده شرکت تهیه و توزیع فیلم.
- که مستقیم یا غیر مستقیم در حوزه فرهنگ عمومی برای پیشبرد اهداف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با راهبری اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام فعالیت می‌کنند، بخش مهمی از ظرفیت‌ها (هم‌افزایی) و توانمندی‌های فرهنگی اداره کل را نشان می‌دهند.

اقدامات و برنامه‌های در حال اجرا

- طبق بررسی‌های میدانی، اسناد و گزارشات موجود، اقدامات و برنامه‌های در حال اجرای اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام به‌شرح زیر تدوین شده است.
- تأمین ۷ هزار متر زمین توسط استانداری ایلام برای احداث تالار مرکزی چندمنظوره با زیربنای ۱۲ هزار متر مربع (تغییر بهره‌بردار به اسم وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و تخصیص ۳ میلیارد تومان در سال ۹۷ از منابع ملی برای هزینه‌های تغییر کاربری، عوارض و صدور پروانه ساخت).
 - حمایت از ایجاد و افتتاح نخستین تماشاخانه تخصصی تئاتر در مرکز استان.
 - حمایت از ایجاد و افتتاح نخستین نگارخانه تخصصی در مرکز استان.
 - حمایت از مؤسسات فرهنگی هنری شهرستان‌های کم‌برخوردار به «مبلغ ۱ میلیارد ریال» (۱۳۹۷).
 - حمایت از فیلم سینمایی «مستطیل قرمز» با موضوع حادثه بمباران زمین فوتبال چوار به مبلغ ۳ میلیارد ریال.
 - حمایت از اجرای طرح پژوهشی «شناسایی و تحلیل جامعه‌شناختی آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی استان ایلام» به مبلغ ۵۰۰ میلیون ریال (۱۳۹۷).

- حمایت از اجرای طرح پژوهشی «بررسی وضعیت موجود مؤلفه‌های اقتصاد فرهنگ در استان ایلام و راهکارهای تقویت آن با تأکید بر توانمندسازی ظرفیت‌های محلی اقتصاد فرهنگ» به مبلغ ۳۴۰ میلیون ریال (۱۳۹۸).
- حمایت از ساخت مستند فاخر پیاده‌روی اربعین حسینی (نآزیه‌تی) به مبلغ ۱ میلیارد ریال (۱۳۹۷).
- حمایت از ساخت مستند روستای فرهنگی استان «شیخ‌مکان» (۱۳۹۸).
- افزایش تعداد اعضای صندوق هنر از ۲۷۴ نفر در سال ۱۳۹۶ به ۹۵۰ نفر در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸.
- حمایت از هنرمندان نیازمند در قالب کمک بلاعوض، بیمه تکمیلی، بخشودگی حق بیمه، تسهیلات و... به مبلغ بیش از ۱۰ میلیارد ریال.
- حمایت از خرید کتاب‌های مؤلفان و ناشران بومی به مبلغ بیش از ۲ میلیارد ریال.
- کمک به انجمن‌ها و مؤسسات فرهنگی و هنری استان برای اجرای برنامه‌ها به مبلغ بیش از ۲۰ میلیارد ریال.

پروژه‌های عمرانی

دلیل بیان عبارت «پروژه‌های عمرانی»، برای نشان‌دادن مشکلات فضاها و وجود فرهنگی‌ای است که در دههٔ اخیر (۱۳۸۹ - ۱۳۹۸) با نظارت ادارهٔ کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام «به‌مثابهٔ بهره‌بردار»، مثل مجتمع فرهنگی هنری ارشاد اسلامی ایلام قبل از سال ۱۳۸۹ فعال بوده‌اند یا مانند مجتمع فرهنگی هنری سرابله در حال ساخت بوده‌اند و، به دلیل کمبود فضا، به ناچار و غیر رسمی به بهره‌برداری رسیده‌اند و یا مانند ساختمان اداری ادارهٔ فرهنگ و ارشاد اسلامی شهرستان دره‌شهر در حال ساخت هستند و هنوز به بهره‌برداری نرسیده‌اند. حال، چنین مجتمع‌هایی نیاز به «تعمیر»، «تجهیز» و یا «تکمیل» دارند.

از نیمهٔ دوم دههٔ اخیر به این طرف، ادارهٔ کل فرهنگ و ارشاد اسلامی مُجددانه پیگیر «ساخت»، «تکمیل» یا «تجهیز» فضاها بوده است و پیشرفت‌های خوبی نیز حاصل شده است، به گونه‌ای که آثار تلاش‌ها به چشم می‌آید.

ستون آخر جدول (۱۱۵) [تعمیر و تجهیز]، به وضوح نشان می‌دهد که «پای» ادارهٔ کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان برای اجرای مأموریت‌ها همیشه «لنگ» بوده است. این «لنگی‌پا»، بی‌گمان، به علت عدم تخصیص به موقع اعتبارات استانی یا وزارتی (بسته به نوع پروژه) بوده است.

جدول (۱۱۵) آمار پروژه‌های نیازمند تعمیر و تجهیز

ردیف	سال	احداث شده	تعمیر و تجهیز
۱	۱۳۸۹	۰	۵
۲	۱۳۹۰	۰	۵
۳	۱۳۹۱	۰	۶
۴	۱۳۹۲	۰	۶
۵	۱۳۹۳	۰	۵
۶	۱۳۹۴	۰	۷
۷	۱۳۹۵	۰	۶
۸	۱۳۹۶	۴	۵
۹	۱۳۹۷	۰	۷
۱۰	۱۳۹۸	۰	۸
جمع کل		۴	۸

پروژه‌های نیمه‌تمام

داده‌های جدول شماره (۱۱۶) نشان می‌دهد، برخی از فضاها فرهنگی تحت پوشش اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان از آغاز احداث تاکنون، از سه مشکل اساسی زیر رنج برده‌اند:

- عدم آینده‌نگری و سیاست‌گذاری‌های ناکارآمد.
- طولانی شدن زمان ساخت و سازها (به دلیل عدم برنامه‌ریزی دقیق، اعتبارات اندک و کم‌توجهی مسئولان به استان‌های کم‌برخوردار).
- عدم پیگیری و ضعف ارتباطات مسئولان وقت اداره کل با مسئولان فرا دست برای جذب اعتبارات جهت «ساخت، تکمیل و تجهیز» پروژه‌ها.

مشکل عمده «فضای فرهنگی» در ایلام این است که اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان، مثل استان‌های برخوردار، «واحدی مستقل و با اختیارات قانونی» به نام «واحد طرح‌های عمرانی» ندارد و به کرم استانداری و اداره کل راه و شهرسازی استان چشم می‌دوزد، چون «توان» اجرایی اداره کل برای «توسعه فضاها فرهنگی» در قالب «بهره‌بردار» تعریف شده است و مثل خیلی از

ادارات کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان‌های دیگر، اختیار «ساخت و ساز» ندارد، گاهی اوقات کافی است استانداری مانع تراشی کند؛ در نتیجه، «توسعه فضاهای فرهنگی» دستخوش رفتارهای خارج از ضوابط قرار می‌گیرد و دود آن به چشم «فرهنگ» می‌رود، البته، این رویکرد تا آغاز دهه ۱۳۹۰ در ایلام وجود داشته است. آمار و تاریخ ساخت و ساز فضاهای فرهنگی (جدول شماره ۱۱۶) این مسئله را تأیید می‌کند.

مسئولان وقت اداره کل، در هر دوره، به فراخور توان و احساس مسئولیت برای ساخت، تکمیل و تجهیز و بهره‌برداری از فضاهای فرهنگی تلاش کرده‌اند. حاصل این اقدامات در جدول (۱۱۶) بازتاب یافته است.

جدول (۱۱۶) آمار پروژه‌های نیمه‌تمام

ردیف	عنوان پروژه	سال شروع	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)	پیشرفت فیزیکی	زیربنا	مشکلات و چالش‌ها
۱	مجتمع فرهنگی هنری دره‌شهر	۱۳۸۵	۱۰	٪۸۵	۲۸۰۰ متر مربع	عدم راه‌اندازی تأسیسات، عدم تجهیز و تکمیل سالن
۲	مجتمع فرهنگی هنری دهلران	۱۳۸۵	۱۰	٪۸۵	۳۲۰۰ متر مربع	عدم راه‌اندازی تأسیسات، عدم تجهیز و تکمیل سالن
۳	مجتمع فرهنگی هنری سرابله	۱۳۸۱	۱۰	٪۸۵	۳۲۸۳ متر مربع	عدم راه‌اندازی تأسیسات، عدم تجهیز و تکمیل سالن
۴	ساختمان اداری دره‌شهر	۱۳۹۶	۹	٪۲۰	۳۰۰ متر مربع	در صورت تخصیص اعتبار، امسال به بهره‌برداری می‌رسد
۵	تالار مرکزی ایلام	۱۳۹۷	۶۰۰	٪۱۰	۱۲۰۰۰ متر مربع	نیازمند اعتبار مناسب و تسریع در عملیات اجرایی
۶	مجتمع فرهنگی هنری مهران	۱۳۹۰	۱۵	٪۱۵	۹۰۰ متر مربع	به دلیل عدم تخصیص اعتبار، در مرحله فنداسیون است.
۷	سالن آمفی تئاتر آسمان آباد	۱۳۹۰	۱۵	٪۲۰	۵۰۰ متر مربع	به دلیل داشتن معارض، پروژه تعطیل می‌باشد
۸	مجتمع فرهنگی هنری بدره	۱۳۹۹	۲۰	-	۱۵۰۰ متر مربع	فاقد فضای فرهنگی هنری
۹	مجتمع فرهنگی هنری سیروان	۱۳۹۹	۲۰	-	۱۵۰۰ متر مربع	فاقد فضای فرهنگی هنری
۱۰	مجتمع فرهنگی مطبوعاتی	۱۳۹۹	۲۰	-	۶۵۰ متر مربع	خانه مطبوعات فاقد فضای مناسب
۱۱	ساختمان اداری اداره کل	۱۳۹۹	۸۰	-	۴۰۰۰ متر مربع	ساختمان فعلی فرسوده و غیر ایمن است.

ردیف	عنوان پروژه	سال شروع	اعتبار مورد نیاز (میلیارد ریال)	پیشرفت فیزیکی	زیربنا	مشکلات و چالش‌ها
۱۲	مجتمع‌های فرهنگی هنری	۱۳۹۹	۹۰	-	۴۵۰۰ متر مربع	هلیلان، ماژین و پپله زرین‌آباد فاقد فضای فرهنگی هنری
۱۳	ساختمان انجمن خوش‌نویسان	۱۳۷۲	۲	٪۵۰	۷۹۰ متر مربع	در مالکیت بخش خصوصی و نیاز ضروری هنرمندان
۱۴	سینما هنرآبدانان	۱۳۷۵	۱	٪۹۰	۸۴۹ متر مربع	نیازمند بازسازی، تجهیزات فنی و تعیین تکلیف مالکیت
۱۵	سینما قدس ایلام	۱۳۹۷	۵۰	٪۵۰	۳۰۰۰ متر مربع	مالکیت بخش خصوصی و در مرحله اخذ مجوز ساخت

(منبع: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان)

توسعه زیرساخت‌ها

- از سال ۱۳۹۴ به بعد، فضاهای بالقوه زیر برای حوزه فرهنگ استان فراهم آمده‌اند.
- تهیه یک قطعه زمین به مساحت ۲ هزار متر مربع برای احداث مجتمع فرهنگی هنری در شهر لومار (مرکز شهرستان سیروان).
 - تهیه فضای اداری اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی شهرستان دره‌شهر به مساحت ۹۰۷ متر مربع، در مرکز شهر و شروع به ساخت آن.
 - تهیه یک قطعه زمین به مساحت ۶۰۰ متر مربع در جنب میدان میلاد شهر ایلام برای خانه مطبوعات استان.
 - تهیه یک قطعه زمین به مساحت ۷ هزار متر مربع، واقع در شهر ایلام و متعلق به استانداری که در سال ۱۳۹۶ برای ساخت تالار مرکزی استان (چندمنظوره) به اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان واگذار شد.
 - اضافه کردن بیش از ۸ هزار متر مربع به مساحت مجتمع فرهنگی هنری دهلران.
 - قطعه زمینی در شهر دهلران به مساحت ۶۷۰ متر مربع.
 - قطعه زمینی در شهر هلیلان از توابع شهرستان چرداول به مساحت ۳۰۰۰ متر مربع.
 - قطعه زمینی در شهر بدره به مساحت ۲۵۰۰ متر مربع.
 - قطعه زمینی در بخش ماژین از توابع شهرستان دره‌شهر به مساحت ۲۰۰ متر مربع، ۸ قطعه زمین به مساحت بیش از ۲۴ هزار متر مربع (منبع: کارنامه اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام، ۱۳۹۴: ۱۱، ۱۶، ۱۷ و ۱۸).

بخش چهارم: گزارش تحلیلی از وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام

بخش چهارم این تحقیق، اطلاعات لازم درباره سیاست گذاران و مجریان فرهنگی، وضعیت فرهنگی و هنری استان، جنگ تحمیلی، شاخص‌های توسعه‌یافتگی، ارزیابی مقایسه‌ای شهرستان‌ها، سطح‌بندی استان‌ها، مهم‌ترین آسیب‌های فرهنگی، چگونگی روش تحقیق، جامعه آماری، تعاریف و مفاهیم واژگان، بحث و بررسی، نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها، خواست‌ها و نیازها و ظرفیت‌های بومی فرهنگی استان را ارائه کرده است.

سیاست گذاران و مجریان فرهنگی

اصولاً فرهنگ هر جامعه، ضمن آنکه شیوه‌ای خاص را برای زندگی مردم آن جامعه پدید می‌آورد، به تناسب مسائلی که مردم تجربه می‌کنند و تغییراتی که در جمعیت رخ می‌دهد، الزاماتی به همراه دارد. یکی از الزامات، آن است که نسل‌های بعدی باید راه‌ورسم زندگی را فراگیرند. بی‌تردید، این امر از طریق «انتقال» فرهنگ اتفاق می‌افتد. انتقال فرهنگ فرایندی است که طی آن نسل بعد با سبک زندگی نسل پیش از خود آشنا می‌شود و چگونگی زندگی کردن به شیوه آن را می‌آموزد. الزام دیگر، انتظار پذیرش بی‌چون‌وچرای تجربه گذشتگان به وسیله نسل‌های بعد، خارج از طبیعت انسان است و این رویکرد پدیده‌ای به نام «نقد و بررسی» به همراه دارد. به گونه‌ای که می‌توان گفت: «فرهنگ هر ملتی همواره در معرض ارزیابی نسل‌های بعد قرار می‌گیرد. در جریان این نقد و بررسی،

نقاط قوت و ضعف حوزه فرهنگ رُخ می‌نمایند. در نتیجه، باید به آن‌ها پاسخ داده شود. علاوه بر آن، مسائل و نیازهای زندگی، اموری تغییرپذیر هستند. تلاش برای پاسخ‌گویی به آن‌ها و، در عین حال، رفع کاستی‌هایی که چهره نشان داده‌اند، در جریان ارزیابی، به ایجاد شیوه جدیدی از زندگی یا فرهنگ منجر می‌شود. فرایند ایجاد یا توسعه فرهنگ زمانی می‌تواند یک جریان اصلاح‌گر باشد که شناخت درست و ارزیابی دقیق، اساس و خمیرمایه آن را تشکیل دهد.» (محمدنیاکان، ۱۳۸۸: ۷) در جمهوری اسلامی ایران، پنج رکن اصلی و اساسی، «سیاست‌گذاران فرهنگی کشور» هستند و بیش از ۲۶ ارگان، سازمان، بنیاد، نهاد، کانون، شورا، مؤسسه، مرکز، سمن، ستاد و دفتر «سیاست‌های فرهنگی کشور» را اجرا می‌کنند. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین مجریان سیاست‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، ارگانی است که وظیفه سنگین هماهنگی، هدایت و نظارت بر فعالیت‌های فرهنگی کشور را بر عهده دارد. تا پایان سال ۱۳۹۸، چهارده مدیر (با احتساب مدیر فعلی)، مجری سیاست‌های محوری و برنامه‌های فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در استان ایلام بوده‌اند. تقریباً هر سه سال، یک مدیر فرهنگی «در سطح میانی» مدیریت فضای فرهنگی ۱/۲ درصد از خاک میهن اسلامی‌مان را بر عهده داشته است. به‌عبارتی، از ابتدای انقلاب اسلامی تا کنون، میانگین عمر مدیریت فرهنگی در استان ایلام، سه سال بوده است. واضح است که عرصه فرهنگ نسبت به عرصه‌های دیگر شرایط متفاوتی دارد؛ زیرا از یک‌سو، هزینه‌بر، تأثیرگذار و ثمره آن طولانی مدت است و از سوی دیگر، بخشی از مردم بر خلاف مسائل اقتصادی، آن‌گونه که باید از اهمیت و کارکرد مسائل فرهنگی آگاه نیستند. بنابراین، برای ایجاد هماهنگی بین این دو رویکرد، فعالیت‌های فرهنگی نیازمند تعامل اصولی، اندیشه، مدارا و «اعتبار ویژه» هستند. استان ایلام در جنوب غربی کشور واقع شده است و با مردم سه استان هم‌جوار (میسان، واسط و دیالی) در کشور عراق اشتراکات فرهنگی، قومی و مذهبی دارد. ایلام، تداعی‌کننده نام تمدن دیرینه ایلامیان، مشهد شهیدان دفاع مقدس و قدمگاه زائران عتبات عالیات، به‌ویژه راهپیمایان کنگره عظیم اربعین حسینی، در چند سال اخیر است. این استان مرزی به‌عنوان کم‌جمعیت‌ترین استان کشور، از تنوع قومی، فرهنگی و یکپارچگی مذهبی برخوردار است. چهار قوم کُرد، لُر، لک و عرب شیعه‌مذهب در دامنه رشته‌کوه‌های زاگرس، همزیستی مسالمت‌آمیزی دارند. ایلام به خاطر غنای فرهنگی و تمدنی (آثار طبیعی، تاریخی، باستانی و مناطق نمونه‌گردشگری)، طبیعت بکر و زیبا و اقلیم چهار فصلش به «عروس زاگرس» اشتها دارد و به‌دلیل جایگاهی که در

دفاع مقدس داشته است، «مهد پایداری‌اش» می‌خوانند. در بخش دوم اشاره شد که خیلی از دستگاه‌های دولتی، ضمن ارتزاق از اعتبارات فصل فرهنگ، به نوعی با حفظ مأموریت‌های محوله، مجری سیاست‌های فرهنگی در استان هستند؛ ولی، متأسفانه در قبال مسائل و مشکلات فرهنگی استان پاسخ‌گو نیستند. از این رو، فرهنگ عمومی استان متناسب با سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های کلان رشد و پیشرفت نداشته است.

وضعیت فرهنگی و هنری

فرهنگ، مجموعه درهم‌تنیده‌ای از هنجارها، قوانین، عادات، آداب و رسوم، معارف، عقاید، باورها، ارزش‌ها، هنر، صنایع، فنون، الگوهای ارتباطی و نیز امور مادی یک جامعه است که به افکار، احساسات و رفتار مردم آن جامعه شکل می‌دهد. رشد و «اعتلای فرهنگ» در گروی خلاقیت، ابتکار، نوآوری و تحول مداوم است. منظور از اعتلا، توسعه و پیشرفت فرهنگی، تبیین و اشاعه ارزش‌ها، احراز هویت معنوی، برقراری ارتباط مناسب با فرهنگ‌های دیگر برای پذیرش هنجارها و ارزش‌های سازگار و حذف آگاهانه ناهنجاری‌ها، پاسخ‌گویی به نیازهای معنوی جامعه و، در یک جمله، اولویت دادن به معیارهای اصیل و پویایی فرهنگی در همه فعالیت‌های اجتماعی است. امروزه، شاخص‌های عمده توسعه فرهنگی را از طریق میزان باسوادی؛ مطالعه؛ استفاده از فناوری رایانه‌ای در ارتباطات؛ برخورداری از رسانه‌های گروهی، از قبیل رادیو، تلویزیون، مطبوعات و فضاهای فرهنگی ارزیابی می‌کنند. توسعه فرهنگی مستلزم برخورداری از ابزارهایی سازگار و کارآمد است تا تحقق آن امکان‌پذیر باشد. «سیاست‌گذاری فرهنگی» برای بیان بایدها و نبایدها با هدف هدایت، حمایت و نظارت، برنامه‌ریزی فرهنگی، با هدف اعلام اصولی نیازها و تصمیم‌گیری برای رفع آن‌ها، «آموزش‌مدیریت فرهنگی» به مدیران، «آموزش مهارت‌های فرهنگی» به شهروندان، «اقتصاد فرهنگی» برای سرمایه‌گذاری و تأمین اعتبارات فرهنگی، «حقوق فرهنگی»، «پژوهش فرهنگی» برای تولید مفاهیم و اصطلاحات جدید و سازگار با ارزش‌ها از جمله این ابزارها به شمار می‌آیند. البته، محققان دلایل و موارد دیگری از جمله ارتقای توسعه پایدار اجتماعی، تعدیل بی‌عدالتی فرهنگی و اجتماعی در توزیع علم و دانش، فراهم‌آوردن زیرساخت‌های مناسب برای انجام فعالیت‌های فرهنگی، تمرکززدایی یا پرهیز از تمرکزگرایی در انجام دادن فعالیت‌های فرهنگی به‌عنوان اموری که ضرورت مدیریت فرهنگی را انکارناپذیر می‌کنند، ذکر کرده‌اند. مسئولان برنامه‌ریزی نیز، باید پس از تدوین برنامه‌ها، برگزاری جلسات مشورتی و کارشناسی را تداوم بخشند تا با بهره‌جویی از تجربیات گذشته و درک ملموس وضع موجود، نقاط قوت و ضعف برنامه‌ها را بیابند و

مطابق یافته‌های کارشناسانه، آینده را برای انجام برنامه‌ریزی دقیق پیش‌بینی کنند. استان ایلام، با داشتن قدمت تاریخی؛ پیشینه تمدنی؛ شرایط اقلیمی و جغرافیایی؛ تنوع آب‌وهوایی؛ برخورداری از خرده‌فرهنگ‌های کُردی، لُری، لکی و عربی؛ هم‌جواری با تمدن‌های بین‌النهرین از یک‌سو و تمدن ایرانی از سوی دیگر؛ فقدان فرهنگ مکتوب و سابقه فرهنگ شفاهی؛ تحلیل بسیاری از ویژگی‌های فرهنگی آن را ناممکن کرده است. علاوه بر آن، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی ضعیف، سوءمدیریت، دوری از پایتخت، محدودیت اعتبارات، عدم نظارت بر فعالیت‌ها، کم‌توجهی مسئولان استان و سیاست‌گذاران فرهنگی به حوزه فرهنگ، پیامدهای ناشی از جنگ تحمیلی، بیکاری، مواد مخدر، تورم ناشی از بیماری مزمن اقتصادی، کمبود امکانات آموزشی، کمبود امکانات زیربنایی و زیرساختی، تعدد متولیان فرهنگی و پاسخ‌گونی آن‌ها در قبال مشکلات، نارسایی‌ها، موازی‌کاری‌ها و درک ناکافی از تحولات فرهنگی و عدم نیازسنجی فرهنگی و هنری، از سال ۱۳۶۰ تا ۱۳۹۸ عامل بازماندن استان از قافله رشد و پیشرفت بوده است. برای تبیین وضعیت موجود فرهنگی استان، نتایج تحقیق و بررسی چند شاخص مهم، مانند جنگ تحمیلی، شاخص‌های توسعه‌یافتگی، ارزیابی مقایسه‌ای شهرستان‌ها و سطح‌بندی استان‌ها را به‌عنوان مصادیق بیان می‌کنیم:

جنگ تحمیلی

هشت سال جنگ تحمیلی، رویداد گسترده‌ای بود و حوزه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی و... تحت تأثیر قرار داد، البته، تأثیر جنگ در همه نقاط ایران یک سان نبود و استان‌هایی، مانند ایلام که در تماس مستقیم با جنگ و مصائب آن بودند، به مراتب آسیب بیشتری دیدند. با وجود اینکه حدود چهار دهه از جنگ می‌گذرد، تأثیر ناشی از آن هنوز بر فرهنگ استان مشهود است. «ایلام، خسته از حوادث دوران اولیه انقلاب اسلامی، با همه مشکلاتی که از قبل داشت، در مرکز جنگی قرار گرفت که بیشتر زیرساخت‌های ضعیفش را نابود کرد. مدت هشت سال، در تیررس کامل رژیم بعثی عراق بود و روزانه بمباران می‌شد. «برنامه بازسازی بعد از جنگ، به‌صورت نیمه‌کامل به اجرا در آمد و زخم‌های عمیق استان را موقتاً پنهان کرد. با فاصله گرفتن از دوران جنگ، ضعف زیرساخت‌ها نمایان شد؛ به‌گونه‌ای که امکان امیدواری به توسعه اقتصادی وجود نداشت. بن‌بست جغرافیایی و ارتباطی، محرومیت و ضعف زیرساخت‌های جاده‌ای، بر شدت عقب‌ماندگی استان افزوده بود. در قالب‌های عادی و بطن برنامه‌های ملی و استانی، گویی راهی برای برون‌رفت استان از محرومیت وجود نداشت. آغاز جنگ آمریکا و عراق در همسایگی

ایلام، ابتدا به‌عنوان عاملی برای افزایش توسعه‌نیافتگی استان و محرومیت بیشتر آن تلقی گردید؛ اما، ورای تحلیل‌های موجود و برنامه‌های ضعیف، عاملی خارجی و غیر قابل کنترل، استان ایلام را ناگهان به سمت شکوفایی و رونق سوق داد و امید را برای رشد و پیشرفت آن در دل‌ها زنده کرد. «گشایش مرز عراق» زمینه‌ساز این امیدواری بود. هم‌زمانی گشایش مرز مهران با سرنگونی رژیم بعثی و روی کار آمدن دولتی منتخب و قانونی در عراق، استقبال مردم ایران از مرز ایلام برای سفر به عتبات عالیات و... باعث شد استان ایلام قابلیت تعریف در کارکردهای متنوعی به خود بگیرد که تا قبل از آن در اذهان متصور نبود. (امیدی، ۱۳۸۸: ۶۳ - ۶۴) نباید از نظر دور داشت که با وجود تلاش دولت‌ها برای توسعه زیرساخت‌های آموزشی، بهداشتی، عمرانی، اقتصادی، فرهنگی و... هنوز آثار منفی ناشی از جنگ تحمیلی بر فضای روانی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و... مردم ایلام محسوس است.

شاخص‌های توسعه‌یافتگی

امان‌پور و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیقی «تعداد ۶۶ شاخص توسعه را در شش دسته فرهنگی، زیربنایی، بهزیستی، آموزشی، بهداشتی و اقتصادی، استخراج و بررسی کرده‌اند. شهرستان ایلام در شاخص‌های آموزشی و بهداشتی، به ترتیب، دارای ارزش وزنی ۰/۴۰۱ و ۰/۴۰۰؛ شهرستان سیروان در شاخص توسعه اقتصادی، دارای ارزش وزنی ۰/۰۵۵؛ شهرستان دهلران در شاخص خدمات زیربنایی، دارای ارزش وزنی ۰/۲۱۰؛ شهرستان دره‌شهر در شاخص‌های زیربنایی و بهداشت و درمان، به ترتیب دارای ارزش وزنی ۰/۰۸۳ و ۰/۰۷۹؛ شهرستان ایوان در شاخص فرهنگی، دارای ارزش وزنی ۰/۰۹۱؛ شهرستان آبدانان در شاخص بهزیستی، دارای ارزش وزنی ۰/۱۱۳؛ شهرستان مهران در شاخص فرهنگی، دارای ارزش وزنی ۰/۱۵۴؛ شهرستان ملکشاهی در شاخص بهزیستی، دارای ارزش وزنی ۰/۰۶۴؛ شهرستان چرداول در شاخص خدمات زیربنایی، دارای ارزش وزنی ۰/۱۶۹ و شهرستان بدره در شاخص توسعه اقتصادی، دارای ارزش وزنی ۰/۰۵۰ بوده‌اند. طبق آمار، در بین گزینه‌های تحقیق، شهرستان ایلام بالاترین رتبه را داشته است. بعد از آن، به ترتیب شهرستان‌های دهلران، چرداول، مهران، ایوان، آبدانان، دره‌شهر، ملکشاهی، سیروان و بدره اولویت‌های بعدی را به خود اختصاص داده‌اند. در نتیجه‌گیری این محققان فقط شهرستان ایلام «در حال توسعه» است و بقیه شهرستان‌ها از لحاظ برخورداری از شاخص‌های توسعه، محروم تلقی می‌شوند.» (امان‌پور و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۴ - ۲۵)

ارزیابی مقایسه‌ای شهرستان‌ها

ملکی و حسینی (۱۳۹۵) در پژوهشی شهرستان‌های استان ایلام را از نظر توسعه و برخورداری از شاخص‌های آن (کالبدی، اقتصادی، اجتماعی، خدماتی، بهداشتی - درمانی و فرهنگی) مورد تحلیل و ارزیابی مقایسه‌ای قرار داده‌اند. براساس نتایج حاصل از پژوهش مذکور، شهرستان‌های ایلام (۰/۵۶۹)، شیروان چرداول (۰/۴۱۰) و دره‌شهر (۰/۳۸۰) در برخورداری از شاخص بهداشتی - درمانی، در جایگاه اول و شهرستان‌های ملکشاهی (۰/۱۷۹) و مهران (۰/۲۴۶) در جایگاه آخر قرار گرفته‌اند. از نظر برخورداری از شاخص فرهنگی نیز شهرستان‌های ایلام (۰/۴۶۵)، دره‌شهر (۰/۳۹۰) و شیروان چرداول (۰/۳۸۹) برخوردارترین شهرستان‌ها و شهرستان‌های ایوان با وزن ۰/۲۷۰ و ملکشاهی با وزن ۰/۲۲۱ کم‌برخوردارترین شهرستان‌ها بوده‌اند. شهرستان‌های ایلام (۰/۴۹۹) و دره‌شهر (۰/۳۴۳) از لحاظ شاخص خدماتی از وضعیت مطلوبی برخوردار بوده‌اند و شهرستان‌های ایوان، دهلران و ملکشاهی در جایگاه آخر قرار گرفته‌اند. از لحاظ شاخص کالبدی نیز شهرستان‌های ایلام و آبدانان به ترتیب با وزن‌های ۰/۵۱۶ و ۰/۴۷۵ در سطح برخورداری و شهرستان‌های ایوان و ملکشاهی با وزن ۰/۳۸۷ و ۰/۳۸۵ به ترتیب در پایین‌ترین سطح برخورداری قرار داشته‌اند. نتایج به‌دست‌آمده از ارزیابی شاخص اقتصادی نشان داده است که شهرستان‌های آبدانان، ایلام و دره‌شهر به ترتیب با وزن‌های ۰/۴۶۸، ۰/۳۹۵ و ۰/۳۹۳ در بالاترین سطح برخورداری و شهرستان‌های ملکشاهی و مهران به ترتیب در پایین‌ترین سطح برخورداری قرار گرفته‌اند. نتایج تلفیقی به‌دست‌آمده نیز نشان داده است که شهرستان ایلام با وزن ۰/۵۰۵ در سطح برخورداری، شهرستان‌های شیروان چرداول، آبدانان، دره‌شهر و دهلران به ترتیب با وزن‌های ۰/۳۸۴، ۰/۳۸۳، ۰/۳۸۲ و ۰/۳۷۲ در سطح نیمه‌برخوردار؛ شهرستان‌های ایوان و مهران در سطح برخورداری کم و شهرستان ملکشاهی در سطح عدم برخورداری قرار داشته‌اند (ملکی و حسینی، ۱۳۹۵: ۳۳ - ۳۴).

سطح‌بندی استان‌ها

نقدی و همکاران (۱۳۹۱) در طرحی پژوهشی، به سطح‌بندی استان‌های کشور از بُعد توسعه فرهنگی با نگاهی به جایگاه ایلام پرداخته‌اند. طبق نتایج به دست آمده، استان تهران بالاترین رتبه و استان ایلام پایین‌ترین رتبه را در کشور کسب نموده‌اند. به نظر این محققان، علی‌رغم تأکید برنامه‌های توسعه بر عدالت جغرافیایی و نزدیک‌شدن به آمایش سرزمین، داده‌ها و واقعیت‌ها نشانگر استمرار فاصله بین مناطق و استان‌های مختلف بوده است. بنابراین، برای بهبود شاخص‌های توسعه فرهنگی استان‌ها باید اقداماتی

نظیر کاهش پراکندگی، با تغییر دادن اولولیت‌های تخصیص منابع فرهنگی و امکانات و زیرساخت‌ها به نفع استان‌های محروم‌تر، افزایش نرخ باسوادی، گسترش آموزش عالی و تمرکززدایی از شهر مسلط تهران، توجه به زیرساخت‌های فرهنگی مانند کتابخانه‌ها، تأسیسات و تجهیزات آموزشی، توجه به انتشار روزنامه‌های محلی، نشریات ادواری، افزایش مراکز نشر و توسعه تولید برنامه‌های صداوسیما و رفع نابرابری از شاخص‌ها انجام شود (نقدهی و همکاران، ۱۳۹۱: ۲۷).

مهم‌ترین آسیب‌های فرهنگی

کمربندی و رشیدی (۱۳۹۴) در پژوهشی مهم‌ترین آسیب‌های فرهنگی را در چهار سطح «اقتصادی فرهنگ، اجتماعی فرهنگ، فرهنگی فرهنگ و سیاسی فرهنگ» در معرض قضاوت جامعه آماری گذاشته‌اند. «براساس تفاوت میانگین رتبه ارزیابی متخصصان و صاحب‌نظران فرهنگی سطوح چهارگانه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی فرهنگ به شرح زیر بوده است:

یکم: سطح اقتصادی فرهنگ

- رتبه اول: بیکاری (با میانگین ۶۸/۲۲ درصد)؛
- رتبه دوم: پایین بودن فرهنگ کار و تلاش (با میانگین ۶۴/۸۱ درصد)؛
- رتبه سوم: کاهش اخلاق کار در جامعه (با میانگین ۵۹/۳۵ درصد).

دوم: سطح اجتماعی فرهنگ

- رتبه اول: کاهش احساس مسئولیت اجتماعی (با میانگین ۶۳/۳۳ درصد)؛
- رتبه دوم: حاکمیت رابطه بر ضابطه «پارتی بازی» (با میانگین ۶۱/۵۸ درصد)؛
- رتبه سوم: قانون‌گریزی (با میانگین ۵۹/۳۹ درصد).

سوم: سطح فرهنگی فرهنگ

- رتبه اول: شیوه‌های نامناسب در تبلیغ دین (با میانگین ۶۲/۸۹ درصد)؛
- رتبه دوم: وجود روحیه مدرک‌گرایی (با میانگین ۶۱ درصد)؛
- رتبه سوم: پایین بودن میزان مطالعه (با میانگین ۵۸/۱۵ درصد).

چهارم: سطح سیاسی فرهنگ

- رتبه اول: عدم شایسته‌سالاری در واگذاری مسئولیت‌ها (با میانگین ۶۱/۷۸ درصد)؛
 - رتبه دوم: عدم رعایت اخلاق در فعالیت‌های سیاسی (با میانگین ۵۶/۴۸ درصد)؛
 - رتبه سوم: ترجیح منافع فردی و گروهی بر منافع ملی (با میانگین ۵۶/۳۳ درصد).»
- بنابراین، به اعتقاد ۹۰ درصد صاحب‌نظران و متخصصان حوزه فرهنگ، استان ایلام از

- مسائل و آسیب‌های زیر به‌شدت رنج می‌برد:
- «عدم استفاده از نخبگان، مبتکران و سرمایه‌های علمی و فرهنگی.
 - تعداد اندک مراکز فرهنگی و تفریحی.
 - تأثیرگذاری ماهواره بر فرهنگ مردم.
 - وجود روحیهٔ مدرک‌گرایی.
 - عدم رعایت حقوق دیگران در رفتارهای اجتماعی.
 - حاکمیت رابطه بر ضابطه (پارتی بازی).
 - بیکاری.
 - پایین بودن فرهنگ کار و تلاش در جامعه.
 - کاهش اخلاق کار در جامعه.
 - ترجیح منافع فردی و گروهی بر منافع ملی.
 - عدم شایسته‌سالاری در واگذاری مسئولیت‌ها.
 - عدم توجه به آموزش مهارت‌های زندگی برای افراد و خانواده.
 - اعتیاد به مواد مخدر و محرک.
 - عدم دسترسی به فرصت‌های اجتماعی.
 - گسترش ریاکاری.
 - نفاق و تملق.
 - عدم توجه به تحقیق و پژوهش.
 - بالارفتن سن ازدواج.
 - گسترش روحیهٔ چشم‌وهم‌چشمی.
 - بحران هویت.
 - پایین بودن میزان سرمایه فرهنگی.
 - عدم پذیرش انتقاد در میان مسئولان.
 - توزیع ناعادلانهٔ ثروت و درآمد در جامعه.
 - عدم توجه به کارآفرینان و صنعتگران مولد و شیوه‌های نامناسب تبلیغ دین.» (کمربگی و رشیدی، ۱۳۹۴: ۱۷۹ - ۱۸۰)

بحث و بررسی

شرایط نامناسب و کرونایی استان که محدودیت‌های قانونی و رعایت فاصلهٔ اجتماعی را در پی داشت، عملاً و به‌دلایل گوناگون، مسیر اجرای پژوهش را تغییر داد. ازاین‌رو، پس

از «تماس تلفنی» و «مراجعه حضوری» (موردی) با کارشناسان، صاحب نظران، مدیران و استادان دانشگاه‌ها و هماهنگی لازم، قرار شد موضوعات مختلف حوزه فرهنگ و هنر شناسایی شوند و در قالب پرسش‌نامه در اختیار آنان قرار گیرند تا فارغ از مشغله روزانه و در فرصت مناسب به سؤالات پاسخ دهند. سرانجام، موضوعات مختلف فرهنگی و هنری در اختیار جامعه آماری قرار گرفت. بعد از دریافت و بررسی پرسشنامه‌ها، فرصت‌ها، تهدیدها و نیز نقاط قوت و نقاط ضعف حوزه فرهنگ و هنر در طول یک دهه (۱۳۸۹ – ۱۳۹۸) بررسی شدند و زوایای پیدا و پنهان مشکلات فرهنگ و هنر استان، چهره نشان داد. از این رو، حاصل این بخش از تحقیق، «برآیند» دیدگاه‌های صاحب نظران و متخصصان حوزه فرهنگ و هنر استان است که با شناخت کامل، نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها، تهدیدها، خواست‌ها، نیازها و ظرفیت‌های فرهنگی و هنری ایلام را بیان کرده‌اند. می‌دانیم که نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها چهار عنصر مدل سوات را تشکیل می‌دهند. این عناصر در دو محیط «داخلی» و «خارجی» بررسی شده‌اند. در این تحقیق، فضای فرهنگی و هنری استان (در بُعد زیرساختی و موضوعات فرهنگی و هنری) به عنوان «محیط درونی» بررسی شده‌اند. این عوامل عبارت‌اند از:

الف) زیرساخت‌ها، مانند مجتمع‌های فرهنگی و هنری، سینماها، سالن‌های نمایش، نگارخانه‌ها، کتابخانه‌ها و

ب) موضوعات فرهنگی، مانند کتاب، فیلم، عکس و

بدیهی است سیاست‌های کلان فرهنگی، ضوابط و مقررات فرادستی، مجموعه قوانین و مقررات حاکم و ... «محیط خارجی» قلمداد شده‌اند. این عوامل عبارت‌اند از:

– شرایط سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشور.

– قوانین و مقررات فرادستی.

– سیاست‌گذاری‌های کلان فرهنگی.

– اعتبارات (منابع مالی استانی و ملی).

بر پایه این محیط‌ها، «فرصت‌ها و تهدیدها» به عنوان «محیط خارجی» و «نقاط قوت و نقاط ضعف» به عنوان «محیط داخلی» دسته‌بندی و تدوین شده‌اند. چون نوع روش طرح کیفی است و اشباع نظری مبناست، از این رو، گزیده دیدگاه‌های ۴۵ نفر از خبرگان فرهنگ و هنر (استادان، فرهیختگان، هنرمندان، نویسندگان برجسته، مدیران و کارشناسان باتجربه و صاحب نظر) در باره ۲۲ موضوع مشخص، ذیل چهار عنصر «نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها» به شرح زیر، پالایش، دسته‌بندی و تدوین شده است.

نقاط قوت

کتاب

- به جایگاه کتاب به عنوان یک منبع مهم تولید علم و دانش توجه شده و انتشار آن در استان رونق گرفته است.
- مؤلفان و تولیدکنندگان بومی افزایش یافته‌اند و رشد آثار فرهنگی در استان محسوس است.
- در استان، پژوهشگران توانا و با استعداد و نویسندگان کارآمد و با تجربه‌ای وجود دارند.
- دسترسی به کتاب آسان شده و، با ترویج تدریجی فرهنگ مطالعه، سطح آگاهی مردم ایلام افزایش یافته است.

مطبوعات و رسانه

- ورود نسل جوان به عرصه مطبوعات محلی، تربیت خبرنگاران حرفه‌ای و رونق روزنامه‌نگاری نوین نشان از اقبال عمومی به مطبوعات استان دارد.
- بعضی از مطبوعات محلی به دو زبان «کردی - فارسی»، «فارسی - عربی» منتشر می‌شوند.
- نویسندگان، خبرنگاران و فعالان رسانه‌ای صاحب قلمی در استان وجود دارند.
- اطلاع‌رسانی و آگاهی‌دادن به مردم، کمک به گردش آزاد اطلاعات، آزادی بیان، نفوذ گسترده در بین مردم و مسئولان استان و تقویت مطالبه‌گری از مسئولان، از جمله نقاط قوت نشریات محلی به شمار می‌آیند.

فضای مجازی

- میل گسترده مردم به مشارکت اجتماعی و سیاسی، تمایل زیاد به استفاده از شبکه‌های اجتماعی در قالب سرگرمی، کسب خبر و دریافت تحلیل بازاری بزرگ و جذاب برای انتقال پیام در سراسر استان فراهم کرده است.
- برقراری سریع ارتباطات در فضای مجازی، از بین رفتن ابعاد زمانی و مکانی تبادل اطلاعات، زمینه‌ساز تعامل جمعی و گروهی در میان مردم و به ویژه خانواده‌ها شده است.
- در فضای مجازی، انحصار اطلاعات شکسته شده است و از فناوری و ارتباطات در عرصه‌های علمی، تحقیقاتی، فرهنگی و هنری استفاده بهینه می‌شود.
- بستر ارتباط و فعالیت‌های گروهی تقویت شده است و ارزان بودن و سرعت انتقال محتوا زمینه استقبال بخش زیادی از مردم به فضای مجازی را فراهم آورده است.

کانون‌های آگهی و تبلیغاتی

- از ظرفیت کانون‌های آگهی و تبلیغاتی به‌عنوان مکمل و هم‌پوشانی فعالیت‌های فرهنگی استفاده می‌شود.
- کانون‌های آگهی و تبلیغاتی در معرفی توانمندی‌ها و ظرفیت‌های استان نقش مناسبی دارند.
- کانون‌ها برای فرهنگ‌سازی ظرفیت مناسبی هستند و در راستای اشتغال‌زایی و درآمدزایی هنرمندان مؤثرند.
- کانون‌های آگهی و تبلیغاتی انعکاس‌دهنده بسیاری از تبلیغات حوزه‌های فرهنگی و هنری استان هستند.
- در نتیجه تعامل مناسب کانون‌ها با هنرمندان، استفاده از توان آن‌ها و بهره‌گیری از عنصر هنر، ظرفیت مناسبی برای فرهنگ‌سازی ایجاد شده است.

تئاتر

- هنرمندان تئاتر، مؤلفه‌های مثبت فرهنگ بومی را در قالب هنر نمایش بی‌واسطه به مخاطب انتقال می‌دهند.
- فعالیت در حوزه تئاتر از آزادی نسبی برخوردار است. تربیت نیروهای نیمه‌حرفه‌ای در کنار ارتباط با جریان‌های روز افزایش یافته است.
- بسیاری از جوانان به‌ویژه جوانان حوزه جنوبی استان به هنر نمایش علاقه‌مند هستند.
- هنرمندان شاخصی در استان وجود دارند. رشد آثار نمایشی محسوس است. هنرمندان تئاتر به خلاقیت و درک واقعی هنر نمایش دست یافته‌اند.
- توانمندی هنرمندان بومی در تولید نمایشنامه‌های با کیفیت با موضوعات مختلف محسوس است.
- راه اندازی تماشاخانه به نام استاد باسره (پیش‌کسوت هنرنمایش)، بومی‌گرایی و استفاده از فن دراماتورژی، موفقیت جهانی تئاتر، زنده‌بودن و پویایی هنر نمایش در استان را نشان می‌دهد.

سینما

- وصل شدن سینمای استان به شبکه توزیع فیلم کشوری، مفیدبودن آن برای خانواده‌ها به‌ویژه قشر جوان و نوجوان، پُرکردن اوقات فراغت و کنار هم‌بودن اعضای خانواده‌های ایلامی.
- ظرفیت بالقوه تا حدودی موفق، اکران فیلم‌های روز کشور در سینما فرهنگ ایلام،

- پخش فیلم برای تمام گروه‌های سنی و استقبال دانش‌آموزان مدارس.
- توسعه فعالیت‌های آموزشی، تقویت فرهنگ، ظرفیت قوی ایلام در عرصه فیلم‌های سینمایی مستند.
- استفاده از سالن‌های آمفی‌تئاتر شهرستان‌ها جهت اکران فیلم‌های منتخب کشور.
- انیمیشن (پویانمایی)
- وجود چند نیروی تخصصی در استان و واحد انیمیشن در حوزه هنری.
- شروع به فعالیت چند مؤسسه فرهنگی در حوزه انیمیشن، داشتن مخاطبان جوان.
- جذابیت و تأثیرگذاری در کودکان و نوجوانان ایلامی، روند روبه‌رشد تولید آثار انیمیشن در سال‌های اخیر.
- وجود دانشجویان سینما، فیلم و هنرجویان، زمینه‌ساز رونق پویانمایی و تأمین‌کننده بخشی از نیازهای فکری قشر کودک و نوجوان استان شده است.

شعر و ادبیات

- رونق شعر و ادبیات در سراسر استان، ترویج ادبیات پایداری و دفاع مقدس، توجه به تولید و انتشار آثار ادبیات آیینی و دفاع مقدس.
- یکی از مهم‌ترین نقاط قوت شعر و ادبیات استان، وجود شاعران توانمند و متعهد و گنجینه قوی و ریشه‌دار در قالب فرهنگ عامه و فولکلور است که می‌تواند پشتوانه‌ای قوی برای هنر نمایشی و ادبیات آن باشد. وجود شاعران و گنجینه‌های غنی از اشعار (زبان محلی، زبان فارسی) از مهم‌ترین نقاط قوت شعر و ادبیات استان است.
- چهره شاخص و مطرح شعر و ادبیات در سطح استان، جایگاه ویژه شعر و وجود شاعرانی توانمند در سطح ملی و پیوند خوردن با جریان سیال شعر معاصر.
- وجود شاعران توانا و متعهد جریان‌ساز در حوزه اشعار محلی و شعر کلاسیک و اخیراً رمان و داستان.

قرآن و عترت

- یکدست بودن مذهب مردم ایلام و علاقه‌مندی آنان به قرآن و اهل بیت (ع).
- توجه شاعران به اشعار آیینی، برگزاری مسابقات و جشنواره‌های قرآنی در سطح استان.
- تعامل و همفکری نهادهای مختلف استان در پیشبرد اهداف قرآنی.
- وجود مؤسسات قرآن و عترت و توسعه کمی و کیفی فرهنگ قرآن در استان.

فرهنگ نماز

- مردم ایلام به اصل و فرهنگ نماز اعتقاد راسخ دارند، نوجوانان و جوانان را به اقامه نماز تشویق می‌کنند.
- برای عمق بخشیدن به فرهنگ نماز، تبلیغات گسترده و وسیعی صورت می‌گیرد.
- رسانه‌های بومی به ساخت فیلم‌های کوتاه با موضوع نماز توجه جدی دارند.
- به دلیل نزدیکی ایلام به کربلا و نجف، نماز پیشینه طولانی‌ای دارد و در تقویت باورهای دینی افراد به‌ویژه نسل جوان مؤثر است.
- شیعه‌بودن و مذهبی‌بودن مردم، قوی‌بودن ارتباط فرهنگ سنتی با نماز، تعدد مساجد و حسینیه‌ها در سطح استان.

فرهنگ ایثار و شهادت

- بالا بودن شاخص ایثارگری استان به نسبت کشور و افتخارآفرینی استان در زمینه ایثار و شهادت.
- حمایت و تجلیل از ایثارگران در برنامه‌های فرهنگی، تقویت اردوهای راهیان نور در مدارس و ادارات سراسر استان.
- وجود یادمان‌های دفاع مقدس و مراکز ترویج فرهنگ ایثار و شهادت در استان.
- ریشه‌داشتن فرهنگ ایثار و شهادت در باور مردم ایلام به دلیل حضور در جنگ تحمیلی.
- وجود خانواده‌های شهدا و ایثارگران با توجه به درگیری مستقیم استان در جنگ تحمیلی.

سبک زندگی ایرانی - اسلامی

- پایبندی مردم استان به مؤلفه‌هایی چون صلۀ رحم، کمک به نیازمندان و حفظ پوشش اسلامی.
- همزیستی بنیادهای فکری، فلسفی و ارزشی جامعه ایران در دو رکن ایرانیت و اسلامیت به صورت تاریخی، همواره به مثابه عامل پیوند اجتماعی، در استان ایلام عمل کرده است.
- مدلی برای بهتریستن مردم استان، محوریت نوع دوستی در این سبک و تأکید بر سلامت خانواده.
- سنتی بودن، مذهبی بودن، تنوع قومیتی، نقطه قوت سبک زندگی ایرانی - اسلامی در استان.

فرهنگ عامه

- غنی بودن فرهنگ عامه، جاذبه‌داشتن و مورد توجه بودن، داشتن ریشه تاریخی در استان ایلام.
- وجود عناصر خاص فرهنگی مانند مهمان‌نوازی، تعاون، همکاری و... در تفکر مردم ایلام.
- تنوع اقلیمی دو حوزه شمالی و جنوبی استان در ادبیات شفاهی و داشتن ظرفیت‌های غنی.
- فرهنگ عامه، سرشار از محتوای تربیتی و آموزشی، هم‌افزایی در فرهنگ و هنرهای ملی.

تحکیم خانواده

- سنتی بودن بخش عمده‌ای از خانواده‌های ایلامی، وجود تعلقات مذهبی، استحکام خانواده در مناطق عشایری.
- اهمیت داشتن نهاد خانواده بر اساس فرهنگ سنتی، آمار پایین طلاق در استان به نسبت میانگین کشوری.
- شناخته شدن خانواده به عنوان کانون مهم و اصلی، حفظ بسیاری از ارزش‌های خانواده در استان.
- استحکام خانواده در ایلام نسبت به بسیاری از استان‌های کشور، تقویت بنیان خانواده، استفاده از تجربیات مثبت بزرگان.

موسیقی

- مورد توجه بودن سازهای سنتی، غنای موسیقی، ثبت ساز «دو زله» به عنوان میراث ناملموس به نام استان ایلام.
- وجود چهره‌های شاخص هنری در حوزه موسیقی و حضور در جشنواره‌های ملی و بین‌المللی.
- فعالیت چهار آموزشگاه معتبر موسیقی در استان، برگزاری کنسرت توسط کودکان و نوجوانان.
- تنوع موسیقی‌گردی، علاقه مردم استان به موسیقی سنتی و اصیل، رشد موسیقی در بین نسل جوان.

خوش‌نویسی

- فعالیت گسترده و موفق انجمن خوش‌نویسان ایلام، موفقیت هنرمندان استان در سطح ملی.

- ظرفیت قابل و بالنده، تربیت خوش‌نویسان با استعداد و خوش‌ذوق، وجود انجمن‌های خوش‌نویسی در استان.
- وجود استادان ممتاز و برجسته خوش‌نویسی در استان و انتشار آثار هنری آنان در قالب کتاب و آلبوم.
- آمار قابل‌توجه خوش‌نویسان خوش‌ذوق در طراز ملی و حضور یکی از آنان به‌عنوان نایب‌رئیس انجمن خوش‌نویسان ایران.
- برگزاری چهار جشنواره ملی در استان و برگزاری نمایشگاه‌های متعددی از آثار خوش‌نویسان توانمند ایلامی در داخل و خارج از کشور.

هنرهای تجسمی

- ظرفیت قابل و بالنده هنرهای تجسمی در استان، بُعدبخشی به مفاهیم ذهنی در نتیجه عمل در فهم پیام.
- وجود استعدادهای درخشان، گرایش جوانان استان به هنرهای تجسمی.
- نام‌گذاری گالری هنر ایلام به نام استاد علی‌اشرف صندوق‌آبادی.
- تعامل مناسب با شهرداری در حوزه زیباسازی شهر و ساخت المان‌های هنری.
- روبه‌رشد بودن هنرهای تجسمی، توجه ادارات دولتی به زیباسازی، نظر مساعد مسئولان استان.

نقاشی

- ظرفیت قابل و بالنده نقاشی در استان، وجود هنرمندان توانمند رشته نقاشی.
- تعامل نهادهای فرهنگی استان در حمایت از هنرمندان عرصه نقاشی.
- تمایل ورود به عرصه نقاشی در سطح مدارس استان.
- وجود چند نقاش شاخص در استان، حضور آثار هنرمندان ایلامی در نمایشگاه‌های ملی.

عکاسی

- مورد اهتمام، هنری ویژه، علاقه‌مند بودن بیشتر جوانان استان به هنر عکاسی.
- حضور هنرمندان باتجربه و تحصیل‌کرده در این رشته هنری و انتشار آثار عکاسی آنان در قالب کتاب.
- توفیق عکاسان استان در جشنواره‌های ملی و بین‌المللی عکاسی.
- خلق سوژه‌های ماندگار از دید دوربین و توجه به هنر عکاسی در استان.
- فراهم بودن فضای طبیعی و چشم‌انداز زیبای فراوان در استان برای نشان‌دادن هنر عکاسی.

رسانه‌های دیجیتال

- استقبال مردم از تولیدات رسانه‌های دیجیتال، فراگیری، روزآمدبودن، سرعت و دقت.
- در دسترس بودن رسانه‌های دیجیتال، سهولت استفاده از آن، صرفه‌جویی در وقت و کاهش حجم ترافیک.
- قابل مدیریت بودن رسانه‌های دیجیتال و بهره‌جویی از آن، جهت تعالی فرهنگ و هنر استان.
- فراگیر شدن رسانه‌های دیجیتال در استان، سادگی انتقال مفاهیم.
- حذف مکان و مدیریت زمان؛ ولی در ایلام هنوز در ابتدای راه است.

بازی‌های رایانه‌ای

- وجود مراکز عرضه بازی‌های رایانه‌ای، جذاب و سرگرم‌کننده برای قشر جوان و نوجوان استان.
- رونق بازی‌های رایانه‌ای در استان و گرایش قابل توجه نسل جوان به آن.
- کمک به آموزش کودکان علاقه‌مند، آماده‌بودن زمینه فرهنگ‌سازی در قالب بازی‌های رایانه‌ای.
- افزایش هوش کودکان و نوجوانان در صورت استفاده بجا و مناسب از بازی‌های رایانه‌ای.
- تنوع در بازی‌های رایانه‌ای، وجود گیم‌نت‌های مختلف، پُرکردن اوقات فراغت جوانان.

چاپ و نشر

- گسترش مراکز چاپی و انتشاراتی و امیدواری به رشد صنعت چاپ در استان.
- رشد قابل ملاحظه نشر کتاب در استان به‌ویژه شهر ایلام، توجه به ادبیات بومی و محلی.
- بهره‌برداری چاپخانه‌داران از توان هنرمندان استان برای طراحی، تصویرگری و... .
- گسترش کمی و کیفی چاپخانه‌ها، امکانات کافی چاپ و نشر در استان.

نقاط ضعف

کتاب

- وضوح بحران در تولید کتاب‌های علوم اجتماعی همسو با نیازهای مردم شهرها و روستاهای استان.
- پاسخ‌گونی‌کردن کتابخانه‌های عمومی به نیازمندی‌های مراجعه‌کنندگان و عدم توجه به

نشر آثار تخصصی.

- عدم توسعه کمی و کیفی نشر کتاب در حوزه کودک و نوجوان در استان.
- ضعف محتوای کتاب‌های بومی و عدم تأثیرگذاری در تفکر مخاطب، کمبود کتاب‌های علمی و تفکرساز و ضعف زیرساخت برای نشر آثار فاخر.
- قرار نگرفتن کتاب در سبد خرید خانوارها، ضعف نگاه ارزشی مسئولان استان به مقوله کتاب و به چشم نیامدن حمایتشان از این محصول ارزشمند و تأثیرگذار.
- پایین بودن سطح مطالعه کتاب در استان به دلیل گسترش فضای مجازی و عدم برنامه‌ریزی مناسب برای فرهنگ‌سازی مطالعه.

مطبوعات و رسانه

- عدم رغبت برخی از روزنامه‌نگاران حوزه مطبوعات به ادامه فعالیت، به دلیل کاهش اعتبار سرانه مطبوعات استان.
- عدم اعتماد مسئولان استانی به رسانه‌های محلی و ضعف ارتباط مطبوعات و رسانه با مردم و مسئولان.
- تعداد اندک رسانه‌های حرفه‌ای در استان، ضعف محتوای غالب مطبوعات محلی و نداشتن مخاطب.
- عدم رغبت بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری و حمایت از مطبوعات محلی.
- نبود یک ساختمان مستقل برای خانه مطبوعات.
- عدم نشر بموقع و منظم، پایین بودن شمارگان، انتشار مطالب کلیشه‌ای و سطحی، محدودیت گستره توزیع و نگرش کاسب‌کارانه مهم‌ترین ضعف‌های مطبوعات استان هستند.

فضای مجازی

- اشباع اطلاعاتی کاذب، رهاشده و بی‌هدف، عدم ساماندهی فضای مجازی.
- عدم آشنایی خیلی از مردم با شیوه استفاده درست و اصولی از فضای مجازی، عدم آگاهی از عواقب ورود به فضای مجازی، ایجاد شکاف بین روابط در نظام خانواده.
- فعالیت بدون تخصص و عمومی اغلب مردم در فضای مجازی و عدم نظارت صحیح خانواده‌ها و والدین بر عملکرد فرزندان در این فضا.
- نبود سازوکار فعالیت، گسترده‌بودن دامنه فعالیت، کیفیت پایین مطالب، عمق اندک یادگیری، عدم تشخیص صدق و کذب اطلاعات.
- اختلال در شکل‌گیری شخصیت نوجوانان و الگوپردازی نادرست از فرهنگ‌های بیگانه در فضای مجازی.

کانون‌های آگهی و تبلیغاتی

- عدم آموزش لازم در راستای کسب جایگاه کانون‌های آگهی و تبلیغاتی در استان.
- عدم تخصص علمی اغلب مدیران کانون‌ها و اعطای مجوز فعالیت به افراد غیرمسئول و غیرمتخصص.
- عدم خلاقیت‌های حرفه‌ای در تولید آثار (فقر خلاقیت در کار) و گران‌بودن نرخ خدمات کانون‌های آگهی و تبلیغاتی در ایلام.
- عدم توجه کانون‌های آگهی و تبلیغاتی به نقش تبلیغ در ارائه خدمات و کالا به مردم و تک‌بعدی‌بودن فعالیت‌ها.
- داشتن راه‌کارهایی یکسان و کلیشه‌ای در بسیاری موارد و فاقد ساختار هدفمند در مقایسه با کانون‌های آگهی و تبلیغاتی استان‌های برخوردار.

تئاتر

- هنر تئاتر هزینه‌بر است و برای حمایت از هنرمندان بومی و شاخص، اعتبارات کافی وجود ندارد.
- بخش خصوصی در حوزه تئاتر سرمایه‌گذاری نمی‌کند و در شهرستان‌ها سالن نمایش وجود ندارد.
- در حوزه تئاتر فعالیت‌های مقطعی و غیرحرفه‌ای انجام می‌شود، دوره‌های آموزشی برای کارگردانان و بازیگران برگزار نمی‌شود.
- زیرساخت مناسب برای اجرای تئاتر وجود ندارد و استان با کمبود کارشناس و فقر مدرسان و تحصیل‌کردگان حرفه‌ای مواجه است.

سینما

- سالن مناسب و استاندارد برای نمایش فیلم سینمایی در مرکز استان و بیشتر شهرستان‌ها وجود ندارد.
- عدم سرمایه‌گذاری برای تولید آثار سینمایی، عدم ساخت مستندهای کوتاه از جاذبه‌های استان برای معرفی به جوامع هدف.
- پیشینه ضعیف، به دلیل عدم سرمایه‌گذاری برای تولید فیلم سینمایی در استان، عدم تربیت نیروی انسانی خلاق برای تولید آثار کوتاه و بلند.
- نبود زیرساخت مناسب برای نمایش فیلم‌های سینمایی روز ایران موجب شده است تا با وجود ظرفیت‌های بالای این بخش برای اشتغال‌زایی و رؤیایپردازی، ایلام کماکان یکی از پایین‌ترین سطوح سرانه مصرف فیلم سینما باشد.

انیمیشن (پویانمایی)

- کم‌توفیقی استان در ساخت و تولید انیمیشن با موضوع و محور بومی.
- کمبود اعتبارات، نبود امکانات و تجهیزات ساخت انیمیشن و کم‌توجهی مسئولان استان به رشته پویانمایی.
- نبود زیرساخت‌های فنی و آموزشی در استان، گرانی و نایابی مواد و وسایل هنر پویانمایی.
- کمبود نیروی کارآمد پویانمایی در سطح استان، توجه اندک به نیروهای تخصصی موجود.
- بلا تکلیفی صنف تولیدکنندگان انیمیشن در استان و عدم حمایت آن‌ها.

شعر و ادبیات

- آشنابودن بسیاری از پویندگان به شعر، ادبیات کلاسیک و پیشینه ادبی ایران و ناآشنایی آنان به اوزان و آرائه‌های لفظی و معنوی، فنون نگارش، داستان و ...
- توجه تک‌بعدی به هنر شعر و غفلت از ادبیات داستانی در استان و انتشار آثار ضعیف و کم‌محتوا، به دلیل نبود نظارت لازم.
- عدم توجه به شعر و ادبیات کُردی کودک و نوجوان در استان و فقر منابع در این زمینه.
- عدم تفکیک پایگاه‌های شعری در استان و رکود فعالیت انجمن‌های ادبی از منظر فرم، ساختار و محتوا.
- کمبود اعتبار برای انتشار آثار منظوم، داستان و رمان نویسندگان، موازی‌کاری انجمن‌های مختلف به دلیل عضویت بیشتر شاعران در گروه‌های مختلف شعری.
- فعالیت‌های محدود آموزشی در حوزه شعر و ادبیات و، در نتیجه، محدود شدن امکان انتقال تجربیات به جوانان استان.

قرآن و عترت

- توجه اندک مسئولان ذی‌ربط به معارف قرآنی و تمرکز بر حفظ و قرائت قرآن.
- تبلیغات کم‌رنگ در حوزه قرآن و عترت، به‌ویژه در فضای مجازی و صداوسیما مرکز استان.
- موازی‌کاری نهادهای قرآنی استان و استفاده ابزاری مدعیان غیرمسلط بر بطن و اهداف قرآن.
- ضعف زیرساخت‌ها و کافی نبودن برگزاری برنامه‌های قرآنی در شهرها و مرکز استان.

فرهنگ نماز

- نبود نمازهای جماعت فعال در بسیاری از مناطق استان.
- ایجاد شکاف بین نسل جوان و فرهنگ نماز و کم توجهی به جایگاه رفیع آن.
- ایجاد شک و تردید فراوان در فضای مجازی - درخصوص نماز - برای جلوگیری از گرایش نوجوانان و جوانان به فرهنگ نماز.
- عدم حضور بعضی از امامان جماعت استان، قبل از اقامه نماز، برای پاسخ گویی به مسائل شرعی.
- عدم توجه جدی ادارات و برخی مدارس آموزش و پرورش استان به اقامه نماز اول وقت شرعی.

فرهنگ ایثار و شهادت

- حاکمیت روحیه منفعت طلبی در برخی افراد و عدم صداقت آنها در بیان ایثار مردم.
- کم توجهی به مسئله ایثار و شهادت، با توجه به درگیر بودن استان در جنگ تحمیلی.
- سوءاستفاده بعضی از خانواده‌ها از عنوان ایثار و شهادت و صورت گرایی در فعالیت‌ها.
- انتشار آثار ضعیف و سطحی از خاطرات دوران دفاع مقدس.
- عدم معرفی چهره‌های شاخص استان در مقایسه با مناطق جنوبی کشور.

سبک زندگی ایرانی - اسلامی

- عدم تبیین مناسب سبک زندگی ایرانی - اسلامی برای مردم استان.
- عدم بررسی و واکاوی و کارشناسی دقیق اثرات سبک زندگی ایرانی - اسلامی بر مردم ایلام به وسیله محققان و پژوهشگران استان.
- عدم ارائه صحیح و الگوی مناسب زندگی ایرانی - اسلامی به مردم استان ایلام.
- نداشتن برنامه‌ای منسجم برای فراگیر شدن در استان، قربانی شدن یکی از این دو (ایرانی و اسلامی) و پررنگ شدن دیگری.

فرهنگ عامه

- وجود برخی سنت‌های نامناسب و حاکمیت برخی تعصب‌های قومی در استان.
 - ضعیف شدن فرهنگ عامه در استان، تحت تأثیر رسانه‌ها و شبکه‌های مجازی.
 - فقدان آثار پژوهشی علمی و قابل استناد درباره فرهنگ عامه در استان.
 - قبیله گرایی، کهنه پرستی و دولت گرایی، بزرگ‌ترین مانع پویایی همه‌جانبه فرهنگ عامه در استان.
 - کم کاری در حوزه ثبت و ضبط فرهنگ عامه به وسیله مسئولان و گسست نسلی.
- تحکیم خانواده

- کم‌رنگ‌شدن روابط خانوادگی در استان و بروز طلاق‌های عاطفی در برخی آسیب‌ها، از جمله بی‌اعتمادی.
- هدف قرارگرفتن کانون خانواده در استان، به وسیله رسانه‌های بیگانه و الگوهای غربی.
- مشکلات اقتصادی یکی از عوامل مهم از هم‌پاشیدن کانون خانواده‌هاست.
- فراهم‌نبودن فرایند ازدواج آسان به دلیل مشکلات مالی.
- پایین‌بودن سطح سواد زندگی مشترک جوانان (پیش و پس از ازدواج).
- شکاف نسلی زمینه‌ساز تعارض بین والدین و فرزندان شده است و در پذیرش زندگی مدرن تردید و دودلی وجود دارد.

موسیقی

- بی‌توجهی به موسیقی سنتی استان و نبود زیرساخت برای فعالیت در این حوزه.
- عدم حمایت کافی از تولید آثار موسیقایی و هزینه‌بردار بودن وسایل و ملزومات موسیقی.
- حذف برخی از سازها به دلیل نبود مدرس متخصص.
- عدم برگزاری نشست نقد و بررسی آثار موسیقایی و ضعف آموزش و انجام فعالیت‌های غیرحرفه‌ای در حوزه موسیقی.
- چهره‌سازی فردی و موردی افراد و معرفی افراد کم‌توان و ناکارآمد در حوزه موسیقی (به وسیله صداوسیما استان).
- ضعف اقتصاد موسیقی و عدم ثبت و ضبط آثار موسیقایی.
- نبود فضای مناسب برای اجرای برنامه‌های موسیقی، به ویژه برای بانوان، و سخت‌گیری برخی افراد و نهادها.

خوش‌نویسی

- کمبود نگارخانه در استان و عدم برگزاری نمایشگاه آثار خوش‌نویسی.
- نبود مکانی ثابت و اختصاصی برای انجمن خوش‌نویسان ایلام.
- کمبود مرکز آموزشی برای هنر خوش‌نویسی در استان.
- کم‌توجهی مسئولان به هنر خوش‌نویسی، به ویژه در مدارس.
- تمرکز بر آموزش در تعدادی از شهرستان‌ها و ضعف اقتصاد هنر خوش‌نویسی در استان.

هنرهای تجسمی

- کم‌توجهی به هنر و هنرمندان این عرصه و نبود زیرساخت مناسب برای انجمن هنرهای تجسمی.

– عدم حمایت مالی از هنرمندان هنرهای تجسمی، ضعف اقتصاد این هنر و بالابودن هزینه‌ها.

– نبود نگارخانه مناسب برای نمایش آثار هنرمندان عرصه نمایش.

نقاشی

– نبود آموزشگاه فعال نقاشی در استان و کمبود هنرمند فعال در این عرصه.

– نبود زیرساخت کافی و فضای مناسب برای آموزش نقاشی در استان.

– استفاده نکردن از تمام ظرفیت و توان نقاشان ایلامی و نبود متولی مسئولیت‌پذیر در این حوزه.

– عدم انتشار آثار هنر نقاشی در قالب کتاب و نرم‌افزار.

– نبود فضای دائمی برای نمایش آثار نقاشان در استان.

عکاسی

– فقدان انجمن عکاسی و کارگاه آموزشی در استان.

– عدم برگزاری دوره آموزش‌های تخصصی و ضعف اقتصاد هنر عکاسی.

– نبود خانه عکاسان فعال در استان و فاقد برنامه‌ای حرفه‌ای برای آینده.

– نهادینه نشدن هنر عکاسی به صورت حرفه‌ای در استان، به دلیل دیجیتالی شدن دوربین‌ها.

رسانه‌های دیجیتال

– فقدان متولی فعال در استان، محدودیت دسترسی مردم به رسانه‌های دیجیتال، عدم آموزش لازم.

– عدم هماهنگی بین رسانه‌ها، هماهنگی و محدود بودن استفاده نهاد‌های عمومی از آن‌ها.

– پایین بودن سواد رسانه‌ای مردم و اغلب مصرف‌کننده هستند نه تولیدکننده.

– ایفا کردن نقش سرگرمی، فاقد مدیریت، ایده، خلاقیت (ابتکار) برای طرح موضوعات یا نقد مسائل از نقاط ضعف رسانه‌های دیجیتال.

بازی‌های رایانه‌ای

– عدم تولید بازی‌های رایانه‌ای با محوریت بازی‌های بومی.

– مراکز بازی‌های رایانه‌ای در ایلام توزیع‌کننده هستند نه تولیدکننده.

– عدم توجه خانواده‌ها به محتوای بازی‌های رایانه‌ای و عدم ورود نهادهای متولی به این موضوع.

– اعطای مجوز دایرکردن مراکز بازی‌های رایانه‌ای به افراد فاقد صلاحیت.

چاپ و نشر

– عدم سیاست‌گذاری با موضوع چاپ و نشر و انتشار کتاب در شمارگان اندک و محتوای ضعیف، توزیع نامناسب کتاب، گرانی تجهیزات و قدیمی بودن تجهیزات موجود.

– توزیع نامناسب وام حمایتی و نبود چاپخانه حرفه‌ای و تخصصی در استان.

– نبود تعاونی ناشران استان و عدم برگزاری نشست تعاملی بین ناشران و مؤلفان.

– کم‌توجهی به تولید آثار با کیفیت برای کودکان و نوجوان.

– کم‌توجهی به طراحی، صفحه‌آرایی، نوع کاغذ، ویرایش متن کتاب.

فرصت‌ها

کتاب

– استفاده از توان و قابلیت مؤلفان و نویسندگان استان برای ترویج فرهنگ ایرانی – اسلامی.

– فراهم آوردن زمینه گسترش سرانه مطالعه کتاب‌های دیجیتال (با توجه به اقبال مردم به فضای مجازی).

– انتشار کتاب‌های بومی با پرداختن به موضوعات بومی برای معرفی استان.

– ترویج فرهنگ کتاب‌خوانی به عنوان یکی از ابزارهای مهم برای ارتقای سطح فرهنگ مردم استان.

– فراهم آوردن زمینه رشد نسل جوان برای نشر آثار ارزشمند در موضوعات مختلف.

– استفاده از ظرفیت قشر تحصیل کرده با هدایت اصولی به سوی حوزه نشر کتاب.

مطبوعات و رسانه

– مطلوب بودن کمیت مطبوعات و نشریات استان برای پوشش دادن به مطالبات مردم از مسئولان.

– جمعیت بالای خبرنگاران استان زمینه‌ساز پوشش مناسب اخبار حوزه‌های مختلف برای بیان مشکلات در نشریات.

– تعدد نیروی انسانی تحصیل کرده دانشگاهی در مطبوعات و آشنا به اصول و فنون روزنامه‌نگاری برای اشاعه فرهنگ عمومی.

– نشریات زمینه‌ساز تقویت بنیه فکری و قدرت تجزیه و تحلیل مردم استان، معرفی ظرفیت‌های استان، اشتغال‌زایی، گسترش فرصت مطالعه و تقویت سواد رسانه‌ای.

– جلب آرای عمومی برای پیشبرد اهداف کلان، روشنگری و پیشگیری از بروز مشکلات.

فضای مجازی

– تبادل سریع اطلاعات در فضای مجازی، فرصتی برای انجام فعالیت‌های فرهنگی و شناسایی استعدادها و معرفی ظرفیت‌های ناشناخته استان.

– فضای مجازی، نیازمند ایجاد جذابیت محتوایی و شکلی برای مخاطب‌گیری و حرکت در مسیر تعالی فرهنگی.

– فضای مجازی، زمینه‌ساز آگاهی‌بخشی، در صورت پایبندبودن به اخلاق و رفتار اجتماعی.

– ایجاد فرصت‌های شغلی در فضای مجازی و رونق کسب‌وکارهای جدید و کاهش آمار بیکاری.

کانون‌های آگهی و تبلیغاتی

– فراهم‌بودن زمینه بهره‌برداری مناسب از کانون‌های آگهی و تبلیغاتی با مدیریت علمی و فرهنگی برای انجام فعالیت‌های فرهنگی و هنری.

– معرفی کانون‌های تبلیغاتی و حوزه فعالیت آن‌ها به مردم و حمایت از کانون‌های تبلیغاتی موفق در استان.

– مناسبت‌های ملی و مذهبی فرصت مغتنمی است برای فعالیت کانون‌های آگهی و تبلیغاتی در راستای رشد فرهنگ مردم.

– امکان‌پذیربودن زمینه رشد فرهنگی، هنری، علمی و اجتماعی در استان با اتکا به کانون‌های تبلیغاتی.

– کانون‌های آگهی و تبلیغاتی فرصتی مناسب برای ایجاد اشتغال، تبلیغ مناسب محصولات ساخت استان برای مردم.

تئاتر

– قرارگرفتن تئاتر در نظام ترجیحات مردم، ظرفیت مناسبی برای ابلاغ پیام فرهنگ و هنر استان به مخاطب.

– توجه ویژه جمعیت جوان و علاقه‌مند استان به نمایش، بازیگری، نویسندگی و فعالیت در عرصه تئاتر.

– گرایش جوانان استان به سمت فعالیت در عرصه تئاتر، نمودی از تغییرات فرهنگی اجتماعی است که با هدایت ویژه و حمایت خانواده و نهادهای مسئول و مدیریت هوشمند، می‌توان مسیر تعالی هنر استان را روشن و هموار کرد.

بخش چهارم: گزارش تحلیلی از وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام | ۲۳۳

- امکان پذیر بودن جشنواره‌های ملی تئاتر در استان، با وجود قابلیت و توان هنرمندان استان در رشته‌های تئاتر و تعزیه، حضور بانوان در تئاتر.
- بهره‌مندی از دانش نمایشنامه‌نویسان و کارگردانان بومی، زمینه‌ساز استقبال جامعه هدف از آثار نمایشی آنان.
- استفاده از ظرفیت هنرمندان نمایش در راستای کاهش آسیب‌های اجتماعی استان.

سینما

- اعتماد شبکه توزیع فیلم‌های سینمای کشوری به استان ایلام، استقبال عموم مردم از سینمای ایلام.
- افزایش تعداد بازیگران و کارگردانان ایلامی در سطح ملی، تولید آثار با کیفیت، راهیابی به جشنواره‌های جهانی.
- وجود هنرمندان و کارگردانان مطرح استان در سطح ملی و درخشش بالقوه استان ایلام در حوزه سینمای حرفه‌ای.
- بهره‌مندی از دانش و توان و تخصص سینماگران مطرح ایلامی و تشکیل اتاق فکر در این حوزه، زمینه‌ساز رشد و بالندگی این هنر.
- سینما، پوشش‌دهنده بخشی از تفریح و سرگرمی نسل جوان و خانواده‌ها و اثرگذارترین صنعت در عرصه فرهنگ‌سازی و اشتغال‌زایی.
- استفاده از علاقه‌مندی مردم به سینما برای احداث و سرمایه‌گذاری، مغتنم‌بودن ورود بخش خصوصی برای تجهیز سالن نمایش فیلم ایلام و شهرستان‌ها.

انیمیشن (پویانمایی)

- تولید محتوای فکری سالم و حفظ فرهنگ بومی با به‌کارگیری هنر پویانمایی.
- جذب و حضور جوانان با استعداد و علاقه‌مندان به رشته انیمیشن با تلاش و کمک نهادهای فرهنگی استان.
- تمایل و اشتیاق مردم استان به دیدن انیمیشن، خرید تولیدات این هنر فراتر از استان.
- فرهنگ‌سازی و درآمدزایی، ارزش اقتصادی بالای آثار و تولیدات بومی انیمیشن.
- انیمیشن، بهترین فرصت برای انتقال و معرفی مفاهیم عمیق فرهنگ و هنر استان با کمترین هزینه.
- فرهنگ‌سازی و درآمدزایی، کمک به رشد و پیشرفت هنرمندان عرصه انیمیشن.

شعر و ادبیات

- ثبت و ضبط آثار فاخر شفاهی و ادبیات محلی، معرفی ادبیات بومی در سطح ملی.

- استفاده از دیدگاه‌ها و نظرات پیش‌کسوتان عرصه دفاع مقدس برای بیان خاطره و دفاع مقدس به‌منظور نگارش، انتشار و ارائه به مردم ایلام و ایران.
- وجود شاعران (بومی، فارسی‌سرا) هم در نسل گذشته و هم در نسل حاضر، پشتوانه پرورش نسل‌های متوالی شاعران استان.
- بکربودن مضامین در بین ادبیات کُردی، سرچشمه جوشان فرهنگ ایلام و گویش‌های متعدد آن آبشخور مناسبی برای تألیف آثار بکر و بدیع.
- علاقه روزافزون مخاطبان گسترده به حوزه شعر و ادبیات کُردی و بومی استان، سرودن اشعار محلی و تقویت زبان مادری.
- هدایت شاعران و نویسندگان برای تدوین مجموعه ادبیات بومی استان، حفظ و اشاعه فرهنگ و هنر ادبیات بومی.

قرآن و عترت

- جذب و هدایت کودکان و نوجوانان به سوی فرهنگ قرآن و عترت.
- یکپارچگی استان از نظر دینی و مذهبی، بهترین فرصت برای تعالی فرهنگی هنری استان در حوزه قرآن و عترت.
- اجرای مسابقات در سطح دانش‌آموزان، تربیت مدرسان، پخش رایگان قرآن در بین خانواده‌ها.
- فعال کردن مساجد، برگزاری کلاس‌های رایگان و روخوانی و روان‌خوانی به‌صورت گسترده.
- کسب رتبه‌های برتر در مسابقات کشوری، ترویج فرهنگ قرآن با همکاری صداوسیما مرکز استان.

فرهنگ نماز

- بیمه کردن خانواده‌ها در برابر تهاجم فرهنگ‌های بیگانه.
- ترویج فرهنگ نماز در بین جوانان و نوجوانان ایلامی از طریق فضای مجازی و رسانه‌ها.
- حمایت مداوم دستگاه‌های متولی امور فرهنگی هنری استان، بهترین فرصت برای رشد و تعالی فرهنگ نماز.
- ارائه راهکارهای روان‌شناسانه به‌وسیله خبرگان اخلاق، فرصت مناسبی برای جلوگیری از دین‌گریزی.
- زبان هنر، بهترین راه برای ترویج فرهنگ نماز، تجدیدنظر در برنامه‌ها و ارائه راهکارهای جدید برای توسعه و گسترش فرهنگ نماز.

فرهنگ ایثار و شهادت

- معرفی استان به عنوان نماد پایداری و مقاومت.
- راهپیمایی اربعین و فرصت ترویج فرهنگ ایثار و شهادت.
- ساخت فیلم‌های دفاع مقدس با هدف ترویج فرهنگ ایثار و شهادت.
- تجربه هشت سال جنگ و رشادت، صبوری و استقامت در برابر انواع مصیبت‌ها و محرومیت‌ها، همراهی بی‌وقفه و بدون چشمداشت مردم با مسئولان، بهترین زمینه برای گسترش و تعالی فرهنگ ایثار و شهادت در استان ایلام است.
- وجود مزار شهدای گرانقدر به عنوان سرمایه‌های فرهنگی استان.

سبک زندگی ایرانی - اسلامی

- سامان دادن نگرش‌های قومی و قبیله‌ای با هدف داشتن زندگی مسالمت‌آمیز در استان.
- تقویت فرهنگ‌های بومی مناسب، اتحاد بین اقوام، تقویت مبلغان دینی.
- بسط و آموزش سبک زندگی ایرانی - اسلامی در خانواده‌ها.
- تولید فیلم و فیلم‌نامه و نمایشنامه با موضوع سبک زندگی ایرانی - اسلامی و ارائه به مردم استان.
- ایجاد همدلی و همکاری در زمینه‌های گوناگون فرهنگی و حفظ خرده‌فرهنگ‌ها.

فرهنگ عامه

- فرهنگ عامه زمینه‌ساز تقویت فولکلورها، پشتوانه فرهنگ ملی، قرابت فرهنگی اقوام.
- آداب و رسوم محلی، زمینه‌ساز انسجام اجتماعی و تعامل مثبت بین مردم.
- اختصاص اعتبارات لازم برای گردآوری، تدوین و انتشار فرهنگ عامه.
- در صورت شناسایی و برنامه‌ریزی، گنجینه غنی و تقریباً بکر فرهنگ عامه، بهترین فرصت برای توسعه و ارتقای فرهنگ و هنر استان را در اختیار می‌گذارد.
- وجود قابلیت‌های بالای فرهنگ‌پذیری و تغییر اجتماعی، امکان‌پذیر بودن تقویت فرهنگ عامه در استان.

تحکیم خانواده

- آموزش‌های پیش از ازدواج و پس از ازدواج، مهارت‌های خانه‌داری و همسر‌داری در شهرها و روستاها.
- افزایش آگاهی در بین جوانان استان نسبت به انتخاب همسر و به تبع آن پیشگیری از گسست روابط خانوادگی.
- رفع شبهات و جلوگیری از آسیب‌ها، بسترسازی برای کاهش مشکلات و آسیب‌های خانوادگی.

– توسعه مراکز مشاوره، توسعه ازدواج دانشجویی، افزایش میزان تاب‌آوری در برابر مشکلات.

– تشویق خانواده‌ها به ازدواج آسان و پرهیز از چشم‌وهم‌چشمی و تجمل‌گرایی.

موسیقی

– موسیقی، از جمله هنرهای مورد توجه مردم ایلام و استفاده از توان، تخصص و دانش بومی هنرمندان برای تولید آثار متنوع و جذاب.

– استقبال خوانندگان و آهنگ‌سازان کشور از اجرای برنامه‌های موسیقی در ایلام.

– استفاده از موسیقی ایلامی برای ایجاد نشاط اجتماعی، رویش استعداد های جدید.

– علاقه‌مندی و گرایش نسل جوان استان به موسیقی بومی.

– تقویت موسیقی بومی با هدف جلوگیری از گرایش جوانان به موسیقی بیگانه.

خوش‌نویسی

– امکان اشتغال‌زایی در حوزه خوش‌نویسی، مهیا بودن زمینه‌های آموزشی ارتقای سطح فرهنگ و هنر استان.

– علاقه مردم استان به هنر خوش‌نویسی، آموزش این هنر به قشر کودک و نوجوان.

– تلفیق خوش‌نویسی و نقاشی و برپایی نمایشگاه و فروش آثار.

– داشتن ظرفیت قوی و وجود هنرمندان توانمند، فرصت مناسبی برای رشد و گسترش این هنر.

– ترویج خوش‌نویسی در مدارس و فراگیر شدن آموزش خوش‌نویسی در استان، زمینه‌ساز تبدیل آن به هنر عام.

هنرهای تجسمی

– استفاده از آثار هنرمندان هنرهای تجسمی، زمینه‌ساز تحول فضای شهری و افزایش اعتبار هنرمندان این هنر در بین مردم.

– وجود هنرستان هنرهای زیبا، وجود مربیان متبحر و ساخت سازه‌های این هنر در منازل.

– رونق زیرشاخه‌های هنرهای تجسمی با همکاری نهادهای فرهنگی و هنری استان.

– نظر مساعد هنرمندان کشور به ایلام و هنرمندان هنرهای تجسمی و وجود داوران ایلامی در این عرصه.

– امکان تجاری‌سازی و فروش و کسب درآمد در این حوزه.

نقاشی

– فراهم آوردن زمینه حضور هنرمندان ایلامی در نمایشگاه‌های ملی و بین‌المللی نقاشی.

- درآمدزایی از طریق نقاشی‌های شهری و دیواری، فروش آثار در طرح‌های سالانه.
- حمایت نهادهای فرهنگی استان برای کشف استعداد و آموزش مداوم با هدف رشد هنرمندان عرصه نقاشی.
- استقبال خانواده‌ها از هنر نقاشی، توجه بیشتر به آموزش کودکان و نوجوانان.
- با داشتن نقاشان چیره‌دست و ماهر بومی، امکان متمایل کردن بخش قابل توجهی از جوانان استان به این عرصه هنری وجود دارد.

عکاسی

- استفاده از طبیعت بکر استان، گردشگری مذهبی و اربعین حسینی در هنر عکاسی.
- استفاده از هنر عکاسی برای غنی‌سازی اوقات فراغت جوانان و رشد فرهنگ و هنر استان.
- انتشار مجموعه‌های عکس در قالب کتاب با توجه به ظرفیت بومی و محلی استان.
- سوره‌های جدید، ایجاد اشتغال، امکان توسعه عکاسی برای علاقه‌مندان، وجود مخاطبان بالقوه و گسترده در استان.

رسانه‌های دیجیتال

- فرهنگ‌سازی سالم در استان، با استفاده از رسانه‌های دیجیتال.
- ارتقای کیفیت پیام در رسانه‌های دیجیتال، تصویر و در نتیجه ارتقای اثرگذاری بر مخاطبان بومی.
- تولید محتوای چندرسانه‌ای در راستای ترویج فرهنگ اسلامی، ارتقای سواد رسانه‌ای، ارتقای اثرگذاری.

بازی‌های رایانه‌ای

- ارائه بازی‌هایی با محتوای بومی در عرصه‌های آموزشی و تربیتی.
- امکان آموزش هنجارها و ارزش‌های فرهنگی اجتماعی در قالب بازی‌های رایانه‌ای.
- استفاده از توان نخبگان استان برای تولید بازی‌های رایانه‌ای مناسب.
- برگزاری جشنواره بازی‌های رایانه‌ای بومی با رویکرد ایرانی - اسلامی.
- وجود صنف مربوطه در استان و نظارت بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای.

چاپ و نشر

- تشویق بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در حوزه چاپ و نشر.
- ارائه خدمات چاپی به مردم استان‌های عراق (هم‌جوار ایلام) و کسب منابع مالی.
- آموزش ناشران و فراهم‌آوردن زمینه تعامل مؤلفان با ناشران با هدف کمک به رشد نشر در استان.

– شناسایی ذائقه مطالعاتی مخاطب برای انتشار آثار کیفی با حجم مناسب.

تهدیدها

کتاب

- فاصله گرفتن مردم از مطالعه به دلیل جایگزین شدن فضای مجازی به جای کتاب.
- دانایی کاذب و اتکا به اطلاعات و اخبار ناصحیح و گرایش مردم استان به فرهنگ‌های بیگانه.
- کتاب‌سازی و تولید آثار سطحی در استان با شمارگان کم و صرفاً به‌خاطر کسب امتیاز.
- عدم توجه مسئولان به موضوع کتاب و کمبود تجهیزات و امکانات چاپ کتاب در استان.
- اجرانشدن قانون کپی‌رایت در استان، پایین بودن سرانه نشر کتاب در مقایسه با سرانه نشر کشور.
- سرقت مطالب، فقر تولید آثار علمی با کیفیت، فرهنگ پایین مطالعه، تغییر ذائقه نسل جوان از مطالعه کتاب به صفحات وب، عدم حمایت از ناشران.

مطبوعات و رسانه

- دور از انتظار نبودن راکد شدن و تعطیلی دفاتر مطبوعات، در صورت عدم حمایت مالی از روزنامه‌نگاران.
- کاهش گرایش مردم استان به استفاده از مطبوعات به دلیل دسترسی به فضای مجازی.
- نشر اکاذیب، افترا، تهمت و شایعه‌پراکنی، سیاسی‌کاری و مردم‌فریبی در عرصه مطبوعات.
- ایجاد لمپنیسم رسانه‌ای، بیسوادی بیشتر مدیران رسانه، ایجاد هیاهو و غوغاسالاری و تشویش افکار عمومی، درج اخبار کذب همراه با توهین در نشریات.
- گسترش فضای مجازی، کاهش شمارگان مطبوعات، استفاده ابزاری از رسانه، کاهش اقبال مردم به مطبوعات به دلیل وابستگی گروهی و جناحی بعضی از اصحاب رسانه.

فضای مجازی

- فضای مجازی، تهدیدی برای امنیت در سطح استان و ملی (در حوزه‌های فرهنگی و سیاسی).
- سطحی بودن اطلاعات در فضای مجازی، ایجاد آسیب‌های اجتماعی و اخلاقی برای خانواده‌ها.

- فضای مجازی، زمینه‌ساز رواج بی‌بندوباری و بی‌اخلاقی در بین قشر جوان استان.
- فضای مجازی، زمینه‌ساز هجمه علیه ارزش‌های فرهنگی و دینی، تغییر ذائقه فرهنگی نسل جوان، شبهات و خلأ حضور عناصر فرهنگی.
- فضای مجازی، کانون شایعه‌پراکنی و مهم‌ترین عامل تخریب هویت خرده‌فرهنگ‌ها.

کانون‌های آگهی و تبلیغاتی

- انجام کارهای تبلیغاتی توسط برخی ادارات در خارج از استان.
- منسوخ‌شدن قوانین کانون‌های آگهی و تبلیغاتی از دسترس، خارج‌شدن تبلیغات با وجود فضای مجازی و ماهواره‌ای.
- عدم تطبیق زیرساخت‌های کانون‌ها با فناوری‌های نوین و رسانه‌های جدید از جمله فضای مجازی.
- عدم توجه به کانون‌های تبلیغاتی، عدم نظارت بر فعالیت آن‌ها، روزمرگی کانون‌ها و موازی‌کاری با چاپخانه‌ها از تهدیدهای مصداقی کانون‌ها هستند.

تئاتر

- عدم توجه به تئاتر و نبود امکانات، کمبود سالن اجرای نمایش و سالن‌های تخصصی نمایش.
- تولید آثار ضعیف و عدم اقبال عمومی به آن‌ها، افول تعدادی از گروه‌های تئاتر در سال‌های اخیر.
- انزوای برخی از اهالی تئاتر استان و گرایش به مشاغل کاذب.
- تولید آثار ضعیف و عدم اقبال عمومی از آثار هنر نمایش.
- گرایش هنرمندان این حوزه به تلویزیون و پایتخت کشور.
- شبکه‌های خانگی و سینما تهدید جدی هنر نمایش در استان.

سینما

- فعالیت شبکه‌های خانگی و به‌حاشیه‌رفتن سینما، شبکه‌های ماهواره‌ای، گرانی بسیاری از فیلم‌ها.
- مناسب‌نبودن محتوای برخی از فیلم‌ها برای کودکان ایلامی.
- فقدان حقوق مالکیت معنوی و سرقت فیلم‌ها، دیدن فیلم در خانه، وجود دنیای مجازی.
- فقر زیرساخت‌های فیزیکی و امکانات تخصصی در مرکز استان و بیشتر شهرستان‌ها.

انیمیشن (پویانمایی)

- عدم تجهیزات و امکانات برای تولیدات انیمیشن در استان.
- عدم کیفیت تولیدات بومی، زمینه‌ساز گرایش به تولیدات خارجی انیمیشن.
- فرایند پیچیده و سخت‌گیری اخذ مجوز شرکت‌ها جهت انیمیشن‌سازی، عقب‌ماندن استان در ساخت و تولید را در پی دارد.
- عدم توان رقابت شرکت‌های خصوصی در بازار تولید با دستگاه‌های اجرایی دولتی که مدیریت تولید پویانمایی را به عهده دارند.
- عقب‌ماندن استان در تولید انیمیشن بومی.

شعر و ادبیات

- محفلی شدن شاعران و تشکیل باند چرخشی برای شرکت در کمیته‌ها و داوری‌های مختلف.
- تحریف، سیاست‌زدگی و غفلت از تهدیدهای فرهنگی و تربیتی استان.
- کم‌توجهی مراکز آموزشی استان به تولیدات ادبی در حوزه شعر و تأکید صرف بر آموزش‌های دانشگاهی.
- به‌انحراف رفتن شعر شاعران به دلیل فقر و مشکلات معیشتی، فضای یأس‌آلود و ...
- سطحی بودن محتوای اشعار و آثار منظوم، کاهش جشنواره‌های ادبی، محدودیت‌های غیر متعارف.

قرآن و عترت

- مقابله دشمن برای به‌حاشیه‌بردن برنامه‌های قرآنی و دلسرد کردن و شبهه‌افکندن در بین جوانان.
- تفسیر جانب‌داری از این دو، امکان سوء تعبیر از آیات، واژگان، روایات و زندگی‌نامه اهل بیت (ع).
- جذب استادان قرآنی در ادارات و محدود شدن فعالیت‌های قرآنی، نگاه ابزاری به مؤسسات فرهنگی قرآنی.
- عدم بهره‌برداری از قرآن در زندگی فردی و اجتماعی در سطح استان و استفاده کتاب‌خانه‌ای از آن.

فرهنگ نماز

- ترویج عقل‌گرایی به جای دین و نماز در فضای مجازی، گسترش شبهات دینی، بی‌توجهی نسل جوان به تکالیف شرعی.

- رواج دین‌داری‌های اقتضایی در بین جوانان، تبلیغات سوء غرب‌گرایی و مادی‌گرایی.
- کم‌رنگ‌شدن این فریضه در بین نسل جوان، مقابله همه‌جانبه دشمن برای کم‌رنگ‌کردن آن به‌ویژه در بین جوانان.
- عدم تلاش و ابتکار در به‌کارگیری مؤلفه‌های جذاب‌سازی نماز در بین نسل جوان.
- عدم رغبت جوانان به نماز به‌دلیل عدم توجه خانواده‌ها، مدارس و دانشگاه‌ها به ترویج فرهنگ نماز.

فرهنگ ایثار و شهادت

- کم‌رنگ‌شدن فرهنگ ایثار و شهادت در بین مردم استان.
- بی‌توجهی به رشادتها و ایثارگری‌های مردم استان در مقایسه با مردم سایر مناطق جنگی.
- سرخوردگی افراد به‌علت بی‌توجهی به ایثار و رشادت آنان در هشت سال دفاع مقدس.
- خلاء فرهنگ‌سازی و عدم معرفی شهیدان به‌عنوان الگو برای نسل جدید.

سبک زندگی ایرانی - اسلامی

- عدم فرهنگ‌سازی، در حوزه سبک زندگی ایرانی - اسلامی، زمینه‌ساز گرایش به سوی فرهنگ غربی.
- تلاش در فضای مجازی برای کم‌رنگ‌کردن سبک زندگی ایرانی - اسلامی.
- تحول زندگی مردم از سبک سنتی به شیوه مدرن، عدم توجه به سبک زندگی سنتی - اسلامی.
- حضور دانشجویان غیربومی در استان و به‌تبع آن ترویج فرهنگ مغایر با فرهنگ بومی.
- طلاق، جمعیت کم، بی‌سوادی، خرافات، مصرف‌گرایی، اعتیاد، حاشیه‌نشینی و... از جمله تهدیدهای سبک زندگی ایرانی - اسلامی هستند.

فرهنگ عامه

- بی‌تفاوتی و بی‌مسئولیتی اجتماعی، استحاله فرهنگ بومی.
- کاهش اعتماد اجتماعی در بین مردم و زوال سرمایه اجتماعی.
- عدم خودباوری، ماهواره، فضای مجازی، بیکاری، مهاجرت.
- عدم توجه به ظرفیت‌های فرهنگی خویش و اتکا به فرهنگ بیگانه.
- بی‌توجهی و عدم ثبت فرهنگ عامه زمینه‌ساز فراموشی و نابودی آن.

تحکیم خانواده

- افزایش آمار طلاق در پنج سال اول زندگی در استان.
- عدم توجه بعضی از مسئولان استان به جایگاه خانواده و نقش آن در تربیت نسل آینده.
- هجوم شبکه‌های ماهواره‌ای برای تضعیف بنیان خانواده، مشکلات عدیده اقتصادی، سخت‌گیری‌های ازدواج در موضوع مهریه و جهیزیه، اعتیاد، طلاق، شکاف بین نسلی در استان.
- آسیب‌های فضای مجازی، عدم تناسب بین زندگی سنتی و مدرن، ماهواره، تبلیغ الگوهای بیگانه.

موسیقی

- بی‌توجهی به موسیقی بومی، باعث گرایش جوانان به موسیقی بیگانه.
- مخالفت برخی از مسئولان با موسیقی، نبود سالن مناسب برای اجرا و کنسرت.
- ورود افراد غیرمتخصص به صحنه موسیقی، سرخوردگی هنرمندان این عرصه.
- تقبیح موسیقی، زمینه‌ساز رواج یأس اجتماعی و غم عمومی در استان.
- توجه به سازهای غربی و خفگی برخی از سازهای بومی و محلی و حتی ایرانی.
- عدم انتقال موارث فرهنگی به نسل جدید، به بیراهه کشاندن موسیقی در استان و استفاده زیرزمینی از آن.

خوش‌نویسی

- عدم آگاهی عامه مردم استان از این هنر.
- مهاجرت خوش‌نویسان.

هنرهای تجسمی

- گرایش برخی از هنرمندان هنرهای تجسمی به سایر استان‌ها برای معرفی و فروش آثار خود.
- حضور اندک هنرمندان هنرهای تجسمی جریان‌ساز ایلامی در استان.
- کمبود اعتبارات و امکانات آموزشی برای فعالیت در حوزه هنرهای تجسمی.
- نبود گالری مناسب برای عرضه آثار هنرهای تجسمی، نبود حمایت‌های مالی و حامی خصوصی.
- نبود تولیدات هنری هنرهای تجسمی در سبد خانواده‌های استان.

نقاشی

- کم فروغ شدن نقاشی از روی تابلوها یا بوم نقاشی‌ها، نیازمند توجه جدی برای احیا و رشد.
- نبود آموزش و زیرساخت هنر نقاشی در استان.
- منتج نشدن هنر نقاشی به درآمدزایی در استان.
- نبود نگارخانه مناسب برای نمایش آثار نقاشی.
- عدم حمایت‌های مالی و سرمایه‌گذار خصوصی در حوزه نقاشی.

عکاسی

- فقر پیشینه و مستندسازی آثار عکاسی و دانش بومی در استان.
- عدم توجه جدی به هنر عکاسی، نبود آموزشگاه در استان.
- نبود گالری برای عرضه آثار عکاسی، نبود حمایت مالی و حامی خصوصی.
- سیاسی شدن هنر عکاسی و ناتوانی در واقع‌بینی و انعکاس وقایع به مخاطب.

رسانه‌های دیجیتال

- عدم زیرساخت رسانه‌های دیجیتال در استان، شایعه‌پراکنی از طریق انتشار مطالب.
- عدم آگاهی مردم از نحوه استفاده بهینه از رسانه‌های دیجیتال، هزینه‌بر بودن.
- آلودگی صوتی ناشی از تولید پیام‌های اشتباه، ناشیانه و گاه گمراه‌کننده.

بازی‌های رایانه‌ای

- عدم تناسب برخی از بازی‌های رایانه‌ای با نیاز کودکان ایلامی.
- دسترسی آسان علاقه‌مندان به بازی‌های نامناسب اخلاقی و اجتماعی.
- نفوذ افکار منحرف از طریق بازی‌های رایانه‌ای به‌ویژه بازی‌های با محتوای خشونت.
- ترویج خشونت خیلی از بازی‌های رایانه‌ای در میان نسل امروزی استان.
- تأثیر منفی بازی‌های وارداتی بر روح و روان جوانان، عدم تناسب بعضی از بازی‌های رایانه‌ای با فرهنگ مردم ایلام.

چاپ و نشر

- وضعیت نامناسب بخش مالی و هزینه‌ای ناشران استان.
- انتشار بخشی از آثار محققان در چاپخانه‌های خارج از استان، عدم اتصال حوزه چاپ و نشر به چرخه توزیع و پخش کتاب.
- کیفیت پایین انتشارات، گران شدن قیمت کاغذ، نشر آثار غیرعلمی با محتوای ضعیف.
- کاهش تقاضا برای چاپ به دلیل مشکلات مالی و وجود روش‌های جایگزین در این حوزه.

– نبود زیرساخت برای نشر آثار، محتوای ضعیف، سودجویی ناشران و هدررفتن سرمایه از استان.

این حجم اطلاعات به انضمام اطلاعات مربوط به «خواست‌ها و نیازهای فرهنگی، ظرفیت‌های بومی و برنامه‌های انجام‌شده و برنامه‌های درحال اجرا»، مشکلات زیرساختی، کمبود منابع (مالی و انسانی)، فقدان دانش و سوءمدیریت و موازی‌کاری‌های حوزه فرهنگ و هنر استان را آشکار، و «سیمای فرهنگ عمومی استان ایلام» را ترسیم کرد. برای یافتن مصادیق «نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها»ی حوزه فرهنگ بر پایه مدل سوات اقدام لازم به عمل آمد. مدل سوات (SWOT) که یکی از کارآمدترین مدل‌های موجود در حوزه مدیریت استراتژیک است، چهار عنصر «نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها» را درباره موضوعات مختلف بررسی می‌کند. از این رو، برای مشخص کردن ابعاد چهارگانه مدل (SWOT)، جهت «تحلیل وضعیت فرهنگی و هنری استان»، ده موضوع فرهنگی و هنری درحوزه‌های داخلی (نقاط قوت، نقاط ضعف) و خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) طبق جدول‌های زیر بررسی شدند تا جایگاه راهبردی سازمان بر اساس ماتریس‌های داخلی و خارجی مشخص شود. نمودار شکل (۱) این موقعیت را ترسیم کرده است. درضمن، جدول (۱۱۷): ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و جدول (۱۱۷): ماتریس ارزیابی عوامل خارجی را نشان داده‌اند.

جدول (۱۱۷): ماتریس ارزیابی عوامل داخلی

ردیف	الف) عوامل داخلی (ماتریس داخلی)	ضریب	رتبه	نمره نهایی
۱. نقاط قوت				
۱	توجه به جایگاه کتاب به عنوان منبع تولید علم و رشد آثار فرهنگی به ویژه آثار بومی؛	۸	۴	۳۲
۲	آگاهی دادن به مردم، انتشار نشریات محلی دو زبانه، تقویت مطالبه‌گری؛	۵/۶۵	۳	۱۶/۹۵
۳	میل به مشارکت اجتماعی و سیاسی، استفاده از شبکه‌های اجتماعی و دریافت اطلاعات؛	۴/۲۰	۳	۱۲/۶
۴	محسوس بودن رشد آثار نمایشی، دستیابی هنرمندان به درک واقعی هنر نمایش؛	۵/۶۰	۳	۱۶/۸
۵	وصل شدن به شبکه توزیع فیلم کشوری، مفید بودن هنر سینما برای قشر جوان و نوجوان؛	۷/۵۰	۴	۳۰
۶	وجود تعلقات مذهبی، استحکام خانواده، آمار پایین طلاق به نسبت میانگین کشوری؛	۶/۳۰	۴	۲۵/۲

بخش چهارم: گزارش تحلیلی از وضعیت فرهنگی و هنری استان ایلام | ۲۴۵

۱۶/۲	۳	۵/۴۰	غناى موسیقى، ثبت ساز «دو زله» به عنوان میراث ناملموس به نام استان ایلام؛	۷
۲۵/۴	۴	۶/۳۵	آمار قابل توجه خوش نویسان خوش ذوق در طراز ملی؛	۸
۲۱/۸	۴	۵/۴۵	ظرفیت قابل و بالنده، وجود استعدادهاى درخشان، گرایش جوانان به هنرهای تجسمی؛	۹
۱۳/۶۵	۳	۴/۵۵	گسترش مراکز چاپی و انتشاراتی و امیدواری به رشد صنعت چاپ در استان؛	۱۰

۲. نقاط ضعف				
۵	۱	۵	ضعف زیرساخت برای نشر آثار فاخر، قرار نگرفتن کتاب در سبد خرید خانوارها؛	۱
۶	۱	۶	عدم رغبت بخش خصوصی برای سرمایه گذاری، نبودساختمانی برای خانه مطبوعات؛	۲
۵/۱۵	۱	۵/۱۵	نبود سازوکار فعالیت در فضای مجازی، عدم تشخیص صدق و کذب اطلاعات؛	۳
۶/۲	۲	۳/۱۰	نبود اعتبارات، عدم سرمایه گذاری بخش خصوصی، کمبود سالن برای اجرای تئاتر؛	۴
۸	۲	۴	عدم سرمایه گذاری برای تولید فیلم، عدم ساخت مستندهای کوتاه از جاذبه های استان؛	۵
۶	۲	۳	کم رنگ شدن روابط خانوادگی، بی اعتمادی، پایین بودن سطح سواد زندگی مشترک؛	۶
۵	۱	۵	نبود زیرساخت، عدم حمایت کافی از تولید آثار موسیقایی؛	۷
۴/۵	۱	۴/۵۰	عدم مکانی اختصاصی برای انجمن خوش نویسان، کمبود نگارخانه و مرکز آموزشی؛	۸
۴/۵	۲	۲/۲۵	عدم حمایت مالی از هنرمندان هنرهای تجسمی، نبود زیرساخت؛	۹
۳	۱	۳	عدم سیاست گذاری، گرانی تجهیزات، قدیمی بودن تجهیزات موجود، نبود تعاونی ناشران؛	۱۰
۲۶۳/۹۵		۱۰۰	جمع	

جدول (۱۱۸): ماتریس ارزیابی عوامل خارجی

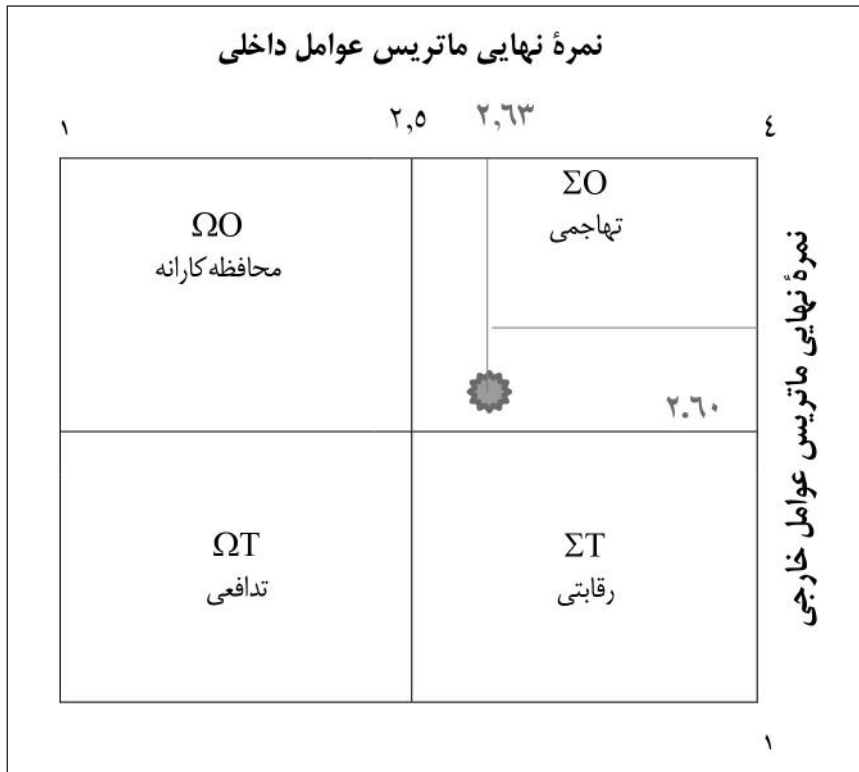
ردیف	(ب) عوامل خارجی (ماتریس خارجی)	ضریب	رتبه	نمره نهایی
۱. فرصت ها				
۱	وجود مراکز آموزش عالی و دانشگاه ها، هدایت دانشجویان نوآور به سوی حوزه نشر کتاب؛	۷/۸۰	۴	۳۱/۲
۲	مطبوعات، زمینه ساز معرفی ظرفیت های بکر استان، اشتغال زایی، تقویت سواد رسانه ای؛	۵/۲۰	۳	۱۵/۶
۳	فضای مجازی، زمینه ساز آگاهی بخشی، در صورت پایبند بودن به اخلاق و رفتار اجتماعی؛	۴/۲۰	۳	۱۲/۶

۱۷/۷	۳	۵/۹۰	تئاتر، ظرفیت مناسبی برای ابلاغ پیام فرهنگ و هنر به مخاطب؛	۴
۲۴/۶	۴	۶/۱۵	تولید آثار سینمایی با کیفیت، راهیابی به جشنواره‌های جهانی؛	۵
۱۹/۸	۳	۶/۶۰	آموزش‌های پیش و پس از ازدواج، پیشگیری از گسست روابط خانوادگی؛	۶
۱۴/۸۵	۳	۴/۹۵	علاقه‌مندی و گرایش نسل جوان به موسیقی بومی، امکان تجاری‌سازی و فروش آثار؛	۷
۲۳/۴	۴	۵/۸۵	هنر خوش‌نویسی دارای قابلیت اشتغال‌زایی؛	۸
۲۲/۶	۴	۵/۶۵	آثار هنرهای تجسمی، زمینه‌ساز تحول فضای شهری و افزایش اعتبار هنرمندان؛	۹
۲۲/۸	۴	۵/۷۰	فرصت مناسبی برای سرمایه‌گذاری، ارائه خدمات چاپی به مردم استان‌های مرزی عراق؛	۱۰

۲. تهدیدها

۵/۲	۱	۵/۲۰	اجرانشدن قانون کپی‌رایت، پایین بودن سرانه نشر در مقایسه با سرانه نشر کشور؛	۱
۴/۵	۱	۴/۵۰	کاهش اقبال عمومی به مطبوعات به دلیل ضعف محتوا و گرایش به فضای مجازی،	۲
۵/۲۵	۱	۵/۲۵	فضای مجازی، ایجاد آسیب‌های اجتماعی و اخلاقی، هجمه علیه ارزش‌های فرهنگی و دینی؛	۳
۴/۵۵	۱	۴/۵۵	نبود امکانات، کمبود سالن اجرای نمایش و سالن‌های تخصصی؛	۴
۵/۵	۲	۲/۷۵	فقر زیرساخت سینمایی و تجهیزات تخصصی در مرکز استان و بیشتر شهرستان‌ها؛	۵
۴/۷	۲	۲/۳۵	سخت‌گیری‌های ازدواج در موضوع مهریه و جهیزیه، اعتیاد، طلاق، شکاف بین نسلی؛	۶
۴/۶۵	۱	۴/۶۵	نبود سالن مناسب برای اجرای کنسرت، سرخوردگی هنرمندان و استفاده زیرزمینی از آن؛	۷
۷/۴	۲	۳/۷۰	تصدیگری گروهی خاص در انجمن خوش‌نویسان ایلام به تبعیت از رویکرد کشوری؛	۸
۸/۹	۲	۴/۴۵	کمبود اعتبارات و امکانات آموزشی، نبود گالری برای عرضه آثار هنرهای تجسمی؛	۹
۴/۶	۱	۴/۶۰	انتشار بخشی از آثار فرهنگی و هنری در خارج از استان، نبود زیرساخت، کیفیت پایین نشر؛	۱۰
۲۶۰/۴		۱۰۰	جمع	

ترسیم موقعیت استراتژیک

شکل (۱): جایگاه استراتژیک بر اساس ماتریس داخلی و خارجی

جدول (۱۱۹): ماتریس نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها (SWOT)

نقاط ضعف (WEAKNESSES)	نقاط قوت (STRENGTHS)	عوامل داخلی
- ضعف زیرساخت برای نشر آثار فاخر، قرارنگرفتن کتاب در سبد خرید خانوارها؛ - عدم رغبت بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری و حمایت، نبود ساختمانی برای خانه مطبوعات؛ - نبود سازوکار فعالیت در فضای مجازی، عدم تشخیص صدق و کذب اطلاعات؛ - نبود اعتبارات کافی، عدم سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، کمبود سالن برای اجرای تئاتر؛ - عدم سرمایه‌گذاری برای تولید آثار سینمایی، عدم ساخت مستندهای کوتاه از جاذبه‌های استان؛ - کم‌رنگ شدن روابط خانوادگی، بی‌اعتمادی، پایین بودن سطح سواد زندگی مشترک؛ - بی‌توجهی به موسیقی سنتی، نبود زیرساخت، عدم حمایت کافی از تولید آثار موسیقایی؛ - عدم مکانی اختصاصی برای انجمن خوش‌نویسان، کمبود نگارخانه و مرکز آموزشی؛ - عدم حمایت مالی از هنرمندان هنرهای تجسمی، نبود زیرساخت؛	- توجه به جایگاه کتاب به‌عنوان منبع تولید علم و رشد آثار فرهنگی به‌ویژه آثار بومی؛ - آگاهی‌دادن به مردم، انتشار نشریات محلی دو زبانه، تقویت مطالبه‌گری؛ - میل مردم به مشارکت اجتماعی و سیاسی، استفاده از شبکه‌های اجتماعی و دریافت اطلاعات؛ - محسوس بودن رشد آثار نمایشی، دستیابی هنرمندان به درک واقعی هنرنمایش؛ - وصل شدن به شبکه توزیع فیلم کشوری، مفید بودن هنر سینما برای قشر جوان و نوجوان؛ - وجود تعلقات مذهبی، استحکام خانواده، آمار پایین طلاق به نسبت میانگین کشوری؛ - غنای موسیقی، ثبت ساز «دو زله» به‌عنوان میراث ناملموس به نام استان ایلام؛ - آمار قابل‌توجه خوش‌نویسان خوش ذوق در طراز ملی؛ - ظرفیت قابل و بالنده، وجود استعدادها درخشان، گرایش جوانان به هنرهای تجسمی؛ - گسترش مراکز چاپی و انتشاراتی و امیدواری به رشد صنعت چاپ در استان؛	

راهبردهای WO تدافعی (نقاط قوت پایین و فرصت پایین)	راهبردهای SO رقابتی (نقاط قوت بالا و فرصت پایین)	فرصت‌ها (OPPORTUNITIES)
– اهتمام به رشد تولید آثار فرهنگی به‌ویژه آثار بومی و ترویج فرهنگ کتاب و کتاب‌خوانی با هدف توسعه و گسترش فرهنگ عمومی؛ – فراهم کردن زمینه سازوکار مناسب برای فعالیت در فضای مجازی و تقویت مراکز فعال این حوزه؛ – تقویت زیرساخت‌های حوزه فرهنگ چاپ و هنر به‌ویژه صنعت چاپ، رفع موانع چاپخانه‌ها و تشویق بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در این حوزه؛ – حمایت از تولید آثار فاخر حوزه‌های سینمایی، موسیقیایی، خوش‌نویسی، تجسمی، عکاسی و... – فراهم آوردن زمینه حضور هنرمندان در همایش‌ها و جشنواره‌های ملی و بین‌المللی؛	– اهتمام به استفاده از ظرفیت استادان و دانشجویان علاقه‌مند و نوآور دانشگاه‌ها برای رشد نشر کتاب؛ – تعامل با اصحاب رسانه برای یافتن راه‌های معرفی ظرفیت‌های بکر استان و رشد فرهنگ عمومی؛ – استفاده از ظرفیت هنرمندان حوزه‌های مختلف هنری برای ابلاغ پیام فرهنگ و هنر به مخاطب؛ – حمایت از سرمایه‌گذاری در صنعت چاپ به‌منظور ارائه خدمات چاپی به مردم استان‌های مرزی عراق؛ – اهتمام به تقویت هم‌گرایی و هم‌افزایی ظرفیت‌های استان با هدف ارتقای سطح فرهنگ عمومی؛	– مراکز آموزش عالی و دانشگاه‌ها، هدایت دانشجویان علاقه‌مند و نوآور به‌سوی حوزه نشر کتاب؛ – مطبوعات، زمینه‌ساز فرصت برای معرفی ظرفیت‌های استان، تقویت سواد رسانه‌ای؛ – فضای مجازی، زمینه‌ساز آگاهی بخشی، در صورت پایبندی به اخلاق و رفتار اجتماعی؛ – قرارگرفتن تحت‌تاثیر در نظام ترجیحات مردم، ظرفیت مناسبی برای ابلاغ پیام فرهنگ و هنر به مخاطب؛ – تولید آثار سینمایی با کیفیت، راهیابی به جشنواره‌های جهانی؛ – آموزش‌های پیش و پس از ازدواج، پیشگیری از گسست روابط خانوادگی؛ – علاقه‌مندی و گرایش نسل جوان به موسیقی بومی، امکان تجاری‌سازی و فروش آثار؛ – هنر خوش‌نویسی دارای قابلیت اشتغال‌زایی؛ – آثار هنری تجسمی، زمینه‌ساز تحول فضای شهری و افزایش اعتبار هنرمندان. – فرصت مناسبی برای سرمایه‌گذاری، ارائه خدمات چاپی به مردم استان‌های مرزی عراق؛
راهبردهای WT	راهبردهای ST محافظه کارانه (نقاط قوت پایین و فرصت بالا)	تهدیدها (THREATS)
– تلاش برای ایجاد اعتماد و اعتدال در عرصه فرهنگ و هنر و فراهم آوردن زمینه رشد جوانان و نوجوانان در این عرصه؛ – نگاه فراگیر و عادلانه به هنرمندان، مؤلفان، شاعران، ادیبان و مشاهیر استان با هدف تکریم آنان؛ – استفاده به موقع از فرصت‌ها، رفع بهنگام ضعف‌ها، رصد بموقع تهدیدها و مدیریت صحیح منابع (انسانی و مالی)؛ – نگاه فراگیر و عدالت محور به اجرای برنامه‌های شاخص فرهنگی و هنری در شهرستان‌ها؛ – تقویت فرهنگ قرآن و عترت، ایثار و شهادت و تلاش برای هدایت نسل جوان به‌سوی این حوزه‌ها؛ – اهتمام به حفظ وحدت و انسجام فرهنگ اقوام و اقدام برای رشد و همزیستی مسالمت‌آمیز آن‌ها؛ – تقویت دیپلماسی فرهنگ و توسعه تعاملات فرهنگی، هنری و رسانه‌ای با استان‌های هم‌جوار در عراق؛	– همکاری و مشارکت فعالانه با دستگاه‌های اجرایی هم‌سو به‌منظور توسعه و امنیت پایدار فرهنگی؛ – رفع کمبود زیرساخت‌های فرهنگی و هنری و تجهیزات تخصصی در مرکز استان و شهرستان‌ها؛ – تقویت امکانات آموزشی و زیرساخت‌های فرهنگی و هنری و اهتمام به نشر آثار فاخر فرهنگی؛ – ساماندهی فضای مجازی و نظارت بر فعالیت مراکز فعال این حوزه؛ – اهتمام به رشد و اعتلای فرهنگ عمومی و خرده‌فرهنگ‌ها؛	– اجرانشدن قانون کی‌رایت، پایین بودن سرانه نشر در مقایسه با سرانه نشر کشور؛ – کاهش اقبال عمومی به مطبوعات به دلیل ضعف محتوا و گرایش به فضای مجازی؛ – ایجاد آسیب‌های اجتماعی و اخلاقی برای خانواده‌ها، هجمه علیه ارزش‌های فرهنگی و دینی؛ – نبود امکانات، کمبود سالن اجرای نمایش و سالن‌های تخصصی؛ – فقر زیرساخت سینمایی و تجهیزات تخصصی در مرکز استان و بیشتر شهرستان‌ها؛ – سخت‌گیری‌های ازدواج در موضوع مهریه و جهیزیه، اعتیاد، طلاق، شکاف بین نسلی؛ – نبود سالن مناسب برای اجرای کنسرت، سرخوردگی هنرمندان و استفاده زیرزمینی از آن؛ – تصدیگری گروهی خاص در انجمن خوش‌نویسان ایلام به‌تبعیت از رویکرد کشوری؛ – کمبود اعتبارات و امکانات آموزشی، نبود گالری برای عرضه آثار هنری تجسمی؛ – انتشار بخشی از آثار فرهنگی و هنری در خارج از استان، نبود زیرساخت، کیفیت پایین انتشارات؛

- چون شکل (۱)، بر اساس ماتریس داخلی و خارجی جایگاه استراتژیک را نشان داده است؛ بنابراین، راهبردهای SO عبارت‌اند از:
۱. اهتمام به استفاده از ظرفیت استادان و دانشجویان علاقه‌مند و نوآور دانشگاه‌ها برای رشد نشر کتاب؛
 ۲. تعامل با اصحاب رسانه برای یافتن راه‌های معرفی ظرفیت‌های بکر استان و رشد فرهنگ عمومی؛
 ۳. استفاده از ظرفیت هنرمندان حوزه‌های مختلف هنری برای ابلاغ پیام فرهنگ و هنر به مخاطب؛
 ۴. حمایت از سرمایه‌گذاری در صنعت چاپ به منظور ارائه خدمات چاپی به مردم استان‌های مرزی عراق؛
 ۵. اهتمام به تقویت هم‌گرایی و هم‌افزایی ظرفیت‌های استان با هدف ارتقای سطح فرهنگ عمومی؛

جمع‌بندی

باتوجه به اینکه برای ارزیابی عوامل داخلی، به قضاوت‌های شهودی و دیدگاه‌های مدیران و صاحب‌نظران استناد شده است، ارزیابی دو عامل خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) نیز متکی بر واقعیات موجود حوزه فرهنگ و هنر استان است. بنابراین، در یک جمع‌بندی، مهم‌ترین عوامل داخلی و خارجی درباره موضوعات مورد بحث عبارت‌اند از:

عوامل داخلی

نقاط قوت

- به جایگاه کتاب به‌عنوان یک منبع مهم تولید علم و دانش توجه شده و انتشار آن در استان رشد نسبی داشته است. علاوه بر آن، رشد آثار فرهنگی به‌ویژه آثار بومی و محلی در استان محسوس است.
- اطلاع‌رسانی و آگاهی‌دادن به مردم، کمک به گردش آزاد اطلاعات، انتشار نشریات محلی دو‌زبان «کردی - فارسی»، «فارسی - عربی»، آزادی بیان و تقویت مطالبه‌گری از مسئولان، از جمله نقاط قوت نشریات محلی به شمار می‌آیند.
- میل گسترده مردم به مشارکت اجتماعی و سیاسی، تمایل زیاد به استفاده از شبکه‌های اجتماعی در قالب سرگرمی، کسب خبر و دریافت تحلیل، بازاری بزرگ و جذاب را برای انتقال پیام در سراسر استان فراهم کرده است.
- در نتیجه تعامل مناسب کانون‌های آگهی و تبلیغاتی با هنرمندان، استفاده از توان آن‌ها

- و بهره‌گیری از عنصر هنر، ظرفیت مناسبی برای رشد فرهنگ عمومی ایجاد شده است.
- هنرمندان شاخصی در حوزه تئاتر وجود دارند و رشد آثار نمایشی محسوس است. هنرمندان تئاتر به خلاقیت و درک واقعی هنر نمایش دست یافته‌اند.
 - وصل شدن سینمای استان به شبکه توزیع فیلم کشوری، مفیدبودن این هنر برای خانواده‌ها به‌ویژه قشر جوان و نوجوان، پُرکردن اوقات فراغت و کنار هم‌بودن اعضای خانواده‌ها؛
 - روند روبه‌رشد تولید آثار انیمیشن در سال‌های اخیر، جذابیت و تأثیرگذاری در کودکان و نوجوانان ایلامی؛
 - چهره شاخص و مطرح شعر و ادبیات در سطح استان، جایگاه ویژه شعر و وجود شاعرانی توانمند و جریان‌ساز در سطح ملی و پیوند خوردن با جریان سیال شعر معاصر؛
 - یکدست‌بودن مذهب مردم ایلام و علاقه‌مندی آنان به قرآن و اهل بیت (ع)؛
 - شیعه‌بودن و مذهبی‌بودن مردم استان ایلام، قوی‌بودن ارتباط فرهنگ سنتی با نماز، تعدد مساجد و حسینیه‌ها در سطح استان؛
 - بالا‌بودن شاخص ایثارگری استان به نسبت کشور، افتخارآفرینی استان در زمینه ایثار و شهادت؛
 - سنتی‌بودن، مذهبی‌بودن و تنوع قومیتی در استان ایلام، نقطه قوت سبک زندگی ایرانی - اسلامی؛
 - غنی‌بودن فرهنگ عامه، جاذبه‌داشتن و مورد توجه‌بودن، داشتن ریشه تاریخی در استان ایلام؛
 - سنتی‌بودن بخش عمده‌ای از خانواده‌های ایلامی، وجود تعلقات مذهبی، استحکام خانواده در مناطق عشایری، آمار پایین طلاق در استان به نسبت میانگین کشوری؛
 - مورد توجه‌بودن سازهای سنتی، غنای موسیقی، ثبت ساز «دو زله» به‌عنوان میراث ناملموس به نام استان ایلام؛
 - آمار قابل توجه خوش‌نویسان خوش ذوق استان در طراز ملی و حضور یکی از آنان به‌عنوان نایب رئیس انجمن خوش‌نویسان ایران؛
 - ظرفیت قابل و بالنده در استان، وجود استعدادهای درخشان، گرایش جوانان استان به هنرهای تجسمی؛

- تعامل نهادهای فرهنگی استان در حمایت از هنرمندان عرصه نقاشی، تمایل ورود به این عرصه در سطح مدارس استان؛
- رونق رشته عکاسی با فناوری‌های جدید، فراهم بودن فضای طبیعی و چشم‌اندازهای زیبای فراوان در استان ایلام برای نشان دادن هنر عکاسی.
- استقبال مردم ایلام از تولیدات رسانه‌های دیجیتال، فراگیری، روزآمد بودن، سرعت و دقت؛
- وجود مراکز عرضه بازی‌های رایانه‌ای، جذاب و سرگرم کننده برای قشر جوان و نوجوان استان؛
- گسترش مراکز چاپی و انتشاراتی و امیدواری به رشد صنعت چاپ در استان؛

نقاط ضعف

- ضعف محتوای کتاب‌های بومی و عدم تأثیرگذاری در تفکر مخاطب، کمبود کتاب‌های علمی و تفکر ساز، ضعف زیرساخت برای نشر آثار فاخر، قرار نگرفتن کتاب در سبد خرید خانوارها؛
- تعداد اندک رسانه‌های حرفه‌ای، عدم رغبت بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری و حمایت از مطبوعات محلی، فقدان ساختمانی مستقل برای خانه مطبوعات استان؛
- نبود سازوکار فعالیت در فضای مجازی، گسترده بودن دامنه فعالیت، کیفیت پایین مطالب، عمق اندک یادگیری، عدم تشخیص صدق و کذب اطلاعات؛
- داشتن راه‌کارهایی یکسان و کلیشه‌ای در بسیاری موارد، فاقد ساختار هدفمند، در مقایسه با کانون‌های آگهی و تبلیغاتی استان‌های برخوردار؛
- هزینه‌بر بودن هنر تئاتر، نبود اعتبارات کافی، عدم سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در این حوزه، کمبود سالن نمایش (عدم زیرساخت مناسب برای اجرای تئاتر)؛
- نبود سالن مناسب و استاندارد برای نمایش فیلم در مرکز استان و بیشتر شهرستان‌ها، عدم سرمایه‌گذاری برای تولید آثار سینمایی، عدم ساخت مستندهای کوتاه از جاذبه‌های استان برای معرفی به جوامع هدف؛
- نبود امکانات و تجهیزات ساخت انیمیشن، کمبود اعتبارات، کم توجهی مسئولان استان به این موضوع؛
- عدم توجه به شعر و ادبیات کُردی کودک و نوجوان در استان و فقر منابع در این زمینه، عدم تفکیک پایگاه‌های شعری در استان؛
- ضعف زیرساخت‌ها، کافی نبودن برگزاری برنامه‌های قرآنی در شهرها و مرکز استان.

- عدم توجه جدی ادارات و برخی مدارس آموزش و پرورش استان به اقامه نماز اول وقت شرعی؛
- سوء استفاده بعضی از خانواده‌ها از عنوان ایثار و شهادت، صورت‌گرایی در فعالیت‌ها؛
- عدم ارائه صحیح و الگوی مناسب زندگی ایرانی - اسلامی به مردم استان ایلام؛
- فقدان پژوهشی علمی و قابل استناد درباره فرهنگ عامه در استان، کم‌کاری در حوزه ثبت و ضبط فرهنگ عامه؛
- کم‌رنگ شدن روابط خانوادگی در استان، رخ دادن طلاق‌های عاطفی، وجود برخی آسیب‌ها از جمله بی‌اعتمادی، پایین بودن سطح سواد زندگی مشترک جوانان (پیش و پس از ازدواج)؛
- بی‌توجهی به موسیقی سنتی استان، نبود زیرساخت برای فعالیت درباره این موضوع، عدم حمایت کافی از تولید آثار موسیقایی؛
- عدم مکانی ثابت و اختصاصی برای انجمن خوش‌نویسان ایلام، کمبود نگارخانه، کمبود مرکز آموزشی؛
- عدم حمایت مالی از هنرمندان هنرهای تجسمی، نبود زیرساخت برای انجمن هنرهای تجسمی؛
- نبود آموزشگاه فعال نقاشی، نبود زیرساخت کافی و فضای مناسب برای آموزش نقاشی در استان؛
- نبود انجمن عکاسی و کارگاه آموزشی در استان، ضعف اقتصاد هنر عکاسی، نبود خانه عکاسان فعال؛
- فقدان متولی فعال در استان، محدودیت دسترسی مردم به رسانه‌های دیجیتال، عدم آموزش لازم، پایین بودن سواد رسانه‌ای مردم؛
- عدم تولید بازی‌های رایانه‌ای با محوریت بازی‌های بومی، مراکز بازی‌های رایانه‌ای در ایلام، توزیع‌کننده هستند، نه تولیدکننده؛
- عدم سیاست‌گذاری با موضوع چاپ و نشر، انتشار آثار ضعیف، توزیع نامناسب محصولات چاپی، گرانی تجهیزات نوین، قدیمی بودن تجهیزات موجود، نبود تعاونی ناشران استان.

عوامل خارجی

فرصت‌ها

- مراکز آموزش عالی و دانشگاه‌ها، دانشجویان علاقه‌مند و نوآور، استفاده از ظرفیت

- قشر تحصیل کرده با هدایت اصولی به سوی حوزه نشر کتاب؛
- مطبوعات محلی، فرصتی برای تقویت بنیه فکری و قدرت تجزیه و تحلیل مردم، معرفی ظرفیت‌های استان، اشتغال‌زایی و گسترش فرصت مطالعه، تقویت سواد رسانه‌ای؛
- فضای مجازی، زمینه‌ساز آگاهی‌بخشی، در صورت پایبند بودن به اخلاق و رفتار اجتماعی؛
- فراهم بودن زمینه بهره‌برداری مناسب از کانون‌های آگهی و تبلیغاتی با مدیریت علمی و فرهنگی برای انجام فعالیت‌های فرهنگی و هنری؛
- قرارگرفتن تئاتر در نظام ترجیحات مردم، ظرفیت مناسبی برای ابلاغ پیام فرهنگ و هنر به مخاطب؛
- اعتماد شبکه توزیع فیلم‌های سینمایی کشوری به استان ایلام، افزایش تعداد بازیگران و کارگردانان در سطح ملی، تولید آثار با کیفیت، راهیابی به جشنواره‌های جهانی؛
- فرهنگ‌سازی و درآمدزایی، ارزش اقتصادی بالای آثار و تولیدات بومی انیمیشن، بهترین فرصت برای انتقال و معرفی مفاهیم عمیق فرهنگ و هنر استان با کمترین هزینه؛
- سرچشمه جوشان فرهنگ ایلام و گویش‌های متعدد آن آبشخور مناسبی برای تألیف آثار فاخر، هدایت شاعران و نویسندگان برای تدوین مجموعه ادبیات بومی استان؛
- یکپارچگی استان از نظر دینی و مذهبی، بهترین فرصت برای تعالی فرهنگ و هنر استان در حوزه قرآن و عترت؛
- زبان هنر، بهترین راه برای ترویج فرهنگ نماز، تجدیدنظر در برنامه‌ها و ارائه راهکارهای جدید برای توسعه و گسترش فرهنگ نماز؛
- تجربه هشت سال جنگ و رشادت، هشت سال صبوری و استقامت در برابر انواع مصیبت‌ها و محرومیت‌ها، هشت سال همراهی بی‌وقفه و بدون چشمداشت مردم با مسئولان، بهترین زمینه برای گسترش و تعالی فرهنگ ایثار و شهادت در استان ایلام است.
- تقویت فرهنگ‌های بومی مناسب، اتحاد بین اقوام، تقویت مبلغان دینی، بسط و آموزش سبک زندگی ایرانی - اسلامی در خانواده‌ها با هدف داشتن زندگی مسالمت‌آمیز در استان؛
- فرهنگ عامه زمینه‌ساز تقویت فولکلورها، پشتوانه فرهنگ ملی، زمینه‌ساز انسجام اجتماعی و تعامل مثبت بین مردم؛
- آموزش‌های پیش و پس از ازدواج، مهارت‌های خانه‌داری و همسرمداری در شهرها و

- روستاها، پیشگیری از گسست روابط خانوادگی؛
- هنر خوش‌نویسی دارای قابلیت اشتغال‌زایی، تلفیق خوش‌نویسی و نقاشی و برپایی نمایشگاه برای فروش آثار؛
- استفاده از آثار هنرمندان هنرهای تجسمی، زمینه‌ساز تحول فضای شهری و افزایش اعتبار هنرمندان این بخش در بین مردم؛
- علاقه‌مندی و گرایش نسل جوان استان به موسیقی بومی، امکان تجاری‌سازی و فروش آثار و ایجاد درآمد؛
- درآمدزایی از طریق نقاشی‌های شهری و دیواری، فروش آثار در طرح‌های سالانه؛
- طبیعت بکر و سوژه‌های جدید، امکان توسعه عکاسی برای علاقه‌مندان، وجود مخاطبان بالقوه و گسترده در استان؛
- فرهنگ‌سازی سالم در استان با استفاده از رسانه‌های دیجیتال، ارتقای سواد رسانه‌ای، ارتقای اثرگذاری؛
- استفاده از توان نخبگان استان برای تولید بازی‌های رایانه‌ای مناسب؛
- تشویق بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در حوزه چاپ و نشر، ارائه خدمات چاپی به مردم استان‌های عراق (هم‌جوار ایلام) و کسب منابع مالی.

تهدیدها

- اجرانشدن قانون کپی‌رایت در استان، پایین‌بودن سرانه نشر کتاب در مقایسه با سرانه نشر کشور؛
- کاهش شمارگان مطبوعات، استفاده ابزاری از رسانه، کاهش اقبال مردم به مطبوعات به دلیل ضعف محتوا و گرایش مردم به فضای مجازی، وابستگی گروهی و جناحی بعضی از اصحاب مطبوعات؛
- سطحی‌بودن اطلاعات فضای مجازی، ایجاد آسیب‌های اجتماعی و اخلاقی برای خانواده‌ها، هجوم علیه ارزش‌های فرهنگی و دینی؛
- انجام کارهای تبلیغاتی توسط برخی ادارات در خارج از استان و بی‌توجهی به کانون‌های آگهی و تبلیغاتی داخل استان؛
- عدم توجه به تئاتر و نبود امکانات، کمبود سالن اجرای نمایش و سالن‌های تخصصی نمایش؛ تولید آثار ضعیف و عدم اقبال عمومی از آثار هنر نمایش؛
- فعالیت شبکه‌های خانگی و به‌حاشیه‌رفتن سینما، فقر زیرساخت و تجهیزات تخصصی در مرکز استان و بیشتر شهرستان‌ها؛

- عدم تجهیزات و امکانات برای تولیدات انیمیشن، عدم کیفیت تولیدات بومی انیمیشن، زمینه‌ساز گرایش به تولیدات خارجی؛
- کم‌توجهی مراکز آموزشی استان به تولیدات ادبی در حوزه شعر و تأکید صرف بر آموزش‌های دانشگاهی؛
- جذب استادان قرآنی در ادارات و محدود شدن فعالیت‌های قرآنی، نگاه ابزاری به مؤسسات فرهنگی قرآن؛
- کم‌رنگ شدن فریضه نماز در بین نسل جوان، مقابله همه‌جانبه دشمن برای کم‌رنگ کردن آن به‌ویژه در بین جوانان؛
- بی‌توجهی به رشادت‌ها و ایثارگری‌های مردم استان در مقایسه با سایر مناطق جنگی؛
- تلاش در فضای مجازی برای کم‌رنگ کردن سبک زندگی ایرانی - اسلامی؛
- کاهش اعتماد اجتماعی در بین مردم و زوال سرمایه اجتماعی، عدم خودباوری، ماهواره، فضای مجازی، بیکاری و مهاجرت از آفت‌های فرهنگ عامه هستند.
- هجوم شبکه‌های ماهواره‌ای برای تضعیف بنیان خانواده، مشکلات اقتصادی، سخت‌گیری‌های ازدواج در موضوع مهریه و جهیزیه، اعتیاد، طلاق، شکاف بین نسلی در استان؛
- مخالفت برخی از مسئولان با موسیقی، نبود سالن مناسب برای اجرای کنسرت، ورود افراد غیر متخصص به صحنه موسیقی، سرخوردگی هنرمندان و استفاده زیرزمینی از آن؛
- مافیایی شدن جامعه خوش‌نویسی و تصدیگری گروهی خاص در انجمن خوش‌نویسان استان به تبعیت از رویکرد کشوری (از بدو تأسیس انجمن خوش‌نویسان ایلام).
- کمبود اعتبارات و امکانات آموزشی، نبود گالری مناسب برای عرضه آثار هنرهای تجسمی، نبود حمایت‌های مالی و حامی خصوصی؛
- نبود نگارخانه مناسب برای نمایش آثار نقاسی، نبود حمایت‌های مالی و سرمایه‌گذار خصوصی؛
- فقر پیشینه و مستندسازی آثار و دانش بومی، عدم توجه جدی به هنر عکاسی، نبود آموزشگاه در استان؛
- عدم زیرساخت رسانه‌های دیجیتال در استان، شایعه‌پراکنی از طریق انتشار مطالب؛
- عدم تناسب برخی از بازی‌های رایانه‌ای با نیاز کودکان و دسترسی آسان علاقه‌مندان به بازی‌های نامناسب اخلاقی و اجتماعی؛

- انتشار بخشی از آثار محققان در چاپخانه‌های خارج از استان، عدم اتصال حوزه چاپ و نشر به چرخه توزیع و پخش کتاب، نبود زیرساخت، کیفیت پایین انتشارات، تعطیلی برخی از چاپخانه‌ها.

خواسته‌ها و نیازها

واژه‌هایی، مانند احتیاج، ضرورت و فقدان، نشان از نیاز دارند. نیاز حالتی است که با احساس فقدان یا خواستن چیزی یا لزوم انجام دادن کاری مشخص می‌شود. این حالت، به احساس نیاز منجر می‌شود. در چنین حالتی، مفهوم نیاز با مفهوم انگیزه مترادف است. نیاز بیانگر فاصله بین وضع موجود و وضع مطلوب است. هنگامی که مردم نسبت به فاصله بین وضع موجود و وضع مطلوب آگاهی یابند، نسبت به وضع موجود، احساس نارضایتی می‌کنند یا نوعی عدم رضایت در آن‌ها به وجود می‌آید. پس از شناخت این وضعیت، نیاز در درون آنان شکل می‌گیرد که می‌تواند به عنوان انگیزه‌ای قوی برای تلاش در راستای رسیدن به اهدافشان تلقی شود. نیازهای فرهنگی، آن دسته از نیازهایی هستند که انسان با رفع آن‌ها، به زندگی خود معنا می‌بخشد، برای خود هدف تعریف می‌کند و زندگی خود را مطابق الگوها تنظیم می‌نماید. امروزه اهمیت مسائل فرهنگی به عنوان زیرساخت اصلی پیشرفت و ارتقای جوامع برکسی پوشیده نیست. چون هدف این پژوهش شناسایی نیازهای فرهنگی و هنری و تعیین اولویت نیازها بوده است؛ آنچه در پی می‌آید خواسته‌ها و نیازهای اولویت‌دار حوزه فرهنگ و هنر استان است که با هم مرور می‌کنیم.

زیرساخت‌ها

- تخصیص اعتبار برای آغاز عملیات اجرایی تالار مرکزی ایلام (هفت هزار مترمربع) زمین که جزء طرح‌های اولویت‌دار کمیته فرهنگی اجتماعی شورای توسعه و امنیت پایدار استان‌های مرزی کشور است؛
- حمایت از ساخت چهار مجتمع فرهنگی و هنری در شهرستان‌های تازه تأسیس ملکشاهی، بدره، سیروان و هلیلان؛
- کمک به ساخت دو مجتمع فرهنگی هنری نیمه‌تمام در شهرستان‌های مهران و چرداول (شهرهای مهران و آسمان‌آباد)؛
- کمک به تجهیز چهار مجتمع فرهنگی هنری در شهرهای ایلام، دهلران، دره‌شهر و سرابله؛
- کمک به اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی برای تخریب و بازسازی ساختمان فرسوده آن؛
- کمک به احداث مجتمع فرهنگی هنری چندمنظوره در شهرستان مرزی مهران (با توجه

به موقعیت استراتژیک این شهرستان و میزبانی زوار میلیونی عتبات عالیات در طول سال)؛

- کمک به احداث ساختمان خانه مطبوعات استان؛
- کمک به اداره کل جهت تکمیل ساختمان نیمه کاره انجمن خوش‌نویسان ایلام؛
- تأمین اعتبار برای تعمیر و تجهیز کانون‌های فرهنگی هنری مساجد استان به‌ویژه مناطق روستایی؛
- کمک به اداره کل جهت تجهیز دفتر سینمای جوانان - دفتر ایلام و دهلران؛
- تأسیس یک پژوهشکده فرهنگی اجتماعی جهت واکاوی و چاره‌جویی علمی در خصوص آسیب‌های اجتماعی، مثل فقر، بیکاری، پدیده شوم خودکشی، خودسوزی و...؛
- تعیین تکلیف سینما هنر آبدانان (غیرفعال و مستهلک) توسط مؤسسه سینما شهر و شریک حقیقی؛
- حمایت از ایجاد دبیرخانه دائمی فرهنگی، هنری و رسانه‌ای اربعین در استان و تأمین اعتبار سالانه با توجه به نقش‌آفرینی قابل توجه اهالی فرهنگ، هنر و رسانه در این رویداد جهانی؛
- تأسیس خانه‌های مشق در مناطق کم‌برخوردار استان جهت تقویت و شکوفایی استعداد کودکان و نوجوانان؛
- صدور مجوز و حمایت از ایجاد «دبیرخانه فرهنگ و ادبیات کردی» در استان ایلام با توجه به ظرفیت‌های موجود در این زمینه؛

بیمه

- تبدیل بیمه اهالی رسانه استان - که از طریق صندوق اعتباری هنر بیمه شده‌اند - به بیمه مشاغل سخت و زیان‌آور؛
- کمک به بیمه فعالان قرآنی استان؛

پژوهش

- کمک به چاپ و انتشار فصلنامه علمی - ترویجی «فرهنگ ایلام» با هدف معرفی فرهنگ استان و تداوم برقراری ارتباط اصولی اداره کل با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی استان؛
- کمک به طرح‌های پژوهشی و برنامه‌های امیدبخش و نشاط‌آفرین در راستای کاهش آسیب‌های اجتماعی با توجه به نرخ بالای آسیب‌ها (خشونت و...) در استان؛
- حمایت ویژه از تدوین «دانشنامه آثار و مفاخر فرهنگی و هنری استان ایلام» در

چند جلد با توجه به آغاز کار و پیشرفت قابل توجه توسط دو نفر از نویسندگان و پژوهشگران توانمند استان؛

- حمایت از طرح ارزشمند گردآوری و تألیف « فرهنگ جامع لغات کردی»؛
- حمایت از مستندسازی فرهنگ شفاهی استان با توجه به غنای فرهنگی هنری در بخش‌های شعر و داستان، موسیقی، هنرهای بومی و محلی، ادبیات غنی شفاهی و... با عنایت به عدم انجام طرح‌های مطلوب و قابل توجه در این حوزه تاکنون؛
- حمایت از مستندسازی فرهنگ شفاهی استان با توجه به غنای فرهنگی هنری در بخش‌های شعر و داستان، موسیقی، هنرهای بومی محلی، ادبیات غنی شفاهی و... با عنایت به عدم انجام طرح‌های مطلوب و قابل توجه در این حوزه تاکنون؛

جشنواره‌ها

- حمایت از برگزاری جشنواره منطقه‌ای تئاتر شریانی و حمایت از ساخت پلاتو برای هنرمندان حوزه تئاتر شهرستان دهلران؛
- حمایت از برگزاری جشنواره استانی «آواها و نواهای بومی محلی» در شهرستان ملکشاهی؛
- حمایت از برگزاری جشنواره موسیقی کردی در استان؛
- حمایت از برگزاری جشنواره ملی موسیقی «سُرناوا» در استان؛

هنرمندان

- تصویب طرح تکریم و مستمری هنرمندان شاخص استان؛
- کمک بلاعوض به صد نفر از هنرمندان نیازمند و دارای مشکلات حاد پزشکی.

کتاب

- حمایت سالانه از برگزاری نمایشگاه بزرگ کتاب استانی؛
- افزایش اعتبار خرید و حمایت از آثار مکتوب نویسندگان، مؤلفان و مترجمان استان با توجه به افزایش چشمگیر تولید کمی و کیفی آثار فاخر و ارزشمند به‌ویژه در حوزه بومی و محلی؛
- حمایت از ۱۳۵ باشگاه کتاب‌خوانی استان به‌ویژه در مناطق محروم، کم‌برخوردار و مرزی استان با توجه به فعالیت قابل توجه آن‌ها، از جمله شرکت در طرح‌ها و مسابقات کتاب‌خوانی معاونت امور فرهنگی، کسب عنوان در پویش‌های کتاب‌گردی و...؛

آسیب‌ها

- حمایت ویژه به‌منظور اجرای برنامه‌های مورد نیاز برای مقابله با آسیب‌های اجتماعی

استان با توجه به شرایط نامطلوب در چند شهرستان با وضعیت قرمز در زمینه نزاع فردی و جمعی، خودکشی و دیگرکشی، کشت و مصرف مواد مخدر، نگهداری و استفاده از سلاح گرم، پایین بودن استانه تحمل و...؛

فیلم

- حمایت از ساخت یک فیلم سینمایی فاخر با موضوع استان ایلام و اکران در سینماهای کشور؛
- حمایت از تولید آثار فاخر فرهنگی، هنری به ویژه فیلم‌های سینمایی با موضوع استان.
- حمایت از ایجاد استودیو و سالن صداگذاری در مرکز استان؛
- حمایت از ساخت مستند هنرهای هفت گانه در استان ایلام.

نیروی انسانی

- مجوز استخدام و تأمین نیرو برای شهرستان تازه تأسیس هلیلان و پست‌های بلا تصدی اداره کل؛
- تأمین اعتبار برای جذب ده نفر نیروی حجمی جهت نگهداری از مجتمع‌ها و فضای فرهنگی فاقد نگهبان و نیرو خدماتی (با توجه به حساسیت موضوع و سابقه سرقت)؛

مطبوعات

- اعمال ضریب ویژه در زمینه پرداخت یارانه ریالی به رسانه‌های استان با توجه به ضعف منابع درآمدی و اقتصاد ضعیف بخش خصوصی در استان؛

مؤسسات

- کمک به اجاره‌بهای مؤسسات قرآنی در استان؛

ظرفیت‌های فرهنگی و هنری

یکم: فرهنگ و هنر در استان ایلام، با وجود ظرفیت‌های قوی در بخش‌های مختلف به ویژه در بُعد غیرمکتوب و به اصطلاح فولکلور (فرهنگ عامه) و موسیقی و ادبیات محلی از یک سو و تحولات اجتماعی، فرهنگی و فن‌آوری از سوی دیگر، چشم‌انداز امیدوارکننده‌ای ندارد. توسعه فرهنگ و هنر (بُعد رفتاری و نرم افزاری فرهنگ) نیازمند توسعه فرهنگ (بُعد سخت‌افزاری) به معنای وجود زمینه‌ها و امکانات (کتاب، کتابخانه، فرهنگ‌سرا، سینما، تئاتر و...) و محیط حمایت‌کننده و هنرمندپرور است. آنچه امروز تحت عنوان فرهنگ و توسعه فرهنگی مطرح می‌شود، امری منقطع، بدون برنامه و در بهترین حالت خطی و تک‌بُعدی است. درحالی که فرهنگ مقوله‌ای است که ارزش‌ها، نگرش‌ها، هنجارها و نظام رفتاری افراد یک جامعه را پوشش می‌دهد و به دلیل ماهیت اجتماعی بودن انسان،

فرهنگ نیز رنگ و بوی اجتماعی به خود می‌گیرد و همین خصلت، آن را تاثیرگذار و تأثیرپذیر می‌نماید. بی‌گمان، کم‌توجهی متولیان و سیاست‌گذاران حوزه فرهنگ به ماهیت و خصلت اجتماعی آن و درک ناکافی از تحولات اجتماعی و عدم نیازسنجی فرهنگی و هنری، حوزه فرهنگ و هنر ایلام را ضربه‌پذیر کرده است. حرکت منقطع و بدون اتصال با بدنه جامعه و پراکنده‌کاری‌های کم‌عمق و سطحی (بی‌هدف) از دلایل عمده ضعف حوزه فرهنگ و هنر استان است.

دوم: فرهنگ و هنر، بخش نرم‌افزاری و بازتاب‌دهنده نظام فکری و اندیشه‌ای یک نظام اجتماعی است. فرهنگ، افکار انسان‌ها را به تصویر می‌کشد و به جهان‌بینی آنان عینیت می‌بخشد. هنر، عالی‌ترین جلوه این فرایند است که غنای بخش غیرمادی نظام اجتماعی را محقق می‌کند - و نظم بخش معنوی زندگی بشر را تسهیل می‌نماید - انسان، محیط اجتماعی و شرایط زمینه‌ساز، سه بُعد اصلی پویایی و اعتلای فرهنگ و هنر هستند؛ بدین معنا که خاستگاه هنر، ذهن و اندیشه انسانی است و این انسان در جمع دیگر انسان‌ها و جامعه می‌تواند تراوشات ذهنی خود را در قالب یک اثر هنری (مانند نظم، نثر، نمایش و...) عرضه نماید و این ممکن نیست، مگر آنکه اسباب کار و محیط حمایت‌کننده فراهم باشد و هریک از این سه بُعد در یک چرخه سالم (انسان فرهنگی، محیط فرهنگ‌ساز و جامعه فرهنگ‌پذیر) به بازتولید یکدیگر می‌پردازند.

سوم: در استان ایلام فرهنگ و هنر هنوز نتوانسته‌اند به بدنه اقتصادی و درآمذزایی وصل شوند. به نظر می‌رسد کسب درآمد در این حوزه با نوعی اکراه و عدم پذیرش عمومی همراه است. در صورت زمینه‌سازی و ایجاد فرصت برای کمرنگ‌شدن این دیدگاه و پذیرش فرهنگ و هنر و فعالیت فرهنگی به‌عنوان راهی برای بهبود شرایط اقتصادی، می‌توان به افزایش رغبت و تقویت گرایش‌های عمومی به سمت فعالیت‌های فرهنگی و هنری امیدوار شد. به‌هرحال، علی‌رغم کمبودها، محرومیت‌ها و عقب‌ماندگی‌های تاریخی ناشی از جنگ تحمیلی که باعث رکود و توقف پروژه‌های عمرانی و اقدامات فرهنگی در استان ایلام شده است، ظرفیت‌های زیادی وجود دارد که در صورت توجه جدی به آن‌ها با سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی دقیق می‌توان هم آن‌ها را فعال کرد و هم‌گرد و غبار محرومیت را از چهره این استان مرزی زدود. بخش مهمی از ظرفیت‌های فرهنگی و هنری استان به شرح زیر است:

- پیشینه و تاریخ درخشان، ادبیات غنی بومی، شاعران توانمند محلی، قصه‌گویان محلی، وژگان تاریخی به‌جای‌مانده از اعصار و قرون گذشته؛

- برخورداری از روحیه ایثار، شهادت و مقاومت، وجود یادمان‌های دفاع مقدس (یادآور حماسه‌های مردم دلاور و شجاع ایلام و ایران اسلامی)؛
- زندگی مسالمت‌آمیز و بدون تنش چهار قوم بزرگ کرد، لر، لک و عرب و یکپارچگی مذهبی مردم استان؛
- بالابودن شاخص باسوادی با داشتن بیش از ۳۶ دانشگاه و مراکز آموزش عالی در سراسر استان؛
- افتخارداشتن خردسال‌ترین شهید دفاع مقدس (شهید علی جرایه) و جوان‌ترین دانشمند شهید هسته‌ای (شهید داریوش رضایی‌نژاد)؛
- هم‌مرزبودن استان با سه استان شیعه‌نشین واسط، میسان و دیالی در کشور عراق و پیوندهای فرهنگی مشترک؛
- دروازه ورود به عتبات عالیات و گذرگاه سالانه بیش از ۲ میلیون زائر اربعین حسینی (کوتاه‌ترین و امن‌ترین مسیر به کربلا، کاظمین و بغداد)؛
- ظرفیت‌های مردم‌شناسانه، شامل گویش، پوشش، صنایع‌دستی، آیین‌ها و رسوم محلی، قصه‌ها، افسانه‌ها، موسیقی فولکلور و انواع رقص و پایکوبی سنتی؛
- وجود شاعران توانا با سابقه درخشان و مطرح در استان، منطقه و ملی؛
- صنایع‌دستی، جاذبه‌های گردشگری، طبیعت بکر و زیبا، موقعیت ممتاز جغرافیایی استان؛
- تنوع فرهنگی، قومی، طایفه‌ای و زبانی، رسوم محلی، ترکیب جمعیتی ویژه و پیوند فرهنگی و زبانی با فرهنگ و زبان مردم استان‌های کردستان (زبان کردی)، کرمانشاه (زبان کردی و لکی)، لرستان (زبان لری) و خوزستان (زبان عربی)؛
- تنوع اقلیمی دو حوزه شمالی و جنوبی استان در ادبیات شفاهی و داشتن ظرفیت‌های غنی؛
- فرهنگ عامه، سرشار از محتوای تربیتی و آموزشی، هم‌افزایی در فرهنگ و هنرهای ملی؛
- هنرمندان برجسته، صاحب‌نام و مطرح در بین جامعه فرهنگی و هنری کشور در رشته‌های خوش‌نویسی، تجسمی، عکس، فیلم، تئاتر، شعر، موسیقی و...؛
- آمار قابل‌توجه خوش‌نویسان خوش‌ذوق استان در طراز ملی و حضور یکی از آنان به‌عنوان نایب‌رئیس در انجمن خوش‌نویسان ایران؛
- برگزاری چهار جشنواره ملی خوش‌نویسی در استان و برگزاری نمایشگاه‌های متعددی

- از آثار خوش‌نویسان توانمند ایلامی در داخل و خارج از کشور؛
- فراهم‌بودن فضای طبیعی و چشم‌انداز زیبای فراوان در استان برای نشان‌دادن هنر عکاسی؛
- غنای موسیقی استان، ثبت ساز «دو زله» به‌عنوان میراث ناملموس به نام استان ایلام؛
- استقبال خانواده‌ها از یادگیری رشته‌های فرهنگی و هنری فرزندان؛
- جمعیت جوان، تحصیل‌کرده و علاقه‌مند به فعالیت‌های فرهنگی و هنری؛
- ظرفیت قوی ایلام در عرصه فیلم‌های سینمایی مستند؛
- وجود هنرمندان، شعرا و برخی از استادان رشته‌های هنری در طراز کشور؛
- فراهم‌بودن زمینه برای توسعه و تجهیز فضاها و امکانات گردشگری - رفاهی؛
- برخورداری از قابلیت و توانمندی‌های گردشگری برای سرمایه‌گذاری.

بخش پنجم: بحث و نتیجه گیری

در بخش پنجم، عدالت فرهنگی، مهم‌ترین نقاط قوت، مهم‌ترین نقاط ضعف، مهم‌ترین فرصت‌ها، مهم‌ترین تهدیدها، نتیجه‌گیری، پیشنهادها و اولویت‌های کوتاه‌مدت، پیشنهادها و اولویت‌های بلندمدت و محدودیت‌های تحقیق بیان شده است.

عدالت فرهنگی

اگر بپذیریم در حوزه فرهنگ با سه مرحله تولید، توزیع و مصرف «محصولات فرهنگی» سروکار داریم، بر خلاف رویه معمول، عدالت فرهنگی را تنها به مرحله مصرف (دسترسی به کالا و خدمات فرهنگی) محدود نخواهیم کرد. در چنین شرایطی با گستره وسیع‌تری از عدالت فرهنگی روبه‌رو خواهیم شد که می‌تواند در تغییر رویکرد و راهبردهای ما تأثیر بگذارد. به‌طور کلی، عدالت فرهنگی در دو بُعد اساسی قابل طرح و بررسی است:

یکم: بُعد مادی و ساختاری فرهنگ به توزیع عادلانه فضاها، زیرساخت‌ها، کالاهای و خدمات فرهنگی مربوط می‌شود. از این منظر، دسترسی به تولیدات فرهنگی به معنای تحقق عدالت فرهنگی است. برای مثال، لازم است درازای هر ۱۰ هزار نفر یک سینما یا به‌ازای هر صد نفر هشت متر فضای مطالعه وجود داشته باشد. اگر از منظر عدالت توزیعی نگاه کنیم، این رویکرد به معنای آن است که تمام افراد جامعه هر کجا هستند باید به امکانات و زیرساخت‌های فرهنگی دسترسی مشابه داشته باشند؛ در صورتی که روشن است تعریف چنین استانداردهایی برای تمامی اقشار و مناطق جغرافیایی کار ناصوابی

است و باید علاقه و قابلیت افراد، همچنین، ویژگی‌های تاریخی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی گروه‌های اجتماعی و مناطق جغرافیایی را نیز، در نظر گرفت. برای مثال، لازم نیست تعداد سالن موسیقی نسبت به جمعیت استانی که بیشتر اهل و متقاضی موسیقی هستند با جمعیت استان دیگری که بیشتر متقاضی هنرهای دستی هستند یکسان باشند. بدیهی است برنامه‌های فرهنگی و هنری یک شهر نیمه‌کوبیری و صنعتی مانند اراک با یک شهر جنگلی و کشاورزی مانند رشت یکسان نیست. اساساً، در ایران یکی از دلایل شکست برنامه‌های توسعه فرهنگی، برنامه‌ریزی متمرکز و از بالا به پایین و عدم توجه به شرایط بومی و منطقه‌ای اقصی نقاط کشور بوده است. در صورتی که اگر برنامه‌ریزی از پایین به بالا و بر اساس خواست و تقاضای مردم استان‌ها و شهرستان‌های مختلف انجام می‌شد، احتمال موفقیت بیشتری وجود داشت. برنامه‌ریزی فرهنگی در کشورهای توسعه‌یافته مانند برنامه‌ریزی فرهنگی در ایران نیست که تصور کنیم هر شهر و روستا باید چه تعداد سالن تئاتر، سینما، کتابخانه و... داشته باشد؛ بلکه مردم شهرها و روستاها با رأی‌دادن به برنامه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی، شهردارها و دهیارهایی را انتخاب می‌کنند که اولویت آن‌ها سالن تئاتر یا موزه هنری و یا کتابخانه‌های بیشتر است.

دوم: بُعد محتوایی و ارزشی فرهنگ پیچیدگی و وسعت بیشتری دارد و به حضور و مشارکت همگانی، در ساختن و بازتولید فرهنگ جامعه مربوط می‌شود. همان‌طور که در جوامع پیشرفته افراد با رأی و انتخابات در فضای سیاسی جامعه مشارکت دارند و خواسته‌های خود را دنبال می‌کنند، باید بتوانند در فرهنگ جامعه هم نقش داشته باشند و ارزش‌ها و آداب و رسوم خود را ارائه کنند.

در اینجا، رویکرد اول بر امکان دسترسی و استفاده از کالا و خدمات متمرکز است؛ در حالی که در رویکرد دوم بر امکان مشارکت و کنشگری افراد در حوزه فرهنگ و رفع نیازهای فرهنگی همه افراد و گروه‌ها تأکید می‌شود. بُعد اول را که به مصرف کالا و خدمات و پیام‌های فرهنگی محدود می‌شود «عدالت در دسترسی فرهنگی» و بُعد دوم را که با تولید و توزیع کلیه عناصر فرهنگی سرو کار دارد «عدالت در حضور فرهنگی» نام دارد. «عدالت در دسترسی فرهنگی» به دلیل تأکید بر بُعد مادی فرهنگ و تمرکز بر توسعه امکانات، فضاها و زیرساخت‌های فرهنگی، خواه‌ناخواه با منابع مالی یک جامعه پیوند می‌خورد. در شرایطی که درآمدهای یک کشور در سطح مطلوبی باشد، امکان افزایش بودجه عمرانی و به تبع آن توسعه زیرساخت‌ها بیشتر می‌شود و برعکس، اگر درآمدهای یک کشور در سطح مطلوبی نباشد، امکان افزایش بودجه عمرانی و به تبع آن

توسعه زیرساخت‌ها کمتر می‌شود، اما، «عدالت در حضور فرهنگی» به چیزی فراتر از منابع و امکانات مالی نیازمند است. بدون وجود حداقلی از آزادی‌ها امکان تحقق عدالت در حضور فرهنگی وجود ندارد؛ البته، علاوه بر ضرورت احترام به آزادی‌ها برای تحقق عدالت در حضور فرهنگی، باید شهروندانی آگاه و آموزش‌دیده داشت. به عبارت دیگر، نوع آموزشی که برای تحقق عدالت در حضور فرهنگی نیاز است با نوع آموزشی که برای تحقق عدالت در دسترسی فرهنگی به آن نیازمندیم، تفاوت دارد.

«عدالت در حضور فرهنگی» نه تنها به نیازها و دسترسی‌های ابتدایی و اولیه فرهنگی بلکه به خواست‌های متعالی و کمال‌یافته انسانی، مانند خودشکوفایی و آفرینش‌گری مربوط می‌شود. تحقق عدالت در این سطح، مستلزم شکوفاکردن خلاقیت و کنشگری افراد است. اگر عدالت در حضور فرهنگی رعایت نشود و گروه‌ها و قشرهایی از جامعه احساس کنند که تبعیض و بی‌عدالتی فرهنگی نظام‌مندی بر ضد آن‌ها اعمال می‌شود، با فرهنگ حاکم همراهی نخواهند کرد. این وضعیت نه تنها موجب کاهش انسجام فرهنگی می‌شود، بلکه حتی ممکن است زمینه‌ساز تهدیدات امنیتی در جامعه شود. مصادیق بی‌عدالتی فرهنگی در حوزه‌های مختلف فرهنگ قابل طرح و بررسی است. برای مثال، بی‌عدالتی فرهنگی در حوزه نمایش (فیلم و سریال تلویزیونی) مشهود است. بر اساس یک مطالعه میدانی بیش از ۹۳ درصد از فیلم‌های سینمایی موجود در شبکه‌های خانگی در دهه هشتاد، در شهر تهران، استان‌های شمالی و جزایر کیش و قشم تهیه شده است. درست است که جاذبه‌های بصری گیلان و مازندران زیاد است و ساخت فیلم در این مناطق به دلیل نزدیکی به تهران اقتصادی‌تر است؛ اما، بی‌توجهی به سایر مناطق کشور زمینه‌ساز گسترش بی‌عدالتی فرهنگی می‌شود و حس انسجام ملی در سایر اقوام و مناطق را کم‌رنگ می‌کند. بدیهی است این بی‌عدالتی بازنمایی جغرافیایی در فیلم‌ها، بی‌عدالتی‌های بعدی را نیز به دنبال دارد. برای مثال، وقتی فیلم‌ها در یک منطقه جغرافیایی تهیه شوند، ارزش‌ها، باورها، گویش، آداب و رسوم، سبک معماری، خوراک و پوشاک همان منطقه برجسته می‌شود و سایر مناطق جغرافیایی، برای حضور و مشارکت در ساختن فرهنگ ملی فرصت نمی‌یابند (بهرامی‌کمیل، ۱۳۹۷: ۱، ۶، ۷، ۸ و ۹). اشاره شد، برخی از سازمان‌ها، ادارات، انجمن‌ها، مؤسسات، کانون‌ها، حوزه‌ها و مراکز آموزشی استان هرکدام با حفظ مأموریت‌های محوله، ضمن ارتزاق از اعتبارات فصل فرهنگ، به نوعی مجری سیاست‌های فرهنگی هستند؛ ولی، متأسفانه هیچ کدام در قبال مسائل و مشکلات فرهنگی استان پاسخ‌گو نیستند. چنین رویکردی در طول چهار دهه،

در کنار سیاست‌گذاری‌های مقطعی و ناکارآمد مسئولان فرهنگی، در توسعه نیافتگی حوزه فرهنگ استان تأثیر داشته است. به عبارت دیگر، استان ایلام با هفت شهرستان آبدانان، ایوان، شیروان چرداول، دره شهر، دهلران و مهران (با احتساب مرکز استان) به دلیل کمی جمعیت (کمترین جمعیت) و کوچکی مساحت نسبت به کلیه استان‌های کشور، همچنین، هم‌مرز بودن با کشور عراق، تا آغاز دهه ۱۳۸۰ در حاشیه تصمیم‌گیری‌ها، برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های کلان فرهنگی قرار داشته است؛ اما، از نیمه دوم دهه ۱۳۸۰ تا نیمه نخست دهه ۱۳۹۰، با اضافه شدن سه شهرستان ملکشاهی، بدره و شیروان، در کانون توجه مسئولان قرار گرفته است. علاوه بر آن، فرارسیدن اربعین حسینی (ع) سال ۱۳۹۳ و سیل خروشان زائران حضرت اباعبدالله‌الحسین (ع) به سوی کربلا از مرز مهران، فرصت مناسبی فراهم آورد تا از آن سال به بعد، بخش قابل توجهی از زیرساخت‌های حوزه‌های مختلف به ویژه زیرساخت‌های فرهنگی فراهم شود و مرکز استان چهره یک شهر در حال توسعه به خود بگیرد؛ در حالی که هنوز، ضعف زیرساخت‌ها در شهرستان‌های ملکشاهی، بدره، شیروان و شهرستان تازه تأسیس (۱۳۹۹) هلیلان کاملاً مشهود است. مروری بر آثار و ارقام شاخص‌های فرهنگی زیر، صحت این مطلب را تأیید می‌کند و نشان می‌دهد متولیان حوزه فرهنگ (استانی و فرااستانی) در دهه اخیر، چه اندازه در اجرا و گسترش «عدالت فرهنگی»، موضوع توزیع عادلانه منابع مالی با هدف «ساخت»، «تجهیز»، «تعمیر و نگهداری» و توسعه زیرساخت‌ها؛ همچنین، تأمین اعتبار فعالیت‌های فرهنگی در استان ایلام توفیق داشته‌اند.

از سال ۱۳۸۹ - ۱۳۹۸ در شهرستان ایوان، هشت باب کتابخانه (چهار شهری و چهار روستایی)؛ در شهرستان ایلام، بیست باب کتابخانه (چهارده شهری و شش روستایی)؛ در شهرستان آبدانان، ده باب کتابخانه (دو شهری و هشت روستایی)؛ در شهرستان بدره، چهار باب کتابخانه (دو شهری و دو روستایی)؛ در شهرستان شیروان، دو باب کتابخانه شهری؛ در شهرستان مهران، چهار باب کتابخانه شهری؛ در شهرستان چرداول، هفده باب کتابخانه (دو شهری و پانزده روستایی)؛ در شهرستان دهلران، یازده باب کتابخانه (ده شهری و یک روستایی) و در شهرستان دره شهر، هشت باب کتابخانه (دو شهری و شش روستایی) احداث شده است. از ۸۴ باب کتابخانه‌هایی که بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۸ در استان ساخته شده‌اند، ۴۲ کتابخانه در روستاها فعال‌اند.

از ۳۰۵ کانون فرهنگی هنری مساجد در استان، ۸۷ کانون در ایلام؛ ۲۶ کانون در آبدانان؛ ۲۰ کانون در ایوان؛ ۱۰ کانون در بدره؛ ۱۲ کانون در شیروان؛ ۴۰ کانون در چرداول؛ ۲۹

کانون در دره‌شهر؛ ۵۰ کانون در دهلران؛ ۱۴ کانون در ملکشاهی و ۱۷ کانون در مهران استقرار دارند.

از ۵۱ کانون آگهی و تبلیغاتی در استان، در شهرستان ایلام، ۴۰ کانون؛ در شهرستان دره‌شهر، پنج کانون؛ در شهرستان‌های دهلران و آبدانان، هر کدام دو کانون؛ در شهرستان‌های ایوان و مهران، هر کدام یک کانون فعالیت می‌کنند.

کلیه شرکت‌های تهیه و توزیع فیلم (۱۲ شرکت) در مرکز استان فعالیت می‌کنند. از ۲۸ مؤسسه فرهنگی هنری فعال در استان، در شهر ایلام هفده مؤسسه؛ در شهرستان‌های چرداول و آبدانان، هر کدام سه مؤسسه؛ در شهرستان‌های سیروان، ملکشاهی و مهران، هر کدام یک مؤسسه و در شهرستان دهلران دو مؤسسه فعالیت می‌کنند.

از ۱۹ انجمن ادبی استان، در شهر ایلام، هفت انجمن؛ در شهرستان‌های آبدانان، ایوان و چرداول، هر کدام یک انجمن؛ در شهرستان دهلران، چهار انجمن؛ در شهرستان‌های سیروان، ملکشاهی و مهران، یک انجمن و در شهرستان دهلران دو انجمن استقرار دارند. ۱۷ نمایندگی خبرگزاری و پایگاه خبری سراسری، مانند ایرنا، فارس، ایگنا، تسنیم و... در مرکز استان فعالیت می‌کنند.

نمایندگی ۹۰ نشریه سراسری، از قبیل روزنامه‌های جمهوری اسلامی، رسالت، کیهان، اطلاعات، همشهری، قدس، اعتماد، آفتاب یزد و... در مرکز استان فعال‌اند.

از ۶۶ دکه توزیع و فروش نشریات، در شهرستان ایلام، ۴۶ دکه؛ در شهرستان آبدانان، هفت دکه؛ در شهرستان‌های چرداول و دهلران هر کدام سه دکه؛ در شهرستان‌های دره‌شهر، ایوان و مهران، هر کدام دو دکه و در شهرستان ملکشاهی یک دکه فعال‌اند.

در استان ایلام، تنها سه شهرستان ایلام، ایوان و آبدانان سالن نمایش فیلم دارند. از سال ۱۳۸۹ تا سی‌ام بهمن ۱۳۹۸، در مرکز استان (شهر ایلام) ۱۰۷۰ عنوان کتاب در شمارگان ۱۵۰۵۶۰۰ نسخه و در بقیه شهرستان‌ها، ۸۲ عنوان کتاب در شمارگان ۲۸۷۰۰ نسخه منتشر شده است.

مهم‌ترین نقاط قوت

مهم‌ترین نقاط قوت حوزه فرهنگ و هنر استان با ۲۲ موضوع مرتبط مانند: کتاب، مطبوعات و رسانه، فضای مجازی، سینما، تئاتر، موسیقی، عکاسی، نقاشی، قرآن و عترت، نماز، کانون‌های آگهی و تبلیغاتی، بازی‌های رایانه‌ای، رسانه‌های دیجیتال، چاپ و نشر، فرهنگ ایثار و شهادت، خوش‌نویسی، فرهنگ عامه، سبک زندگی ایرانی - اسلامی، هنرهای تجسمی، تحکیم خانواده، شعر و ادبیات و انیمیشن (پویانمایی) به شرح زیرند:

- به جایگاه کتاب به عنوان یک منبع مهم تولید علم و دانش توجه شده و انتشار آن در استان رشد نسبی داشته است. علاوه بر آن، رشد آثار فرهنگی به ویژه آثار بومی و محلی در استان محسوس است.
- در استان، پژوهشگران توانا و بااستعداد و نویسندگان کارآمد و با تجربه، به ویژه مؤلفان و تولیدکنندگان بومی، افزایش یافته‌اند و در حوزه‌های فرهنگی، هنری و اجتماعی حضور فعال دارند.
- ورود نسل جوان به عرصه مطبوعات محلی، تربیت خبرنگاران حرفه‌ای و رونق روزنامه‌نگاری نوین، نشان از اقبال عمومی به مطبوعات استان دارد.
- اطلاع‌رسانی و آگاهی‌دادن به مردم، کمک به گردش آزاد اطلاعات، انتشار نشریات محلی دو زبانه «کردی - فارسی»، «فارسی - عربی»، آزادی بیان، تقویت مطالبه‌گری از مسئولان، از جمله نقاط قوت نشریات محلی به شمار می‌آیند.
- میل گسترده مردم به مشارکت اجتماعی و سیاسی، تمایل زیاد به استفاده از شبکه‌های اجتماعی در قالب سرگرمی، کسب خبر و دریافت تحلیل، بازاری بزرگ و جذاب را برای انتقال پیام در سراسر استان فراهم کرده است.
- فضای مجازی، به دلیل تسریع در برقراری ارتباطات، از بین رفتن ابعاد زمانی و مکانی تبادل اطلاعات، زمینه‌ساز تعامل جمعی و گروهی در میان مردم و به ویژه خانواده‌ها شده است.
- از ظرفیت کانون‌های آگهی و تبلیغاتی به عنوان مکمل و هم‌پوشانی فعالیت‌های فرهنگی در استان استفاده می‌شود.
- در نتیجه تعامل مناسب کانون‌های آگهی و تبلیغاتی با هنرمندان، استفاده از آن‌ها و بهره‌گیری از عنصر هنر، ظرفیت مناسبی برای فرهنگ‌سازی ایجاد شده است.
- هنرمندان شاخصی در حوزه تئاتر وجود دارند و رشد آثار نمایشی محسوس است. هنرمندان تئاتر به خلاقیت و درک واقعی هنر نمایش دست یافته‌اند.
- راه‌اندازی تماشاخانه به نام استاد باسره (پیش‌کسوت هنر نمایش)، بومی‌گرایی و استفاده از فن‌دراماتورژی، موفقیت جهانی تئاتر، زنده‌بودن و پویایی هنر نمایش در استان را نشان می‌دهد.
- وصل شدن سینمای استان به شبکه توزیع فیلم کشوری، مفیدبودن این هنر برای خانواده‌ها به ویژه قشر جوان و نوجوان، پُرکردن اوقات فراغت و کنار هم‌بودن اعضای خانواده‌ها؛

- اکران فیلم‌های روز کشور در سینما فرهنگ ایلام، پخش فیلم برای تمام گروه‌های سنی و استقبال دانش‌آموزان مدارس، ظرفیت قوی ایلام در عرصه فیلم‌های سینمایی مستند؛
- تربیت نسل کودک و نوجوان استان و پوشش فکری آنان از طریق انیمیشن، فوق‌العاده کارساز (به‌ویژه برای کودک و نوجوان) و تأمین‌کننده بخشی از نیازهای فکری قشر کودک و نوجوان؛
- جذابیت و تأثیرگذاری در کودکان و نوجوانان ایلامی، روند روبه‌رشد تولید آثار انیمیشن در سال‌های اخیر؛
- رونق شعر و ادبیات در سراسر استان، ترویج ادبیات پایداری و دفاع مقدس، توجه به تولید و انتشار آثار ادبیات آیینی و دفاع مقدس؛
- چهره شاخص و مطرح شعر و ادبیات در سطح استان، جایگاه ویژه شعر و وجود شاعرانی توانمند و جریان‌ساز در سطح ملی و پیوند خوردن با جریان سیال شعر معاصر؛
- یکدست بودن مذهب مردم ایلام و علاقه‌مندی آنان به قرآن و اهل بیت (ع)؛
- وجود مؤسسات قرآن و عترت و توسعه کمی و کیفی فرهنگ قرآن در استان؛
- به دلیل نزدیکی ایلام به کربلا و نجف، نماز پیشینه طولانی‌ای دارد و در تقویت باورهای دینی افراد، به‌ویژه نسل جوان، مؤثر است.
- شیعه‌بودن و مذهبی‌بودن مردم استان ایلام، قوی‌بودن ارتباط فرهنگ سنتی با نماز، تعدد مساجد و حسینیه‌ها در سطح استان؛
- بالابودن شاخص ایثارگری استان به نسبت کشور، افتخارآفرینی استان در زمینه ایثار و شهادت؛
- وجود یادمان‌های دفاع مقدس، ریشه‌داشتن فرهنگ ایثار و شهادت در باور مردم، به دلیل حضور در جنگ تحمیلی؛
- سبک زندگی ایرانی - اسلامی، مدلی برای به‌ترزیستن در استان، محوریت نوع‌دوستی در این سبک و تأکید بر سلامت خانواده؛
- سنتی‌بودن، مذهبی‌بودن و تنوع قومیتی در استان ایلام، نقطه قوت سبک زندگی ایرانی - اسلامی؛
- غنی‌بودن فرهنگ عامه، جاذبه‌داشتن و مورد توجه‌بودن، داشتن ریشه تاریخی در استان ایلام؛

- وجود عناصر خاص فرهنگی مانند مهمان‌نوازی، تعاون، همکاری و... در تفکر مردم ایلام؛
- سنتی بودن بخش عمده‌ای از خانواده‌های ایلامی، وجود تعلقات مذهبی، استحکام خانواده در مناطق عشایری؛
- آمار پایین طلاق در استان به نسبت میانگین کشوری؛
- استحکام خانواده در ایلام نسبت به بسیاری از استان‌های کشور، تقویت بنیان خانواده، تربیت درست فرزندان، استفاده از تجربیات مثبت بزرگان.
- مورد توجه بودن سازهای سنتی، غنای موسیقی، ثبت ساز «دو زله» به‌عنوان میراث ناملموس به نام استان ایلام؛
- فعالیت چهار آموزشگاه معتبر موسیقی در استان، برگزاری کنسرت توسط کودکان و نوجوانان، وجود چهره‌های شاخص هنری در حوزه موسیقی و حضور در جشنواره‌های ملی و بین‌المللی؛
- آمار قابل توجه خوش‌نویسان خوش‌ذوق استان در طراز ملی و حضور یکی از آنان به‌عنوان نایب‌رئیس انجمن خوش‌نویسان ایران؛
- برگزاری چهار جشنواره ملی در استان و برگزاری نمایشگاه‌های متعددی از آثار خوش‌نویسان توانمند ایلامی در داخل و خارج از کشور؛
- ظرفیت قابل و بالنده در استان، وجود استعدادهای درخشان، گرایش جوانان استان به هنرهای تجسمی؛
- تعامل مناسب هنرمندان هنرهای تجسمی با شهرداری در حوزه زیباسازی شهر و ساخت‌المان‌های هنری و توجه ادارات دولتی به زیباسازی در ایلام؛
- تعامل نهادهای فرهنگی استان در حمایت از هنرمندان عرصه نقاشی، تمایل ورود به این عرصه در سطح مدارس استان؛
- وجود چند نقاش شاخص در استان، حضور آثار هنرمندان ایلامی در نمایشگاه‌های ملی، علاقه‌مند بودن جوانان استان به هنر نقاشی؛
- حضور هنرمندان باتجربه و تحصیل کرده در رشته عکاسی، انتشار آثار عکاسی در قالب کتاب؛
- رونق رشته عکاسی با فناوری‌های جدید، فراهم بودن فضای طبیعی و چشم‌اندازهای زیبای فراوان در استان ایلام برای نشان دادن هنر عکاسی.
- استقبال مردم ایلام از تولیدات رسانه‌های دیجیتال، فراگیری، روزآمد بودن، سرعت و دقت؛

- قابل مدیریت بودن رسانه‌های دیجیتال و بهره‌جویی از آن جهت تعالی فرهنگ و هنر استان؛
- وجود مراکز عرضه بازی‌های رایانه‌ای، جذاب و سرگرم‌کننده برای قشر جوان و نوجوان استان؛
- کمک به آموزش کودکان علاقه‌مند، آماده‌بودن زمینه فرهنگ‌سازی در قالب بازی‌های رایانه‌ای؛
- گسترش مراکز چاپی و انتشاراتی و امیدواری به رشد صنعت چاپ در استان؛
- بهره‌برداری چاپخانه‌داران از توان هنرمندان استان برای طراحی، تصویرگری و ...

مهم‌ترین نقاط ضعف

- مهم‌ترین نقاط ضعف حوزه فرهنگ و هنر استان با ۲۲ موضوع مرتبط، مانند کتاب، مطبوعات و رسانه، فضای مجازی، سینما، تئاتر، موسیقی، عکاسی، نقاشی، قرآن و عترت، نماز، کانون‌های آگهی و تبلیغاتی، بازی‌های رایانه‌ای، رسانه‌های دیجیتال، چاپ و نشر، فرهنگ ایثار و شهادت، خوش‌نویسی، فرهنگ عامه، سبک زندگی ایرانی - اسلامی، هنرهای تجسمی، تحکیم خانواده، شعر و ادبیات و انیمیشن (پویانمایی) به شرح زیرند:
- ضعف محتوای کتاب‌های بومی و عدم تأثیرگذاری در تفکر مخاطب، کمبود کتاب‌های علمی و تفکرساز، ضعف زیرساخت برای نشر آثار فاخر، قرارنگرفتن کتاب در سبد خرید خانوارها؛
 - پایین بودن سطح مطالعه کتاب در استان، به دلیل گسترش فضای مجازی و عدم برنامه‌ریزی مناسب برای فرهنگ‌سازی مطالعه؛
 - تعداد اندک رسانه‌های حرفه‌ای، عدم رغبت بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری و حمایت از مطبوعات محلی، فقدان ساختمانی مستقل برای خانه مطبوعات استان؛
 - عدم نشر بموقع و منظم، پایین بودن شمارگان، انتشار مطالب کلیشه‌ای و سطحی، محدودیت گستره توزیع و نگرش کاسب‌کارانه مهم‌ترین ضعف مطبوعات استان؛
 - فعالیت بدون تخصص و عمومی، عدم نظارت صحیح خانواده‌ها و والدین بر عملکرد فرزندان در فضای مجازی؛
 - نبود سازوکار فعالیت در فضای مجازی، گسترده‌بودن دامنه فعالیت، کیفیت پایین مطالب، عمق یادگیری، عدم تشخیص صدق و کذب اطلاعات؛
 - عدم خلاقیت‌های حرفه‌ای در تولید آثار (فقر خلاقیت در کار)، گران بودن نرخ خدمات کانون‌های آگهی تبلیغاتی در ایلام؛

- داشتن راه‌کارهایی یکسان و کلیشه‌ای در بسیاری موارد، فاقد ساختار هدفمند در مقایسه با کانون‌های آگهی و تبلیغاتی استان‌های برخوردار؛
- هزینه‌بر بودن هنر تئاتر، نبود اعتبارات کافی، عدم سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در این حوزه، نبود سالن نمایش در شهرستان‌ها؛
- عدم زیرساخت مناسب برای اجرای تئاتر، مواجهه‌بودن استان با کمبود کارشناس و فقر مدرس و تحصیل‌کرده حرفه‌ای؛
- نبود سالن مناسب و استاندارد برای نمایش فیلم در مرکز استان و بیشتر شهرستان‌ها، عدم سرمایه‌گذاری برای تولید آثار سینمایی، عدم ساخت مستندهای کوتاه از جاذبه‌های استان برای معرفی به جوامع هدف؛
- نبود زیرساخت‌های مناسب برای نمایش فیلم‌های سینمایی روز ایران موجب شده است تا با وجود ظرفیت‌های بالای این بخش برای اشتغال‌زایی و رؤیایپردازی، ایلام کماکان یکی از پایین‌ترین سطوح سرانه مصرف فیلم سینما باشد.
- نبود امکانات و تجهیزات ساخت انیمیشن، کمبود اعتبارات، کم‌توجهی مسئولان استان به این موضوع؛
- کمبود نیروی کارآمد در حوزه انیمیشن، توجه اندک به نیروهای تخصصی موجود؛
- عدم توجه به شعر و ادبیات کُردی کودک و نوجوان در استان و فقر منابع در این زمینه، عدم تفکیک پایگاه‌های شعری در استان؛
- کمبود اعتبار برای انتشار آثار منظوم، داستان و رمان نویسندگان و موازی‌کاری انجمن‌های مختلف به دلیل عضویت اغلب شاعران در گروه‌های مختلف شعری؛
- تبلیغات کم‌رنگ در حوزه قرآن و عترت، به‌ویژه در فضای مجازی و صداوسیما مرکز استان؛
- ضعف زیرساخت‌ها، کافی نبودن برگزاری برنامه‌های قرآنی در شهرها و مرکز استان.
- عدم حضور بعضی از امامان جماعت استان قبل از اقامه نماز، برای پاسخ‌گویی به مسائل شرعی؛
- عدم توجه جدی ادارات و برخی مدارس آموزش و پرورش استان به اقامه نماز اول وقت شرعی؛
- سوءاستفاده بعضی از خانواده‌ها از عنوان ایثار و شهادت، صورت‌گرایی در فعالیت‌ها؛
- عدم معرفی چهره‌های شاخص ایثار و شهادت در استان، در مقایسه با مناطق جنوبی کشور؛

- عدم بررسی و واکاوی و کارشناسی دقیق اثرات سبک زندگی ایرانی - اسلامی بر مردم به وسیله محققان و پژوهشگران استان؛
- عدم ارائه صحیح و الگوی مناسب زندگی ایرانی - اسلامی به مردم استان ایلام؛
- وجود برخی سنت‌های نامناسب، ضعیف شدن فرهنگ عامه در استان، تحت تأثیر رسانه‌ها و شبکه‌های مجازی؛
- فقدان پژوهشی علمی و قابل استناد درباره فرهنگ عامه در استان، کم‌کاری در حوزه ثبت و ضبط فرهنگ عامه؛
- کم‌رنگ شدن روابط خانوادگی در استان، رخ دادن طلاق‌های عاطفی، وجود برخی آسیب‌ها از جمله بی‌اعتمادی، پایین بودن سطح سواد زندگی مشترک جوانان (پیش و پس از ازدواج)؛
- هدف قرارگرفتن کانون خانواده در استان به وسیله رسانه‌های بیگانه و الگوهای غربی و مشکلات اقتصادی، عدم مشاوره خانواده، از عوامل مهم از هم‌پاشیدن کانون خانواده‌ها؛
- بی‌توجهی به موسیقی سنتی استان، نبود زیرساخت برای فعالیت درباره این موضوع، عدم حمایت کافی از تولید آثار موسیقایی؛
- حذف برخی سازها به دلیل نبود مدرس متخصص، ضعف اقتصاد موسیقی، عدم ثبت و ضبط آثار موسیقایی؛
- عدم مکانی ثابت و اختصاصی برای انجمن خوش‌نویسان ایلام، کمبود نگارخانه، کمبود مرکز آموزشی؛
- تمرکز بر آموزش در تعدادی از شهرستان‌ها، ضعف اقتصاد هنر خوش‌نویسی؛
- عدم حمایت مالی از هنرمندان هنرهای تجسمی، نبود زیرساخت برای انجمن هنرهای تجسمی؛
- ضعف اقتصاد هنرهای تجسمی، بالابودن هزینه‌ها، عدم برگزاری دوره‌های آموزش تخصصی؛
- نبود آموزشگاه فعال نقاشی، نبود زیرساخت کافی و فضای مناسب برای آموزش نقاشی در استان؛
- عدم استفاده لازم از توان نقاشان ایلامی، کمبود فضای دائمی برای نمایش آثار نقاشان استان؛
- نبود انجمن عکاسی و کارگاه آموزشی در استان، ضعف اقتصاد هنر عکاسی؛

- نبود خانه عکاسان فعال، نهادینه نشدن هنر عکاسی در استان، به دلیل دیجیتالی شدن دوربین‌ها؛
- فقدان متولی فعال در استان، محدودیت دسترسی مردم به رسانه‌های دیجیتال، عدم آموزش لازم، پایین بودن سواد رسانه‌ای مردم؛
- ایفا کردن نقش سرگرمی، فاقد مدیریت، فاقد ایده، خلاقیت (ابتکار) برای طرح موضوعات یا نقد مسائل از جمله نقاط ضعف رسانه‌های دیجیتال در استان؛
- عدم تولید بازی‌های رایانه‌ای با محوریت بازی‌های بومی، مراکز بازی‌های رایانه‌ای در ایلام، توزیع کننده هستند نه تولیدکننده؛
- اعطای مجوز دایرکردن مراکز بازی‌های رایانه‌ای به افراد فاقد صلاحیت در ایلام؛
- عدم سیاست‌گذاری با موضوع چاپ و نشر، انتشار کتاب در شمارگان اندک، انتشار آثار ضعیف، توزیع نامناسب محصولات چاپی، گرانی تجهیزات، قدیمی بودن تجهیزات موجود؛
- نبود تعاونی ناشران استان، عدم برگزاری نشست تعاملی بین ناشران و مؤلفان، توجه اندک به تولید آثار با کیفیت برای کودک و نوجوان.

مهم‌ترین فرصت‌ها

- مهم‌ترین فرصت‌های حوزه فرهنگ و هنر استان با ۲۲ موضوع مرتبط، مانند کتاب، مطبوعات و رسانه، فضای مجازی، سینما، تئاتر، موسیقی، عکاسی، نقاشی، قرآن و عترت، نماز، کانون‌های آگهی و تبلیغاتی، بازی‌های رایانه‌ای، رسانه‌های دیجیتال، چاپ و نشر، فرهنگ ایثار و شهادت، خوش‌نویسی، فرهنگ عامه، سبک زندگی ایرانی - اسلامی، هنرهای تجسمی، تحکیم خانواده، شعر و ادبیات و انیمیشن (پویانمایی) به شرح زیرند:
- مراکز آموزش عالی و دانشگاه‌ها، دانشجویان علاقه‌مند و نوآور، استفاده از ظرفیت قشر تحصیل کرده با هدایت اصولی به سوی حوزه نشر کتاب؛
- انتشار کتاب‌های بومی با پرداختن به موضوعات بومی برای معرفی استان، ترویج فرهنگ کتاب‌خوانی به عنوان یکی از ابزارهای مهم برای ارتقای سطح فرهنگ عمومی؛
- جمعیت بالای خبرنگاران، مطلوب بودن کمیت مطبوعات و نشریات استان برای پوشش نیازهای فکری مردم؛
- مطبوعات محلی، فرصتی برای تقویت بنیه فکری و قدرت تجزیه و تحلیل مردم، معرفی

- ظرفیت‌های استان، اشتغال‌زایی و گسترش فرصت مطالعه، تقویت سواد رسانه‌ای؛
- فضای مجازی، زمینه‌ساز آگاهی‌بخشی، در صورت پایبند بودن به اخلاق و رفتار اجتماعی؛
- در فضای مجازی، امکان ایجاد فرصت‌های شغلی، رونق کسب‌وکارهای جدید و کاهش آمار بیکاری.
- فراهم بودن زمینه بهره‌برداری مناسب از کانون‌های آگهی و تبلیغاتی با مدیریت علمی و فرهنگی برای انجام فعالیت‌های فرهنگی و هنری؛
- امکان پذیر بودن زمینه رشد فرهنگی، هنری، علمی و اجتماعی در استان با اتکا به کانون‌های تبلیغاتی، ایجاد اشتغال برای قشر جوان؛
- قرارگرفتن تئاتر در نظام ترجیحات مردم، ظرفیت مناسبی برای ابلاغ پیام فرهنگ و هنر به مخاطب؛
- امکان پذیر بودن جشنواره‌های ملی تئاتر در استان، با وجود قابلیت و توان هنرمندان در رشته‌های تئاتر و تعزیه، حضور بانوان در تئاتر، استفاده از ظرفیت هنرمندان نمایش در راستای کاهش آسیب‌های اجتماعی استان؛
- اعتماد شبکه توزیع فیلم‌های سینمایی کشوری به استان ایلام، افزایش تعداد بازیگران و کارگردانان در سطح ملی، تولید آثار با کیفیت، راهیابی به جشنواره‌های جهانی؛
- وجود هنرمندان و کارگردانان مطرح استان در سطح ملی، تأییدی بر توان و درخشش استان ایلام در حوزه سینمای حرفه‌ای؛
- جذب جوانان با استعداد و علاقه‌مندان به رشته پویانمایی با تلاش و کمک نهادهای فرهنگی استان؛
- فرهنگ‌سازی و درآمدزایی، ارزش اقتصادی بالای آثار و تولیدات بومی انیمیشن، بهترین فرصت برای انتقال و معرفی مفاهیم عمیق فرهنگ و هنر استان با کمترین هزینه؛
- استفاده از دیدگاه‌ها و نظرات پیش‌کسوتان عرصه دفاع مقدس برای بیان خاطره به‌منظور نگارش، انتشار آثار و ارائه به مردم ایلام و ایران؛
- سرچشمه جوشان فرهنگ ایلام و گویش‌های متعدد آن آبشخور مناسبی برای تألیف آثار فاخر، هدایت شاعران و نویسندگان برای تدوین مجموعه ادبیات بومی استان؛
- یکپارچگی استان از نظر دینی و مذهبی، بهترین فرصت برای تعالی فرهنگ و هنر استان در حوزه قرآن و عترت؛
- اجرای مسابقات در سطح دانش‌آموزان، تربیت مدرسان، کسب رتبه‌های برتر استان در

- مسابقات کشوری، ترویج فرهنگ قرآن با همکاری صداوسیما مرکز استان؛
- ترویج فرهنگ نماز در بین جوانان و نوجوانان ایلامی از طریق فضای مجازی و رسانه‌ها؛
- زبان هنر بهترین راه برای ترویج فرهنگ نماز، تجدیدنظر در برنامه‌ها و ارائه راهکارهای جدید برای توسعه و گسترش فرهنگ نماز؛
- معرفی استان به‌عنوان نماد پایداری و مقاومت؛
- تجربه هشت سال جنگ و رشادت، هشت سال صبوری و استقامت در برابر انواع مصیبت‌ها و محرومیت‌ها، هشت سال همراهی بی‌وقفه و بدون چشمداشت مردم با مسئولان، بهترین زمینه برای گسترش و تعالی فرهنگ ایشار و شهادت در استان ایلام است.
- تقویت فرهنگ‌های بومی مناسب، اتحاد بین اقوام، تقویت مبلغان دینی، بسط و آموزش سبک زندگی ایرانی - اسلامی در خانواده‌ها با هدف داشتن زندگی مسالمت‌آمیز در استان؛
- تولید فیلم و فیلم‌نامه و نمایشنامه با موضوع سبک زندگی ایرانی - اسلامی و ارائه به مردم ایلام؛
- فرهنگ عامه زمینه‌ساز تقویت فولکلورها، پشتوانه فرهنگ ملی، قرابت فرهنگی اقوام، زمینه‌ساز انسجام اجتماعی و تعامل مثبت بین مردم؛
- گنجینه غنی و بکر و استفاده‌نشده فرهنگ عامه، در صورت شناخت و به‌کارگیری اصولی و برنامه‌ریزی‌شده، بهترین فرصت برای توسعه و ارتقای فرهنگ و هنر استان را در اختیار می‌گذارد.
- آموزش‌های پیش و پس از ازدواج، مهارت‌های خانه‌داری و همسرداری در شهرها و روستاها، پیشگیری از گسست روابط خانوادگی؛
- توسعه مراکز مشاوره، توسعه ازدواج دانشجویی، افزایش میزان تاب‌آوری در برابر مشکلات؛
- هنر خوش‌نویسی دارای قابلیت اشتغال‌زایی، تلفیق خوش‌نویسی و نقاشی و برپایی نمایشگاه برای فروش آثار؛
- ترویج هنر خوش‌نویسی در مدارس و فراگیرشدن آموزش خوش‌نویسی در استان، زمینه‌ساز تبدیل آن به هنر عام؛
- استفاده از آثار هنرمندان هنرهای تجسمی، زمینه‌ساز تحول فضای شهری و افزایش

- اعتبار هنرمندان این بخش در بین مردم؛
- وجود هنرستان هنرهای زیبا، وجود مربیان متبحر، امکان تجاری‌سازی و فروش و کسب درآمد در این حوزه؛
- موسیقی، از جمله هنرهای مورد توجه مردم ایلام، استفاده از توان، تخصص و دانش بومی هنرمندان برای تولید آثار متنوع و جذاب با هدف ایجاد نشاط اجتماعی و جلوگیری از گرایش جوانان به موسیقی بیگانه؛
- علاقه‌مندی و گرایش نسل جوان استان به موسیقی بومی، امکان تجاری‌سازی و فروش آثار و ایجاد درآمد؛
- حمایت نهادهای فرهنگی استان برای کشف استعداد و آموزش مداوم با هدف رشد هنرمندان عرصه نقاشی؛
- درآمدزایی از طریق نقاشی‌های شهری و دیواری، فروش آثار در طرح‌های سالانه؛
- استفاده از هنر عکاسی برای غنی‌سازی اوقات فراغت جوانان، بازتاب یک پدیده اجتماعی، ایجاد اشتغال، رشد فرهنگ و هنر استان؛
- طبیعت بکر و سوژه‌های جدید، امکان توسعه عکاسی برای علاقه‌مندان، وجود مخاطبان بالقوه و گسترده در استان؛
- فرهنگ‌سازی سالم در استان با استفاده از رسانه‌های دیجیتال، ارتقای سواد رسانه‌ای، ارتقای اثرگذاری؛
- ارتقای کیفیت پیام، تصویر و در نتیجه ارتقای اثرگذاری بر مخاطبان بومی؛
- امکان آموزش هنجارها و ارزش‌های فرهنگی اجتماعی در قالب بازی‌های رایانه‌ای؛
- استفاده از توان نخبگان استان برای تولید بازی‌های رایانه‌ای مناسب؛
- تشویق بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در حوزه چاپ و نشر؛
- ارائه خدمات چاپی به مردم استان‌های عراق (هم‌جوار ایلام) و کسب منابع مالی.

مهم‌ترین تهدیدها

- مهم‌ترین تهدیدهای حوزه فرهنگ و هنر استان با ۲۲ موضوع مرتبط، مانند کتاب، مطبوعات و رسانه، فضای مجازی، سینما، تئاتر، موسیقی، عکاسی، نقاشی، قرآن و عترت، نماز، کانون‌های آگهی و تبلیغاتی، بازی‌های رایانه‌ای، رسانه‌های دیجیتال، چاپ و نشر، فرهنگ ایثار و شهادت، خوش‌نویسی، فرهنگ عامه، سبک زندگی ایرانی - اسلامی، هنرهای تجسمی، تحکیم خانواده، شعر و ادبیات و انیمیشن (پویانمایی) به شرح زیرند:
- فاصله گرفتن مردم از مطالعه به دلیل جایگزین شدن فضای مجازی به جای کتاب؛

- اجرانشدن قانون کپی‌رایت در استان، پایین‌بودن سرانته‌نشر کتاب در مقایسه با سرانته‌نشر کشور؛
- دور از انتظار نبودن راکدشدن و تعطیلی دفاتر مطبوعات، در صورت عدم حمایت مالی از روزنامه‌نگاران؛
- کاهش شمارگان مطبوعات، استفاده ابزاری از رسانه، کاهش اقبال مردم به مطبوعات به دلیل ضعف محتوا و گرایش مردم به فضای مجازی، وابستگی گروهی و جناحی بعضی از اصحاب مطبوعات؛
- سطحی‌بودن اطلاعات فضای مجازی، ایجاد آسیب‌های اجتماعی و اخلاقی برای خانواده‌ها، هجمه علیه ارزش‌های فرهنگی و دینی؛
- عدم قابلیت استناد به مطالب فضای مجازی و شایعه‌پراکنی در این فضا، مهم‌ترین عامل تخریب هویت خرده‌فرهنگ‌ها؛
- انجام کارهای تبلیغاتی توسط برخی ادارات در خارج از استان و بی‌توجهی به کانون‌های آگهی و تبلیغاتی داخل استان؛
- عدم نظارت بر فعالیت کانون‌های آگهی و تبلیغاتی، روزمرگی و موازی‌کاری آن‌ها با چاپخانه‌ها؛
- عدم توجه به تئاتر و نبود امکانات، کمبود سالن اجرای نمایش و سالن‌های تخصصی نمایش؛ تولید آثار ضعیف و عدم اقبال عمومی از آثار هنر نمایش؛
- افول تعدادی از گروه‌های تئاتر در سال‌های اخیر و گرایش به مشاغل کاذب، گرایش هنرمندان حوزه تئاتر به تلویزیون و پایتخت کشور؛
- فقدان حقوق مالکیت معنوی و سرقت فیلم‌ها، دیدن فیلم درخانه، وجود دنیای مجازی؛
- فعالیت شبکه‌های خانگی و به‌حاشیه‌رفتن سینما، فقر زیرساخت و تجهیزات تخصصی در مرکز استان و بیشتر شهرستان‌ها؛
- عدم تجهیزات و امکانات برای تولیدات انیمیشن، عدم کیفیت تولیدات بومی انیمیشن، زمینه‌ساز گرایش به تولیدات خارجی؛
- عدم توان رقابت شرکت‌های خصوصی در بازار تولید با دستگاه‌های اجرایی دولتی که مدیریت تولید پویانمایی را به عهده دارند؛
- کم‌توجهی مراکز آموزشی استان به تولیدات ادبی در حوزه شعر و تأکید صرف بر آموزش‌های دانشگاهی؛

- سطحی بودن محتوای اشعار و آثار منظوم، کاهش جشنواره‌های ادبی، محدودیت‌های غیر متعارف؛
- جذب استادان قرآنی در ادارات و محدود شدن فعالیت‌های قرآنی، نگاه ابزاری به مؤسسات فرهنگی قرآن؛
- عدم بهره‌برداری از قرآن در زندگی فردی و اجتماعی در سطح استان و استفاده کتاب‌خانه‌ای از آن؛
- ترویج عقلگرایی به جای دین و نماز در فضای مجازی، گسترش شبهات دینی، بی‌توجهی نسل جوان به تکالیف شرعی؛
- کم‌رنگ شدن فریضه نماز در بین نسل جوان، مقابله همه‌جانبه دشمن برای کم‌رنگ کردن آن به‌ویژه در بین جوانان؛
- بی‌توجهی به رشادت‌ها و ایثارگری‌های مردم استان در مقایسه با سایر مناطق جنگی؛
- کم‌رنگ شدن فرهنگ ایثار و شهادت در بین مردم استان، سرخوردگی برخی از ایثارگران به علت بی‌توجهی به ایثار و رشادت آنان در هشت سال دفاع مقدس؛
- تلاش در فضای مجازی برای کم‌رنگ کردن سبک زندگی ایرانی - اسلامی؛
- طلاق، جمعیت کم، بیسوادی، خرافات، مصرف‌گرایی، اعتیاد، حاشیه‌نشینی و... از جمله تهدیدهای سبک زندگی ایرانی - اسلامی هستند.
- کاهش اعتماد اجتماعی در بین مردم و زوال سرمایه اجتماعی، عدم خودباوری، ماهواره، فضای مجازی، بیکاری و مهاجرت از آفت‌های فرهنگ عامه هستند.
- عدم توجه به ظرفیت‌های فرهنگی خویش و اتکا به فرهنگ بیگانه، بی‌توجهی و عدم ثبت فرهنگ عامه زمینه‌ساز فراموشی و نابودی آن؛
- افزایش آمار طلاق در پنج سال اول زندگی در استان، عدم توجه بعضی از مسئولان استان به جایگاه خانواده و نقش آن در تربیت نسل آینده؛
- هجوم شبکه‌های ماهواره‌ای برای تضعیف بنیان خانواده، مشکلات اقتصادی، سخت‌گیری‌های ازدواج در موضوع مهریه و جهیزیه، اعتیاد، طلاق، شکاف بین نسلی در استان؛
- مخالفت برخی از مسئولان با موسیقی، نبود سالن مناسب برای اجرای کنسرت، ورود افراد غیر متخصص به صحنه موسیقی، سرخوردگی هنرمندان و استفاده زیرزمینی از آن؛
- تقبیح موسیقی، زمینه‌ساز رواج یأس اجتماعی و غم عمومی در استان، توجه به

- سازهای غربی و خفگی برخی سازهای بومی و محلی و حتی ایرانی؛
- مهاجرت خوش‌نویسان به خارج از استان و پایتخت؛
- حضور اندک هنرمندان جریان‌ساز ایلامی در استان، نبود تولیدات هنرهای تجسمی در سبد خانواده‌های استان؛
- کمبود اعتبارات و امکانات آموزشی، نبود گالری مناسب برای عرضه آثار هنرهای تجسمی، نبود حمایت‌های مالی و حامی خصوصی؛
- نبود آموزش و زیرساخت در استان، منتج‌نشدن هنر نقاشی به درآمدزایی در استان؛
- نبود نگارخانه مناسب برای نمایش آثار نقاسی، نبود حمایت‌های مالی و سرمایه‌گذار خصوصی؛
- فقر پیشینه و مستندسازی آثار و دانش بومی، عدم توجه جدی به هنر عکاسی، نبود آموزشگاه در استان؛
- نبود گالری برای عرضه آثار عکاسی، نبود حمایت مالی و حامی خصوصی؛
- عدم زیرساخت رسانه‌های دیجیتال در استان، شایعه‌پراکنی از طریق انتشار مطالب؛
- عدم آگاهی مردم از نحوه استفاده بهینه از رسانه‌های دیجیتال، هزینه‌بر بودن؛
- عدم تناسب برخی از بازی‌های رایانه‌ای با نیاز کودکان و دسترسی آسان علاقه‌مندان به بازی‌های نامناسب اخلاقی و اجتماعی؛
- نفوذ افکار منحرف از طریق بازی‌های رایانه‌ای به‌ویژه بازی‌های با محتوای خشونت، عدم تناسب بعضی از بازی‌ها با فرهنگ مردم ایلام.
- انتشار بخشی از آثار محققان در چاپخانه‌های خارج از استان، عدم اتصال حوزه چاپ و نشر به چرخه توزیع و پخش کتاب؛
- نبود زیرساخت، کیفیت پایین انتشارات، گران‌شدن قیمت کاغذ، نشر آثار غیرعلمی با محتوای ضعیف، تعطیلی برخی از چاپخانه‌ها؛

نتیجه‌گیری

آنچه از خلال تحقیقات پژوهشگران حوزه‌های مختلف علوم اجتماعی استنباط می‌شود، نشان می‌دهد که استان ایلام در موضوعاتی، مانند کتاب، مطبوعات، شعر و ادبیات، موسیقی و سایر مصادیق فرهنگی منبعت از آموزه‌های دینی و فرهنگی به دلیل حفظ ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی تا حد زیادی آسیب ندیده است؛ اما، ورود مظاهر فرهنگی

جدید که عمدتاً بر بستر رسانه‌های دیجیتال و وسایل سمعی و بصری نوین امکان ظهور و بروز یافته‌اند، چالش‌هایی را برای مردم و به‌ویژه نسل جوان به همراه داشته است؛ البته، مقوله فرهنگ در زمینه‌هایی که فرهنگ عامه در پیوند با الگوهای سنتی سنجش می‌شود، از وضعیت نسبتاً مطلوبی برخوردار است. خوشبختانه نهادهایی، مانند خانواده، هنوز کم‌وبیش کارکردهای آشکار و پنهان مثبت خود را حفظ کرده‌اند و تأثیر مخرب برخی از پدیده‌های نوظهور فرهنگی، نسبت به اغلب استان‌های بزرگ‌تر، کمتر به چشم می‌آید. در مجموع، چالش‌های حوزه فرهنگ در استان را می‌توان به دو دسته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری تقسیم کرد.

یکم: در بُعد سخت‌افزاری، تقریباً هماهنگ با محرومیت نسبی و توسعه‌نیافتگی - که در اغلب حوزه‌های کلان مانند اقتصادی و اجتماعی و... استان را رنج می‌دهند - کمبود فضاهای فرهنگی از جمله سالن‌های سینما، تالارهای نمایش، کتابخانه‌های روزآمد، پارک‌ها و اماکن تفریحی و فراغتی متناسب با وضعیت اقشار مختلف مردم، همچنین، نگارخانه‌ها، کارگاه‌های هنری حرفه‌ای جهت هدایت و آموزش هنرمندان و هنرآموزان در کنار کمبود رسانه‌های پویا و اثرگذار، مشهود است.

دوم: از نظر نرم‌افزاری، متأسفانه طبق یک سنت مألوف (از گذشته تا کنون) نگاه آکادمیک و مسئله‌محور در خصوص فرهنگ و مسائل فرهنگی در بین دست‌اندرکاران دولتی استان وجود نداشته و ندارد. در نتیجه، درحاشیه‌ماندن فرهنگ نسبت به سایر مسائل مبتلا به جامعه و نیز نگاه به فعالیت‌های فرهنگی، به مثابه فعالیت‌هایی فرعی و ویتروینی، برای مردم تبعات زیادی به دنبال داشته است. بنابراین، طبیعی است که ریشه بسیاری از مسائل اقتصادی، اجتماعی و... به مقوله فرهنگ و کاستی‌های این حوزه برمی‌گردد و به علت مشکلات اقتصادی نظیر فقر، بیکاری و... خانواده‌ها روزبه‌روز از سهم فرهنگ و محصولات فرهنگی در سبد مصرفی خود کاسته و هم‌زمان، مطالبات احتمالی خود از دستگاه‌های ذی‌ربط را به دست فراموشی می‌سپارند. بی‌گمان، تا مادامی که فرهنگ از نظر مسئولان استان یک اولویت دسته دوم است و نقش یک متغیر وابسته را ایفا می‌کند، برای برون‌رفت از مشکلاتی که هویت و ماهیت مردم را تهدید می‌کند، نمی‌توان چشم‌انداز روشنی برای آن پیش‌بینی کرد. نباید از نظر دور داشت در استان ایلام مشابه اغلب استان‌های دیگر، بیشتر چالش‌ها در حوزه فرهنگ به سبک‌ها و الگوهای جدید زیست اجتماعی برمی‌گردد که به وسیله گسترش رسانه‌های جدیدی مثل ماهواره، اینترنت، شبکه‌های مجازی و... به تدریج شکل گرفته‌اند. بدیهی است در صورت عدم

مواجهه درست و اصولی با آن‌ها - مثلاً از طریق ارتقای سواد رسانه‌ای خانواده‌ها - بیم آن می‌رود که کیان نهاد خانواده و تعاملات اجتماعی شهروندان به مخاطره جدی بیفتد. سوم: چون استان ایلام بافتی غالباً سنتی و قومی و عشیره‌ای دارد، تعاملی که بین مظاهر مدرنیته و سنت پدید می‌آید، ممکن است مشکلات و تبعات به مراتب سنگین‌تری به دنبال داشته باشد. به عبارتی، بستر سنتی زندگی خانوادگی و اجتماعی طیف عظیمی از شهروندان ایلامی هنوز مهبای پذیرش بسیاری از سبک‌ها و الگوهای جدیدی نیست که به وسیله ابزار و روش‌های جدید ارتباطی در حال فراگیر شدن هستند و استان در این زمینه‌ها عملاً با نوعی تأخر فرهنگی مواجه است. در صورت عدم انجام پژوهش‌های کاربردی و واقع‌گرایانه برای چاره‌اندیشی و ارائه راهکارهای کارشناسی، قطعاً انباشت مشکلات و مسائل حل‌نشده فرهنگی ناشی از این تأخر و ناکارآمدی‌های مدیریتی، جامعه ایلام را در آینده با مشکلات فرهنگی پیچیده‌تر و بغرنج‌تری مواجه خواهد کرد. در صورتی که اگر شناخت و تعریفی دقیق و منطبق با الزامات و اقتضائات عصر حاضر از فرهنگ اندیشه مسئولان و متولیان فرهنگی استان شکل بگیرد، حوزه‌های مختلف فرهنگی فرصت ارزشمندی را برای بالندگی و رشد تربیتی و اخلاقی جامعه و افزایش سرمایه اجتماعی آن در اختیار می‌گذارند. به‌عنوان نمونه، ظرفیت انسانی ارزشمندی که در زمینه شعر و ادبیات، هنر تئاتر، خوش‌نویسی، سینما و موسیقی در استان ایلام وجود دارد، اگر با حمایت مادی و معنوی متولیان امور فرهنگی و دستگاه‌های اجرایی همراه شود و جوانان مستعد و علاقه‌مند و مریبان و مدرسان مجرب شناسایی و به سوی حرفه‌ای شدن هدایت شوند، می‌توانند بهتر از وضعیت کنونی توانایی‌های فرهنگی استان را در سطح کشور معرفی نمایند. البته، فعالیت‌های فرهنگی موقعی اثرگذار است که متولیان حوزه فرهنگ مسیر حرکت سازمانی خود را به‌منظور تحقق اهداف مشترک تعیین و تنظیم کنند. اگر مروری بر گذشته فعالیت‌های فرهنگی و هنری در استان ایلام با هدف یافتن نقاط قوت و ضعف و توصیف وضع موجود، با نگاه به آینده همراه باشد، تحقق اهداف و آرمان‌ها دور از دسترس نخواهد بود. به‌هرحال، در این پژوهش مشخص شد:

۱. در طول چهار دهه گذشته، به تدریج زمینه شکل‌گیری و رشد آسیب‌های فرهنگی فراهم آمده و فرهنگ و هنر استان را ضربه‌پذیر کرده است. پیامدهای ناشی از جنگ تحمیلی، بیکاری، مواد مخدر، تورم ناشی از بیماری مزمن اقتصادی، کمبود امکانات آموزشی، کمبود امکانات زیربنایی و زیرساختی، تعدد متولیان فرهنگی و پاسخ‌گونی آن‌ها در قبال مشکلات، نارسایی‌ها و موازی‌کاری‌ها، وجود ایلات و

عشایر با ویژگی‌های فرهنگی خاص خود، کوهستانی بودن استان، دوری از پایتخت، سوءمدیریت، کمبود اعتبارات، کمبود نیروی انسانی کارآمد از عوامل بازدارنده توسعه و پیشرفت و زمینه‌ساز آسیب دیدن فرهنگ استان بوده‌اند.

۲. شهر ایلام به دلیل مرکزیت و وجود امکانات زیرساختی نسبی، نسبت به شهرستان‌های تابعه استان، «برخوردار» و نسبت به مراکز استان‌های دیگر، «کم‌برخوردار» است؛ درحالی‌که شهرستان‌های ایوان، چرداول، مهران، دره‌شهر، آبدانان و دهلران به علت داشتن زیرساخت‌های کمتر (نسبت به شهرستان ایلام) و بعضاً نیمه‌تمام، «نیمه‌برخوردار»، و شهرستان‌های ملکشاهی، بدره، سیروان و هلیلان به دلیل کمبود زیرساخت‌های حداقلی، «غیربرخوردار»ترین شهرستان‌های استان ایلام هستند.

راهکارها و اولویت‌های کوتاه‌مدت

تنها راهی که می‌تواند به توسعه فرهنگی استان منتهی شود و رشد و شکوفایی فرهنگ عمومی استان را در پی داشته باشد، «ساخت»، «تکمیل» و «تجهیز» مجتمع‌های فرهنگی هنری در شهرستان‌های بدون مجتمع تابعه استان و «تعمیر» مجتمع‌های موجود به شرح زیر است تا هم «عدالت فرهنگی» رعایت شود، هم بخشی از عقب‌ماندگی‌های گذشته مرتفع گردد.

- تخصیص اعتبار برای آغاز عملیات اجرایی تالار مرکزی ایلام (هفت هزار متر مربع) زمین که جزء طرح‌های اولویت‌دار کمیته فرهنگی اجتماعی شورای توسعه و امنیت پایدار استان‌های مرزی کشور است؛
- حمایت از ساخت چهار مجتمع فرهنگی و هنری در شهرستان‌های تازه تأسیس ملکشاهی، بدره، سیروان و هلیلان؛
- کمک به ساخت دو مجتمع فرهنگی هنری نیمه‌تمام در شهرستان‌های مهران و چرداول (شهرهای مهران و آسمان‌آباد)؛
- کمک به تجهیز چهار مجتمع فرهنگی هنری در شهرهای ایلام، دهلران، دره‌شهر و سراپله؛
- کمک به اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی برای تخریب و بازسازی ساختمان فرسوده آن؛
- کمک به احداث مجتمع فرهنگی هنری چندمنظوره در شهرستان مرزی مهران (با توجه به موقعیت استراتژیک این شهرستان و میزبانی زوار میلیونی عتبات عالیات در طول سال).

- کمک به احداث ساختمان خانه مطبوعات استان؛
- کمک به اداره کل جهت تکمیل ساختمان نیمه‌کاره انجمن خوش‌نویسان ایلام؛
- تأمین اعتبار برای تعمیر و تجهیز کانون‌های فرهنگی هنری مساجد استان به‌ویژه مناطق روستایی؛
- کمک به اداره کل جهت تجهیز دفتر سینمای جوانان - دفتر ایلام و دهلران؛
- تبدیل بیمه اهالی رسانه استان - که از طریق صندوق اعتباری هنر، بیمه شده‌اند - به بیمه مشاغل سخت و زیان‌آور؛
- کمک به بیمه فعالان قرآنی استان؛
- کمک به چاپ و انتشار فصلنامه علمی - ترویجی «فرهنگ ایلام» با هدف معرفی فرهنگ استان و تداوم برقراری ارتباط اصولی اداره کل با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی استان؛
- کمک به طرح‌های پژوهشی و برنامه‌های امیدبخش و نشاط‌آفرین در راستای کاهش آسیب‌های اجتماعی با توجه به نرخ بالای آسیب‌ها (خشونت و...) در استان؛
- حمایت ویژه از تدوین «دانشنامه مفاخر و مشاهیر استان ایلام» در چند جلد با توجه به آغاز کار و پیشرفت قابل توجه توسط دو نفر از نویسندگان و پژوهشگران توانمند استان؛
- حمایت از طرح ارزشمند گردآوری و تألیف «فرهنگ جامع لغات کردی»؛
- حمایت از مستندسازی فرهنگ شفاهی استان با توجه به غنای فرهنگی هنری در بخش‌های شعر و داستان، موسیقی، هنرهای بومی و محلی، ادبیات غنی شفاهی و... با عنایت به عدم انجام طرح‌های مطلوب و قابل توجه در این حوزه تاکنون؛
- حمایت از مستندسازی فرهنگ شفاهی استان با توجه به غنای فرهنگی هنری در بخش‌های شعر و داستان، موسیقی، هنرهای بومی محلی، ادبیات غنی شفاهی و... با عنایت به عدم انجام طرح‌های مطلوب و قابل توجه در این حوزه تاکنون؛
- حمایت از برگزاری جشنواره منطقه‌ای تئاتر شریانی و حمایت از ساخت پلاتو برای هنرمندان حوزه تئاتر شهرستان دهلران؛
- حمایت از برگزاری جشنواره استانی «آواها و نواهای بومی محلی» در شهرستان ملکشاهی؛
- حمایت از برگزاری جشنواره موسیقی کردی در استان؛
- حمایت از برگزاری جشنواره ملی موسیقی «سُرناوا» در استان؛

- کمک بلاعوض به صد نفر از هنرمندان نیازمند و دارای مشکلات حاد پزشکی.
- حمایت سالانه از برگزاری نمایشگاه بزرگ کتاب استانی؛
- افزایش اعتبار خرید و حمایت از آثار مکتوب نویسندگان، مؤلفان و مترجمان استان با توجه به افزایش چشمگیر تولید کمی و کیفی آثار فاخر و ارزشمند به‌ویژه در حوزه بومی و محلی؛
- حمایت از ۱۳۵ باشگاه کتاب‌خوانی استان به‌ویژه در مناطق محروم، کم‌برخوردار و مرزی استان با توجه به فعالیت قابل توجه آن‌ها، از جمله شرکت در طرح‌ها و مسابقات کتاب‌خوانی معاونت امور فرهنگی، کسب عنوان در پویش‌های کتابگردی و...؛
- حمایت ویژه به‌منظور اجرای برنامه‌های مورد نیاز برای مقابله با آسیب‌های اجتماعی استان با توجه به شرایط نامطلوب در چند شهرستان با وضعیت قرمز در زمینه نزاع فردی و جمعی، خودکشی و دیگرکشی، کشت و مصرف مواد مخدر، نگهداری و استفاده از سلاح گرم، پایین بودن آستانه تحمل و...؛
- حمایت از ساخت یک فیلم سینمایی فاخر با موضوع استان ایلام و اکران در سینماهای کشور؛
- حمایت از تولید آثار فاخر فرهنگی، هنری به‌ویژه فیلم‌های سینمایی با موضوع استان.
- حمایت از ایجاد استودیو و سالن صداگذاری در مرکز استان؛
- حمایت از ساخت مستند هنرهای هفت‌گانه در استان ایلام.
- مجوز استخدام و تأمین نیرو برای شهرستان تازه تأسیس هلیلان و پست‌های بلا تصدی اداره کل؛
- تأمین اعتبار برای جذب ده نفر نیروی حجمی جهت نگهداری از مجتمع‌ها و فضای فرهنگی فاقد نگهبان و نیروی خدماتی (با توجه به حساسیت موضوع و سابقه سرقت)؛
- اعمال ضریب ویژه در زمینه پرداخت یارانه ریالی به رسانه‌های استان با توجه به ضعف منابع درآمدی و اقتصاد ضعیف بخش خصوصی در استان؛
- کمک به اجاره‌بهای مؤسسات قرآنی در استان... .

راهکارها و اولویت‌های بلندمدت

- تهیه دستورالعملی به‌عنوان سند فرادستی با هدف ایجاد هماهنگی لازم و تعامل بین دستگاه‌های اجرایی اعتبارات فرهنگی بگير استان به‌منظور پرهیز از موازی‌کاری و جلوگیری از هزینه‌های غیرضرور؛

- تشکیل گروهی از صاحب‌نظران و متخصصان حوزه فرهنگ و هنر برای تدوین طرح جامع فرهنگی استان به‌منظور یافتن راه‌کارهای مناسب رشد و پیشرفت فرهنگ و ایجاد هم‌گرایی در بین متولیان امور فرهنگی؛
- فراهم کردن زمینه ورود بخش خصوصی و سرمایه‌گذاران بومی خارج از استان برای سرمایه‌گذاری در حوزه فرهنگ و هنر، به‌گونه‌ای که دولت فقط سیاست‌گذاری کلان، نظارت، ساماندهی و هماهنگی امور فرهنگی را بر عهده داشته باشد.
- دعوت از هنرمندان خارج از استان برای همفکری و کمک به رشد و توسعه هنر در رشته‌های مختلف؛
- اعتماد به سازمان‌های مردم‌نهاد و واگذاری بسیاری از امور فرهنگی و برنامه‌های حوزه فرهنگ و هنر به آن‌ها و عمومیت بخشیدن به فعالیت‌های فرهنگی؛
- تقویت روحیه نقد و نقدپذیری در میان مروجان فرهنگی و خارج کردن بخش‌های اداری دستگاه‌های دولتی از فضاهای فرهنگی و هنری با هدف افزایش سرانه فرهنگی؛
- انجام تبادلات فرهنگی با استان‌های هم‌جوار به‌منظور زنده‌ماندن عناصر فرهنگی با حفظ تفاوت‌ها و نیز، توجه به اشتراکات فرهنگی؛
- نام‌گذاری خیابان‌ها و کوچه‌های مرکز استان به نام هنرمندان و فعالان عرصه فرهنگ و هنر استان؛
- تأسیس کنسولگری عراق در مرکز استان به‌منظور توسعه مناسبات فرهنگی و گردشگری؛
- توسعه و تجهیز شبکه‌های حمل‌ونقل زمینی و هوایی با هدف سهولت در رفت‌وآمد زائران عتبات عالیات و گردشگران دو کشور؛
- ایجاد زیرساخت لازم با هدف جلوگیری از چاپ محصولات فرهنگی در استان‌های دیگر؛
- بومی‌سازی برنامه‌های فرهنگی بر پایه فرهنگ مردم استان؛ تأسیس فرهنگ‌سرا در محلات شهرهای پرجمعیت و تقویت فرهنگ کتاب‌خوانی؛
- تأسیس یک پژوهشکده فرهنگی اجتماعی جهت واکاوی و چاره‌جویی علمی در خصوص آسیب‌های اجتماعی، مثل فقر، بیکاری، پدیده شوم خودکشی، خودسوزی و...؛
- تعیین تکلیف سینما هنر آبدانان (غیرفعال و مستهلک) توسط مؤسسه سینما شهر و شریک حقیقی؛
- حمایت از ایجاد دبیرخانه دائمی فرهنگی، هنری و رسانه‌ای اربعین در استان و تأمین

- اعتبار سالانه با توجه به نقش‌آفرینی قابل‌توجه اهالی فرهنگ، هنر و رسانه در این رویداد جهانی؛
- تأسیس خانه‌های مشق در مناطق کم‌برخوردار استان جهت تقویت و شکوفایی استعداد کودکان و نوجوانان؛
- صدور مجوز و حمایت از ایجاد «دبیرخانه فرهنگ و ادبیات‌گردی» در استان ایلام با توجه به ظرفیت‌های موجود در این زمینه؛
- ثبت و ضبط فرهنگ عامه، تقویت بنیه تخصصی انجمن‌ها و مؤسسات، تقویت اقتصاد فرهنگ و هنر؛
- آسیب‌شناسی و آگاه‌سازی مردم نسبت به آسیب‌های فضای مجازی؛
- توجه به فرهنگ روستایی به‌عنوان محل تولید فرهنگ و تقویت نمادهای محلی؛
- تقویت فرهنگ فروش آثار ادبی و هنری در حراجی‌ها؛
- حمایت از پژوهش‌های با موضوع فرهنگ بومی؛
- برگزاری همایش تقدیر از چهره‌های ماندگار فرهنگی، هنری استان؛
- ایجاد کارگاه‌های آموزشی در زمینه‌های مختلف اعم از فیلم‌سازی، هنرهای تجسمی، عکاسی، نقاشی، موسیقی؛
- ایجاد تعامل بین هنرمندان و اهالی فرهنگ با یکدیگر و با مناطق و استان‌های دیگر؛
- تقویت چرخه مالی تئاتر از طریق تأسیس سالن مجهز و مدرن تئاتر؛
- توجه ویژه به مسئله حاشیه‌نشینی، مشکلات و آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی؛
- توجه به کاوش‌های فرهنگی و میراث‌های معنوی و ناملموس استان و مستندسازی آن‌ها.

محدودیت‌های تحقیق

پژوهش پیش‌روی، مانند هر پژوهش دیگری، مشکلات و محدودیت‌هایی به همراه داشت. مهم‌ترین آن‌ها، هم‌زمانی پروژه با شیوع ویروس کرونا در استان و رعایت پروتکل‌های بهداشتی با هدف قطع زنجیره این بیماری بود. در بخش کمی هم، برای جمع‌آوری داده‌ها با تعطیلی مراکز آموزشی، سازمان‌ها، نهادها و دستگاه‌های اجرایی مواجه شدیم. عدم حضور بخشی از کارمندان به دلیل دورکاری، برای دسترسی به اسناد و مدارک لازم، به زمان‌بر بودن و کندی انجام پروژه دامن زد. از لحاظ روش تحقیق، در نوع خود، نخستین پژوهش کیفی‌ای بود که با چنین روشی انجام گرفت. فقدان پیشینه تحقیق که مستقیماً با موضوع این پژوهش در ارتباط باشد، جزء محدودیت‌های تأثیرگذاری بود که کار را بر محقق دشوار کرد.

منابع

- ارجمندی، رؤیا و جوریه کلانتری، زکیه کریمی؛ (۱۳۹۶)، راهنمای گردشگری استان ایلام، چاپ اول، تهران: انتشارات برارنده.
- اسناد و مدارک موجود سینما قدس ایلام: (۱۳۷۸ - ۱۳۹۸)، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام.
- اسناد و مدارک موجود سینما هنر آبدانان: (۱۳۷۴ - ۱۳۹۸)، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام.
- اکبری، مرتضی؛ (۱۳۸۶)؛ تاریخ استان ایلام از آغاز تا سقوط قاجاریه، چاپ اول، قم: انتشارات فقه.
- _____؛ (۱۳۹۰)، تاریخ معاصر استان ایلام، چاپ اول، مشهد: انتشارات شاملو (عصر انقلاب اسلامی از ۱۳۵۷ تا ۱۳۵۹/۶/۳۱).
- _____؛ (۱۳۹۰)، تاریخ سیاسی و تمدن استان ایلام در عصر باستان (از آغاز تا سقوط ساسانیان)، مشهد: انتشارات شاملو.
- _____؛ (۱۳۹۱)، نقش روحانیت استان ایلام در انقلاب اسلامی و دفاع مقدس، ایلام: انتشارات جوهر حیات.
- آمار و اطلاعات معاونت پژوهشی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛
- آمار و اطلاعات دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی راهبردی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- آمار و اطلاعات معاونت فناوری اطلاعات خانه کتاب (ketab.ir).
- بهرامی کمیل، نظام؛ (۱۳۹۷)، عدالت فرهنگی در حضور، ماهنامه ایران فردا، شماره ۴۶، بهمن‌ماه.
- ثمره امید «کارنامه اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام»؛ (۱۳۹۵).
- چراغی، صادق؛ (۱۳۸۳)، معرفی استاد محمد عبداللهی، فصلنامه فرهنگ ایلام، شماره ۱۸ و ۱۹.
- درخشنده، صید محمد؛ (۱۳۹۱)، عشایر ایلام، چاپ اول، ایلام: انتشارات زانا.
- _____؛ (۱۳۹۴)، فرهنگ تدفین از دورآنگهن تا ایلام معاصر با تأکید بر استان ایلام، چاپ اول، ایلام: مؤلف (ناشر).
- ذبیحی، رحمن و مریم کسمایی؛ (۱۳۹۵)، پژوهشی تطبیقی در چند باور عامیانه ایلام و...، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۵۰ و ۵۱، بهار و تابستان.
- رحیمی، کامران؛ (۱۳۸۷)، دیوان ولی محمد امیدی «گرد آوری، شرح و ترجمه: یاسر سنایی»، چاپ اول، ایلام: انتشارات رامان.
- رحیمی، نورالدین؛ (۱۳۸۰)، پوشش‌های محلی ایلام، فصلنامه فرهنگ ایلام، شماره ۷ و ۸، پاییز و زمستان.
- رضایی، مسعود و بیژن کلهرنیا و عباس مهروان؛ (۱۳۹۶)، تأملی بر محل برگزاری مراسم عاشورا در شهر ایلام...، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۵۶ و ۵۷، پاییز و زمستان.
- رضائیان، علی؛ (۱۳۸۵)، تجزیه و تحلیل و طراحی سیستم، تهران: انتشارات سمت.
- _____؛ (۱۳۸۵)، مبانی سازمان و مدیریت، تهران: انتشارات سمت.
- جدول اطلاعات کلی عشایر، روابط عمومی اداره کل امور عشایر استان ایلام؛ (۱۳۹۸).

- روابط عمومی اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان ایلام (۱۳۹۸).
- رویش امید: (۱۳۹۴)، مؤسسه فرهنگی هنری عصر پیام ایلام، به سفارش: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام.
- سزایی، ظاهر؛ (۱۳۹۵)، دیوان کامل اشعار گردی علی اصغر عباسی آرام (به انضمام برگزیده اشعار فارسی)، چاپ اول، ایلام: انتشارات زانا.
- سالنامه آماری فرهنگ و هنر؛ (۱۳۹۷)، دفتر مطالعات و برنامه ریزی راهبردی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- ستاد کانون های فرهنگی هنری مساجد استان ایلام.
- شهبازی، زینب؛ (۱۳۹۰)، تحلیل مردم شناسختی پوشاک سنتی مردم ایلام، فصلنامه علمی ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۳۰ و ۳۱، بهار و تابستان.
- شیخی، حجت؛ (۱۳۸۱)، پویش شهرنشینی در استان ایلام، فصلنامه فرهنگ ایلام، شماره ۱۱ و ۱۲.
- صحرائی، محمد؛ (۱۳۸۹)، تاریخ دفاع مقدس در ایلام (۱۳۵۹ - ۱۳۶۷)، تهران: نشر فاتحان.
- حائری، زهره السادات و همکاران؛ (۱۳۹۵)، سالنامه آماری استان ایلام، چاپ اول، مرکز اسناد، مدارک و انتشارات سازمان برنامه و بودجه کشور.
- _____؛ (۱۳۹۶)، گزیده نتایج سرشماری نفوس و مسکن استان ایلام، چاپ اول، معاونت آمار و اطلاعات سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان ایلام.
- صدری افشار، غلامحسین و نسرتن حکمی و نسترن حکمی؛ (۱۳۹۳)، فرهنگ نامه فارسی واژگان و اعلام، چاپ سوم، تهران: فرهنگ معاصر.
- صیدی، عباس و قاسم نظری؛ (۱۳۹۰)، معراج شقایق ها (نقش روحانیت استان ایلام در دفاع مقدس به همراه زندگینامه شهدای طلبه روحانی)، ایلام: انتشارات برگ آذین.
- طالب زاده، خسرو و آزاده پورغفاری؛ (۱۳۹۷)، زمانه فرهنگ «۴۰ سال کارنامه فرهنگ و هنر از زبان آمار»، به سفارش: دبیرخانه ستاد چهلمین سال انقلاب اسلامی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران: صندوق اعتباری هنر.
- طبرسا، غلامعلی و دیگران؛ (۱۳۸۰)، شاخص های فرهنگی، جلد اول، تهران: نشر پرواز.
- عباسی، محمدحسن؛ (۱۳۹۶)، مهاجر ماندگار (زندگی نامه و مبارزات آیت الله محمدتقی مروارید)، تهران: مؤسسه چاپ و نشر عروج.
- علی احمدی، علیرضا؛ (۱۳۸۵)، نگرشی جامع بر مدیریت استراتژیک، تهران: انتشارات تولید دانش.
- عملکرد اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام؛ (۱۳۹۷)، «لوح فشرده»، {۵۷ صفحه}، منتشر نشده است.
- عملکرد اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام؛ (۱۳۹۸)، «لوح فشرده»، {۲۰ صفحه}، منتشر نشده است.
- عملکرد اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام؛ (۱۳۹۶)، «لوح فشرده»، {۲۷۰ صفحه}، منتشر نشده است.
- کارنامه جشن رمضان؛ (۱۳۹۷)، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام.

- کارنامه جشن رمضان؛ (۱۳۹۸)، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام.
- کارنامه هفته قرآن و عترت استان ایلام؛ (۱۳۹۴)، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام.
- کارنامه هفته قرآن و عترت استان ایلام؛ (۱۳۹۶)، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام.
- کمربندی، خلیل؛ (۱۳۹۱)، مطالعه و رصد جریان‌های تأثیرگذار فرهنگی حاکم بر استان ایلام، به‌سفرارش: اداره کل مطالعات و رصد فرهنگی «معاونت پژوهشی و آموزشی سازمان تبلیغات اسلامی».
- گزارش دوازدهمین نمایشگاه کتاب ایلام؛ (۱۳۹۶)، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام.
- گزارش دهمین نمایشگاه کتاب ایلام؛ (۱۳۹۴)، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام.
- گزارش عملکرد اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام؛ (۱۳۹۲ - ۱۳۹۳).
- گزارش یازدهمین نمایشگاه کتاب ایلام؛ (۱۳۹۵)، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان ایلام.
- محمودیان، حبیب اله؛ (۱۳۹۵)، اطلس زیارتگاه‌های ایلام، چاپ دوم، ایلام: انتشارات زاگرو.
- _____: (۱۳۹۷)، فرهنگ و تمدن ایلام، چاپ دوم، ایلام: انتشارات زاگرو.
- _____: (۱۳۹۳)، جغرافیای تاریخی و گردشگری ایلام، چاپ اول، ایلام: نشر زاگرو.
- _____: (۱۳۹۳)، جغرافیای تاریخی و گردشگری آبدانان، چاپ اول، ایلام: نشر زاگرو.
- _____: (۱۳۹۳)، جغرافیای تاریخی و گردشگری ایوان، چاپ اول، ایلام: نشر زاگرو.
- _____: (۱۳۹۳)، جغرافیای تاریخی و گردشگری بدره، چاپ اول، ایلام: نشر زاگرو.
- _____: (۱۳۹۳)، جغرافیای تاریخی و گردشگری چرداول، چاپ اول، ایلام: نشر زاگرو.
- _____: (۱۳۹۳)، جغرافیای تاریخی و گردشگری دره‌شهر، چاپ اول، ایلام: نشر زاگرو.
- _____: (۱۳۹۳)، جغرافیای تاریخی و گردشگری دهلران، چاپ اول، ایلام: نشر زاگرو.
- _____: (۱۳۹۳)، جغرافیای تاریخی و گردشگری سیروان، چاپ اول، ایلام: نشر زاگرو.
- _____: (۱۳۹۳)، جغرافیای تاریخی و گردشگری ملکشاهی، چاپ اول، ایلام: نشر زاگرو.
- _____: (۱۳۹۳)، جغرافیای تاریخی و گردشگری مهران، چاپ اول، ایلام: نشر زاگرو.
- محمودیان، حبیب‌اله و نعمت‌الله بسطامی؛ (۱۳۹۰)، جغرافیای ایرانگردی، چاپ اول، تهران: نشر مبنای خرد.
- آمار و اطلاعات مرکز فناوری اطلاعات و رسانه‌های دیجیتال، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- آمار و اطلاعات معاونت امور فرهنگی اداره کل اوقاف و امور خیریه استان.
- آمار و اطلاعات معاونت امور فرهنگی اداره کل تبلیغات اسلامی استان.
- آمار و اطلاعات معاونت امور فرهنگی و پرورشی اداره کل آموزش و پرورش استان.
- معین، محمد؛ (۱۳۸۶)، فرهنگ جیبی معین (فارسی)، چاپ دوم، تهران: انتشارات زرین.
- ملکی، سعید؛ (۱۳۹۰)، تبیین «مهندسی فرهنگی» با نگرشی به فرهنگ، زیربنای اصلی توسعه پایدار، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۳۰ و ۳۱ بهار و تابستان.
- منصور، عبدالمنصور و همکاران؛ (۱۳۹۸)، استان شناسی ایلام {پایه دهم، دوره دوم متوسطه}، تهران:

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.

- موسی بیگی، احمد؛ (۱۳۹۱)، دار ناسو «علی‌شاه خان حیدری‌زادی»، چاپ اول، ایلام: انتشارات زانا.
- میرزایی، بتول؛ (۱۳۹۷)، شوق وصال (روایتی داستانی از زندگی و خاطرات نوجوان‌ترین شهید کشور «علی جرایه»)، چاپ اول، ایلام: انتشارات مهرآیش.
- نظریان، امیر و جوریه کلانتری؛ (بی‌تا)، راهنمای گردشگری استان ایلام، اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان ایلام.
- نوروزی، حمدالله؛ (۱۳۹۰)، بررسی تطبیقی آیین سنتی چمر در ایلام و نمایش تراژدی در یونان، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۳۰ و ۳۱، بهار و تابستان.
- واحد آمار و اطلاعات اداره کل اوقاف و امور خیریه استان ایلام.
- واحد آمار و اطلاعات اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان ایلام.
- ویکی پدیا، دانشنامه آزاد.
- یاران امام به روایت اسناد ساواک؛ (۱۳۹۰)، جلد ۴۳، چاپ اول، تهران: مرکز بررسی اسناد تاریخی وزارت اطلاعات.
- یعقوبی، کریم و علی یعقوبی؛ (۱۳۸۹)، ایلام در دوره پهلوی «از سقوط نظام والی‌گری تا سقوط سلسله پهلوی» (۱۳۰۷ - ۱۳۵۷ ه.ش)، چاپ اول، ایلام: انتشارات جوهر حیات.
- گیلانی، نجم‌الدین و مرتضی اکبری؛ (۱۳۹۵)، بازتاب فرهنگ ایلامیان در امپراتوری هخامنشیان، ایلام، انتشارات هاوار.
- آمار و اطلاعات معاونت خبر صداوسیما مرکز استان ایلام.
- آمار و اطلاعات روابط عمومی اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان.
- آمار و اطلاعات روابط عمومی سازمان فرهنگی، اجتماعی و ورزشی شهرداری ایلام.
- محمدنیاکان، علی؛ (۱۳۸۸)، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۲۴ و ۲۵، پاییز و زمستان.
- _____؛ (۱۳۹۱)، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۳۴ و ۳۵، بهار و تابستان.
- _____؛ (۱۳۸۸)، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۲۴ و ۲۵، پاییز و زمستان.
- _____؛ (۱۳۹۰)، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۳۲ و ۳۳، پاییز و زمستان.
- _____؛ (۱۳۸۸)، فصلنامه فرهنگی پژوهشی فرهنگ ایلام، شماره ۲۲ و ۲۳، بهار و تابستان.
- _____؛ (۱۳۹۰)، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۳۰ و ۳۱، بهار و تابستان.
- _____؛ (۱۳۹۰)، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۳۲ و ۳۳، پاییز و زمستان.
- _____؛ (۱۳۸۹)، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۲۶ و ۲۷، بهار و تابستان.
- _____؛ (۱۳۹۶)، بررسی نقش اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی ایلام در توسعه فرهنگ عمومی فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۵۴ و ۵۵، بهار و تابستان.
- محمدنیاکان، علی و عظیم ایدی؛ (۱۳۹۲)، تحولات فرهنگ و هنر استان در سه دهه «۱۳۶۰ - ۱۳۹۰»، ایلام: انتشارات جوهر حیات.

- محمدنیاکان، علی و عمران خودآموز؛ (۱۳۸۹)، ویرایش و نقش ویراستار در پویایی محتوای مطبوعات ایلام، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۲۸ و ۲۹ پاییز و زمستان.
- امیدی، نبی؛ (۱۳۸۸)، تعیین ابعاد چهارگانه مدل (SWOT) جهت امکان‌سنجی توسعه گردشگری در ایلام، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۲۴ و ۲۵، پاییز و زمستان.
- امان‌پور، سعید، علیرضا پرویزیان و مهدی علیزاده؛ (۱۳۹۴)، سنجش وضعیت شاخص‌های توسعه‌یافتگی در شهرستان‌های استان ایلام، فصلنامه علمی - ترویجی استان ایلام، شماره ۴۸ و ۴۹، پاییز و زمستان.
- ملکی، سعید و نبی‌الله حسینی؛ (۱۳۹۵)، سطح‌بندی شهرستان‌های استان ایلام از لحاظ شاخص‌های توسعه... فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۵۰ و ۵۱، بهار و تابستان.
- کمربیگی، خلیل؛ (۱۳۹۴)، مسئله‌شناسی و اولویت‌بندی آسیب‌ها و مسائل فرهنگی (مورد مطالعه: استان ایلام)، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۴۸ و ۴۹، پاییز و زمستان.
- نقدی، اسداله، محسن کیانی و راحله جعفری؛ (۱۳۹۱)، سطح‌بندی استان‌های کشور بعد از توسعه فرهنگی با نگاهی به جایگاه ایلام، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، شماره ۳۴ و ۳۵، بهار و تابستان.

ضمائم

پی‌نوشت‌ها:

۱. قرار بود، پس از شناسایی افراد و گفت‌وگو (حضور یا تلفنی) با آنان، برای تعیین زمان و مکان انجام مصاحبه توافق به عمل آید؛ ولی چون انجام پروژه با شیوع بیماری کرونا در جهان و ایران مصادف شد و به‌سرعت به سراسر کشور از جمله ایلام سرایت کرد و در پی آن، مراکز علمی و آموزشی تعطیل شدند، انجام مصاحبه در عمل ناممکن بود. سرانجام، با مشورت دوسه تن از صاحب‌نظران حوزه فرهنگ و هنر استان، برای تحقق اهداف طرح، به ۲۲ موضوع شناسایی شده، شش سؤال دیگر اضافه شد و از طریق «ایمیل»، «واتس‌آپ» یا «مراجعه حضوری» (موردی) در اختیار جامعه آماری قرار گرفت. پس از هماهنگی‌های لازم، جمع‌آوری پرسشنامه‌ها نیز، از طریق «مراجعه حضوری» (موردی)، «واتس‌آپ» و «ایمیل» امکان‌پذیر شد.

۲. سازمان برنامه و بودجه، اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری و اداره کل امور عشایر استان؛

۳. معاونت پژوهشی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، دفتر مطالعات و برنامه‌ریزی راهبردی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، معاونت فناوری اطلاعات خاتمه کتاب (در تهران)؛ اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، اداره کل آموزش و پرورش، اداره کل تبلیغات اسلامی، اداره کل کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، اداره کل کتابخانه‌های عمومی و حوزه هنری (در استان ایلام).

ارزیابی اسناد و مدارک موجود در مجموعه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و ادارات تابعه در استان‌ها و شهرستان‌ها نشان می‌دهد که اطلاعات و آمار دقیقی از وضعیت تولید، توزیع و مصرف حوزه فرهنگ و هنر وجود ندارد و اگر هم گزارشی وجود داشته باشد، کمتر بر واقعیات و نیازهای فرهنگی و هنری استان‌ها متکی است. این در حالی است که برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی مطلوب، توصیف و تحلیل وضعیت فرهنگی و هنری استان‌ها ضروری است. بدین منظور، این مجموعه با هدف شناسایی وضعیت فرهنگی و هنری استان‌ها؛ شناسایی اقدامات و برنامه‌های انجام شده و در حال انجام فرهنگی و هنری؛ شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای حوزه فرهنگ و هنر؛ شناسایی خواسته‌ها و نیازهای فرهنگی و هنری؛ و سرانجام، شناسایی ظرفیت‌های بومی حوزه فرهنگ و هنر استان‌های کشور انجام شده است.

